ANDREI GULEAŞKI

AVENTURILE LUI AVAKUM ZAHOV

VOLUMUL I

EDITURA TINERETULUI

ANDREI GULEAŞKI
AVENTURILE
LUI
AVAKUM
ZAHOV
Volumul I

În româneşte de C. VELIGHI

EDITURA
TINERETULUI

АНДРЕЙ ГУЛЯШКЙ
ПРИКЛЮЧЕНИЯТА НА АВАКУМ ЗАХОВ
НАРОДНА МЛАДЕЖ СОФИЯ – 1963

PARTEA I
CONTRAINFORMAŢII

Dacă suiţi culmea pleşuvă a muntelui Karabair, acoperită cu tufe de mure şi ferigă, şi priviţi spre miazăzi, o să vedeţi câteva lanţuri de culmi abrupte şi împădurite, urmate de altele, din ce în ce mai mărunte, care se pierd într-un târziu în depărtări, făsându-se încet în câmpia nesfârşită ce luceşte scăldată în soare. Iar dacă vă uitaţi mai atent, o să observaţi neapărat printre brazi o tăietură

care încinge de la apus spre răsărit spinarea celei mai înalte culmi din faţa voastră. Acolo este graniţa: locurile de dincolo de tăietură aparţin altui stat, eu toate că muntele e unul şi acelaşi, că deasupra cerul e la fel de senin, iar câmpia care se întinde aşa de ademenitor e atât de aproape – doar cât ai arunca cu piatra.

Vulturi se rotesc domol în tăriile albastre ale cerului. Pe sub crengile înnegrite ale pinilor, prin umbra rară a brazilor şi molizilor se strecoară tiptil căprioare-adevărate podoabe ale pădurii; păşind sperioase de pare-ar purta conduri de catifea, lunecă neauzite încântătoarele veveriţe. Sunt locuri pe unde rătăcesc cu spaima-n ochi cerbi lopătari, iar uneori, foarte rar, îşi face apariţia câte un urs cafeniu, buimac, grăbit şi mai totdeauna puţin speriat şi trist, în această împărăţie a liniştii verzi, cei mai numeroşi sunt lupii cenuşii – care umblă răzleţi ori câte doi în lunile de vara, dar în haite întregi atunci când crestele se gătesc cu căciulile albe şi dantelele primei zăpezi adevărate ale iernii.

Spre miazănoapte se înalţă păduri întunecate de brad, ce acoperă frunţile domoale ale culmilor mai apropiate sau mai depărtate; iar în zare lucesc în bătaia soarelui câmpii netede sau mici depresiuni cu adâncul vălurit, înfloritoare şi înguste cât un lat de palmă.

Sate nu se văd nicăieri – doar Momcilovo s-a cuibărit aici, la poalele Karabairului, uitat parcă de toţi şi ascuns în singurătatea sălbatică a munţilor ce-l înconjoară.

Momcilovo – sau Ramadan-bei cum i se spunea pe vremea turcilor – are vreo trei sute de case, risipite în trei mahalale ce înconjoară ca o potcoavă poalele Karabairului, care le priveşte încruntat. Cele mai multe case sunt de lemn, cu un cât şi ferestre înguste şi zăbrelite. Ferestrele care dau spre curţi şi spre grădini sunt mai largi decât cele

de la stradă, iar pe pervazurile lor râd vesele, florile pestriţe de călţunaşi şi caprifoi, sau cele roşii de muşcată, sădite în ghivece de pământ. Sunt şi câteva case de cărămidă în mahalaua lui Marko, iar casa răposatului Ali Iliazov, în care îşi are sediul acum staţiunea geologică, e durată din piatră albă şi are formă pătrată ca un turn de cetate. În zilele însorite, acoperişul ei de olane se vede tocmai de pe culmea golaşă a Karabairului Dar clădirea cea nouă a şcolii, făcută din beton şi sticlă, cea a cooperativei de prelucrare a laptelui, cu faţada ei de ciment stropit, saivanele şi grajdurile mari ca nişte cazărmi din curtea gospodăriei colective, toate aceste construcţii vorbesc de timpurile de astăzi, deosebindu-se cu totul de peisajul învechit şi înnegrit de ani al satului Momcilovo, pe care ar vrea parcă să-l învioreze cu lumina lor.

Privit de departe, de aici de sus, Momcilovo seamănă cu un cuib ascuns în verdele pădurii. Pretutindeni, munţi şi dealuri, văi şi coline, presărate ici-colo cu păşuni şi râpe golaşe. Panglica albă a. şoselei care duce la Smolian pare o spirală de argint rătăcită întâmplător prin aceste locuri sălbatice.

Cele trei mahalale sunt despărţite una de alta prin porţiuni goale de teren, ca nişte spinări, tăiate de viitura apelor şi năpădite de tufăriş şi mărăcini. Aici este adăpostul favorit al vulpilor în aşteptarea întunericului nopţii ca să se poată strecura prin curţile apropiate, îngrădite cu uluci joase de chirpici sau cu un brâu subţire de crăci şi spini.

În noaptea asta, pe una din potecile întortocheate care şerpuiesc printre mărăcini merge un om înalt şi uscăţiv. Cunoaşte bine locurile, de vreţne ce nu şovăie atunci când taie toate ocolişurile pe care le face poteca şi o

ţine tot spre miazăzi, mergând prin întuneric cu pas sigur şi hotărât.

— Deasupra Karabairului s-a u bulucit nori negri, vântul suflă cu putere şi fulgere galbene spintecă cerul. Un vuiet surd răsună în depărtare. Dar omul care merge pe potecă nu se grăbeşte. Ba chiar se opreşte să-şi aprindă o ţigară, adăpostind flacăra chibritului cu palma făcută căuş. Când trage din ţigară, lumina ei pâlpâie roşie în întunericul din jur. Numai localnicii ştiu că atunci când vântul adună nori pe fruntea Karabairului, nu va ploua.

Aici, în apropierea gardurilor, poteca se desface în două. Cea din dreapta duce la drumul mare, care trece prin mijlocul mahalalei lui Marko. Cea din stânga şerpuieşte printre două rânduri de căsuţe tăcute şi se termină tocmai sub dealul la poalele căruia se ridică casa de piatră albă a lui Iliazov.

Omul se opreşte acolo unde malul de sub picioarele sale e mai scund, se apleacă uşor şi sare. Pe urmă trece pe lângă tişa de stejar încuiată a casei celei albe, întârzie un moment sub ferestrele ei apărate de zăbrele groase de fier, trage de câteva ori din ţigară şi aruncă chiştocul jos. îl striveşte apoi cu piciorul şi se îndreaptă cu paşi mari spre poarta deschisă a curţii. Între poartă şi casa de piatră se înalţă un ulm uriaş, a cărui coroană stufoasă seamănă cu o mică pădure aeriană.

Nici n-a ajuns bine la ulm, când din umbra lui ţâşneşte ca din pământ un om mic de statură, purtând uniforma militară. Este sergentul Stoian, care face de santinelă în noaptea asta la staţiunea geologică.

Sergentul duce la umăr carabina şi, cu o voce guturală şi severă, ordonă sacadat:

— Stai!

Crăcile ulmului foşnesc şi scârţâie, scoţând sute de

sunete ascuţite sau molcome. Mica pădure de deasupra freamătă. Dar peste Karabair scapără iarăşi un fulger şi frunzişul ce tremură pare de aur în lumina aceea galbenă.

Omul în uniformă lasă carabina şi dă din cap, mustrător. Celălalt surâde şi îşi netezeşte cu mina parul răvăşit.

— Serviciu uşor, bre Stoiane! spune el adresându-se sergentului.

Şi cu acelaşi mers liniştit şi sigur dispare în noapte.

Sergentul Stoian pleacă trist capul, îşi răsuceşte mustaţa, trece carabina pe umăr şi caută apoi în buzunarul tunicii pachetul de ţigări. Crăcile ulmului freamătă şi scârţâie. Cerul e acoperit de nori şi întunericul e prea des ca să poată vedea figura omului care se ridică repede în spatele său şi se apleacă spre el. Stoian îşi scoate pachetul de ţigări şi, cu acelaşi surâs trist, caută să dea de una mai moale. Dar cel din spatele lui loveşte, şi omului în uniformă i se pare deodată că fulgerul de foc a spintecat cerul chiar în faţa ochilor hai – se clatină să cade ca un copac tăiat.

În zori furtuna se potoleşte. Vântul goneştenorii spre răsărit şi deasupra Karabairului cerul e limpede şi senin.

Cu toate că s-a bălăcit destul la cişmeaua cu apă rece, sergentul Gheorghi abia îşi târăşte picioarele, urcând somnoros pe drumul ce duce la casa lui lliazov. Astă-noapte s-a trezit de bubuitul tunetelor şi n-a mai putut să adoarmă pentru că l-au luat gândurile şi i s-a speriat somnul De când l-au trimis aici împreună cu consăteanul său. Stoian, ca să păzească amândoi staţiunea geologică militară n-a mai fost în concediu. De aceea, în timpul din urmă, când se trezea noaptea, se învârtea în patul die lemn şi aştepta zorile cu ochii pironiţi în tavan. Ba i se părea că vede porumbul din Valea Marinei care-i crescuse până la umăr, ba i se părea că stă în tinda casei lor., iar în curtea vecină

peste gard, o aude fugind cu picioarele goale prin praf pe fata vecinilor.

Prietenul său Stoian a trecut de mult de patruzeci de ani e văduv şi are un băiat care învaţă la şcoală tehnici, iar el n-a împlinit nici treizeci şi când îşi aduce aminte de porumbul copt ce se leagănă în soare şi de picioarele acelea goale care lipăie repede pe pământ, i se pare că gulerul tunicii militare îl strânge ca un cerc de fier fi numai se zbate în piept ca o pasăre pe care ai prins-e bi pumn.

Adormit şi morocănos, Gheorghi urcă la deal şi, când ajunge sus, îşi împinge ca de obicei capela pe ceafă şi priveşte în jur. Albastrul întunecat al nopţii s-a risipit – se crapă de ziuă. Din curţile vecine se aud raţe măcăind şi cocoşi cântând.

O ia la dreapta spre casa cea albă a staţiunii geologice, intră pe poarta deschisă şi începe să fluiere, aşa cum face în fiecare dimineaţă. Sergentul Stoian o să-l audă şi o să-i iasă înainte – puţin obosit de straja de astă-noapte, dar totdeauna zâmbind cu bunătate şi răbdare. Or să fumeze împreună câte o ţigară, or să stea puţin fără să scoată vreo vorbă, apoi bai Stoian o să plece la culcare, în timp ce pentru el va începe iarăşi o zi de serviciu, la fel ca toate celelalte şi în care nu se întâmplă nimic.

Fluieră din nou şi, pentru că nimeni nu-i răspunde, începe să privească în jur. Acum, în zori, după furtuna de astă-noapte, totul pare adormit şi oarecum ciudat de liniştit. Chiar frunzele ulmului uriaş nu mai freamătă, de parcă ar fi căzut într-un somn adânc.

Primul lucru pe care l-a observat a fost capela – aruncată în iarbă, cu fundul în sus. Că se rostogolise şi sta acum cu fundul în sus nu era de mirare, dar cine ştie de ce, uitându-se la ea, sergentul simţi că i se moaie

picioarele, de parcă ar fi urcat nu colina pe care se găsea staţiunea geologică, ci coasta abruptă a Karabairului. Se opri, ba se gândi chiar dacă n-ar fi bine să se întoarcă spre răsărit, ca să vadă dacă mai e mult până iese soarele, dar nu-şi luă ochii de la capelă şi o porni din nou înainte, mergând aşa, oarecum împotriva voinţei. La doi paşi de el, lungit în iarbă ca un cioban, sta culcat Stoian. Aşa obişnuia el să doarmă – întins fără grijă, cu faţa spre cer şi cu braţele desfăcute în lături.

Să-l găsească dormind în post – asta părea foarte curios. Mai făcu un pas spre el; abia atunci simţ; că-i trage ceva înapoi. Rămase pironit locului şi broboane de sudoare rece i se iviră pe frunte.

Capul prietenului său era înfăşurat într-un prosop gălbui. Nu se mai vedea nimic, nici părul şi nici urechile. Totul era înfăşurat în ştergar. Şi în poziţia în care zăcea, cu carabina la umăr, era ceva neobişnuit şi care nu prevestea nimic bun. Umărul său stâng acoperise ţeava, iar patul armei stătea paralel cu cotul, dar peste el. Văzându-l aşa ţeapăn, nimeni n-ar fi crezut, la prima privire, că în trupul acestuia mai era viaţă.

Cu inima bătând puternic şi abia ţinându-şi respiraţia, Gheorghi se aplecă spre el şi începu să-i desfăşoare repede prosopul din jurul capului. În timp ce desfăcea nodul slab de pe frunte, degetele i se mânjiră de sânge lipicios, cald încă.

Prosopul răspândea un miros greu, care-ţi tăia respiraţia. Îl zvârli departe, privi cu ochi înspăimântaţi pielea înroşită a obrazului, pleoapele lăsate şi vinete şi tresări – avea în faţă capul unui mort, ce părea atât de greu, de parcă ar fi fost de plumb.

Îi descheie tunica, îşi lipi urechea de plasa de bumbac a maioului şi ascultă. Inima bătea slab, abia se

auzea, dar bătea. În vinele, rănitului, viaţa mai pâlpâia încă.

3

Şi în dimineaţa asta cocoşul nostru cel cu gâtul gol începu să ţinte de-ţi spărgea urechile, punând capăt unui vis minunat şi foarte interesant din punct de vedere ştiinţific. Se făcea că eram parcă în prunul gazdei mele, în prunul lui bai Spiridon, şi întindeau) mâna ea să apuc o prună zemoasă şi coaptă, când, deodată, observai în faţa mea o capră. O căpriţă albă, frumoasă, de rasă elveţiană. Apucase o mlădiţă verde şi dădea din cap oarecum batjocoritor, uitându-se la mine fără să-i pese de nimic. Chiar dacă n-aş fi fost medic veterinar şi tot m-aş fi supărat văzând privirea asta batjocoritoare şi. Încrezută. Ce, e plăcut oare să vezi pe cineva cum îţi râde în nas? M-am supărat grozav. M-am îndreptat hotărât spre ea, destul de înfuriat. Dar tocmai atunci s-a întâmplat ceva cu totul neobişnuit: în faţa mea nu se mai afla niciun fel de capră, ci o fată pe care o cunoşteam şi faţă de care, eu am în urmă, manifestasem un oarecare interes. Purta o rochie albă şi avea un năsuc uşor cârn. Ce mai râdea când îi vorbeam, de pildă, de mecanica cerească sau de atracţia diferitelor corpuri cereşti, cu toate că în treaba asta nu era nimic de râs! Avea ea un obicei rău – să ţină un fir de iarbă în colţul gurii şi să dea mereu din cap, aşa cum fac uneori caprele.

Cine ştie ce discuţie s-ar fi încins între noi în clipa aceea – desigur foarte aprinsă, deoarece eram furios dacă nu m-ar fi deşteptat cocoşul cel cu gâtul gol al mătuşii Spiridoniţa, cu cânteeul său strident. Blestematul acesta de deşteptător se jurase parcă să mă trezească din visuri în modul cel mai neruşinat. Se urca pe gardul de sub fereastra odăii mele, bătea furios din aripi, îşi întindea

gâtul roşu şi zbârcit şi scotea un urlet sălbatic. Nu semăna, a cucurigu, ci părea un vulcan care erupe, nu era salutul liric adresat zorilor, ci provocarea turbată la duelul mortal ce urma să se desfăşoare cu toţi ceilalţi cocoşi din Momcilovo, vestiţi şi ei prin glasurile lor.

Şi astfel, în timp ce mă chinuiam să adorm din non ca să văd ce se mai întâmplă cu căpriţa şi-l înjuram în gând cu cele mai murdare cuvinte pe vampirul cu gâtul gol al mătuşii Spiridoniţa, cineva bătu puternic în cerceveaua ferestrei şi un glas de leu străpunse liniştea dimineţii:

— Doctore, nu auzi?

Sării din pat ameţit, dând din mâini speriat.

— Scoală! răcni din nou poruncitor vocea de leu.

4

Pentru prima dată în practica mea de doi ani de medic veterinar trebuia să scap de la moarte tiu un animal, ci un exemplar uman. Bine că printre lucrurile mele, între un volum de poezii de Puşkin (în limba rusă) şi plasa de prins fluturi, se afla, pentru orice eventualitate, şi o seringă obişnuită şi câteva fiole de oleu camlorat.

În mai puţin de cinci minute dădurăm fuga la sergentul rănit. Culoarea pământie a pleoapelor lui mă sperie aşa de tare, încât era cât pe-aci să scap seringa din mină. I-am făcut o injecţie fără să-i cercetez pulsul., După aceea l-am rugat pe Gheorghi să-l ia în circă.

Am pornit-o spre casă. Eu duceam carabina, capela şi prosopul plin de sânge, care mirosea puternic a cloroform.

L-am aşezat în patul meu, apoi sergentul Gheorghi a ieşit în goană.

Mi-am spălat mâinile cu spirt şi am examinat rana. Osul nu părea să fie spart. Sângele vărsat provenea, după cât se vedea, de la cele câteva zgârieturi prelungi care duceau de la frunte spre gât. Era clar că pielea din junii

nasului şi gurii avea culoarea cărămizie din cauza cloroformului inspirat.

I-am luat pulsul, care devenea din ce în ce „mai ferm. Şi culoarea vineţie a pleoapelor începea să dispară, iar deasupra buzei de sus apărură broboane de transpiraţie.

Am aprins maşina de spirt şi am pus ibricul să-i fac o cafea. Până să fiarbă apa, în odaie se stinseseră o mulţime de cunoscuţi – preşedintele gospodăriei, maiorul cartograf, care era şeful staţiunii, şi cel de-al doilea geolog. Sergentul Gheorghi, ceva mai liniştit acum, rămăsese de pază afară.

Cunoscuţii mei dăduseră buzna în cameră gâfâind speriaţi, de parcă i-ar fi gonit lupii. Şi cum şi mai departe, în povestirea noastră, o să fie vorba despre dânşii, trebuie să spun câteva cuvinte despre fiecare dintre ei, aşa ca să se ştie şi – după cum spun ai noştri – să-i avem „în vedere”.

Bai Grozdan, preşedintele gospodăriei, era un om bondoc, rubicond, cu o frunte care lucea că arama ciocănită, cu o faţă cărnoasă, ochi rotunzi şi blânzi şi cu nişte urechi clăpăuge din cauza căciulii de oaie pe care nu şi-o scotea aproape niciodată. Avea o pasiune – răsadul de tutun, o slăbiciune – de a împăca, oamenii care se certau şi se urau, şi o plăcere, la cei şaizeci de ani ai săi – să bea rachiu de anason pe inima goală. Deoarece participarea lui bai Grozdan la toată istoria asta încurcată este foarte restrânsă, cred că aceste cuvinte sunt supra-suficiente pentru a reda esenţialul – şi anume că era un om de inimă şi un tip simpatic.

Cu şase luni în urmă sosise la Momcilovo un mic grup de militari geologi. Probabil că aveau misiuni secrete aici, în apropierea frontierei – ceea ce-i treaba lor, căci nu m-a interesat niciodată chestiunea asta, care nu mă pasionează de altfel nici acum. Dar, desigur, misiunea lor era de mare

răspundere, deoarece împreună cu specialiştii veniseră şi cei doi sergenţi – Stoian şi Gheorghi – ca să păzească casa lui Iliazov, unde se stabilise comandamentul grupului.

Comandamentul se compunea din trei persoane; şeful – maiorul cartograf Ştefan Ingiov, un flăcău tomnatic şi chel, în vârstă de vreo cincizeci de ani, slab, adus de spate, cu un nas coroiat ca de vultur şi cu buze subţiri, vinete, pe care abia le vedeai. Totdeauna îngrijit, bine ras, cu cizmele foarte lustruite, sever şi parcă mereu nemulţumit de ceva, omul acesta impunea mult celor din Momcilovo, care-l respectau. De câte ori vorbea cu cineva, dacă acesta îşi făcuse armata, lua îndată poziţie de drepţi, de parcă s-ar fi găsit în faţa comandantului său de companie.

Râdea rar, iar când zâmbea, nu ştiu de ce, dar figura lui lua o înfăţişare chinuită, de parcă ar fi fost bolnav sau foarte obosit. Nu bea, însă fuma mult, şi dacă nu mergea treaba, cele două scrumiere de sticlă de pe biroul său se umpleau foarte repede, scrumul ţigărilor cădea peste hârtiile cm schiţe, iar aerul din cameră, cu toată fereastra deschisă, devenea albăstrui din cauza fumului gros.

Era politicos şi rece, de o amabilitate reţinută, sarcastic atunci când se supăra şi foarte singuratic. Nu-l vedeai stând la taifas cu prieteni şi nici societatea lui nu părea să fie căutată de cineva.

Al doilea membru al grupului era geologul-şef Boian Icerenski. Şi el avea un caracter aparte, dar despre dânsul o să vorbim altă dată, la momentul potrivit, fiindcă lipsea din Momcilovo atunci când s-a petrecut întâmplarea aceasta nefericită din curtea lui Iliazov. Era plecat cu motocicleta la Plovdiv, unde locuia nevastă-sa. Se ducea totdeauna la Plovdiv sâmbăta dnpă-masa şi se întorcea lunea pe la amiază. Maiorul se încrunta, se supăra din cauza acestor întârzieri, îşi zicea mereu că trebuie să-l

pedepsească, dar totul nu era decât o furtună într-un pahar cu apă.

Ajutorul lui Boian Icerenski era Kuzman Naumov Hristoforov, inginer de mine. Şi eu sunt din fire un om rece, dar Kuzman se arăta a fi de o mie de ori mai rece decât mine. Era un tip posac şi părea inaccesibil. Înalt, uscăţiv, eu părul încărunţit înainte de vreme, cu ochi de culoarea cenuşei răcite, cu o privire rătăcită care părea că observă totul şi, în acelaşi timp, că nu vede nimic – acesta era în aparenţă inginerul de mine. Purta haine la modă, dar necălcate, avea pantofi de foarte bună calitate, dar care rareori văzuseră peria, iar cămăşile lui – cele mai multe cu etichetă străina pe ele – mi –, roşeau a transpiraţie şi a tutun şi erau întotdeauna slinoase la guler.

Şi eu sunt un om taciturn, chiar dacă lumea, nu ştiu de ce, mă socoteşte tocmai dimpotrivă. Dar tăcerea lui Kuzman avea ceva aparte, semăna, ca să zic aşa – dacă-i este permis unui doctor veterinar să se exprime în mod literar – cu o după-amiază ceţoasă de toamnă: tăcerea lui era supărătoare, apăsătoare, respingătoare. Se vedea cât de colo câtă putere ascundeau umerii săi largi, mâinile-i vânjoase şi gâtul zdravăn, dar mişcările lui erau greoaie, leneşe, iar vocea, atunci când vorbea, îi suna surd, de parcă l-ar fi strâns cineva de gâtlej.

Pe vremea aceea credeam că omul a suferit sau suferă mult din cauza unei decepţii în dragoste. îmi amintesc că şi eu, cu ani în urmă, când am auzit că o anume fata pe care o cunoşteam se mărită, vocea mea şi-a pierdut dintr-odată orice fel de sonoritate, de parcă m-aş fi îmbolnăvit de amigdalită. Nu mai aveam chef nici să mă bărbieresc şi nici să-mi lustruiesc pantofii. Ţiii minte totul deoarece cam pe-atunci fata despre care vorbesc se hotărâse să se căsătorească cu unul dintre prietenii mei

din copilărie. Purta o rochie albă şi avea un năsuc cârn şi destul de obraznic.

Al patrulia om era căpitanul de artilerie Matei Kaludiev. Şi despre el o să vă vorbesc mai târziu, fiindcă şi el lipsea în duminica aceea din sat. Dar dacă tot a venit vorba de căpitan, nu pot să nu amintesc chiar acum – o întâmplare destul de tristă. Acest om chipeş, cu un trup de atlet antic, şi pe lângă asta şi artilerist, începuse să manifeste dintr-odată o atracţie curioasă şi inexplicabilă pentru medicină. Aşa cel puţin mi-a dat să înţeleg colega mea, doctoriţa Naceva, când am întrebat-o odată, cu totul întâmplător, de ce venea căpitanul atât de des la dispensar.

— Îl interesează medicina – mi-a răspuns ea simplu.

— Şi de ce nu-i îndrepţi atenţia spre medicina mea? i-am spus eu. Morva şi ciuma găinilor sunt boli foarte interesante.

A fost şi ea de acord că aceste boli erau interesante.

— În afară de asta, mă aflu chiar aici, sub nasul lui – am insistat eu, încercând să par cât mai indiferent – pe când până la dispensarul tău din Lăkite trebuie să bată doisprezece kilometri!

— Oh – a rostit ea – asta nu-i o piedică. Căpitanul are doar motocicletă nouă!

Vreau să vă spun, între altele, că această colegă a mea avea şi ea un năsuc în vânt ca şi fata care se căsătorise eu prietenul meu din copilărie. Ba, pe deasupra, şi pe ea o chema tot Katia. Dar şi această Katia, ca şi cealaltă, părea foarte distrată când îi vorbeam, de parcă nici nu i-ar fi ajuns la urechi cuvintele mele. Aşa că pe vremea aceea căpitanul Kaludiev continua să se ducă în vizita ia fiăkite, iar eu îmi scosesem din nou din dtilap vechea mea plasă de prins fluturi.

— 5

— Ce crezi, doctore, o să scape? mă întrebă preşedintele, uitându-se speriat la rănit.

Se rezemase de perete şi căuta zadarnic să facă pe curajosul.

— Aşa cred – am spus eu. Dacă n-a făcut o comoţie cerebrală, atunci o să-şi revină în mai puţin de o oră.

— De-ar avea zile, sărmanul 1 oftă preşedintele.

Maiorul tăcea şi pufnea. îşi încruntase atât de tare sprâncenele stufoase, încât acestea se aplecaseră ca un pervaz peste nasul său acvilin.

Kuzman Hristoforov stătea în colţul odăii şi nu-şi ridica ochii din podea, de parcă ar fi fost arestat. Pe faţa lui nu se vedea nici măcar o urmă de emoţie sau surprindere. Arăta ca un om pe care-l apăsa grozav de tare ceva, un om supărat pe toată lumea pentru că fusese trezit din somnul lui dulce.

Maiorul se uită la ceas. Era aproape cinci.

— Peste un sfert de oră, doctoriţa Nace va o să fie aici – zise el. Până la Lăkite nu sunt decât doisprezece kilometri.

— Doisprezece kilometri, asta înseamnă două ore de drum! observă imparţial Kuzman şi începu să caşte.

— Am spus cincisprezece minute – se încruntă maiorul. După aceea se aplecă peste fereastra deschisă şi-l întrebă pe miliţian: Ai pus posturi de pază în jurul staţiunii? Primind un răspuns afirmativ, privi pieziş spre cel de-al doilea geolog şi zise: Am dat dispoziţii ca doctoriţa Naceva să vină cu camionul gospodăriei şi de aceea va fi aici în cincisprezece minute. Acum e limpede?

Kuzman ridică din umeri, căscă încă o dată şi nu răspunse.

Cafeaua începu să fiarbă şi dădu în foc; o luai în grabă de pe maşină.

— Tovarăşe maior, aţi controlat dacă nu s-a furat ceva dinăuntru?

— Asta-i treaba miliţiei – răspunse nervos maiorul. N-am constatat altceva decât ceea ce se poate vedea de la prima privire. Şi începu să numere pe degete: Fereastră spartă, dulap forţat, două mii de leva lipsă. Lăsă mâna jos, tăcu şi completă apoi printre dinţi: Şi o schiţă cartografică. Un plan.

— Ei vezi, asta-i foarte grav! oftă preşedintele, frecându-şi fruntea cu palma. O schiţă zici, nu?

Maiorul tăcea.

Am controlat iarăşi pulsul rănitului şi am clătinat mulţumit din cap – se vedea cât de colo că pulsul era mai tare şi mai repede.

— Dar unde-i geologul-şef? întrebă deodată maiorul. Unde este Boian Icerenski?

Kuzman tresări şi pe buzele lui subţiri flutură, un moment, un zâmbet ironic.

Maiorul lăsă capul în jos. Desigur, îi era ruşine de întrebarea pe care o pusese, deoarece ştia prea bine unde se afla ajutorai săi. Bine că n-a întrebat de căpitan – la nadul meu, aş fi zâsabit şi eu ca şi Kuzman, numai că, desigur, nu eu acelaşi zâmbet.

Am turnat cafeaua într-o ceaşcă, m-am aşezat lângă rănit şi i-am pus mâna pe frunte. Pleoapele i-au clipe *o* datăe de două ori şi privirea tulbure abia se putu strecura printre gene. L-ăin strigat pe nume şi l-am mişcat uşor de umăr. A oftat adânc.

— Mă auzi? l-am întrebat.

Buzele lui s-au mişcat.

— Totul e în ordine – am spus eu râzând, uitându-mă la cei din jur cu o privire triumfătoare.

L-am auzit pe sergentul Gheorghi smârcâind şi an»

văzut cum îşi ascundea faţa, ruşinat. Maiorul oftă reţinut, scormoni prin buzunarele tunicii şi scoase o caramea. În timpul din urmă se chinuia grozav încercând să fumeze mai puţin şi de aceea ronţăia mereu bomboane... Desfăcu carameaua, o vârî în gură, netezi hârtia între degete şi începu să facă din ea un cornet. Preşedintele îşi şterse sudoarea de pe frunte şi oftă din fundul rărunchilor. Faţa lui Kuzman Naumov rămase tot atât de rece şi întunecată – numai în ochi i se aprinseră scântei.

Am pus încă o pernă sub capul rănitului, i-am dus ceaşca de cafea la gură şi l-am îndemnat să bea. La început parcă nici n-ar fi simţit ce voiam de la el – continua să zacă cu faţa nemişcată şi cai ochii închişi, ea şi cum nu m-ar fi auzit vorbindu-i.

Tocmai în clipa aceea, cocoşul cu gâtul gol al mătuşii Spiridoniţa bătu din aripi şi îşi înălţă spre ceruri glasul său de bariton. Acest cucurigu, cât şi sunetele ce urmară după ei au fost atât de înspăimântătoare şi de insuportabile, încât rănitul î, şi veni dintr-odată în fire şi privirea i se limpezi cu o iuţeală fulgerătoare. Se uită un timp la noi şi nedumerirea lui se transformă în mirare, care se termină printr-o încruntare a sprâncenelor roşcate şi printr-un geamăt adânc şi chinuitor. Pe urmă sorbi câteva înghiţituri de cafea, îşi şterse uşor buzele cu mâna ce-i tremura încă, oftă iarăşi şi rămase cu ochii pironiţi la preşedintele gospodăriei. îl privea oarecum insistent şi tăcea.

Sub această privire fixă, preşedintele se mişcă, începu să-şi frământe degetele în palmă. şi vinele jetului sau scurt se umflară.

— Cum a fost treaba asta, măi Stoiane? îl întrebă el, încercând să dea glasului său moale un ton şi mai blând. Cum de te-a aranjat aşa? A

Stăm cu toţii cu ochii pironiţi pe chipul rănitului,

ţinându-ne răsuflarea.

Stoian dădu din cap şi îşi strânse iarăşi sprâncenele *i*

— Asta, bai Grozdane, s-a întâmplat aşa, dintr-odată i răspunse el umezindu-şi buzele vinete şi respirând adânc. Mi-a spus noapte bună şi a plecat; eu mi-am căutat ţigările în buzunar, iar el s-a întors înapoi fără să-l simt... Pe furtuna aceea, cum să-l aud!

Şi aşa, întrerapându-se ca să mai soarbă câte o înghiţitură de cafea, întrebat când de preşedinte, când de maior, Stoian ne povesti o istorie al cărui principal şi unic personaj nu era altul decât învăţătorul Metodi. Paraşkevov – faimosul dascăl din Momcilovo, omul pe care toţi îl credeam cinstit. şi curat ca o picătură de rouă.

Metodi Paraşkevov mergea deseori la vânătoare... spre răsărit de „Zmeiţa”, iar la întoarcere trecea întotdeauna prin curtea staţiunii. Aşa-i venea mai bine, pentru că prin curte era drumul cel mai scurt până la Balabanovi, la care stătea în gazdă de o bucată de vreme. Învăţătorul

Metodi, după cum ştiu toţi cei din Momcilovo, este un vânător cu ochi bun şi cu foarte mare noroc. Nu întâmplător are Balabaniţa un contăş din piei de iepure şi altul cu guler de blană de vulpe. Aşa că rareori se întâmpla să treacă prin curtea staţiunii cu mâinile goale. Era foarte greu să smulgi de la el un groş ca să facă cinste cu un pahar de vin, dar vânatul pe care-l aducea îl dădea cu dragă inimă; în vara asta, cei doi sergenţi s-au înfruptat de câteva ori cu iahnie de iepure. Când venea de la deal şi trecea prin curte, se oprea pe la postul de pază ca să mai stea de vorbă. Cu toate că era om învăţat, nu umbla cu nasul pe sus şi găsea despre ce să vorbească fie cu cine-ar fi. îi plăcea foarte mult să povestească despre sălbătăciunile pădurii: de vicleniile vulpii sau de năravul

lupului. Nici Stoian nu-i rămânea dator, povestindu-i despre obiceiurile ţăranilor din părţile de nord-vest ale ţării: ce cântece se cântă la nuntă sau la botez, cum coc nevestele plăcinta sub ţest, cât de dulce e rachiul galben de pere şi cât de bun este vinul din strugurii aceia cărora le zice „Oţelo”.

În seara cu pricina, învăţătorul Metodi trecuse prin curte fără puşca lui de vânătoare cu două ţevi. Era târziu. Carul mare o şi pornise spre Dunăre, iar dinspre Karabair tuna şi fulgera de parcă se dărâmau munţii. Dascălul – în ciuda obiceiului său – se grăbea în seara aceea, de parcă l-ar fi aşteptat acasă nevasta şi copiii. Părea tăcut, dus pe gânduri. Spusese două vorbe, plecase repede şi lui Stoian îi păruse rău. Înciudat, şi ca să se potolească, băgase mina în buzunar după ţigări, dar nu apucase să scoată pachetul. Din spate îl pocnise ceva de fier, şi uite ce s-a întâmplat v în loc să aştepte zorile în faţa staţiunii, s-a trezit – mai mare ruşinea – într-un pat străin…

Câtăva vreme ne-am uitat unul la altul ca nişte oameni care se văd pentru prima oară. Tăceam şi ascultam respiraţia rănitului. Pe urmă maiorul tresări de parcă şi-ar fi alungat o muscă de pe nas şi întrebă cu un glas destul de nesigur:

— Ascultă, Stoiane, eşti sigur că învăţătorul te-a lovit? Ia gândeşte-te bine, nu s-o fi strecurat prin apropiere vreun alt om?

— Tovarăşe maior – zise el – curtea, după cum ştiţi şi dumneavoastră, e goală ca-n palmă – şi arătă podul palmei. Are doar un ulm în mijloc şi altceva nimic. Când dascălul a coborât de pe deal, eu mă aflam sub ulm. Nu era în jurul meu nici ţipenie de om!

— Bine, dar – maiorul înghiţi în sec şi se uită la noi – de ce să nu presupunem că agresorul a stat ascuns după

poartă? îndată după ce-a plecat dascălul, s-a strecurat în curte şi te-a lovit. Asta nu-i posibil?

— Păi cum să nu fie posibil? zise preşedintele gesticulând. Dimpotrivă, e foarte posibil!

Stoian oftă – părea obosit, pleoapele îi căzură din nou deasupra ochilor.

— Este absolut imposibil, tovarăşe maior – şopti el. De la poartă şi până la ulm e o bucată bună de loc, aşa că şi dacă ar veni cineva în fugă, tot ai timp să-ţi scoţi o ţigară, s-o aprinzi, ba să tragi şi vi-eo trei fumuri din ea. Or eu, doar cât am băgat mâna în buzunar… Nici n-am apucat măcar să scot o ţigară.

Tăcu, iar capul i se lăsă moale într-o parte.

Kuzman Hristoforov, cel de-al doilea geolog, ridică din umeri şi zise:

— E clar ca lumina zilei!

— Ce e clar, măi? se repezi preşedintele făcând un pas înainte. Bărbuţa lui rotundă tremura de emoţie. Cum o să fie clar? Şi el tăcu o clipă. Ştii tu cine este dascălul Metodi Paraşkevov?

— Eu nu ştiu nimic – răspunse Kuzman fără să ridice ochii din podea – o să ne spună miliţia!

Maiorul se ridică, îşi netezi cu mâna pulpanele tunicii şi întoarse capul spre sergentul Gheorghi, care stătea ca o stană de piatră lângă fereastră.

— A.restează-l pe învăţătorul Metodi Paraşkevov – zise maiorul, căutând să evite privirea preşedintelui – sigilează-i camera cu ceară roşie şi spune gazdelor lui că îi vom trage la răspundere dacă lasă pe cineva să intre înăuntru înainte de a veni din oraş persoana care trebuie să facă ancheta. Ai înţeles?

— Am înţeles, tovarăşe maior – zise Gheorghi cu mina la chipiu, după care o luă la fugă prin curte.

Cocoşul mătuşii Spiridoniţa cârâi supărat în urma lui.

Luai din nou mâna rănitului, ca să controleze starea pulsului, dar, în aceeaşi clipă, dinspre uliţă se auzi duduitul unei maşini: venea camionul de la Lăkite.

Doctoriţa Naceva, cu faţa îmbujorată de vântul dimineţii, mai frumoasă ca oricând, nici nu intră bine în cameră şi, strâmbând din nas, mă privi supărată.

— Cloroform!... Te pomeneşti că ai făcut vreo operaţie, colega?

În glasul ei dulce era şi uimire, şi frică, şi chiar o oarecare ameninţare abia simţită.

La această întrebare eram gata să răspund foarte supărat, dar văzui peste umărul ei chipul frumos al căpitanului, puţin adormit şi puţin vinovat, şi furia mea se mai potoli. Ba mă întristai chiar... că bietul căpitan nu-şi făcuse somnul. Aşa că ridicai din umeri, zâmbii indulgent şi arătai prosopul cel galben.

— Mirosul vine de acolo – am zis eu.

Căpitanul Avakum Zahov (acesta era numele său conspirativ) din serviciul de contrainformaţii reuşi să adoarmă abia în zori. Şi somnul lui nu era somn adevărat, ei un fel de aţipire uşoară, ceva între vis şi viaţă, când realitatea şi iluzia se împletesc una cu alta ca în cutia unui caleidoscop.

Lampa de pe noptieră mai ardea încă şi lumina ei palidă se topea repede, dispărând, deoarece prin fereastra larg deschisă năvăleau zorii unei zile senine de vară.

Era o cameră de burlac, care nu se deosebea prin nimic de cele mai multe camere de acelaşi fel din lume. Se afla în ea o etajeră înaltă cu cărţi, dar nici asta nu reprezenta ceva aparte, deoarece în cele mai multe camere de burlaci se găsesc cărţi, ba chiar în număr şi mai mare. Că majoritatea cărţilor erau lucrări ştiinţifice cu tematică

istorică, nici asta nu era ceva neobişnuit, deoarece în lume există desigur mulţi burlaci – istorici prin profesie sau preocupări, sau măcar amatori de lecturi istorice.

Bineînţeles, în ceea ce priveşte camera, aceste cărţi nu aveau nicio importanţă. Dar în viaţa lui Avakum ele jucau un rol de seamă, prima specialitate a lui fiind arheologia. De aceea şi cărţile, aşezate cu grijă pe rafturile etajerei înalte, erau în cea mai mare parte lucrări pe teme arheologice şi istorice.

Poate cuiva o să-i pară curioasă sau inventată această primă specialitate a lui Avakum – arheologia. N-are decât să se mire I Nici mie nu mi-a venit să cred la început, părându-mi ceva născocit înadins – o născocire originală de altfel, creată de închipuirea cuiva ca să mascheze adevărata sa profesie şi s-o apere de ochii şi urechi curioase.

Aici însă nu e vorba de niciun fel de invenţie. Avakum absolvise cu succes Facultatea de istorie, fusese un an de zile asistent la universitate, iar după aceea trecuse la Institutul de arheologie, în calitate de cercetător. Pe vremea aceea, o împrejurare neprevăzută îl făcuse colaborator voluntar al Securităţii. Din acel moment, în viaţa lui s-a petrecut o schimbare neaşteptată: arheologia a trecut pe planul al doilea. Detectivul voluntar intrase pe statul de salarii al Securităţii, iar arheologul de până atunci ajunse doar cercetător onorific al Institutului de arheologie.

Dar dacă în camera de burlac a lui Avakum nu era nimic care să-ţi atragă atenţia, el însuşi avea un semn pe care din fericire nu fiecare om poate să-l aibă. Avakum era un bărbat drăguţ, chiar frumos, cu o figură, smeadă, prelungă, cu ochii verzi ca marea şi cu un păr negru ca tăciunele. Neobişnuit la el era sprânceana dreaptă. Căci în

timp ce sprânceana stângă era neagră cum e catranul, cea dreaptă – cine ştie din ce capriciu al naturii – era roşie, lucind ca arama încinsă. În serviciul său, tind necesitatea o cerea, Avakum îşi făcea neagră şi sprânceana dreaptă, şi asta cu un deosebit talent, deoarece era un grimer încercat. În această privinţă, la arta de a-şi schimba unele trăsături ale feţei, dar în aşa fel încât schimbările ră nu se poată observa nici chiar de aproape, Avakum >nu avea rival în tot serviciul operativ. Altfel, în viaţa sa obişnuită, el apărea aşa cum era în realitate – cu o sprânceană roşie.

Şi aşa, Avakum Zahov tocmai se lăsase furat de somnul uşor de dimineaţă, tind telefonul de pe noptieră sună strident şi prelung. Noaptea, ba chiar şi în primele ceasuri ale dimineţii, telefoanele sună totdeauna alarmant şi-l sperie pe om chiar dacă are un somn uşor. Dar Avakum nu tresări de loc, nu scutură capul, nici nu se ridică în coate, nici nu clipi măcar, ci întinse calm mâna, suflă ea de obicei în receptor şi întrebă cu un glas limpede şi egal, fără să deschidă ochii:

— Cine-i?

Primi comunicarea că în zece minute va sosi o maşină de serviciu, deoarece era chemat de colonelul Manov, şeful direcţiei. z

În noaptea aceea, căpitanului de contrainformaţii nu-i pierise somnul din cauza serviciului. Motivul insomniei sale era în afara obligaţiilor profesionale. De fapt nu se întâmplase nimic excepţional.

— Pe înserat o chemase la telefon pe laboranta Jeinova, care lucra la Institutul de chimie al unei mari întreprinderi de parfumuri. Sia Jeinova, cu toţi cei douăzeci şi doi de ani ăi ei şi cu toate că o pasiona baschetul, începuse să manifeste un deosebit interes pentru arheologie, şi poate de aceea Avakum o suna la

telefon de trei ori pe săptămână ca să iasă împreună la plimbare. Totul mergea bine şi ar fi ajuns să se termine cu bine, dacă filarea agenturii de spionaj „Dublu V” (Vasiliev-Vapurgiev) nu l-ar fi silit pe Avakum să lipsească mai multă vreme din Sofia. La întoarcere constată, spre marea sa uimire, că Sia începuse să manifeste un interes mai insistent faţă de tehnologia curenţilor de înaltă tensiune – de două ori pe săptămână ieşea la plimbare cu un tânăr inginer de la uzina respectivă. Tânărul era din Tîrnovo, deci concetăţean cu Avakum, prietenul şi tovarăşul său din copilărie.

Se scăldaseră împreună în Ianira şi încercaseră amândoi de nenumărate ori pepenii din bostănăriile străine. Aşa încât nu era de mirare că Avakum îi făcuse cunoştinţă cu Sia.

Teoretic nu era nimic curios, în practică însă socoteala se încheia eu pierderi pentru Avakum. Mai întâi pierdu privirea curată şi limpede din ochii prietenului său. Când erau împreună, inginerul, cine ştie de ce, se ferea să-l privească în ochi. A doua pierdere era şi mai mare – cele trei întâlniri cu Sia Jeinova se reduseseră acum la una singură. Chimista se plângea că n-are timp, iar Avakum era un om delicat – nu-i plăcea să insiste.

În această sâmbătă după-amiază, puţin înainte de a se însera, Avakum formă numărul de la locuinţa Siei. Sunetele triste pe care le scotea telefonul ajungeau la urechea lui voalate, de parcă veneau dintr-un pustiu îndepărtat, Totuşi, se părea că-l înveseliseră, deoarece zâmbi şi păşi vesel prin cameră, continuând să surâdă. Pe urmă începu să fluiere o melodie veselă şi coborî până la restaurantul din cartiet ca să cineze. Nu prea avea poftă de mâncare, dar reuşi să mănânce destul, ba bău chiar şi o bere. Pe urmă se întoarse direct acasă, deoarece i se păru

că pe cers-au adunat nori şi că din clipă în clipă s-ar putea porni o ploaie. îşi îmbrăcă haina de casă, scoase din raftul cu cărţi volumul al treilea din Istoria imperiului roman, aprinse o ţigară şi se cufundă în lectură.

Pe la orele zece seara, cineva bătu la uşa lui. Era inginerul de la uzina electrică de înaltă tensiune. Frmnos, cu părul ondulat, cu buze arcuite şi cărnoase, cu ochi migdalaţi şi veseli, elegant în costumul său bej, de vară, subţire şi sprinten ca o fată, aducea mai curând cu un instrumentist dintr-o orchestră de jaz decât ou un inginer – şi încă un inginer fruntaş de la o mare uzină. Avakum, în taina şi fără răutate, invidia acest tip de bărbaţi care întâmpinau orice lucru cu un surâs vesel, tocmai pentru că nu semăna cu ei…

— Am fost în vizită la nişte cunoscuţi – explică inginerul – şi am trecut şi pe la tine, văzând lumină la fereastră. Ce citeşti?

Inginerul vorbea, întreba, râdea, plimbându-şi privirea prin toată camera, şi cu toate că ochii lui erau atât de siguri de sine şi străluceau de mulţumire, evitau să se îndrepte spre aceia ai prietenului său.

— Ai petrecut bine? întrebă Avakum şi adăugă mai încet: Arăţi foarte fericit!

— Oh! exclamă inginerul şi se întoarse într-o parte.

— Dar de unde ai pata asta de ciocolată pe genunchi?

arătă Avakum.

Inginerul trasări, se uită la ea şi dintr-odată se tulbura; scoase repede batista şi începu să frece pata cu insistenţă.

— E de îngheţată – bolborosi el. 1 – – V:

— „Nrareş sens s-o ştergi – dădu Avakum din cap.

Tăcură un timp, după care” Avakum spuse;

— N-ai fost cavaler. De ce n-ai condus-o pe Sia până

acasă?;

Inginerul îl privi şi rămase cu gura căscată.

Avakum îşi aprinse o ţigară şi, stând la fereastra deschisă, se uită la cer.

— N-o să plouă – zise el. Vântul a risipit norii. Uite! se văd şi stele!

Se întoarse, se aşeză comod în fotoliul de lângă masă, surâse şi, cu un reproş uşor, zise:

— De ce-ai lăsat-o pe Sia să plece singură?

— Ţi-am spus doar că am fost în vizită la nişte cunoscuţi – încercă să se justifice inginerul. Nu m-am întâlnit cu niciun fel de Sie.

— Mă minţi pentru a doua oară în seara asta – râse reţinut Avakum. Iar după ce scutură scrumul ţigării, continuă: Şi, de fapt, ce rost are să mă minţi? Oare te împiedic eu cu ceva? De ce te temi? Dacă fata te place „să fie într-un ceas bun! În asta nu-i nimic rău. Rău e doar că încerci să faci pe şmecherul, dragul meu, şi că nu te pricepi. N-ai stofă pentru aşa ceva. Uite, de la ora cinci după-masă ai fost împreună cu Sia şi abia acum o jumătate de oră i-ai spus „noapte bună”. Iar mie îmi îndrugi că ai fost undeva în vizită i. Se poate?

Inginerul îl asculta tăcut, cu capul plecat şi cu ochii trişti.

— Cum ai petrecut cele cinci ore împreună cu Sia, asta, în linii mari, se poate spune – continuă Avakum. Le pot reconstitui din minte. Ascultă! La cinci fără ceva ai ieşit din casă, te-ai oprit la staţia din apropierea locuinţei voastre şi ai aşteptat tramvaiul nr. 6. Ai cerut taxatorului un bilet de corespondenţă. La piaţa „Văzrajdane” ai luat tramvaiul nr. 4 şi ai coborât la penultima staţie, în faţa grădiniţei cu fântâna arteziană. Ceasul e cinci şi zece. îţi rămân încă douăzeci de minute până la ora întâlnirii.

Pentru că n-ai ce să faci, începi să te uiţi încoace şi încolo şi observi că în faţa ta se află o lustragerie. Deasupra intrării este o firmă verde, pe care scrie cu roşu: „Salon de lustragerie”. În acest „salon”, lung de cinci paşi şi lat de trei, lucrează doi ţigănuşi, Ahmed şi Săli. Săli este fratele mai mic al lui Ahmed. Tu te aşezi la scaunul lui, adică în faţa locului unde lucrează Săli. Şi aşa, când se face ora cinci şi douăzeci de minute, te afli din nou în staţie, de data asta cu pantofii lustruiţi, şi aştepţi cu răbdare pe admirabila noastră prietenă comună. Ca totdeauna, şi de data asta ea întârzie vreo douăzeci de minute. Ca să nu scăpaţi jurnalul de la cinematograf, n-aveţi timp să mai aşteptaţi al doilea sau al treilea tramvai, ci vă înghesuiţi în primul, şi aici se întâmplă regretabilul accident cu nasturele de jos de la sacoul tău.

La această parte a monologului lui Avakum, inginerul de la uzina de înaltă tensiune îşi pipăi instinctiv haina şi tresări puţin speriat, uitându-se în jurul său: într-adevăr, îi lipsea un nasture.

— Mi s-a întâmplat şi mie – ridică din umeri Avakum, ceva mai posomorât. Tăcu puţin şi reluă apoi firul povestirii sale: Vă duceţi la cinematograful „Balkan”, unde rulează, mi se pare, un film italian. Pe urmă o conduci pe Sia până la staţia de tramvai de lângă clădirea sindicatelor. Aici se află o cofetărie şi tu, galant, îţi inviţi prietena înăuntru, ca să luaţi o îngheţată. Dar toate cele cinci mese ale cofetăriei sunt ocupate şi de aceea sunteţi nevoiţi să vă mâncaţi îngheţata stând în picioare. Aşa s-a întâmplat cea de-a doua nefericire din astă-seară, pata de îngheţată de ciocolată de pe pantalonii tăi. Când ieşiţi afară, amândoi, fără să vreţi, vă ridicaţi ochii şi priviţi la etajul al treilea al celei de-a treia clădiri din dreapta; aici e fereastra mea, şi vedeţi că e lumină. Aşa... Pe urmă, buna şi minunata

noastră prietena pleacă, spunând dintr-odată că a apucat-o durerea de cap. Iar tu, vechiul şi credinciosul meu amic, împins de cine ştie ce sentimente şi scrupule, îmi faci o vizită ca să mă încredinţezi că ţi-ai petrecut seara nu într-altă parte, ci la nişte cunoscuţi de-ai tăi.

Avakum îşi aprinse a doua ţigară şi zâmbi tot atât de reţinut.

— Poate că vrei să stabileşti im alibi sui-generis pentru Sia? Dar la ce bun toată osteneala asta, dragul meu? Cine are nevoie de un astfel de alibi?

Faţa inginerului deveni roşie, pe urmă galbenă precum coperta învechită a Istoriei imperiului roman, care se afla lângă el pe masă. –, v

— Aşa – îngăimă el şi tuşi înfundat. Va să zică... ne-ai urmărit! Ne-ai spionat! Frumos! De-asta. am avut eu tot timpul senzaţia neplăcută că în spatele meu se află cineva.

— Ai avut senzaţia neplăcută că în spatele tău se afla cineva, zid? şi Avakum îl privi batjocoritor. E posibil „în cazul când conştiinţa ta se găseşte undeva între umeri!

Căpitanul îşi stinse ţigara, se duse la fereastră şi, după ce stătu puţin acolo, se întoarse şi veni în faţa oglinzii mari, prinsă pe perete lângă etajera cu cărţi.

— Ştii doar că asemenea cavaleri ca mine pierd deseori partida în turniruri de dragoste! surâse el. De ce trebuie neapărat să simţi ceva în spate? Insuccesele mele sunt ceva predestinat. N-ai nicio vină! Femeilor de felul Siei nu le plac figurile uscăţive, aşa cum este a mea. Nu le plac nici frunţile încreţite şi, după cum vezi, a mea e plină de cute. Nu le plac nici oamenii cărunţi, iar tâmplele mele, după cum spun poeţii, au destule fire de argint. E adevărat că am şi eu un semn foarte atrăgător, sprânceana mea cea roşie, dar asta, fără îndoială, e prea puţin pentru o dragoste puternică... Şi, pe urmă, nu mă pricep nici să râd

aşa, cu gura până la urechi, bagajul meu de bancuri e sărac, iar când e cazul să cânt, cel care mă ascultă e cuprins îndată de cele mai negre gânduri, aşa încât ori ucide pe cineva, ori începe să se gândească la sfârşitul lumii.

Se lăsă să cadă în fotoliu, îşi căută o poziţie cât mai comodă şi îşi întinse picioarele cât erau de lungi.

Iar în ceea ce priveşte acuzaţia că v-aş fi spionat, pentru asta ar trebui să-ţi rup urechile, aşa cum păţeai, dacă-ţi aminteşti, de multe ori când eram copii. Dar îmi eşti oaspete şi, slavă Domnului, legile ospitalităţii mă obligă să fiu atent şi politicos.

— Dacă nu ne-ai urmărit, atunci de unde ştii toate aceste amănunte? întrebă inginerul, forţându-se să nu dea tonului său o nuanţă de răutate.

Avakum tăcut, trimise câteva rotoc-oale de fum albastra spre tavan, apoi ridică din umeri.

— Ţi-am spus doar că nu te pricepi să duci pe cineva. Iar omul care nu posedă la perfecţie această artă îşi prinde în cursă ambele picioare, ca de pildă coţofana, care are o părere exagerat de bună despre ea, când în realitate e o pasăre destul de proastă. Mă întrebi de unde ştiu amănuntele romantice despre care ţi-am vorbit. Bine! După cum ai remarcat şi tu singur, sunt foarte bine dispus şi de aceea sunt gata să-ţi răspund la toate întrebările… Află deci că în după-masa asta nici nu v-am văzut şi nici nu am avut intenţia, ferească Dumnezeu, să vă urmăresc! Uite, gazdele mele sunt alături şi nu dorm încă, pentru că joacă domino; întreabă-i şi tu când, pe la ce oră am ieşit. O să-ţi spună – lă între orele şapte şi opt. Acesta este şi adevărul. Şi trebuie să-i crezi, pentru că sunt nişte oameni foarte buni şi nişte bătrân de treabă, care pentru nimic în lume nu şi-ar osândi sufletele la chinuri veşnice numai ca

să te mintă. Şi totuşi, de unde posed informaţii în legătură cu după-amiaza voastră amen roasă? Informaţiile mi le-ai dat chiar tu, dragul meu, iar eu am tras doar concluziile. Să începem de la pată, de la pata aceea cafenie de pe genunchiul tău. Ai recunoscut singur că este de îngheţată şi, în plus, te-ai tulburat destul când ai observat-o. Să ne oprim un minut la acest caz. În primul rând, pata era încă udă, ceea ce însemna că îngheţata a fost consumată cel mult cu cincisprezece minute înainte. Deci, la zece şi un sfert, îndată după terminarea spectacolului de la cinematograf, şi asta undeva în apropiere, într-o cofetărie pe undeva pe-aici. În al doilea rând, e natural să se nască o întrebare: în ce împrejurări un bărbat ca tine, căruia îi place o ţuiculiţă şi o gustare, se va hotărî totuşi să ia o îngheţată, şi astă seară târziu? Se poate da un singur răspuns inteligent: când acest bărbat se află în tovărăşia unei femei. În al treilea rând, cum s-a mâncat această îngheţată? Şi aici există o singură explicaţie raţională: tu ţi-ai mâncat îngheţata în picioare, ţinând ca de obicei genunchiul stâng îndoit. Dacă adaugi că vorbeai cu fata şi te uitai în ochii ei, atunci e natural ca micul accident să se fi produs fără să bagi de seamă 1 Dar de ce aţi mâncat îngheţata stând în picioare? Foarte simplu: pentru că în cofetăria cea mică toate mesele erau ocupate. Unde se află în apropiere o astfel de cofetărie? Vizavi, dincolo de linia de tramvai, lângă colţ. Adică tocmai în faţa staţiei de tramvai. Să comparăm acum ora consumării îngheţatei cu poziţia cofetăriei. Această cofetărie se umple de consumatori pe la zece şi un sfert, când se termină ultima reprezentaţie de seară de la cinematograful apropiat. E logic, dar, să se presupună că n-aţi intrat întâmplător în această cofetărie şi, de asemenea, n-aţi intrat întâmplător tocmai la această oră. Ce concluzie se poate trage din

toate aceste fapte? Una singură: că ai fost cu fata la cinematograf, şi acest cinematograf a fost neapărat cinematograful „Balkan”. Toate aceste lucruri le-am aflat de la această mică pată cafenie de pe genunchiul stâng... Am greşit undeva?

Inginerul îl privea cu gura căscată şi fără să clipească.

— Cine e fata? surâse uşor Avakum. Orice tânăr poate să meargă la cinema cu o fată oarecare şi pe urmă s-o trateze cu o îngheţată. Numai că eu am precizat imediat, am spus de la început că fata este Sia, şi nu am greşit. Asta nu din cauza unor presimţiri şi îndoieli subiective, ci datorită faptului că tu însuţi mi-ai spus şi adresa şi persoana... Aşa că, s-o luăm iarăşi de la această nefericită pată. Când ţi-am arătat-o, te-ai tulburat şi ai scos repede batista, începând s-o ştergi. Erai într-adevăr tulburat, dragul meu, iar când omul e tulburat nu mai este în stare să vadă şi să-şi îndrepte atenţia spre lucrurile mărunte şi obişnuite. Aşa, de pildă, n-ai observat că, scoţând batista, ţi-a căzut din buzunar şi un bilet de tramvai. Am reuşit să-l iau fără să observi şi să-l examinez pe furiş la fereastră. Ce mi-a arătat biletul? Mi-a precizat ora la care ai plecat de acasă şi direcţia drumului. Qra cinci, la început tramvaiul nr. 6 şi pe urmă nr. 4. Unde duce această combinaţie de linii? Duce, fără îndoială, spre răsărit, spre grădină, spre strada „Ţar Ivan Asan 11”. Această stradă, chiar dacă poartă numele unui ţar bulgar, închipuie-ţi, nu dă naştere în mintea mea la niciun fel de asociaţii istorice, ci-mi aminteşte doar de o fată blondă, cu o guriţă capricioasă şi cu nişte ochi veseli. Locuieşte în faţa grădinii cu fântână arteziană, vizavi de casa unde atârnă făloasă firma cea verde cu litere roşii. De unde am ştiut că ai intrat în lustrageria lui Ahmed şi Săli? Şi că tocmai Săli a fost acela

care a avut cinstea şi plăcerea să-ţi lustruiască pantofii tăi italieneşti? în primul rând, şi ochiul cel mai puţin experimentat, îndată ce se uită la pantofii ăştia ai tăi cu vârful în formă de gondolă, o să ghicească îndată că au fost lustruiţi acum câteva ore, şi nu de o mână de amator, ci de una cu totul experimentată din punct de vedere profesional. Dar o să zici: „Ce, parcă numai la Ahmed şi Săli poate omul să-şi Instruiască pantofii?” Mă rog, eu nu spun treaba asta. Există la Sofia multe alte lustragerii, dar sunt gata să pariez, unul contra o sută de mii, că la ora cinci şi zece minute te-ai aşezat în faţa scaunului lui Săli şi el a fost acela care s-a ocupat de înfrumuseţarea pantofilor tăi italieneşti. De ce? Pentru că Săli face o greşeală iremediabilă, şi anume lustruieşte cu pasiune numai părţile exterioare ale pantofilor, făcându-le să lucească într-adevăr că „oglinda”, pe când partea interioară o tratează, ca să zicem aşa, cu indiferenţă profesională, adică nu depune pentru această parte a încălţămintei niciun fel de pasiune creatoare. Uită-te şi tu, te rog, la ramele pantofilor tăi: pe partea exterioară, aţa cu care au fost cusute pare nou-nouţă, de parcă acum ar fi fost scoasă de la maşina de cusut, pe când partea interioară a fost total neglijată. Un asemenea contrast izbitor este posibil numai la Săli, care în această privinţă este incorigibil…» Toate lucrurile astea le cunosc, dragă prietene, din proprie experienţă. Fata care locuieşte în faţa grădinii cu fântână arteziană, cunoştinţa noastră comună, blonda cea drăguţă cu guriţă capricioasă şi ochi veseli, are prostul obicei de a întârzia la întâlniri, fapt de care, după cum bănuiesc, ai avut destule ocazii să te convingi. Şi ce poş să faci atunci când fata întârzie? Oamenii practici, aşa cum suntem noi doi, recurg în aceste momente la bunele servicii ale lui Săli…

Avakum mai ridică o dată din umeri, îşi privi

prietenul care amuţise şi zise râzând:

— Adineauri m-ai învinuit de spionaj, crezând că te-aş fi urmărit. Prostii, dragul meu! N-am avut astăzi cu voi, cuan zice o vorbă, nici în clin, nici în mânecă. Mica pată de pe genunchiul tău stâng, biletul de tramvai şi aţa cu care e cusuta rama pantofilor tăi – toate aceste lucruri mărunte mi-au povestit singure romantica poveste a după-amiezii voastre de dragoste!

În camera lui Avakum, între pat şi etajeră, se afla o ladă grea de stejar, ferecată cu vechi bare de fier. Pe capac e încrustat în sidef un soare mare, ale cărui raze, tot de sidef, se îndreaptă în toate părţile. Avakum scoase din ladă o sticlă de vin şi două căni de faianţă străvechi, făcute probabil pe vremea lui Horner”.

— Este o amintire de la taică-meu – explică Avakum şi umplu cănile cu vin.

Ciocniră, şi el îi ură prietenului său succes în dragoste. Bău câteva înghiţituri şi, după ce stătu puţin pe gânduri, spuse, privind distrat la firicelul de fum al ţigării sale:

— În aceste antice recipiente, noi turnăm vin făcut în zilele noastre, vezi? Ce-ţi sugerează asta?

Inginerul ridică din umeri.

— Se pare că există o lege nescrisă, potrivit căreia femeile frumoase se amorezează de bărbaţi proşti – şi Avakum râse vesel.

Pentru prima oară în seara asta râdea şi el din toată inima.

După aceea îşi luă cana, o goli dintr-o înghiţitură-şi arătă cu degetul desenul de pe ea, care reprezenta o căprioară. căutând adăpost, spre care se îndrepta o săgeată cu multe aripioare.

— Dar asta, măcar, ştii ce simbolizează? întrebă

Avakum. Nu ştii, nu-i aşa? Atunci găţi spun eu, cu toate că lucrul n-are o însemnătate prea mare pentru largile tale preocupări ştiinţifice. În două cuvinte: fericirea, care fuge înaintea omului, şi spiritul omenesc, totdeauna în goană după ea. Uneori o ajunge, alteori o scapă, dar asta n-are importanţă. Ea fiind femeie se întâmplă deseori să-l înşele pe cel care aleargă după ea. Dar ce e important aici?

— Ca săgeata să ajungă căprioara! răspunse repede inginerul.

— Săgeata zburătoare! surâse liniştit Avakum.

După ce inginerul plecă, Avakum se plimba multă vreme, măsurând camera în lung şi lat. De câteva ori încercă să se concentreze în lectura celui de-al treilea volum al Istoriei imperiului roman, schimbă ţigara cu luleaua, reveni iarăşi la ţigări, dar în zadar: în noaptea asta lectura nu mergea.

Într-un timp, scoase din sertarul mesei un mic album, se uită la ilustraţii şi fotografii, dar se pare că şi aceasta îl plictisi, deoarece începu din nou să măsoare locul de la fereastră până la uşă şi înapoi.

Încercă să se gândească la zilele următoare. De mâine urina să intre în concediu, dar, cine ştie de ce, lucrul nu-l mai bucura.

Aşa îl prinseră zorile.

Şi telefonul de la serviciu sună.

7

Colonelul Manov, şeful direcţie, îl salută pe Avakum cu capul, îi arătă un fotoliu şi îşi vârî din nou nasul în hârtiile din faţa lui.

În biroul său spaţios, inundat de lumină, era o tăcere oarecum solemnă. Acele ceasului electric arătau orele şapte.

Când termină de citit hârtia din faţa lui, colonelul se

ridică în picioare, alungă cu vârful degetelor o scamă imaginară de pe reverul sacoului său alb şi surâse cu bunătate.

— O surpriză neplăcută în dimineaţa primei duminici de concediu, nu-i aşa, tovarăşe căpitan?

Şi în timp ce rosti acestea, ochii lui, chiar dacă-l priveau blând, avură timp să-l străpungă pieziş, printr-o scurtă străfulgerare a pupilelor întunecate. Avakum, care se uita la harta Bulgariei atârnată pe perete în spaţiul dintre cele două ferestre ale biroului, simţi îndată această fulgerare, deşi privirea lui rămase neclintită.

— Nu dispreţuiesc surprizele, tovarăşe colonel – răspunse calm Avakum.

— Chiar când sunt neplăcute?

Colonelul se aşeză în fotoliul din faţa lui Avakum şi îşi încrucişa mâinile pe genunchi.

— Avem informaţii că de la zece august încoace un post de radio clandestin a transmis şi a recepţionat de trei ori radiograme cifrate în regiunea care se întinde pe o rază de douăzeci de kilometri nord şi sud de masivul muntos Karabair. Prima emisie pe care staţiile noastre goniometrice au interceptat-o a avut loc în noaptea de zece spre unsprezece august. Coordonatele punctului de intersecţie indică un loc la sud-sud-est de Karabair, o regiune singuratică, foarte greu accesibilă, mai ales noaptea. Postul şi-a început emisia la orele zece seara precis. Radiograma cifrată este scurtă, dar emisiunea a continuat timp de cincisprezece minute, deoarece atât postul de emisie cât şi cel de recepţie şi-au schimbat de două ori lungimea de undă. Bineînţeles că s-au luat măsuri imediat pentru blocarea tuturor căilor de acces spre Karabair şi pentru cercetarea regiunii, dar până acum nu s-a obţinut niciun rezultat cât de cât pozitiv.

La nouăsprezece august, acelaşi post de radio a emis iarăşi, la orele zece seara. Oamenii noştri păzeau în munţi, iar postul a emis de undeva din spatele lor, de la circa doi kilometri est de satul Momcilovp. Este acolo o regiune numită „Zmeiţa”, unde nici talpa iadului nu te poate găsi dacă vrei să te ascunzi. Goniometriştii noştri spun că această emisie a fost cu totul deosebită. A constat din două-trei fraze cifrate, după care au urmat un fel de sunete şi zgomote misterioase, venind parcă de undeva de sub pământ. Din nefericire, radiogramele emisiunilor n-au fost încă descifrate. Din cauza schimbării lungimii de undă, oamenii noştri au scăpat câteva cuvinte, ceea ce complică descifrarea. Ca să-ţi dai seama cât de dificilă e treaba asta, am să-ţi spun că fiecare radiogramă are câte două chei şi este compusă într-o limbă străină. Pe de altă parte, în acelaşi raion, în satul Momcilovo, s-au petrecut astă-noapte următoarele: a fost spartă o fereastră ia staţiunea geologică militară, de unde s-au furat o schiţă secretă şi două mii de leva. Sergentul de miliţie care era de pază a fost lovit în cap pe la spate şi cloroformizat. A fost arestat învăţătorul din comună.

Colonelul îşi scutură iarăşi firul invizibil de praf de pe reverul hainei şi se uită întrebător la căpitan.

„Semnale misterioase care vin de sub pământ, o schiţă furată, cloroform...” – Avakum nu reuşi să-şi reţină zâmbetul.

— Iertaţi-mă, dar asta aduce a roman poliţist 1

Colonelul se posomorî.

— Căpitane, nu te-am trezit din somn ca să te întreb dacă asta seamănă a roman sau a altceva. De. altfel, nu văd nimic romantic. În toată treaba asta.

— Aştept ordinele dumneavoastră, tovarăşe colonel

— zise rece Avakum. –”, „– Degeaba te formalizezi –

surâse blând colone lui. N-am vrut să te supăr. Şi după un timp întrebă: Eşti în concediu, nu-i aşa?

— Cu aprobarea dumneavoastră, tovarăşe colonel.

— Da. Eh, dacă-i aşa, odihneşte-te… Pleacă la mare, fă plaja!

— Neapărat, tovarăşe colonel.

În sinea lui, Avakum râdea, dar figura sa păstra aceeaşi expresie severă şi ermetică.

— Neapărat o să fac plajă – repetă eh

— Iar semnalele misterioase, schiţa furată, cloroformul? zise colonelul, în ochii căruia, în locul fulgerelor, luceau acum sclipiri şirete. Se aplecă spre Avaktim 4 Asta nu te pasionează? De pildă duşmanul care întinde mina de peste graniţă? Şi ca să pună capăt tonului intim, se grăbi să completeze cu răceală: Am dat dispoziţii direcţiei regionale Plovdiv să-l trimită acolo pe căpitanul Slavi, Kovacev». Am mare încredere în omul ăsta.

— Da, e destul de energic – aprobă fărăx prea multă plăcere Avakum.

Colonelul se întoarse şi se uită la ceasul electric.

— E şapte şi douăzeci de minute. Deocamdată dispoziţiile sunt următoarele: Momcilovo şi regiunea înconjurătoare sunt supravegheate de oamenii din sectoarele respective de frontieră. Sau şi fixat câteva posturi secrete pe unele căi de acces. S-au trimis comunicări pichetelor de graniţă. Căpitanul Kovacev va pleca de la Plovdiv la orele nouă şi treizeci de minute punct. Tăcu, după care întrebă supărat: Iar dumneata, tovarăşe Zaho\? când vei binevoi să pleci pe litoral?

„La ce bun jocul ăsta de-a v-aţi ascunselea?” gândi Avakum şi se ridică.

— Tovarăşe colonel – spuse el – sper să-l, ajung pe căpitanul Kovacev pe undeva pe la mijlocuf drumului între

Pazargik şi Batak. Motocicleta ce aţi ordonat să-mi fie pusă la dispoziţie e gata de plecare. Am văzut-o la intrarea dinspre răsărit, când am venit la minister.

— Dumneata, căpitane, vezi cam multe – se îmbufnă colonelul. După care întrebă, tot aşa de supărat: Te-ai gândit cumva să renunţi la concediu ca să iei parte, împreună cu căpitanul Kovacev, la cercetarea preliminară?

— V-aş ruga să-mi semnaţi ordinul, care de altfel se află pe biroul dumneavoastră – zise domol Avakum.

Colonelul nu-i răspunse nimic, făcu doar un gest cu mâinile, după care se îndreptă spre biroul său, luă de pe el o hârtie bătută la maşină şi i-o întinse. Acum, în ochii săi galbeni, obosiţi de nesomn, nu mai luceau nici fulgere, nici sclipiri şirete, ci doar o bucurie curată şi caldă ca dimineaţa aceea însorită.

„8

Acum o lună, Avakum croise alte planuri, cu totul contrarii celor ce făcea în clipa de faţă. Hotărâse să plece cu Sia într-o excursie de câteva zile pe cursul râului Ropotamo. Nu că l-ar fi interesat prea mult nuferii, dar perspectiva de a prinde peşte pe care să-l frigă apoi, de a petrece serile în faţa unui foc alimentat din plin cu lemnele adunate în cursul zilei, de a recunoaşte păsările de noapte după strigătul lor şi de a-şi fuma pipa în faţa cortului unde va dormi Sia – tare îi mai era pe placul inimii… Iar când avea să se plictisească de o asemenea viaţă, avea să meargă cu Sia să vadă şi ea Călăreţul de la Madara1 – acest curios monument al vechiului stat bulgar şi al gloriei strămoşeşti. Îi va arăta şi străvechiul amfiteatru natural – cu iedera şi cu muşchiul roşcat de pe treptele enorme de piatră, cu gigantica stâncă ce se ridică spre cer. Aici, din cauza stâncilor mari şi netede prăvălite unele peste altele, ochiul cade victimă unor iluzii stranii: dacă, de pildă, se

îndepărta la o distanţă nu mai mare de douăzeci de paşi de Sia, ea îl va vedea micşorat şi redus la proporţiile unui popic – iluzie pe care el i-ar fi explicat-o cu dragă inimă… După aceea se gândea să plece la Preslav, unde [1]s[2]a viziteze ruinele de ia Aboba şi Pliska – pe acolo pe unde a răscolit şi el pământul cu târnăcopul şi lopata. Şi dacă mai mergeau puţin, ajungeau la Tîrnovo, ca să se scalde măcar o dată în Iantra, ca pe vremea când era copil, şi să fumeze o lulea, cu pieptul şi picioarele goale, sub vechea boltă de viţă a casei părinteşti.

Astea erau planurile lui de acum o lună. Pe urmă însă a apărut vestelul inginer de la uzina electrică, şi toate proiectele de excursii s-au dus dracului, de parc-ar fi fost spulberate de cine ştie ce vânt blestemat. Nu ştia nici el ce trebuie să regrete mai mult – fata pe care o pierduse, pescuitul pe malurile râului Ropotamo, focul de seară sau pipa pe care ar fi fumat-o în faţa micului său cort.

— Sşi zori, înainte de a aţipi, îşi făurise în gând un alt plan: se va ruga să fie încadrat în expediţia pe care secţia de arheologie a Academiei intenţiona să o organizeze foarte curând. Trei săptămâni de cercetări printre săpături şi pietre reprezentau o vânătoare de antichităţi care ar fi recompensat într-o oarecare măsură luleaua pe care n-o mai putea funia.

Dar şi acest pe & iect se dusese pe gtrlă – şi nu din

1 Unul din cele mai valoroase monumente ale vechii arte bulgare, reprezentînd pe hanul bulgar Krum (803—814) sculptat în peretele abrupt al unei stînci înalte de 120 m. Basorelieful se află la o înălţime de 25 m şi îl reprezintă pe han călare, stră- pungînd cu suliţa un leu. (n.t.)

28 Oraş situat în estul Bulgariei, pe rîul Kamcia. Lingă el se află ruinele vechii capitale bulgare, cu acelaşi nume, care a atins culmea înfloririi în timpul ţarului Simeon (893—927). (n.t.)

cauza unor motive sentimentale, ci pentru că „frontul paşnicfăcea loc dintr-odată celui adevărat. Era vorba de o vânătoare importantă, de un duel pe viaţă şi pe moarte cu un duşman invizibil.

Când intră în defileul de la Momin, Avakum opri motocicleta pe marginea şoselei, într-un loc mai potrivit, se aşeză la umbra unui tufiş, îşi potrivi oglinda de buzunar între ramuri şi prinse în grabă să-şi aranjeze noua sa „identitate". Nu trecură decât cinci minute şi din umbra tufişului apăru un alt om, a cărui figură semăna oarecum cu aceea a lui Avakum Zahov, dar care avea o mică cocoaşă între umeri, făcându-l pe cel drept să fie ceva mai scund decât stângul. Ambele sprâncene ale acestui om erau la fel de negre, nişte mustăţi tunse scurt se lăsau în formă de potcoavă deasupra buzei de sus, iar pe faţa sa negricioasă, chiar sub ochiul stâng, se vedea o cicatrice roşie, wra A a unei răni de demult. Cu mutra asta; cu haina scurtă de piele destui de uzată *şi* du şapca trasă pe frunte, semăna foarte bine cu un mecanic de la atelierele de reparaţii auto sau cu un pasionat amator de motociclete.

Astfel deghizat, dădu din nou drumul motocicletei sale de cinci sute de centimetri cub! şi, îndată ce ieşi. din cotitura defileului, zbură spre Pazargik cu o sută de kilometri pe oră.

Spera să-l ajungă diii urmă pe căpitanul Slavi Kovaeev pe undeva pe la mijlocul drumului spre Batale[3], dar, după cât se vedea, nici colegul său nu mergea cu o vi –, teză mai mică. Abia spre baraj îi zări motocicleta şi o lua la goană pe urmele lui, semnalizând cu claxonul punctele şi liniile cuvântului „stop". Ecoul ducea departe sunetele

3 Orăşel în care s-au dat lupte în timpul răscoalei din aprilie 1878. Aici, turcii au măcelărit peste patru mii de bărbaţi, femei şi copii. Astăzi are un puternic complex hidroelectric. (r$,t.)

stridente ale claxonului său, dar toate răsunau amestecate şi neclare, deoarece între puncte şi linii intervenea duduitul motorului. De altfel şi vântul aspru de munte şuiera prin văi ca un avion.

Pe suprafaţa albastră şi lucie a lacului de acumulare se vedea o barcă a cărei pânză, ca o aripă îndreptată spre cer, scânteia orbitor în lumina soarelui, ca îndată ce cotea să apară întunecată, deşi de departe părea că stă pe loc.

Cu toate că era concentrat în urmărirea lui Kavaeev, Avakum întoarse capul, privi o clipă azurul apei carie lucea în stânga drumului şi, cine ştie de ce, oftă reţinut Poate pentru faptul că aici, la munte, aerul era umed şi răspândea puternic mirosul îmbătător al pădurii de brad. „În loc de «Nisipurile de aur» S aş fi putut petrece aici cu Sia o săptămână minunată” – îşi zise el, dar îndată se posomorî şi, cu gest nestăpânit, ce nu se potrivea cu firea sa calmă, răsuci maneta de gaze – motocicleta urca o pantă şi, pierzând din inerţie, începuse să gâfâie uşor.

Doi-trei kilometri înainte de bifurcarea drumului spre Momcilovo, căpitanul Kovacev auzi duduitul motocicletei lui Avakum. Încercă să ia distanţă, dar nu reuşi: Avakum trecu vijelios şi cu zgomot pe lângă el, îl depăşi cu o sută de paşi, după care frână; roţile scrâşniră şi motocicleta se opri.

Celălalt făcu la fel – opri motorul la douăzeci de paşi în urma lui Avakum, sări. din şa, vârî mână în buzunarul din dreapta al hainei şi rămase pironit locului.

În acest timp, Avakum îşi aprinse ţigara, îşi îndreptă umerii şi privi în jurul său. Chiar în faţa lui se ridica o culme înaltă – un zid verde de pini şi brazi seculari, amestecaţi cu tufişuri dese de ferigi. Jos, la picioarele sale» se căscau văi adânci şi în fundul lor, cu toate că ziua era însorită, plutea o umbră de un verde-întunecat. În jur

era linişte, pustiu, aşa cum este totdeauna în locurile retrase dintre munţii acoperiţi cu păduri bătrâne de brazi.

Abia acum, când simţi pustietatea naturii sălbatice din jur, Avakum înţelese de ce căpitanul Kovacev mai ţinea încă mâna în buzunarul hainei. „Are degetul pe trăgaci” – gândi el râzând.

— Alo, colega – strigă atunci – o să capeţi reumatism de la fierul acela pe care ţii mâna. Nu e recomandabil 1[4]

Şi cu paşi rari şi calmi se îndreptă spre el.

Căpitanul Kovacev îl aşteptă fără să se clintească din loc. Era de aceeaşi vârstă cu Avakum, dar părea mai tânăr şi mai robust. Avea o figură deschisă şi energică, iar ochii săi de un albastru-cenuşiu priveau hotărât, puţin chiar brutal – o privire dârză şi semeaţă, cu aerul omului căruia nu-i place să fie contrazis.

— Va să zică, tot nu mă recunoşti? îl întrebă Avakum, nefăcând niciun efort ca să-şi ascundă accentele de mulţumire şi ironie din glas. Ce fel de detectiv eşti?

Slavi Kovacev scoase mâna din buzunar şi ridică tăcut din umeri. Se îndreptă spre motocicleta sa, apucă ghidonul şi încălecă.

— Totdeauna ai fost un maniac al travestiului şi al grimei actoriceşti – oftă el. Numai că şi detectivii în travesti s-au învechit ca şi vechile romane poliţiste în fascicole. Apăsă cu piciorul drept pedala de pornire. Nu-i mai impresionează decât pe copiii din şcoala elementară!

— Într-adevăr – surâse Avakum – am văzut asta când păşeam spre tine şi mă uitam la mâna ta dreaptă. Nu ţi-a amorţit arătătorul?

Luaseră parte împreună la câteva acţiuni şi cunoştinţa lor, închegată în eforturile şi riscurile

---

4 Regiune pitorească şi staţiune balneoclimaterică lingă Varna, (n.t.)

profesiunii lor comune, se transformase de mult într-o adevărată prietenie. Dar totdeauna când întâmplarea îi aducea unul în faţa celuilalt, se tachinau fără răutate, prietenia lor prefăcându-se pentru moment într-un fel de duel înverşunat, cu spade care nu rănesc.

— Uite ordinul – zise Avakum şi-i arătă hârtia. Vrei să examinezi ştampila mai de aproape?

— Nu-i nevoie – dădu din cap Slavi Kovacev. Şi adăugă apoi, râzând vesel: Crezi tu că un om trimis în misiune şi pe care altul goneşte din urmă ca să-l ajungă, pentru a duce la capăt o acţiune comună, n-a fost înştiinţat la timp?

— Aha! Avakum îşi ciocăni de câtera ori fruntea cu degetul. Fiindcă ai fost înştiinţat la timp, de-aia mai putut observa numărul motocicletei mele, nu-i aşa?

Slavi Kovacev îşi mută piciorul pe cealaltă pedală a motocicletei şi. se posomorî.

— Ai fost vreodată la Momcilovo? strigă el ca să poată fi auzit, din cauza duduitului motorului. N-ai fost? Atunci mină în urma mea şi deschide Mne ochii, căci drumul de aici încolo e prost al dracului!

Şi, fără a se mai uita la prietenul său, o porni înainte.

După vreo cinei minute ajunseră la răspântie. Şoseaua cea albă pe care urcaseră până aici cobora acum o pantă accentuată şi se desfăşura printre înălţimi ca o fâşie de pânză întinsă la soare, pierzându-se în depărtare spre sud-est, după un deal. De aici? de la răspântie, pornea direct spre sud un drum de căruţe, desfundat şi: străjuit pe ambele părţi de tufe dese. Mai încolo şerpuia printre poiene goale, năpădite de rugi sălbatici de mare şi de ferigi dese, sau cotea pe după pâlcuri de brazi printre care se zăreau trunchiurile uriaşe ale pinilor bătrâni, pe ai căror umeri negri părea să se sprijine cerul. Alteori drumul

se strecura printre stânci abrupte, acoperite cu muşchi şi cu licheni roşii sau cenuşii, şi atunci semăna cu un adevărat tunel, căci deasupra lor ramurile copacilor se uneau şi alcătuiau o adevărată boltă.

Se vedea că prin aceste locuri nu plouase de curând, dar părţile umbrite ale drumului erau totuşi umede, şi aici se puteau vedea urme de potcoave şi roţi. Avakum, care nu depăşea viteza de treizeci, de kilometri pe oră, observ a urmele, şi dacă la început nu le dădu prea mare atenţie, când ajunse la o cotitură frână brusc şi sări din şa. Îngenunche la pământ, smulse o foaie de hârtie din carnetul său şi o aşeza pe ţarină, apăsând-o uşor cu palmele. Centură apoi cu creionul urma lăsată, se aruncă din nou în şa să încercă să-şi ajungă prietenul, care se afla cu mult înaintea sa.

După zece minute, drumul îi scoase la un tăpşan înalt. Sub ochii lor, adăpostite ca într-o căldare vălurită, se zăreau îngrămădite căsuţele din Momcilovo. Dincolo de sat se arevua spinarea împădurită a Karabairului.

Fără să coboare de pe motocicletă, căpitanul Kovacev arătă cu mâna:

— Ia uită-te la stânga! Nu-ţi face nicio impresie peisajul ăsta?

La vreo doi kilometri spre răsărit de sat, Avakum văzu un şir de culmiunele mai scunde, altele mai înalte, toate cafenii, golaşe şi cu creste ascuţite. Era un mirate mic, haotic, tăiat de zeci de văi abrupte, în adâncurile cărora fierbeau neguri alburii.

Avakum privi într-acolo şi, cu toată arşiţa, simţi un fior rece prin spate.

— Locul ăsta se cheamă „Zmeiţa” – vorbi Slavi Kovacev. N-am fost niciodată acolo, dar am auzit povestmcki-se cele mai neplăcute lucruri despre locurile

astea. Kilometri întregi în lung şi în lat, numai stând goale şi desişuri de nepătruns. Oricât ai merge, străbaţi numai tufişuri, care-ţi ajung până la genunchi sau până la umeri, presărate cu stânci, unele sparte în bucăţi, altele ascuţite; şi mergi aşa încoace şi încolo numai prin locuri pustii, fără să dai de vreun capăt. Ntv întâlneşti niciun drum, nicio potecă. Vara, pe stâncile astea se târăsc tot felul de jigăniij guşteri, şerpi; poate de aici îi vine şi numele de „Zmeiţa” *K* Iar dacă mergi prin fundul văilor şi priveşti în sus, ţi se pare că ai căzut chiar în iad. Se zice că acolo e totdeauna umed, şi aşa şi trebuie să fie, pentru că în zilele foarte călduroase se ridică de aici aburi ca nişte neguri, ca o ceaţă. Vezi? Parcă ies valuri de fum. Iar când, în zilele de arşiţă, se stârneşte câte o furtună, cele mai multe trăsnete cad tot în locurile astea. Ce le-o fi atrăgând aici, dracu' ştie… Iarna, în schimb, e şi mai înfiorător! Aici, la „Zmeiţa”, s-a întâmplat acum doi ani o mare nenorocire: un pădurar a fost mâncat de lupi, aşa am auzit vorbindu-se. Sunt foarte mulţi pe aici; umblă în haite de-a lungul drumului care duce de la Lăkite la Momcilovo, arcuindu-se în semicerc pe lângă „Zmeiţa”… Anul trecut prin luna octombrie, tot prin pustietăţile astea a fost înconjurat de grănicerii noştri diversionistul Kademov. Ai aflat de cazul lui, nu? Kademov era de fel din Lăkite. Pe vremea aceea intenţiona să treacă în sud. Acum, duhul lui rătăceşte prin locurile astea vrăjite – Slavi Kovacev surâse – când sub forma unui lup singuratic, când a unui şarpe… În general, din toate locurile astea sălbatice din jurul nostru, „Zmeiţa” e cel mai grozav. Dar eu, dacă mă întrebi, aş fi gata să-l străbat şi noaptea, chiar dacă e atât de fioros; mi-ar fi de ajuns să am în mină un felinar puternic şi bine apărat de vânt. Dar tu? Ai porni noaptea prin locurile astea?

— Numai cu două felinare – zâmbi sarcastic Ava*

kum.

9

Trecuseră trei zile de la întâmplările de mai sus, şi în dimineaţa celei de-a patra colonelul Manov începu să citească rapoartele scrise ale celor doi ofiţeri de contrainformaţii. El rămase însă mirat de concluziile lor contradictorii şi de caracterizările ce se băteau cap în cap în privinţa lui Metodi Paraşkevov, învăţătorul care fusese arestat.

Slavi Kovacev scria:

«Omul acesta are patruzeci şi cinci de ani, nu este căsătorit, se cunoaşte după faţă că e un drumeţ încercat şi că îi place să umble vara şi iarna prin munţi. Oamenii din Momcilovo spun că este şi un mare vânător.

E originar din oraşul Preslav. Părinţii lui au fost oameni avuţi: au avut o vie mare. Tatăl a murit în anul.1945, iar mama, un an mai târziu. Nu are fraţi sau surori. A fost învăţător (înainte de 9 Septembrie *) la Kolarovgrad[5] şi Provadia[6]. După 9 Septembrie, a locuit la Sofia, până la finele anului 1946, fără să fi fost angajat undeva. Pe urmă, la începutul anului 1947, a cerut singur să fie numit învăţător într-unul din satele din munţii Rodopi.

Cei din Momcilovo au o părere bună despre el, dar eu cred că în realitate avem de-a face cu un duşman viclean şi foarte primejdios. După cât se pare, în timpul cât a stat la Sofia a intrat în legătură cu o agentură duşmană de spionaj, din ale cărei dispoziţii s-a stabilit ca învăţător în Rodopi, în apropiere de graniţă. Pentru a-şi putea acoperi legătura cu respectivele elemente şi cu oamenii care trec

5 9 Septembrie 1944 este data eliberării Bulgariei de sub jugul fascist, (n.t.)

6 Oraş în apropiere de Kolarovgrad. (n.t.)

ilegal frontiera, încearcă să se dea drept vânător şi alpinist pasionat. În acest fel a avut întotdeauna posibilităţi nelimilate să umble pe oriunde, adică să se întâlnească în focuri ascunse cu diverşi trădători, spioni, diversionişti etc.

Dovezile că într-adevăr el este acela care a forat schiţa de la staţiunea geologică militară slut indiscutabile. Sergentul de miliţie a fost lovit în caş eu patul unui pistol, doar la treizeci de secunde după ce stătuse de vorbă cu el. Prosopul îmbibat cu cloroform este al lui, aşa după cum au confirmat-o martora: gazda lui şi vecinii. În sertarul de la masa lui am găsit şi cloroformul, o ampulă mare, prevăzută cu un pulverizator. Sub fereastra spartă am găsit un rest de ţigară din cele pe care le fumează el, adică „Buzhigea”, calitatea a treia. Iar în buzunarul hainei lui am găsit şi pachetul de „Buzlugea”, care mai avea în el şapte ţigări. Arestarea lui s-a produs în momentul în care-şi pregătea raniţa de diurn. Se pare că a fost surprins şi de aceea n-a mai avut posibilitatea să ascundă cloroformul în altă parte.

Martorii afirmă că în ultima vreme venea adeseori acasă spre miezul nopţii.

La interogatoriu părea foarte sigur de sine, ba luase chiar un aer de om jignit. Este atitudinea pe care o au de obicei duşmanii, înainte ca faptele şi dovezile, cercetării să-i silească să recunoască adevărul.

La întrebarea mea: „Unde aţi fost până la miezul nopţii?” a răspuns: „M-am plimbat prin împrejurimile satului”. L-am întrebat: „Pe unde?” Mi-a răspuns: „Spre apus”. Iar martorul Marko Krumov, care locuieşte în partea de răsărit a satului, afirmă că l-ar fi văzut la ora zece seara pe drumul care trece pe lângă „Zmeiţa” şi duce spre satul Lăkite. Or, acest loc cade nu spre apus, ci spre răsărit de sat. Aci, la „Zmeiţa”, a fost încercuit şi lichidat anul trecut diversionistul Kademov din satul Lăkite.

La întrebarea mea: „Cum se face că tocmai prosopul dumneavoastră s-a găsit înfăşurat pe faţa sergentului Stoian?” a răspuns: „Păi ce, parcă numai un prosop de ăsta este în Bulgaria?” L-am întrebat: „Şi unde vă ţineţi prosopul?” A răspuns: „În cuierul din antreu4. Am cercetat cu mare atenţie şi în antreu, şi în camera lui, dar n-am găsit niciun prosop de acest fel.

La întrebarea mea: „Şi cum explicaţi prezenţa cloroformului în camera dumneavoastră?” a răspuns „Fac cercetări zoologice şi-mi trebuie pentru unele experienţe cu insecte şi animale iar specialitatea lui Metodi Paraşkevov este chimia, pe care a absolvit-o la Universitatea din Sofia.

Având în vedere toate aceste date, împrejurările în care a fost atacat şi rănit sergentul de miliţie, cât şi răspunsurile nesincere la prima cercetare, sunt adânc convins că el este. autorul faptelor şi că în cazul de faţă avem de-a face cu un spionaj conştient şi organizat. Dacă are sau nu complici, şi cine sunt ei, aceasta rămâne de cercetat şi de stabilit.

Anexez: un prosop, un muc de ţigară „Buzlugea”, un pachet de ţigări „Buzlugea” cu şapte ţigări, o fiolă cu cloroform şi cinci bucăţi din geamul care a fost spart la staţiunea geologică militară».

Colonelul Manov deschise un dosar şi citi pentru a doua oară următoarele:

„Pe două din bucăţile de geam trimise spre cercetare s-au găsit amprente absolut identice cu ale lui Metodi Paraşkevov. Nu încape nicio îndoială că numitul Metodi Paraşkevov a atins cu degetele aceste bucăţi de geam.

Urmele de pe mucul de ţigară care de asemenea ne-a fost prezentat spre cercetare sunt neclare, dar pe cât le-am putut compara cu amprenta arătătorului drept al lui

Metodi Paraşkevov, avem temeiul să presupunem o oarecare identitate. Există probabilitatea cu o aproximaţie de şaizeci la sută că ţigara a fost fumată şi apoi aruncată de numitul Metodi Paraşkevov”.

Pe cel de al doilea document, din acelaşi dosar, colonelul Manov citi pentru a doua oară:

«Mucul de ţigară „Buzlugea” prezentat pentru cercetare e uşor strivit la capătul său de sus de un obiect de fier cu două muchii. Se poate presupune că turtirea a fost făcută de un bocanc de munte, cu ţinte la vârf».

Colonelul Manov stătu o clipă pe gânduri, apoi ceru legătura cu Secţia regională a miliţiei din Smolian. Peste zece minute primi de acolo răspunsul că arestatul Metodi Paraşkevov poartă bocanci cu ţinte de acest fel.

Toate celelalte dovezi strânse până acum pledau împotriva acestui Metodi Paraşkevov. Era evident că Slavi Kovacev pornise pe o pistă sigură. Învăţătorul este un spion în slujba unei puteri duşmane, şi gata! El este cel care a furat, pentru serviciile duşmane de spionaj, schiţa strategică. Acum rămâne de aflat dacă schiţa a şi fost transmisă; dacă aceasta nu s-a întâmplat, atunci să se împiedice respectiva operaţie prin toate mijloacele posibile. Trebuie să se dea de urma complicilor lui Metodi Paraşkevov şi să se descopere până în cele mai mici amănunte această organizaţie vrăjmaşă.

O reţea de spionaj la frontieră 1 Colonelul Manov izbi cu pumnul în masă şi începu să se plimbe nervos* prin birou…

Dar de ce Avakum Zahov, omul în care avea atâta încredere şi pe care-l iubea ca pe propriul său fiu, de ce tocmai el alunecase pe lângă aceste fapte atât de evidente, fără să le adâncească, trecând pe lângă ele şi neglijându-le ca ultimul dintre novici?

Colonelul Manov avea toate motivele să fie supărat. Acum câţiva ani, când mâi lucra încă pe teren, îl învăţase pe Avakum abc-ul contrainformaţiilor. Avakum reuşise în scurtă vreme să adune în dosarul său personal o duzină de remarcabile succese. Mai târziu, când luase conducerea secţiei, colonelul obişnuia să spună deseori: „De ce vă miraţi? Avakum este doar elevul meu 1” Şi tainic, în sinea lui, îl invidia – chiar dacă o făcea fără pic de răutate – şi pentru faptul că Avakum avea prilejul „să lucreze” direct în munca operativă, cât şi pentru că vedea la el un spirit de observaţie mai ascuţit decât al său – „dar ceresc”, cum se exprima de obicei colonelul.

Iar acum, acelaşi Avakum prezentase un raport mai mult decât naiv.

«Trebuie să recunosc încă de la bun început – citea colonelul poate pentru a zecea oară, încruntându-şi sprâncenele – că în ceea ce-l priveşte pe acuzatul Metodi Paraşkevov, eu. am serioase rezerve. Nu-l scot cu totul din cauză, nu-i dau certificat de bună purtare, dar ceva îmi spune că nu este un om rău, că un om că el nu poate fi un criminal. E. adevărat că dovezile de care dispunem până acum sunt toate în defavoarea lui. Dacă se judecă după aceste dovezi: declaraţiile sergentului de miliţie, prosopul, cloroformul, mucul de ţigară care pare a fi al lui, Metodi Paraşkevov este în cel mai bun caz im om care trebuie cercetat. Dar în felul în cave a fost săvârşită agresiunea şi mai ales în partea a doua şi cea esenţială a ei – adică spargerea şi jefuirea staţiunii geologice – este ceva curios, ceva foarte greu de explicat şi care într-o anumită măsură slăbeşte până la un punct ideea că Metodi Paraşkevov este adevăratul criminal. Sper ca în scurtă vreme să am prilejul de a vă explica verbal ce înţeleg eu prin cuvintele „curios şi „greu de explicat”.

În puţinul timp de care dispun, am reuşit să adun câteva mici informaţii despre acest om. Ele nu sunt de loc în defavoarea învăţătorului. Este fiul unor oameni nu prea înstăriţi şi care au murit mai demult. Nu există nici mi fel de manifestări din care să se tragă concluzia că înainte sau după 9 Septembrie ar fi avut sau are cumva concepţii reacţionare. În anii în care n-a predat în învăţământ a studiat mineralogia şi şi-a completat cunoştinţele de chimie. I-a învăţat pe cei din Momcilovo să facă grădinărie şi să se ocupe de albine. Duce o viaţă foarte modestă, de burlac. Posedă o colecţie destul de bogată de materialedin domeniul ştiinţelor naturii. Este un alpinist pasionat, adoră natura şi este un mare vânător.»

Colonelul-oftă. „Portretul acesta e făcut de Avakum arheologul, şi nu de căpitanul Avakum din serviciul de contrainformaţii!” – după care apăsă pe soneria de la biroul său şi dădu ordin locotenentului de serviciu să-i cheme la dânsul pe cei doi căpitani.

10

Până la întâlnirea cu colonelul mai erau încă două ceasuri. Avakum se opri înaintea vitrinei cu fotografii de la Teatrul Tineretului, privi cu un surâs sceptic machiajul artiştilor şi ridică indulgent din umeri. Pe urmă, ajuns la staţia de tramvai, observă, în mod întâmplător, că pantofii săi şi-au pierdut lustrul şi au un aspect destul de urât. „Trebuie neapărat să trec pe la Săli” – gândi el.

Cmd îl văzu că intră la prăvălie, SaM jrâse cu gura până la urechi. „Ziua de astăzi începe cu un bacşiş gras” – gândi băiatul şi lovi atât de tare cele două perii una de alta, încât fratele său Ahmed, care şedea cu spatele la uşă, sări de pe scăunaşul său de parcă l-ar fi împuns cineva cu un ac.

— Săli – zise Avakum – vreau să-mi faci pantofii, dar

şi pe partea interioară, ai auzit? Altfel nu-ţi dau niciun ban mai mult!

Săli râse cu toţi dinţii săi albi şi vru să facă o glumă, să spună ceva vesel, dar când văzu faţa întunecată şi obosită a clientului său, lăsă ochii în jos şi începu să perie cu multă grijă manşetele prăfuite ale pantalonilor.

Avalcum şedea abătut pe scaunul cel înalt şi, ca să nu se plictisească, se uită la faţada roză a casei de vizavi, privind la ferestrele ei cu perdele încreţite de tul şi la balcoanele cu balustrade din bare de fier frumos împletite şi vopsite în galben.

— Săli – întrebă deodată Avakum – tovarăşul ăla care are o cravată albastră cu flori argintii a mai venit zilele. astea pe aici?

— A venit – dădu din cap Săli. A venit luni după-amiază. îşi ţuguie buzele roşii şi cărnoase şi zise, dând din cap: Zgârcit om!

— Un om rău – zise surâzând Avakum.

La unul din balcoanele de vizavi, în spatele balustradei de fierv apăru figura zâmbitoare a unei ţinere femei, Era îmbrăcată într-o rochie de culoare deschisă, fără mâneci, şi cum stătea aşa, în lumina soarelui de dimineaţă, părul ei părea de aur.

„Parcă e o floare de nalbă” – gândi Avakum şi zâmbi.

M

Tânăra femeie stătu câtva timp lângă balustrada de fier, de parcă s-ar fi gândit la ceva, apoi se întoarse şi dispăru repede prin uşa deschisă. Dar lui Avakum i se părea că în balcon mai era încă „nalba” şi, deoarece îi plăcea mult această floare, continuă să privească în acelaşi loc, fără să clipească.

— Săli – zise el mişcând din umeri – nu e nevoie să lustruieşti atâta pantofii pe partea lor dinăuntru. Şi aşa tot

nu se vede!

— Dar nici n-am început! rânji Săli.

— Nu-i nimic – făcu Avakum un gest cu mâna. O să continui data viitoare.

Se ridică de pe scaun, băgă în mâna lui Săli o bancnotă de cinci leva şi ieşi repede afară din prăvălie.

Băiatul privi în urma lui cu gura căscată, foarte mirat.

Nu ştiu cum, dar se întâlniră chiar lângă grădiniţa cu fântână arteziană. Bineînţeles, întâlnirea părea cu totul întâmplătoare. Sia dădea ocol bazinului venind dinspre apus, pe când Avakum venea dinspre partea de răsărit. Dacă nu ar fi mers în felul acesta, cu siguranţă că nu s-ar fi întâlnit. În plus, se părea că niciunul dintre ei nu bănuia prezenţa celuilalt. Se uitau la fântâna arteziană, deoarece apa ţâşnea într-un fel foarte interesant. Zvâcnea în sus în nenumărate şuviţe, după care cădea iarăşi în bazin.

Gând îl văzu înaintea sa, Sia rămase foarte surprinsă. Faţa ei se roşi atât de tare, încât lui Avakum îi făcu impresia că nu mai seamănă cu o floare de nalbă, ci cu un mac înflorit.

— Ah – zise ea – ce vânt te aduce pe-aici?

Avakum, care. Se pricepea să dea întotdeauna răspunsuri inteligente şi frumoase, de data asta tăcu.

Pe urmă îşi amintiră că n-au dat mâna şi de aceea se grăbiră să-şi strângă mâinile călduros. Sia era încă tulburată de această întâlnire şi îşi lăsă mâna mai multă vreme într-a lui. Avakum izbuti să-i privească cu atenţie chipul. Ochii ei păreau că râd, dar în râsul acesta nu era nimic vesel. O undă de tristeţe îi învăluia figura. Sub ochi se desenau cearcăne vinete, abia vizibile. Avea şi cute în jurul gurii, iar buzele îi tremurau uşor – întocmai ca fluturii când se pregătesc să-şi ia zborul. „Aşa tremură buzele

copiilor când se silesc să râdă, deşi le vine să plângă” – gândi Avakum.

— Sunt în concediu – zise Sia şi privi în lături.

— Ştiu – înclină Avakurn din cap, privind şi el în lături.

Ocoliră bazinul cu plăci colorate. Apa continua să ţâşnească tot atât de frumos, dar ei nu-i mai dădea nicio atenţie.

— Ştiu că eşti în concediu – repetă Avakum. Vorbiserăm doar să ne luăm concediile în acelaşi timp, nu-i aşa?

Ea nu răspunse, ci oftă uşor. De fapt îşi reţinu oftatul şi Avakum putea paria unul contra o mie că acum ochii ei erau umezi. „Aşa se frânge oftatul când se transformă în lacrimi” – gândi el. După aceea întrebă, oarecum indiferent:

— L-ai mai văzut pe prietenul nostru comun, pe inginer? Şi deoarece răspunsul întârzia, Avakum continuă: De luni încoace?

— Nici nu mă gândesc să-l mai văd! răspunse ea oarecum brutal.

Acum apa fântânii arteziene începu să ţâşnească foarte interesant.

Avakum zise;

— Ce frumoase suit faţadele astea roz ale caselor 1 îmi plac tare mult.

— Da? se îndoi Sia. Acum trei luni aveai altă părere. Susţineai că sunt urâte, că seamănă cu nişte rufe puse la uscat! Nu-ţi aminteşti?

— Nu-mi amintesc – râse Avakum.

— Şi mie îmi plac! Sia rosti aceste cuvinte punând în ele o anumită gingăşie. După care întrebă ca şi altă dată: Vrei să ne plimbăm puţin prin parc?

— De ce nu! se bucură Avakum.

Şi, ca şi altă dată, d luă de braţ şi, aplecându-se spre ea, îi spuse la ureche:

— Peste cincisprezece minute am o şedinţă la Institutul de arheologie. Hai să amânăm plimbarea noastră pe mâine, se poate?

Sia ridică din umeri.

— Se poate – zise ea surâzând.

11

— Şi aşa – reluă convorbirea colonelul Manov – am citit cele două rapoarte şi mi-am făcut o idee despre punctele dumneavoastră de vedere în această încurcată istorie. Privi spre Avakum, tăcu un timp, după care continuă: între timp am primit şi câteva informaţii bune, care confirmă şi întăresc teza căpitanului Slavi Kovacev. Şi anume că în noaptea de douăzeci şi doi spre douăzeci şi trei august, dascălul Metodi Paraşkevov a săvârşit o agresiune împotriva sergentului de miliţie Stoian Markov Ştoimenov şi că acelaşi Metodi Paraşkevov a spart fereastra de la staţiunea militară geologică, furând o schiţă strategică şi două mii de leva… Tovarăşul Avakum Zahov, care se îndoieşte încă de vinovăţia lui Metodi Paraşkevov, trebuie să afle acum că serviciile noastre tehnice au găsit urme indiscutabile ale amprentelor lui pe câteva bucăţi din geamul spart; că mucul provine de la ţigara lui şi poartă urmele degetelor sale; şi că acelaşi muc a fost strivit de bocancul pe care-l poartă. Aceste descoperiri, de care nimeni nu se poate îndoi, completate de celelalte dovezi – declaraţia sergentului de miliţie, prosopul şi cloroformul – pot să ne convingă în mod clar şi categoric că toate concluziile la care, repet, a ajuns căpitanul Slavi Kovacev sunt juste. Nesinceritatea constantă în primele declaraţii ale lui Metodi Paraşkevov, adică încercarea lui de a înşela

pe anchetatori în ceea ce priveşte direcţia plimbării sale, arată prima intenţie a criminalului de a se sustrage de sub greutatea acuzaţiei. Un singur literu mă miră, şi-mi permit să-l spun: anume că un om cu atâta experienţă ca tovarăşul Avakum Zahov nu s-a putut orienta la timp într-o problemă relativ simplă!

— Se întâmplă câteodată şi chestii de-astea I râse vesel Slavi Kovacev.

— Aici nu-i nimic de râs – se încruntă colonelul. Şi, întorcându-şi privirea spre Avakum Zahov. îl întrebă oarecum îngrijorat: Ce s-a întâmplat de n-aţi putut vedea adevăruri atât de izbitoare?

Avakum ceru permisiunea să aprindă o ţigară, trase câteva fumuri, tăcu un timp, apoi spuse:

— Istoria e mult mai încurcată şi mai complicată decât o vede colegul Slavi Kovacev. Nu e greu că pe baza câtorva dovezi să acuzi un om de fapte atât de grave. Greutatea constă în a putea descoperi adevărul.

atunci când dovezi indiscutabile îndreaptă cercetarea pe o pistă greşită.

— Dânsul numeşte aceste dovezi indiscutabile drept „urme false" – spuse, gesticulând cu ambele mâini, Slavi Kovacev.

— Nu-l întrerupeţi! se posomorî colonelul pentru a doua oară.

Manov evita tutunul, deoarece nu stătea bine cu tensiunea. Acum însă căută prin sertar, x descoperi printre hârtii o ţigară şi o aprinse cu plăcere la chibritul pe care i-l oferi Avakum.

— Ar fi bine ca stimatul meu coleg Slavi Kovacev să încerce o reconstituire a afacerii aşa cum îşi închipuie dânsul că s-au petrecut lucrurile – insistă Avakum. La rândul meu, voi căuta să arăt punctele în care greşelile

sale sunt cu totul evidente. În acest fel veţi constata că adevărul nu-i chiar atât de simplu cum pare la prima vedere.

Colonelul se aşeză mai bine în fotoliu şi, cu o plăcere vizibilă, trase din ţigara pe care o aprinsese.

— Dacă pentru tovarăşul Zahov întâmplarea nu este. clară, i-o voi prezenta aşa cum s-a petrecut în realitate I rosti, pe un ton destul de prezumţios, Slavi Kovacev. Şi, lăsând puţin ochii în jos, începu: Ceasul arată între unu şi două după miezul nopţii. Metodi Paraşkevov se întoarce dinspre „Zmeiţa”. „Zmeiţa” este un loc sălbatic, pe care oamenii fără experienţă s-ar hotărî foarte greu să-l viziteze noaptea. Învăţătorul trece prin curtea staţiunii geologice, spune câteva cuvinte sergentului de miliţie şi se preface că este foarte grăbit. Dar nu face decât câţiva paşi în întuneric, apoi se întoarce deodată şi, cu un obiect de fier, îl loveşte pe sergent pe la spate. Nefericitul om îşi pierde cunoştinţa şi cade la pământ. Atunci Metodi Paraşkevov scoate «din buzunar fiola» şi prosopul, pulverizează cloroform pe prosop şi leagă zdravăn capul victimei sale. În acest fel îşi asigură câteva ore de linişte şi libertate de acţiune.

Aceasta este prima parte a dramei. Al doilea act în cepe astfel: Metodi Paraşkevov se apropie de fereastra staţiunii. Este un om înalt şi îi e uşor să ajungă la fereastră; Loveşte mai întâi în geam – o lovitură slabă; pentru a nu face zgomot, cu ajutorul aceluiaşi obiect de fier. A făcut o spărtură de ajuns de largă ca să poată băga mâna să apuce minerul de fier. După care, îşi sprijină piciorul de perete şi începe să scoată atent geamul din cercevea. Când termină şi această treabă, se-aşază jos pe pământ şi, ca să se odihnească şi să capete puteri noi, aprinde o ţigară. Fireşte, ascunde ţigara aprinsă în mână.

Dar vremea trece. Calcă repede ţigara pe care n-a terminat s-o fumeze, se ridică din nou şi, rezemat de perete, începe să pilească cu o pilă de oţel una din zăbrelele de fier. Fiind subţire, făcută din fier moale, n-are nevoie, ca s-o pilească, decât de zece minute. Acum îndoaie zăbreaua pilită şi astfel îşi face loc suficient ea să pătrundă în cameră. Toate acestea durează cincisprezece – douăzeci de minute. Ajuns aci, deschide cu un şperaclu dulapul în care se află documentele şi banii. Ia schiţa de care are nevoie şi, ca să ascundă mobilul crimei, adică spionajul, ia şi cele două mii de leva care se găsesc pe raftul cel mai de sus al dulapului… După care eroul nostru se duce acasă, de parcă nici. usturoi n-a mâncat şi; nici gura nu-i miroase. Se culcă, aşa încălţat cum e, şi adoarme. În zori începe să-şi facă raniţa, ca şi cum s-ar pregăti să meargă în excursie sau la vânătoare.

În realitate însă, ca să ascundă narcoticul şi ca să lipsească în primele ore după descoperirea crimei.

Slavi Kovacev îşi şterse cu mâna sudoarea de pe frunte şi aruncă o privire indulgentă lui Avakum: „Ziceai că vrei să găseşti anumite puncte slabe în poziţiile mele! Hai, fir-ar să fie 1 Hai, dă-i drumul, ce mai stai?”

Şi cei trei tăcură câtăva vreme.

— Îmi permiteţi să fac câteva observaţii? întrebă Avakum.

Colonelul înclină capul în semn de aprobare.

Avakum se ridică din fotoliul în care sta şi începu să măsoare cu paşi mărunţi şi liniştiţi spaţiul dintre uşă şi fereastră.

— Distanţa de la pământ şi până la marginea de jos a ferestrei măsoară exact doi metri şi cincisprezece centimetri. De la o asemenea înălţime geamul ferestrei nu poate fi spart decât cu ajutorul unui baston, al unei prăjini

sau al unui alt obiect asemănător. Poate fi spart şi cu o piatră, cu condiţia ca agresorul să nu se teamă că ar face zgomot prea mare. Să presupunem că răufăcătorul a spart geamul într-unul din aceste feluri şi să mergem mai departe. Se ştie că rama ferestrei este în exterior, adică cerceveaua în care este prins geamul se află la un deget *în afara* zidului. Încercaţi să spargeţi un astfel de geam! Ce se va întâmpla? în toate cazurile, unul şi acelaşi lucru: bucăţi de sticlă mai mici sau mai mari vor cădea *neapărat* pe pământ. Neapărat vor cădea pe pământ şi aşchii de sticlă, chiar dacă sunt atât de mici încât nu se pot observa la prima privire. Dar de obicei, în asemenea cazuri, cad şi bucăţi mai mari. Vă rog să reţineţi cu atenţie un fapt: pe pământ, chiar sub geamul spart, nu s-au descoperit nici bucăţi de sticlă, nici aşchii, nici fire oricât de mici, ba nici măcar praf de sticlă. Am cercetat pământul cu lupa şi n-am constatat niciun fel de urmă de sticlă spartă. Să mergem mai departe. Colegul Slavi Kovacev afirmă că răufăcătorul şi-a băgat mâna prin spărtura geamului, s-a sprijinit de zid şi a început să scoată bucăţile de geam din cercevea şi să le arunce pe podea. După mine, afirmaţia nu poate sta în picioare, şi iată de ce: când omul se sprijină de un perete, oricum ar fi acesta, neapărat şi în toate cazurile va lăsa pe suprafaţa peretelui oarecare urme. Chiar dacă şi-ar scoate încălţămintea, tot ar lăsa anumite urme. Desculţi sau cu ciorapi, piciorul lasă întotdeauna semne sau urme. Iar pe perete, chiar sub fereastra spartă, şi de o parte şi de alta a ei, nu s-au descoperit niciun fel de urme. Am cercetat tencuiala cu lupa şi n-am constatat nimic care să-mi arate urme de încălţăminte, urme de picior desculţ sau în ciorap. Vă rog!

Avakum scoase din portvizitul său o serie de fotografii şi le aşeză pe birou, în faţa colonelului.

— Acestea sunt sectoarele peretelui pe care le-am fotografiat cu un filtru special, ca să apară şi porii tencuielii. Sectoarele sunt numerotate, şi dacă le aşezaţi după numere, o să aveţi în faţa dumneavoastră întreaga suprafaţă a acelei părţi din tencuială care se ridică până la un metru, măsurat de la pământ. Avakum surâse: Nu se văd niciun fel de urme de ţinte de bocanc, nu-i aşa?

Îşi aprinse încă o ţigară şi continuă iarăşi să se plimbe prin cameră încoace şi încolo.

— Colegul meu Slavi Kovacev afirmă că răufăcătorul s-a apucat de una din zăbrelele de fier şi, sprijinindu-se cu piciorul de perete, a început să scoată cu cealaltă mână bucăţile de geam din cercevea şi să le arunce pe podea. Eu l-aş întreba: de ce neapărat pe podea şi nu pe pământ? I-ar fi fost mult mai comod ca să arunce bucăţile afară, pe pământ, decât înăuntru, în cameră. Dar, oricum ar fi, să trecem peste aceste amănunte. Sufletul omenesc nu se află sub unvglob de sticlă, ca să-i poţi citi toate intenţiile. Nu-i aşa? Mai bine să ne întoarcem la bucăţile de geam, e mai simplu. Şi astfel, răufăcătorul scoate bucăţi de sticlă, mai mici sau mai mari, şi le arurâcă pe podea. Noi am descoperit şi am trimis la analiză două bucăţi lungi – de o palmă şi jumătate şi zece mai mici, cam cât o palmă de bărbat. Acum vă rog să aveţi în vedere două lucruri: întâi, că podeaua casei lui Iliazov este acoperită eu plăci de piatră. AL doilea, că distanţa de la aceste plăci de piatră şi până la pervazul ferestrei este de un metru şi cincizeci şi trei de centimetri. Dacă azvârliţi de la această înălţime o bucată de geam pe piatră, bineînţeles că se va sparge în bucăţele foarte mici. Fiecare dintre ele va fi cu mult mai mică decât o palmă. Or, noi am găsit două bucăţi mari de trei palme. Nu mă pricep prea mult la duritatea sticlei, dar presupun că f crestrele casei lui Iliazov nu au fost făcute

din sticlă de Jena. Mai departe. Colegul meu Slavi Kovaeev afirmă că răufăcătorul a pilit cu o pilă de oţel zăbreaua de fier care-se află la mijlocul ferestrei şi că pe urmă a îndoit-o şi şi-a făcut loc ca să intre. Este adevărat că la fereastra staţiunii geologice se vede zăbreaua pilită şi îndoită. Dar eu vreau să vă atrag atenţia asupra următorului lucru: părţile pilite ale zăbrelei sunt mai largi înspre partea interioară, adică în partea dinspre cameră. Dacă dumneavoastră staţi atârnat de fereastră şi aveţi pila într-o mină, o să vă fie de o mie de ori mai comod să piliţi zăbreaua care vă împiedică pe partea dinspre dumneavoastră şi nu pe cea *adversă*. Al doilea: când vreţi să vă introduceţi undeva şi o bară de fier vă împiedică, îşi când aceasta este pilită pe jumătate» este firesc s-o îndoiţi. Dar cum faceţi acest lucru? Bineînţeles că o veţi îndoi împingând-o şi nu trăgând-o spre dumneavoastră. Din cele spuse de colegul meu reiese că răufăcătorul a procedat în cel de-al doilea mod, adică a îndoit zăbreaua trăgând-o spre sine. Nu veţi găsi nicăieri pe lume un individ atât de prost şi de neîndemânatic. Dar să presupunem că omul nostru este cu totul neîndemânatic şi prost, de aceea a îndoit bara de fier trăgând-o spre sine. Într-un asemenea caz se pune întrebarea: cum a reuşit în această situaţie să se strecoare în cameră? Direcţia mişcării pe care o face pentru a se strecura *înăuntru* şi direcţia zăbrelei – de fier scoasă *înaldfă* sunt contrarii una alteia.

Avakum scoase din portvizitul său o altă fotografie şi o puse pe masă.

— Judecaţi şi dumneavoastră – zise el – dacă poate să se strecoare un om prin spaţiul care se vede aici, fără să lase pe aceste vârfuri pilite urme de haine sau rosături din pielea sa. În orice caz, eu am examinat cu lupa capetele pilite ale barei de fier şi n-am constatat niciun fel de urme

de sânge sau de stofă. Mai am o singură observaţie şi voi termina. Colegul meu Slavi Kovacev afirmă că hoţul s-a apucat de bara de fier cu mâna. Ceea ce este adevărat, dar numai pe jumătate. Am cercetat eu lupa zăbreaua de fier şi n-am putut găsi pe ea urme care să arate că a fost în contact cu degetele sau cu palma omului. Am observat însă altceva: rugina de pe bară este puţin cam ştearsă la mijlocul ei, de parcă ar fi fost în contact cu un obiect de lână. Am descoperit pe pervaz, cu ajutorul lupei, câteva fire albastre în pilitura de fier. Nu poate fi nicio îndoială deci, individul a lucrat cu mănuşi. Aşa încât, după cum vedeţi, omul nostru nu e nici prost şi nici neîndemânatic! Mănuşile pe care le purta au fost făcute dintr-o lină de culoare albastră.

Avakum se aşeză în fotoliul său şi tăcu. Tăceau cu toţii. Apoi Avakum zise:

— Din toate aceste observaţii mărunte, care provin totuşi din dovezi indiscutabile, se poate trage o concluzie bine întemeiată. Această concluzie trebuie să ne dea şi cheia cercetării: fereastra staţiunii geologice nu a fost spartă *dinafară*.

Slavi Kovacev îşi ridică privirea.

— Bine – zise el – accept această mică corectare. Metodi Paraşkevov a intrat în staţiunea geologică nu pe fereastră, ci pe uşă. Mare lucru! A avut omul un şperaclu şi a intrat!

— Aşa? râse Avakum. Atunci ce l-a determinat pe Metodi Paraşkevov să spargă geamul pe dinăuntru, să scoată atent bucăţile de sticlă din cercevea, să lase pe ele amprentele degetelor sale şi să le aşeze atent pe podea? Ce l-a determinat ca, după aceea, să-şi pună mănuşile în mână, să pilească bara de fier şi s-o îndoaie în afară? Dacă avea o cheie sau un şperaclu cu care putea deschide uşa

dinafară, care să-i asigure intrarea şi ieşirea fără zgomot din staţiunea geologică, de ce a mai făcut toate cele de mai sus?

Obrajii lui Slavi Kovacev roşiră şi el îşi lăsă ochii în jos.

— Părerea mea, în cazul de faţă, este următoarea. Avakum se ridică din fotoliul şi începu din nou să se plimbe. Persoana X, care deocamdată nu ne este cunoscută, a primit misiunea de a sustrage din staţiunea geologică un anumit document de importanţă strategică. Aceasta este o variantă. Mai există şi altă variantă posibilă: persoana X nu a primit niciun fel de misiune, ci pur şi simplu a vrut să arunce o bănuială gravă asupra unui om care-l stingherea sau care era foarte periculos pentru el. Există şi a treia variantă: *combinaţie* a primelor două variante.

Într-un mod pe care nu-l cunoşteam, acest individ X a reuşit să obţină bucăţi de geam care poartă amprentele degetelor lui Metodi Paraşkevov. Mai departe, lucrurile sunt simple: individul pătrunde în staţiunea geologică în noaptea de douăzeci şi doi spre douăzeci şi trei august deschizând uşa cu cheia. Neapărat cu cheia, deoarece atunci când a părăsit staţiunea a avut grijă să încuie uşa la loc. Deschide fereastra şi o sparge, luând o parte din bucăţile de geam cu sine şi lăsând pe podea acele bucăţi de care era sigur că au pe ele amprentele degetelor lui Metodi Paraşkevov. După aceea, pentru ca faptul să pară şi mai verosimil, taie cu pila bara de fier, o îndoaie şi, când toate acestea sunt gata, omul nostru se strecoară binişor afară. Desigur că mă veţi întreba: dar cloroformul şi prosopul? Dar mucul de ţigară pe care se vede urma bocancului lui Metodi? Nu e greu de loc să răspundem la aceste întrebări. Să ne închipuim că noi trei locuim la

Momcilovo şi că tovarăşul Manov posedă, de exemplu, cianură de potasiu; că acest fapt, posedarea cianurii de potasiu, este cunoscut de câţiva oameni. Între timp, în ascuns, îmi procur şi eu aceeaşi otravă şi ucid cu ea pe colegul meu Slavi Kovacev. Nimeni nu ştie că eu posed această rară otravă şi de aceea, măcar la început, nimeni n-o să mă bănuiască de crimă, în schimb, foarte mulţi îl vor bănui pe tovarăşul Manov, deoarece îşi vor aminti că el, tovarăşul Manov, este acela care dispune de această rară otravă. La fel şi individul X, care ştia că Metodi. Paraşkevov are cloroform, şi că la Momcilovo numai Metodi Paraşkevov are cloroform, se hotărăşte să acţioneze folosind nu altă substanţă, ci neapărat cloroformul. În practică, domnul X a urmat zicala populară: „Cu un glonte ucid doi” iepu îi”. Adică, pe de o parte îşi va atinge scopul urmărit, iar pe de alta va îndrepta bănuiala asupra unei anumite persoane. În cazul de faţă, persoana X a utilizat cloroformul său. În ceea ce priveşte prosopul, eu cred că persoana X l-a furat de la învăţător în seara zilei de douăzeci şi doi august, în ceea ce priveşte mucul de ţigară, poate fi ceva întâmplător. Bineînţeles, ţigara este a învăţătorului. Trecând pe sub fereastră, şi-a aruncat ţigara, pe care n-o fumase de tot, şi a strivit-o cu piciorul.

După cum vedeţi, individul X e un om prevăzător şi care ştie bine să combine lucrurile. Adresa lui nu trebuie căutată nicidecum printre cei lipsiţi de inteligenţă sau printre nepricepuţi, şi în orice caz trebuie căutată printre oamenii cu ocupaţii intelectuale. Dar cu toată „priceperea” şi „inteligenţa66 sa, domnul X a făcut câteva greşeli de neiertat. De altfel, dacă aceşti criminali n-ar face greşeli, atunci crimele lor n-ar mai fi descoperite niciodată, nu-i aşa? Şi tocmai în asta constă problema noastră: să

observăm la timp aceste greşeli. Eu cred că sistemul de diversiune utilizat de domnul X este în general bine gândit şi dibaci executat. Totuşi, tocmai în executare s-au strecurat câteva greşeli esenţiale. În primul rând, domnul X n-a avut grijă să lase pe peretele staţiunii geologice câteva zgârieturi, care să pară a fi fost făcute de piciorul unui om. În al doilea rând, nu s-a gândit să arunce jos, pe pământ, sub fereastra spartă, câteva bucăţi şi aşchii din acelaşi geam. În al treilea rând, X a făcut marea greşeală de a pili bara de fier pe dinăuntru, şi atunci când a îndoit-o, a îndoit-o în afară, în loc s-o îndoaie înăuntru. De asemenea, o greşeală grosojană este şi aceea că a lăsat pe podeaua de piatră bucăţi prea mari de sticlă. Dacă domnul X ar fi ştiut să înlăture aceste greşeli mici, dar fatale, eu n-aş fi, putut în niciun caz să descopăr caracterul diversionist al crimei. Aş fi presupus şi eu, aşa cum presupune colegul meu Slavi Kovacev, că autorul agresiunii este învăţătorul Metodi Făraşkevov.

Avakum stătu câtva timp la fereastră. Jos, pe trotuarul din faţă, mergea alene un „tânăr cu o pălărie de fetru moale. Păşea încet şi privea distrat în jur. „De obicei, bărbaţii poartă pălăria lăsată puţin pe urechea dreaptă – gândi Avakum. Ăsta însă o poartă invers, lăsată pe urechea stângă”. Pe urmă îşi dădu deodată seama că stă cu spatele la colonel. „Nu e nici cuviincios şi nici regulamentar” – se mustră el în gând şi se întoarse repede la locul său.

Colonelul cotrobăia iarăşi prin sertar – căuta, se vede, vreo ţigară rătăcită – şi făcu aceasta îndelung şi foarte concentrat.

Avakum îşi aminti din nou de omul cu pălăria de fetru, care mergea încet şi privea distrat în jur. „A primit o ştire neplăcută sau e tulburat de un lucru oarecare, de ceva care i-a încurcat dintr-odată planurile” tgândi el.

Slavi Kovacev oftă reţinut, îşi mişcă brusc capul şi se ridică. Faţa lui avea încă o expresie de încredere în sine, dar pălise puţin şi cutele de pe frunte şi din jurul ochilor erau parcă mai lungi şi mai adânci.

„Acum, ambiţia lui se zbate ca un şarpe călcat pe coadă" – îşi zise Avakum şi se simţi deodată cuprins de o undă de tristeţe. Dar de cine îi părea mai rău în clipa aceea – de omul deziluzionat care mergea pe stradă purtând pălăria aceea de fetru, sau de colegul său tulburat – asta nu putea nici el spune.

Colonelul găsi ţigara rătăcită, se uită la ea câteva clipe, apoi ca şi cum s-ar fi supărat de ceva, o strivi între degete şi-o aruncă în coşul de hârtii. îşi ridică ochii spre Slavi Kovacev, tăcut.

— Eh – vorbi în sfârşit, dând din umeri – dumneata, tovarăşe căpitan, doreşti, desigur, să-ţi permit să te retragi.

— Vă rog să-mi permiteţi să plec – zise încet Slavi Kovacev…

Colonelul se ridică şi îi întinse mâna…

— Îţi mulţumesc pentru osteneala dumitale – rosti el.

Slavi Kovacev îşi încruntă sprâncenele de parcă l-ar fi apucat dintr-odată durerea de măsele.

— Poţi, începând chiar de astăzi, să-ţi reiei serviciul dumitale obişnuit – spuse rece colonelul.

Slavi Kovacev făcu un pas spre Avakum ca – să-şi ia rămas bun de la el. Strânse în mâna sa umedă dreapta colegului său şi îi zâmbi. Mâna umedă, zâmbetul, strângerea de mâna prietenească – toate acestea îl întristară şi mai mult pe Avakum. Se lăsă şi mai adânc în fotoliu şi rămase cu privirea pironită asupra dungilor colorate ale covorului.

Colonelul Manov veni lângă el şi-i puse mâna pe

umăr.

— Astăzi la prânz eşti invitatul meu. Chiar acum am să-i dau telefon Cristinei să ne facă nişte iofca cu varză dulce şi cu mult piper negru. Mi se pare că asta era mâncarea ta favorită? Şi o să-i spun să pună la cişmea două sticle de „Muscat de Karlovo”. O să stropim mâncarea ta ungurească cu vinul nostru bulgăresc, şi rezultatul va fi excelent.

În timp ce Avakum căuta cuvintele cele mai potrivite ca să scape de invitaţie, colonelul comunică la telefon dorinţele sale. Faţa lui strălucea de bucurie. În clipa asta părea mai tânăr – aşa cum şi-l amintea Avakum în anii aceia când lucraseră împreună la secţia operativă.

Când termină convorbirea telefonică şi aşeză receptorul în furcă, colonelul îşi puse coatele pe masă şi tuşi.

— Tovarăşe Zahov. reluă iar firul convorbirii colonelul, tuşind din nou, ca să îndepărteze din glasul său tonul intim – după cât ştiu, dumneata te afli în concediu, nu este aşa?

— Da, sunt în concediul meu de odihnă – răspunse Avakum. „Iarăşi începe jocul ăsta de-a v-aţi ascunselea” – îşi zise el în gând şi adăugă cu voce tare: Mi-am întrerupt temporar concediul, dar sunt hotărât să mi-l reiau de mâine.

— Da, da… – dădu din cap, după obiceiul său, colonelul. Foarte bine! Se înţelege, e dreptul dumitale. Marea, plaja, soarele sunt lucruri plăcute, nici vorbă. Stă omul la soare, se odihneşte, nu se gândeşte la nimic. Trăieşte, ca să zicem aşa, fericit şi fără grijă.

Avakum îşi aminti că a doua zi fixase o întâlnire cu Sia şi zâmbi.

— Da – oftă colonelul. Mă bucur. Între timp, Metodi

Paraşkevov al dumneavoastră e doar la un pas de spânzurătoare. Trebuie să-ţi spun că pe omul acesta nu-l aşteaptă nimic bun.

Avakum simţi cum i se urcă tot sângele în obraji.

— Voiai, mi se pare, să mergi la Vama, la „Nisipurile de aur” sau aşa ceva – continuă colonelul. În fiecare vară spun şi eu că o să mă tolănesc pe nisipurile astea, dar mai departe de băile de la Banki[7] nu ajung. În schimb, câteodată, iarna, se întâmplă să mă duc şi la mare... în interes de serviciu, bineînţeles... în orice caz, voiam să-ţi spun că situaţia acestui Metodi Paraşkevov nu este de loc roză. Ştii şi dumneata, desigur, că justiţia se ia după fapte indiscutabile şi după dovezi evidente. Iar toate faptele şi dovezile evidente şi indiscutabile pledează împotriva învăţătorului, oricât ai regreta... Sunt sigur că ipotezele dumitale sunt absolut întemeiate, dar justiţia nu se ia după ippteze, ci după fapte. Urmele indiscutabile lăsate pe geamul spart de către degetele lui Metodi Paraşkevov alcătuiesc un fapt sigur, nu-i aşa? Că bara de fier a fost îndoită înăuntru şi nu în afară, s-o ia dracu’! De asta sunt zăbrele, ca să se poată. Îndoi şi înăuntru şi în afară. Adică, vreau să zic, tovarăşe Zahov, că numai atunci când ipotezele dumitale vor fi îmbrăcate în fapte, adică numai atunci când domnul X Va fi descoperit şi prins, numai atunci Metodi Paraşkevov va vedea lumina zilei, cum zice o vorbă. Dar problema nu se reduce numai la Metodi Paraşkevov. Dacă ancheta începe şi se termină cu el, se va realiza tocmai acel lucru pe care-l urmăresc duşmanii: adevăratul criminal, spionul poate, va rămâne liber şi cu mâinile dezlegate... Un asemenea spion abil şi dibaci, pe linia frontierei – îţi închipui, desigur, tovarăşe Zahov, ce

7 Staţiune balneoclimaterică în imediata apropiere a Sofiei, (n.t.)

înseamnă asta! Da… Dar unii zic că la „Ţărmul însorit” ar fi mai plăcut decât la „Nisipurile de aur”, E adevărat? în acest caz, de ce n-ai pleca să faci plajă acolo?… O să stai la soare pe dunele de nisip, o să respiri aerul umed şi sărat al mării… Poate se întâmplă să găseşti la vreun restaurant şi ceva iofca cu varză dulce…

Acum, Avakum-nu mai simţea că-i ard obrajii, ci, dimpotrivă, îi era frig, din ce în ce mai frig. îl ascultase distrat pe colonel, ba unele cuvinte nici nu le auzise, deoarece de mai multe ori îi trecuseră pe dinaintea ochilor faţade roze, cu balcoane galbene, iar în urechi îi răsunase cunoscutul zgomot pe care-l face apa unei fântâni arteziene. Pe urmă gândi: „De ce oare n-o mai fi vrând să-l întâlnească pe inginer?” Colonelul vorbea de spânzurarea lui Metodi Paraşkevov şi de iofca cu varză. îi vorbea de „Ţărmul însorit”, dar, cine ştie de ce, în loc de dunele de nisip de la „Ţărmul însorit”, în faţa ochilor lui apărură negurile alburii pe care le văzuse în văile adânci ale „Zmeiţei”. Şi se întrebă: „Îl vor spânzura oare pe Metodi Paraşkevov?” Şi dintr-odată simţi că în sufletul său totul se potolise, că era o. linişte deplină. Colonelul vorbea de ifoca cu varză şi de aerul sărat al mării, iar el parcă vedea, în liniştea deplină din sufletul său, desenul pe care mâna cine ştie cui îl săpase odinioară pe cana de pământ, o săgeată cu multe aripioare, gata să ajungă o căprioară care fuge.

— Tovarăşe colonel – zise el zâmbind – dacă nu aveţi nimic împotrivă, mi-aş amâna concediul pe un timp nedeterminat. La urma urmei, nici la Momcilovo clima nu-i chiar atât de neplăcută! Ştiţi? Este acolo un loc numit „Zmeiţa”, care, ca frumuseţe, mi se pare că nu-i cu nimic mai prejos decât „Ţărmul însorit”.

Colonelul începu să caute din nou prin sertarul său, răscolind totul ca să găsească o ţigară. Deşi n-avea

guturai, trase puternic aer pe nas şi se încruntă. Se încruntă, desigur, pentru că în sertar nu mai reuşi să descopere nicio ţigară. Pe urmă. luă iar receptorul şi, arunemd spre Avakum o privire în care se citea bucuria şi emoţia, zise cu glas triumfător:

— Vreau să-i spun Cristinei să mai pună la cişmea încă o sticlă. Cred că n-ai nimic împotrivă, nu-i aşa?

Vă povestesc lucrurile acestea aşa cum le văd şi le înţeleg acum, când sunt de domeniul trecutului, când totul s-a sfârşit şi s-a lămurit. S-a scurs de atunci mai bine de un an de zile.

Aşa se face că, acum vrea trei zile – era într-o sâmbătă, spre seară – am ieşiţf să mă plimb pe drumul ce duce spre satul vecin – Lăkite. Tare-mi mai place să mă plimb pe drumul ăsta 1 E neted şi moale, acoperit întotdeauna cu un strat gros de praf, de ţi se pare, atunci când calci pe el, că mergi pe un covor nesfârşit. De-o parte şi de alta a drumului se ridică nişte dealuri domoale. Unele din coamele lor, mai înalte sau mai scunde, sunt acoperite cu păduri de brad; altele par învelite în cearşafuri verzi ici-colo împestriţate de afine şi păducel. Un iepure vine ţopăind până în mijlocul drumului, se opreşte şi, înainte de a-l trece, ciuleşte urechile atent şi ascultă. Pe urmă, şontâc-şontâc, îşi saltă la deal fundul cenuşiu, ştergându-şi urmele lăsate de-a lungul tufişului de lângă drum. Ştiu eu unde se duce acest tâlhar cumsecade: se strecoară prin grădinile de zarzavat din Momcilovo ca să ronţăie nişte varză creaţă şi puţin ardei gras, din cel dulce. Poftă bună! … În amurg zboară liliecii. îi vezi trecând – şi, cât ai clipi din ochi, le pierzi urma. Pretutindeni miroase a iarbă şi a brad. Şi e atâta linişte, încât dacă auzi de undeva strigătul încă somnoros al vreunei păsări de noapte, ţi se pare că ţi-a urlat în urechi cine ştie ce fiară a pădurii. De câte ori n-

am tresărit şi eu de frică, lăsându-mă înşelat ca un prost, mai ales atunci când coteam pe drumul care trece pe lângă „Zmeiţa”... Dar m-am învăţat să umblu prin aceste locuri în marş forţat, ca la armată. Fac astfel de exerciţii deoarece am auzit vorbindu-se că marşul forţat întăreşte inima. Şi o ţin aşa până ce „Zmeiţa” cea singuratică rămâne la o sută de paşi în urma mea. Pe urmă revin la pasul meu obişnuit. Acum, dinspre păşunea dintre Momcilovo şi Lăkite răsună glasul liniştit al unei mulţimi de tălăngi – pasc acolo sute de oi. Lătratul câinilor ce străbate din depărtare şi îmi ajunge la urechi îmi pare un salut voios. Sunt vesel. N-au decât să latre, doar asta-i treaba câinilor 1

Uite, datorită tuturor acestora, tare mi-e drag drumul oare duce de la Momcilovo la Lăkite. Pe drumul ăsta trece câteodată şi doctoriţa Naceva, când se duce să viziteze bolnavii prin cine ştie ce coclauri. Dar e un amănunt fără importanţă. În primul rând, eu mă plimb pe drumul dintre cele două sate ca să admir frumuseţile naturii. E adevărat că se întâmplă câteodată să ne întâlnim, pentru că ştiu foarte bine cam pe la ce oră se întoarce ea din vizitele pe care le face în părţile astea. Dar, aşa cum am spus mai înainte, este un amănunt care n-are nicio importanţă.

De acest amănunt m-am izbit cu totul întâmplător şi alaltăieri, când am fost iarăşi să fac o plimbare spre Lăkite. îşi pusese pe umeri un şal de lână moale, de culoarea rezedei, şi de sub franjurile lui lungi i se vedeau mâinile goale până mai sus de coate. O însoţea un băieţandru, al cărui nas semăna foarte bine cu o virgulă făcută de un începător.

Ne-am oprit şi, ca de obicei, am vorbit şi noi despre una-alta. Fusese în mahalaua lui Inge, la o tânără pomacă. Femeia avea să nască în curând. Bărbatu-său lucra la

Madan[8], era udarnic şi câştiga bani frumoşi. Pomaca o întrebase: „O să fie băiat?" Tare ar vrea, săraca, să dăruiască soţului ei un băiat! De aceea, doctoriţa i-a răspuns: „Neapărat o să fie băiat". Atunci femeia l-a strigat pe frate-său şi i-a spus să o conducă pe „doftoră" până la Lăkite.

— I-am spus „întoarce-te", dar nu vrea – râdea veselă colega mea. Se uită la mine cu atâta drag, cu ochii ăia negri, şi se ţine după mine de parcă-ar fi legat cu frâng Kie!

Am ascultat cu multă atenţie povestea asta. Pe urmă am observat că doctoriţa mă privea şireată şi, ca să zic aşa, destul de intim. Mi-am zis atunci: „Să-i spun oare că vaca noastră, Raşka, a dat în vara asta o producţie de lapte record?" Dar înainte de a-i comunica acest caz interesant, am observat că, mişcându-şi umerii, şalul ei ca rezeda i se desfăcuse cu totul pe piept.

— Ei, ce-i? mă întrebă ea, şi în tonul ei şiret simţii ceva deosebit.

Mi s-a părut că nu e momentul potrivit ca să-i dau noutăţi în legătură cu producţia de lapte a Raşkăi noastre. De asemenea, mi s-a părut că nu-i frumos pentru un om serios ca mine să rămân cu gura căscată şi să mă uit de atât de aproape la pieptul ei. De aceea am lăsat capul în jos şi-am început să fac cu vârful pantofilor diferite figuri geometrice în praful şoselei. Atunci ea a spus dintr-odată şi cu totul pe neaşteptate:

— Hai să mergem, Ali, că se întunecă 1

S-a întors şi a râs cu atâta poftă, încât a simţit nevoia să-şi proptească mâinile în şolduri. Cu toate că râsul ei m-a jignit, am constatat încă o dată că are un picior lung şi

8 Oraş nou, ridicat după 9 Septembrie 1944, în apropiere d@ graniţa cu Gtecia. (n.t.)

frumos ca o căprioară şi o talie foarte subţire.

Pe urmă am pornit-o spre Momcilovo, nu prea bine dispus. Voiam să aflu cauza râsului aceluia neaşteptat. Se pare că m-am gândit la multe, deoarece, când mi-am ridicat ochii ca să mă uit în jur, mi-am dat seama că f? Zmeiţa” rămăsese mult în urmă. Asta înseamnă că trecusem pe lângă locul acela neplăcut tot aşa cum trecusem astăzi de dimineaţă pe lângă cârciuma lui Ilcio. Eram mulţumit de mine şi m-am simţit ceva mai vesel.

Mi-era dat însă ca în seara asta să am o surpriză şi mai mare. Când m-am apropiat de Momcilovo, am văzut în faţa mea un nor de praf care se apropia repede de mine. „Asta este o maşină” – mi-am zis şi, prudent, am luat-o pe marginea drumului. N-au trecut nici câteva minute, şi un GAZ verde-închis a trecut în goană pe lângă mine. Mi-am vânturat mina prin faţa ochilor ca’s agit puţin aerul şi să nu mai înghit atâta praf. Am ascultat: în spatele meu s-a auzit un scrâşnet de frâne, urmat de zgomotul roţilor care se hârjâiau pe pământul uscat. M-am întors îndată şi am văzut un om sărind repede din maşină şi dând fuga spre mine. N-am avut timp să fac presupuneri, deoarece, până să mă gândesc, m-am şi simţit îmbrăţişat de două mâini puternice:

Era Avakum.

Slăbise puţin şi părea mai bătrân, aşa cum îl vedeam acum, cu fruntea brăzdată de cute mai multe şi mai adânci. Încărunţise cu totul pe la tâmple. Privirea, tot atât de pătrunzătoare şi fermă, cerceta, căutând şi sfredelind mereu cine ştie ce, dar această caracteristică a sa, odinioară abia vizibilă, era acum evidentă.

— Ai fost la Lăkite, ca s-o vezi pe doctoriţa Naceva – surâse el, ţinându-mă încă de umeri. Dar în ciuda planurilor pe care ţi le-ai făcut, din întâlnirea asta n-a ieşit

nimic, şi de aceea te întorci la Momcilovo cu nasul în jos. Eh, veterinar visător ce oşti, n-ai învăţat până acum de la căpitanul Kaludiev cum trebuie să te porţi cu femeile?

Am îndrugat ceva, iar el m-a îmbrăţişat şi m-a bătut din nou pe umeri.

Pe urmă mi-a spus că era în drum spre Smolian, unde avea o treabă urgentă, şi de aceea nu putuse să se abată pe la Momcilovo. îmi făgădui însă că la întoarcere, peste o săptămână-două, o să fie câteva zile oaspetele meu, aşa încât mătuşa Spiridoniţa să ţină seama de treaba asta şi să ducă undeva vampirul ăla cu gâtul gol.

Iar mai departe mi-a spus:

— Peste o lună de zile vor sosi la „Zmeiţa” nişte brigăzi de mineri. Auzi, veterinar visător ce eşti? O să înceapă o viaţă nouă aici, pe care cei din Momcilovo nici în vis n-au îndrăznit s-o întrevadă. „Zmeiţa” o să dea, aşa cum prevedea învăţătorul Metodi, un minereu preţios 1

După aceea îmi strânse mâna mai-mai să mi-o frângă, dădu fuga la maşina care şi pornise şi, dintr-un salt, fu alături de şofer. Automobilul se pierdu apoi într-un nor de praf.

Acasă, mătuşa Spiridoniţa mă întâmpină veselă.

— Ţi-am făcut o ciorbă de găină – zise ea bucuroasă.

După cină, m-am suit în podul grajdului şi m-am întins pe fânul proaspăt cosit, cu mâinile sub cap. Am auzit un ropot slab de olane: începea o ploaie liniştită. „Prima ploaie de toamnă” – gândi eu.

Căutam să-mi închipui cum se îngrămădeau norii grei pe fruntea golaşă a Karabairului. Nu era nimic vesel în tabloul ăsta. Atunci m-am întors pe partea dreaptă şi am încercat să mă gândesc la Avakum.

A doua zi, când m-am întors de la ferma de vaci, am pus o peniţă nouă în toc şi m-am apucat să scriu

continuarea acestei încurcate întâmplări.

Afară, ploaia continua să cadă.

13

După prânzul de la colonelul Manov, unde îndemânatica Cristina, cea cu obrajii rotofei, îl ospătă cu mâncărurile lui favorite, Avakum se duse la biblioteca Institutului de arheologie, unde rămase până seara. Răsfoi tot ceea ce se putea găsi referitor la acea regiune, îşi luă câteva note şi pe la ora 9 seara se întoarse acasă cu capul tobă de atâta citit. Toată noaptea nu visă decât călăreţi cu coifuri şi zale, ziduri de cetăţi dărâmate şi nasuri înalte de munte, străjuite de turnuri crenelate, într-un rând i se păru că unul dintre turnuri era văruit într-o culoare roz-deschis şi că avea printre metereze un mic balcon, ca un cuib de pasăre, împletit din nişte fire galbene, probabil de papură. I se păru, de asemenea, că în acest cuib stătea Sia, iar părul ei lucea în soare pe parc-ar fi fost de aur. Privea undeva cu mâna făcută streaşină deasupra ochilor, şi el voi să strige: „Aici sunt!”, dar, cine ştie de ce, nu putea articula niciun cuvânt. Pe urmă se întrebase: „Dar, de fapt, unde mă aflu?”, deoarece avea senzaţia că tumul acela cu balcon se îndepărta mereu de ochii lui, iar el sta pironit locului şi nu putea să vadă ce se petrece înăuntru, în cuibul de papură. Dar îndată ce se întrebă „unde mă aflu”, tumul şi cuibul dispărură de parcă le-ar fi înghiţit pământul. Se trezi, îşi dădu seama că se afla în patul său şi, chiar dacă nu deschise ochii, simţi că noaptea era pe sfârşite.

Nu-i plăcea să stea în pat când era treaz şi de aceea sări din aşternut, se întinse de-şi dezmorţi oasele şi, păşind în vârful picioarelor, se duse în bucătărie de se spălă pe faţă cu apă rece. După aceea se reîntoarse în cameră, scoase din garderob costumul sport de culoare cafenie, se

îmbrăcă şi îşi făcu cu toată atenţia un nod frumos la cravata sa albastră. Nu putea suferi un nod şleampăt la cravată, buzunarul de sus al hainei fără batistă şi pantofii prăfuiţi sau – ferească sfântul! – murdari de noroi. Dacă toate acestea nu erau în perfectă ordine, atunci devenea nervos, se supăra din nimica toată şi se simţea ca un călător care şi-a uitat acasă ce era mai important de luat.

Pe urmă se apucă să-şi facă geamantanul său uriaş. Cu îndemânarea unei adevărate gospodine, îşi aranjă lenjeria şi echipamentul turistic. Puse înăuntru câteva sticluţe cu diferite soluţii chimice, două cutii de cartuşe şi o lopată cu coada scurtă, în tocul său de piele. Când totul fu gata, încuie broaştele cu chei secrete şi încheie cureaua petrecută pe deasupra învelitorii de pânză. Scrise câteva litere şi cifre pe un cartonaş alb, îl legă cu un şnur colorat de minerul geamantanului şi, după ce examina totul încă o dată, se îndreptă spre telefon.

Peste un sfert de ceas sosi sergentul de serviciu de la direcţie.

— Geamantanul ăsta împreună cu o staţie de emisie pe unde scurte să fie transportate la Direcţia Regională Smolian eu o maşină de serviciu şi păstrate acolo până la noi dispoziţii.

Mai avea încă două lucruri de făcut: să-i dea un telefon Siei şi să-şi ia rămas bun de la gazdă.

Cu Sia chestiunea era mai complicată. Nu voia să se gândească la ea, dar îşi aminti foarte t? ine că seara, înainte de a adormi, căutase un mijloc prin care să rezolve cu bine situaţia asta delicată. Astăzi, ea o să vină la staţia de tramvai, o să-l aştepte, o să se uite în toate părţile şi iar o să-l aştepte. O să fie îmbrăcată în rochia ei cea mai frumoasă, o să aibă surâsul cel mai fermecător, o să-şi facă buzele cu rujul cel mai fin – ca să nu-i pună întrebări

indiscrete, să n-o întrebe de inginer. La dracu’ cu inginerul ăsta! mai bine şi-ar fi văzut de curenţii lui de înaltă tensiune, decât să-şi bage coada în treburile lor. Dar cum să-i vorbească?

Dacă s-ar duce la ea şi i-ar spune: „Aşa şi pe dincolo, m-au trimis urgent la mai ştiţi eu care săpături”.

— Ea o să întrebe: „Dar cum, aşa, deodată? Şi unde se fac, mă rog, săpăturile astea?”

Ce să-i răspundă? Săpăturilor n-o să le fie nici cald, nici rece dacă s-ar duce, de pildă, cu o întârziere de o zi, doar cu o singură zi. Da, aici era punctul* cel mai vulnerabil al planului său. Pe urmă, Bulgaria nu era Extremul Orient ca să-i poţi spune: „O să facem săpături undeva, în Altai – nici eu singur nu ştiu prea bine pe unde”. În Bulgaria, totul e la doi paşi, ca-n palmă, aproape.

Cel mai bine ar fi să nu-i spună nimic. Măcar în primele zile trebuie să dispară şi să se piardă undeva, în necunoscut. Totuşi n-o putea lăsa nici pe ea să aştepte aşa, degeaba. O fată în cea mai frumoasă rochie a ei, cu surâsul cel mai fermecător, să aştepte aşa, zadarnic, într-o staţie de tramvai, e un lucru cu totul neplăcut. S-ar dispreţul toată viaţa dacă ar fi în stare să-şi pună iubita, în mod conştient, într-o asemenea situaţie.

«Nu-mi rămâne decât o singură soluţie: să-i dau o telegramă. „Plec urgent pe un nou şantier”» Dar telegrama e ceva protocolar, creează o atmosferă de pedantism, de birocratism, de parc-ar fi cine ştie ce conţopist. Unei fete care a trecut printr-o deziluzie oarecare şi a aşteptat ziua asta făurindu-şi atâtea visuri, unei asemenea fete să-i trimiţi o telegramă laconică – înseamnă să-ţi iei de la ea rămas bun cu o mândră şi rece înclinare a capului. Or, el nu voia să pară prezumţios şi nesimţitor, nu voia să se joace de-a „la revedere” abia dând din cap, aşa cum fac

unii şefi când îşi iau adio de la foştii lor subalterni. Adică, mai pe scurt, trebuia să-i scrie o scrisoare. Slavă Domnului, există poştă-fulger şi deci va primi scrisoarea înainte de a-şi termina pregătirile pentru întâlnirea de după-amiază.

Sia – scrisese numai Sia, deoarece nu-i plăceau adjectivele – *fac parte dintr-o brigadă care pleacă peste un sfert de oră cu maşina. Nu ţi-am telefonat pentru că n-am voit să te scol din somn.*

Cred că va fi foarte bine şi foarte nimerit să-ţi petreci concediul acasă, la ţară. În curând începe culesul viilor şi va fi foarte plăcut.

Sper că într-o lună de zile să terminăm săpăturile. Se spune că şantierul ar fi interesant şi că promite un bogat material arheologic.

Poate că nu-ţi voi scrie, ca să nu-ţi reţin atenţia. Dar cred că uneori, în timpul meu liber, o să mă gândesc la tine.

Îţi doresc din toată inima petrecere frumoasă.

Şi semnă.

Citi de două ori scrisoarea, îndreptă câteva litere mai neclare şi se declară foarte mulţumit. Rândurile sale nu dezvăluiau şi nici nu promiteau nimic. Şi nici nu obligau cu nimic. „Să: şi ducă viaţa aşa ca şi cum nici n-aş exista pe lumea asta” – oftă Avakum.

Ceasul era aproape opt. Intră în bucătărie şi dădu politicos mâna cu gazda sa, care tocmai îşi pusese ochelarii cu lentile groase, deoarece avea de ales nişte orez.

— Plec într-o călătorie mai lungă – rosti zâmbitor Avakum. Fac parte dintr-o expediţie arheologică, aşa încât să nu mă aşteptaţi mai curând de-o lună-două.

Bătrâna femeie îşi ridică ochelarii deasupra

sprâncenelor şi îl privi mirată.

— Aveţi aici chiria pe două luni – adăugă Avakum şi puse pe masă câteva bancnote. Dacă voi fi silit să mai întârzii, o să vă trimit banii prin poştă.

— Să vă feriţi de şerpi – zise femeia cu privirea pironită în ochii lui. Prin bălăriile alea pe unde umblaţi, să ştiţi că sunt o mulţime de şerpi. Dar puloverul acela gros vi l-aţi luat?

Avakum dădu din cap afirmativ.

— Dar chinină?

Peste o oră zbura cu avionul spre Varna. Deasupra Balcanilor intrară deodată în nori şi în cabină se întunecă de parcă s-ar fi lăsat seara. Avionul luă înălţime mai mare, străbătu straturile de ceaţă şi în câteva minute umbra sa impetuoasă aluneca pe covorul de nori.

Aterizară pe aerodromul de lângă Gorna Oreahoviţa[9]. Avakum coborî din avion – bagajul său consta doar dintr-un larg pardesiu bej, pe care-l purta aruncat pe umăr.

Respiră adânc, făcu câţiva paşi şi zâmbi: era în locurile natale. Până la Tîrnovo, cu o trăsură, nu făcea nicio oră.

„La întoarcere o să mă abat neapărat” – gândi ei. Se uită în jurul său şi intră în cabina telefonică.

Aşteptă să decoleze avionul, apoi aprinse o ţigară şi o porni pe drumul care ducea spre oraş. Acolo îl aştepta o maşină „Pobeda”. Şoferul, un tânăr înalt, stătea rezemat de motor, mânca nişte seminţe de floarea-soarelui şi privea vesel în junii sau.

— Noroc i se adresă Avakum. Nu-mi dai şi mie câteva seminţe?

Tânărul îl privi tăcut şi continuă să ronţăie.

---

9 Oraş în centrul Bulgariei, la nord de munţii Balcani, (n.t.)

Avakum râse.

— Dar până la Târgovişte 1 mă duci?

Cum auzi aceste cuvinte, şoferul luă poziţia, ciocni călcâiele şi deschise imediat portiera maşinii.

— Am primit ordin să fiu la dispoziţia dumneavoastră – zise el.

„Pobeda” trecu în goană pe lângă satul Arbănaşi[10] şi peste câteva minute intră în mahalalele dinspre răsărit ale oraşului. Avakum trase perdelele de la geamuri, se ghemui într-un colţ al canapelei şi închise ochii. „Piaţa 9 Septembrie – începu să aprecieze el… Acum coborâm pe lângă Sfatul Popular al oraşului… O cotitură, a doua… – se lăsă pe spătarul canapelei. Acum trecem tocmai pe lângă casa noastră, pe lângă curtea cu boltă de viţă şi cu cele trei tufe de liliac. Poate că mama e în curte şi priveşte în urma maşinii 1”.

Îşi aprinse necăjit o ţigară. Când o termină şi focul începu să-i ardă degetele, deschise ochii şi privi înaintea sa – maşina mătura parcă panglica neagră a Şoselei: trecuseră de Kozareveţ… >

Se opriră câteva minute la Târgovişte şi maşina trase în faţa poştei. În timp ce Avakum vorbea la telefon, – şoferul scoase un pumn de seminţe şi începu din nou să le spargă în dinţi. Era înăbuşitor de cald, mirosea a cenuşă şi a pietriş încins.

La Presâav ajunseră pe la orele trei după. masă. Avakum dădu drumyl maşinii, strânse mâna şoferului şi o porni cu paşi repezi spre centrul oraşului. Străzile erau pustii, pe pomii plini de praf nu tremura nicio frunză, totul părea «că moţăie în linişte şi pace.

După ce se asigură de cameră la hotel, Avakum

10 Oraş în nordul Bulgariei, (n.t.)

chemă o birjă scorojită şi ceru să-l ducă în oraşul vechi. Când se apropiară de parcul dintre oraşul nou şi cel vechi, lăsă trăsura să meargă singură înainte, iar el o porni încet pe aleea principală. Lângă monumentul cu bustul lui Boris Spirov, partizanul căzut în lupta contra fasciştilor, văzu un bărbat scund şi îndesat, cu haină albă şi pantaloni negri. Faţa lui rotundă era toată transpirată.

— Fă-te că nu mă cunoşti – îi strecură printre dinţi Avakum, când văzu că acesta voia. să-l întâmpine zâmbind.

Se uită apoi în jurul său şi se opri în faţa statuii.

Bărbatul cu sacou alb rămase şi el lângă acelaşi mo monument.

— Am nevoie de date asupra lui Metodi Paraşkevov – îi spuse repede Avakum. Despre el, despre părinţii lui şi despre toate rudele sale. La fel şi despre oamenii cu care a avut legături mai strânse. Cine sunt, unde se află acum şi cu ce se ocupă. Mâine seară ne întâlnim tot aici, ca să-mi raportezi... După o clipă de tăcere continuă: Şi să-ţi intre bine în cap – aci vocea sa deveni >severă – eu sunt arheolog şi n-am nimic comun cu colaboratorii militari, ai înţeles?

Bărbatul dădu uşor din cap.

— Voi studia materialele în timpul nopţii şi dacă voi avea nevoie de ceva date suplimentare, mă vei găsi poimâine, pe la opt dimineaţa, la cofetăria din faţa hotelului. Dacă n-o să am nevoie de ele, atunci n-o să mă vezi la cofetărie şi poţi considera că ţi-ai îndeplinit misiunea aşa cum trebuie.

Se mai uită puţin la inscripţia de sub bust, apoi se întoarse şi îşi continuă drumul spre ieşirea din parc. Acolo îl aştepta şi trăsura cea scorojită. Birjarul moţăia pe capră cu gura căscată şi cu şapca trasă pe o parte.

De acum înainte şi până a doua zi seara, Avakum fu

numai arheolog. Metodi Parâşkevov, necunoscutul individ X, locul cel tainic numit „Zmeiţa”, toate încetară parcă să mai existe. Mai întâi făcu o vizită protocolară directorului muzeului, cu care avu o lungă convorbire. Pe urmă privi din nou materialele expuse şi, cu toate că pe unele dintre ele le vedea pentru a zecea oară, rămase aci până seara. A doua zi rătăci printre ruinele zidului interior al cetăţii, schiţă în carnetul său ornamente ale cornişelor de la Biserica de Aur[11], apoi luă iarăşi aceeaşi trăsură scorojită, care-l trecu dincolo, pe malul drept al râului Ticea. Printre tufişuri şi coastele expuse la soare se vedeau ruinele temeliilor mănăstirilor din Preslav, atât de vestite odinioară.

Îşi umplu luleaua cu tutun, se aşeză la umbră şi începu să tragă cu poftă din ea. Fumul se ridica în rotocoale mari în aerul încălzit. Pe deasupra capului său zburau coţofene care ţipau strident, iar sus de tot, în înaltul cerului de un albastru-pal, se rotea un vultur cu aripile nemişcate. Pietre sfărâmate, bălării prin care mai mult ca sigur mişunau şerpi, miros de pământ încins şi de frunziş ars de soare, iar deasupra şi pretutindeni – o linişte grea şi apăsătoare. Avakum surâse: *„Sic transit gloria* mundi1. Poate tocmai aici, în locul ăsta, ţarul Simeon[12] – după cum înseamnă cu pana sa ascuţită Cernorizeţ Hrabr – şi-a amintit de sângeroasa bătălie de la Aheloi[13], şi a murit de inimă rea, fiindcă n-a putut să cucerească Constantinopolul. *Sic transit gloria mundi*! Singurul lucru

11 Important monument arhitectonic din Preslav. (n.t.)

12 Aşa trece gloria lumii (în limba latină), (n.t.)

13 Rîu în apropiere de Mesembria, unde în 917 ţarul Simeon a repurtat o mare victorie asupra bizantinilor, urmărindu-i pînă în apropiere de Constantinopol. După această victorie, Simeon s-a proclamat ţar al bulgarilor, (n.t.)

important e să laşi amintiri frumoase celor de după tine”.

Spre seară aduse cu sine în cămăruţa de la hotel un plic mare, cu însemnări scrise de mână şi la maşină. Erau date despre Metodi Paraşkevov.

Poate că ar fi nimerit să punem, de pildă, o întrebare ca aceasta: Iată, necunoscutul domn X – după ipoteza expusă în faţa colonelului Manov – este adevăratul criminal. El l-a lovit pe sergentul Stoian, a spart fereastra staţiunii geologice, a furat schiţa strategică etc, Iar Metodi Paraşkevov, „dascălul61 din Momcilovo, bănuitul criminal, este în realitate un om nevinovat. Atunci pentru ce Avakum adună date despre acest om nevinovat, şi asta nu aşa în văzul lumii, ci conspirativ, cu mii de măsuri de precauţie?

Mie, cronicarul acestei istorii, puteţi să-mi puneţi o asemenea întrebare – şi nu o dată, ci de zece ori. Căci tot de atâtea ori o să vă răspund foarte serios şi cu multă plăcere. Avakum însă ar fi surâs puţin „ca de obicei, şi ar fi tăcut.

Era cu totul tkmvins că mergea pe un drum bun şi că făcea tocmai ceea ce trebuia făcut. Dacă diversiunea creată împotriva lui Metodi Paraşkevov era doar o răzbunare personală, atunci spera să găsească cheia aqestei afaceri în biografia învăţătorului, iar datele noi descoperite l-ar fi pus uşor pe urmele necunoscutului domn X. Dar dacă în biografia lui Paraşkevov nu exista ceva care să dovedească relaţii mai aparte cu vreo persoană oarecare, în acest caz era clar că în mobilul crimei nu jucau niciun rol motivele subiective şi sentimentele personale.

Mai era şi a treia soluţie, la care Avakum se gândea adesea. Această periculoasă posibilitate ar fi răsturnat cu totul ipoteza sa. De fapt, Avakum îşi construise ipoteza pe câteva greşeli greu de sesizat, dar evidente. Până aici totul

mergea bine, totul se baza pe principiul logic că până la urmă greşelile mărunte demască şi descoperă pe criminal. Admirabil. Dar, ca şi în matematici, şi în cercetări de acest fel este necesar uneori, pentru rezolvarea problemelor mai dificile, să se procedeze – prin recurgerea la contrariu.

Avakum cunoştea acest principiu matematic şi, când era necesar, îl aplica în practică. Faptul că afară, pe pământ, nu se găsiseră bucăţi de geam spart, că pe tencuială nu erau urme, că zăbreaua era pilită pe dinăuntru şi îndoită în afară, că pe podeaua de piatră fuseseră găsite bucăţile acelea mari de geam – toate acestea erau într-adevăr greşeli, dar cine putea să afirme cu siguranţă absolută că n-au fost făcute înadins, cu o anumită intenţie?

Avakum presupunea şi „contrariul”: că persoana X face greşeli intenţionate, pentru ca, bazându-se pe ele, anchetatorii să creadă că în cazul de faţă ar fi, chipurile, o diversiune, dar, în fapt, nefiind o adevărată diversiune. Sau şi mai simplu: că Metodi Paraşkevov vrea să apară drept victima unei diversiuni – de unde ar rezulta că Metodi Paraşkevov şi individul X sunt una şi aceeaşi persoană.

În această contraipoteză era un anumit procent de probabilitate. Un procent extrem de redus însă, deoarece presupunea o dibăcie extraordinară a criminalului – lucru care, în practică, se întâlnea foarte rar. În orice caz, Avakum se hotărâse să supună această contraipoteză unei verificări extrem de severe, ca să nu rămână nicio urmă de îndoială asupra posibilităţii unei identităţi între Metodi Paraşkevov şi misteriosul domn X. Va urmări viaţa învăţătorului din anii adolescenţei şi până în ziua şi ora crimei din acea noapte – căci această cercetare alcătuia de fapt introducerea în problema pe care trebuia s-o rezolve.

Îşi scoase carneţelul, îşi umplu pipa cu tutun, se

instala comod la masă şi începu să citească.

A doua zi de dimineaţă, la orele opt fix, bărbatul cu haină albă intră în cofetărie, se uită la mesele goale şi respiră uşurat. Cu toate că nu. şi luase gustarea de dimineaţă, ceru o limonadă şi o bău dintr-odată, cu deosebită plăcere.

*

* * *

De la Preslav, Avakum plecă la Kolarovgrad, dar nu rămase în oraş, ci îşi luă pentru câteva zile o cameră în satul vecin – Madara. Aici – o dată la Peştera cea Mare, iar peste trei zile la ruinele de lângă sat – Avakum primi două plicuri voluminoase care conţineau date atât despre Metodi Paraşkevov, cât şi despre aceia în mijlocul cărora trăise şi cu care avusese legături.

Plecă apoi la Provadia. Aici stătu trei zile, în care timp nu părăsi odaia decât uneori, seara, ca să facă mici plimbări pe străzile din vecinătatea hotelului.

În a unsprezecea zi de la plecarea sa din Sofia, sosi la Plovdiv. Drumul de la gară şi până la locuinţa ce-i fusese rezervată îl străbătu cu o maşină de serviciu. Perdelele de la ferestrele maşinii erau lăsate, iar sergentul care-l însoţi nu scoase niciun cuvânt tot drumul.

Noua sa locuinţă era confortabilă, însorită, avea baie şi o terasă acoperită, pe care se vedeau câteva şezlonguri cu pânză colorată. îl servea o femeie în vârstă, care nu părăsea bucătăria decât atunci când era chemată.

Avakum dădu bani sergentului şi-l rugă să-i cumpere haine de schimb şi o sticlă cu apă de colonie. După aceea făcu o baie, se băgă în aşternutul curat şi rece al patului, închise ochii şi adormi imediat.

Se trezi tocmai seara. Abia când se întunecă îşi părăsi locuinţa – curat, bărbierit, parfumat. Semăna totuşi

foarte puţin cu el însuşi, deoarece avea o mustaţă tunsă scurt, purta ochelari, iar sprâncenele-i erau amândouă la fel de negre. Cu pardesiul său bej aruncat pe umăr, oarecum distrat şi cu o expresie lipsită de orice griji, o porni spre centrul oraşului.

Reveni acasă în zori, când muncitorii grăbeau spre fabrici ca să intre în schimbul de dimineaţă.

Cu mici modificări, acesta îi fu programul în toate zilele şi nopţile pe care le petrecu la Plovdiv. Ieşea seara şi se întorcea în zori.

Seara, Avakum se ducea la Direcţia regională, se încuia în camera secretarului, îşi lua creionul şi carnetul şi începea să răsfoiască o mulţime de dosare groase. Îl interesau mai ales acele dosare care conţineau materiale despre întâmplările petrecute la frontieră în ultimii doi-trei ani. Treceri de diversionişti în interiorul ţării, stabilirea locului şi descoperirea agenturilor de spionaj, acţiunile de spionaj de pe frontieră etc. Citea şi recitea totul cu atenţie încordată atunci când locul acţiunii erau raioanele de graniţă de la Momcilovo sau cele învecinate.

Înainte de a se duce la Direcţia regională, Avakum trecea întâi pe la „Trakia”, un restaurant destul de departe de centru şi unde, aşezat într-un colţ singuratic, lua masa şi asculta muzică vreo jumătate de oră. Orchestra era bună şi cânta de obicei melodii vesele, dar, ciudat, această muzică veselă îl întrista pe Avakum, de parcă ar fi ascultat cine ştie ce melodii sumbre, sau s-ar fi aflat undeva, departe, tocmai la capătul lumii. În clipele acelea îi venea să ceară o băutură tare şi bătea cu inelul în farfurie, dar atunci când ospătarul venea la masa lui, se încrunta, făcea plata şi părăsea repede restaurantul.

Se culca pe la orele şapte dimineaţa şi se scula la douăsprezece. După ce făcea un duş rece şi reoonfortaut,

lua. masa de pârânz, oare consta din două pahare raair de cafea şi un sandviş subţire. După aceea îşi lua ţigările şi scrumiera şi începea să lucreze.

Încă de când era la Madara ceruse de la Direcţie date suplimentare asupra lui Metodi Paraşkevov, referitoar la timpul când nu funcţionase în învăţământ, adi (între9 septembrie 1944 şi începutul anului 1947.

În afară de acestea, îl rugă pe colonelul Manov sătrimită coordonatele emisiilor clandestine de radio inter ceptate de goniometriştii serviciului de contrainformaţii precum – şi dosarele geologilor de la staţiunea din Momcilovo.

Aceste materiale îf-fuseseră predate a doua zi după sosirea sa la Plovdiv.

Acum, portretul lui Metodi Paraşkevov începu să se contureze tot mai clar în mintea sa. Bineînţeles, îl vedea doar „din profil" – nu avea încă date despre perioada petrecută la Momcilovo, pentru ca învăţătorul să poată fi văzut „en face". Dar şi văzut „din profil", chipul învăţătorului coincidea cu felul în care şi-l închipuise Avakum, chiar înainte de a cunoaşte aceste amănunte.

În tot neamul lui Metodi Paraşkevov, atât din partea tatălui cât şi a mamei, nu exista nicio persoană cu atitudini reacţionate. Toate rudele sale, mai apropiate sau mai depărtate, munceau acum cu multă tragere de inimă în gospodăriile cooperatiste, iar doi dintre verii săi fuseseră decoraţi cu medalii de argint pentru succesele pe care le obţinuseră în cultivarea specialităţilor de struguri de masă „Dimiat"[14]. Ca învăţător, Metodi Paraşkevov stătuse departe de mişcările politice, ou toate că unele referinţe lăsau să se întrevadă anumite „simpatii ascunse".

---

14 Specie de struguri de desert, răsplndită în Bulgaria^ (n.t.)

faţă de elevii oare aveau atitudini progresiste. Nimeni însă nu afirmase ceva în legătură cu simpatiile sale ascunse faţă de „cei de dreapta”.

Cele mai multe referinţe îl prezentau pe Metodi Pa* aşkevov ea pe un om liniştit şi foarte modest, care numea de loc la o viaţă comodă, având, ca să zicem aşa, n spirit spartan. Se lăsa să se înţeleagă că omul era >puţin cam închis în sine, tăcut şi ou un caracter destul le ferm. Dar toţi afirmau că era un învăţător minunat, să-i interesau cărţile ştiinţifice şi că-i plăceau excursiile. După chimie, a doua sa pasiune era geologia – pretutindeni pe unde fusese învăţător lăsase în urma sa mici colecţii geologice aranjate eu grijă. Unii afirmau că nu se putuse căsători tocmai din această cauză – pierdea prea multă vreme ca să colecţioneze diverse pietre şi cheltuia mulţi bani pentru tot felul de cărţi, instrumente, preparate şi acizi.

Din nicio referinţă însă nu lipsea sublinierea altei caracteristici, şi anume pasiunea pentru vânătoare, moştenită de la tatăl său. Bunicul său Ignat fusese renumit în tot judeţul ca cel mai dibaci vânător de lupi. La rândul său, Metodi nu era numai un iscusit ţintaş, dar se pricepea foarte bine şi la împăierea vânatului – nu exista cabinet de ştiinţele naturale unde iepurii, vulpile, bufniţele şi potârnichile împăiate de el să nu pară ca vii. Nu se cunoştea motivul care-l determinase să-şi părăsească modesta sa existenţă de învăţător şi să se stabilească la Sofia. Amănuntele privitoare la aceşti doi ani nu erau prea limpezi. Ceea ce era clar era că se întreţinuse cu banii rezultaţi din vânzarea viei părinteşti, că-şi cumpărase o carabină de vânătoare de la un străin, un englez se pare, şi că înaintase o cerere pentru a fi primit în serviciul Institutului de mine şi geologie. Nu fusese însă numit la acest institut, deoarece, pe cererea sa, şeful de cadre

pusese următoarea rezoluţie: „Nu corespunde din punct de vedere politic”. Gazda sa din acea vreme, un mecanic de locomotivă, dăduse despre el următoarele referinţe: „Tăcut, singuratic, citeşte mult şi merge des la vânătoare. Are o puşcă minunată, îşi face singur gloanţele, iar vânatul pe care-l aduce îl dăruieşte cu dragă inimă tuturor. Un om liniştit şi închis în sine. Nevastă-mea Vasilica se supăra foarte mult pe dânsul, deoarece umplea camera cu o droaie de pietre. Pe masa lui erau totdeauna o mulţime de sticle mici şi mari, ou diverse chimicale, tot soiul de lupe şi diverse ciocane. Într-un timp îşi cumpărase chiar un mic microscop, de ocazie, dar în stare foarte bună, deoarece lucea de parcă ar fi fost de aur. În ziua aceea ham auzit pentru prima dată fluierând. Era desigur vesel pentru că-şi cumpărase microscopul. Nu primea pe nimeni, îşi plătea chiria regulat, dar era foarte zgârcit în ceea ce priveşte propria sa îmbrăcăminte. Nevastă-mea Vasilica, care-i spăla rufele, trebuia să-i cârpească foarte des gulerele cămăşilor. Am fost mulţumiţi de dânsul, după cum şi el a fost mulţumit de noi. Când ne-a anunţat că pleacă la ţară ca învăţător, nevastă-mea s-a întristat foarte mult. I-a lăsat ca amintire o maşină de spirt foarte frumoasă, de fabricaţie străină”.

După ce culese esenţialul din toate aceste hârtii, Avakum îşi frecă bucuros mâinile: deocamdată nu avea niciun temei să creadă că domnul X era una şi aceeaşi persoană cu Metodi Paraşkevov.

În a cincea zi de la sosirea sa la Plovdiv, Avakum plecă la Smolian.

La Smolian îl ajunse scrisoarea colonelului Manov. Şeful său îi scria următoarele:

...Şi *cum îţi spuneam, am citit ale celor dintâi interogatorii luate acuzatului Metodi raşkevov. Le-am citit*

cu multă atenţie şi pot să spun că ştiu şi acum tot atâta cât ştiam şi la început. Oricum, vreau să-ţi citez câteva puncte care mie, personal, mi se par interesante.

La primul interogatoriu” omul nostru l-a invitat să vorbească rostind obişnuita formulă:

„Povestiţi-ne ceva despre dumneavoastră”. Metodi raşkevov a oftat: „Ce să vă spun despre mine, când dumneavoastră mi-aţi luat posibilitatea să fac un lucru interesant şi folositor, în care-mi puneam atâtea speranţe!” „Şi ce vă gândeaţi să faceţi?” l-a întrebat anchetatorul. Metodi a tăcut şi după aceea a zis zâmbind: „Mă gândisem să mă căsătoresc – care a continuat pe acelaşi ton: Pentru un flăcău tomnatic ca mine, acesta trebuie să fie un adevărat eveniment de care face să vorbeşti, nu este aşa?”

Anchetatorul l-a întrebat: „Cum ne explicaţi plimbările dumneavoastră atât de dese prin munţi Metodi a răspuns: „Mă duceam la vânătoare”. „La vânătoare, omul se duce cu puşca, iar dumneavoastră plecaţi de multe ori fără puşcă. Se duce oare cineva la vânat fără puşcă?” „Bineînţeles că nu – a răspuns Metodi, adăugând: Dar în afară de vânătoare mă mai duceam şi pentru alte interese”. „Şi anume?” l-a întrebat anchetatorul. „Studiez natura”.

Anchetatorul l-a întrebat: „Dumneavoastră, cetăţene, afirmaţi că în noaptea de 22 spre 23 august aţi ieşit să vă plimbaţi dincolo de sat, spre răsărit. Iar martorii întâlnit pe drumul care duce spre Lăkite, adică tr-o direcţie opusă aceleia pe care o indicaţi. De ce ne induceţi în eroare?” „Aceasta este o chestiune particulară a mea” – a răspuns învăţătorul. După care şi-a strâns buzele şi a încetat să scoată vreo vorbă în această problemă.

La al doilea interogatoriu, anchetatorul l-a întrebat: „Anul trecut, în regiunea «Z a fost ucis, într-un schimb de

*focuri cu organele tul Kade mov din satul Lăkite. Dumneavoastră cunoscut pe acest om? ** „L-am cunoscut – răspuns Avea un ochi bun şi pânină sigură. Era un sit”. „Murgeaţi deseori la vânătoare cu?”*

„Ne-am întâlnit de câteva ori prin „Dar nu amintiţi cumva când v-aţi întâlnit ultima dată Metodi a răspuns foarte liniştit: „Mise pare că s-a întâmplat cam cu un an înainte de fuga lui spre sud”. când v-aţi mai văzut după această ultimă întâlnire? – fi putut vedea poate în ziua înmormântării lui, dar fost lene să *bat drumul până la Lăkite – răspuns zâmbind*

Metodi.

La al treilea interogatoriu, anchetatorul l-a întrebat:

„Dumneavoastră, cetăţene Panegaţi participarea dumneavoastră la atacarea staţiunii geologice. Dar atunci cum puteţi explica prezenţa amprentelor dumneavoastră pe bucăţile de geam spart?” „Dacă aş fi detectiv, v-aş satisface într-un fel oarecare curiozitatea – ridicat din umeri Metodi Paraşkevov. Iar după ce s-a mai gândit puţin, a adăugat: Există o singură posibilitate: ca, în timp ce dormeam, să-mi fi luat cineva degetele de la mână. Să le fi luat, să se fi dus la staţiunea geologică şi să fi spart geamul. Apoi să se fi să mi le fi pus din mm la loc, Dumneavoastră ce credeţi?” „Zbrteţi neserios” – răspuns.

„Dimpotrivă! Sunt tot atât de serios pe cât sunt de serioase toate acuzaţiile dumneavoastrăl-a fulgerat din ochi, supărat, Metodi.

Atunci anchetatorul a cerut să i se aducă fiola cu roformf. *prosopul şi mucul de ţigară şi l-a întrebat: „Cunoaşteţi aceste lucruri?” „Sig că le cunosc! a zis Metodi, Fiola şi prosopul sunt fără îndoială ale mele, deoarece le-am cumpărat cu banii mei. Cât priveşte acest muc de ţigară – s-a uitat la el câtva timp – sunt sigur dacă*

provine de la ţigara mea la alta. Toate mucurile astea seamănă mire ele ca nişte fraţi gemeni"; Vă rog – azis anchetatorul – nu vă faceţi prea multe gânduri în legătură cu mucul ţigară. Am avut noi grijă să efectuăm toate cercetările, şi expertiza a stabilit că pe el există urmele degetelor şi ale bocancilor dumneavoastră". „Atunci şi mucul de ţigară este al meu – a surâs

Metodi, adăugând: Mn-amintesc că, atunci când am trecut pe lângă staţiunea geologică, mi-am aruncat ţigara undeva prin apropierea ferestrei, şi pentru că sufla un vânt puternic, am strivit-o cu bocancul, ca să nu dau foc la ceva". „Aveţi o memorie foarte bună – spus anchetatorul – şi de aceea o să vă amintiţi uşurinţă cum s-a îmbibat prosopul dumneavoastră cu cloroform şi în ce fel a ajuns el să se înfăşoare în junii feţei sergentului Stoian".

Metodi Pavaşkevova tăcut îndelung: „Haide., vorbiţi!"

I-a îndemnat anchetatorul., >în cloroformul meu – spus Metodi – nu s-a consumat în seara aceea mei o picătură, deoarece ţin foarte bine minte gradaţia de pe fiola, linmţa până la care ajunsese lichidul. Acum văd că lichidul se află la aceeaşi Unmţă". „Dar, în afară de dumneavoastră, mai poate confirma cineva acest lucru P" a zis râzând anchetatorul. Metodi a ridicat din umeri şi pe urmă a râs şi el. „Să ştiţi că istoria asta cu prosopul meu este într-adevăr curioasă – a zis el. Şi tot atât de curioasă este şi chestiunea amprentelor mele. Dacă un detectiv bun, dumneavoastră trebuie să *lămuriţi aceste lucruri, şi pentru dumneavoastră şi pentru mine. Dar dacă vă pierdeţi vremea în jurul modestei mele persoane, vă asigur că niciodată n-o să ajungeţi la adevăr". „Deocamdată adevărul se învârteşte tocmai în jurul modestei dumneavoastră persoane" – l-a ameninţat anchetatorul. Metodi a tăcut un timp, pe urmă a adăugat: „În ceea ce mă*

priveşte, n-am de ce să mă tem, deoarece n-am avut absolut nimic de-a face cu această urâtă istorie şi sunt destui oameni cu cap care o vor dovedi. Mai e posibil oare astăzi ca cineva să fie judecat şi condamnat pentru o crimă pe care n-a săvârşit-o? Vă rog să nu mă faceţi să râd, pentru că nu fac parte dintre oamenii cărora le place

Aşa s-a încheiat cel de-al treilea interogatoriu.

Se pare că acuzatul nu înţelege sau nu sesizează situaţia gravă în care se găseşte. Această naivitate e frumoasă, dar e în acelaşi timp foarte primejdioasă pentru respectivul dascăl. E bine că omul e liniştit şi nu e dominat de teamă. E primejdios însă optimismul său, credinţa că totul se va termina cu bine şi că deasupra capului său nu planează nicio ameninţare. El nu ştie că faptele şi dovezile materiale ale acestui caz sunt de aşa natură, încât poate fi dat în judecată imediat. Încercare premeditată de crimă, atacarea unui obiectiv militar, sustragerea unui document de importanţă strategică – foarte bine cum se pedepsesc toate astea. Şi dacă dosarul n-a ajuns încă în mâinile procurorului, cauza nu este lipsa de dovezi împotriva acuzatului – asemenea dovezi există şi sunt indiscutabile! Cauza este dorinţa noastră de a descoperi cât mai multe din firele acestei crime, adică să dibuim organizaţia, oamenii care fac parte din ea şi centrala care-i conduce. Bineînţeles, dacă nu vom reuşi, dacă ancheta se va prelungi prea mult şi va pierde din eficacitate, atunci Metodi Paraşkevov, chiar dacă va fi singurul acuzat în acest proces, va fi dat în judecată. Deocamdată aşa stau lucrurile.

În ceea ce priveşte măsurile de apărare pe care le-am luat – în afară de trimiterea ta la – ţâţele obţinute până acum nu sunt deosebite, dar trebuie să le ştii şi tu. Întâi: după toate probabilităţile, schiţa strategică furată nu a

fost trimisă peste graniţă – sectorul de frontieră Momcilovo, ca şi sectoarele vecine, se află sub o strictă supraveghere. Nu s-a constatat până acum nici măcar o încercare de apropiere de linia rei. Ceea ce nu înseamnă de loc că respectivul document nu a căzut în mâinile spionajului străin. Al doilea: goniometriştii noştri, lucrând intens, au recepţionat o a doua radiogramă cifrată, cu un conţinut foarte redus şi transmisă de o staţie de radio pe unde ultrascurte, de la vreo 20 de kilometri nord-nord-vest de Momcilovo, la 24 august. Locul staţiei clandestine nu s-a putut stabili cu precizie absolută – emisiunea a durat circa jumătate de minut. În timpul emisiei, în apropierea liniei de frontieră a zburat un avion străin.

Îţi voi trimite – probabil chiar mâine – liniile de intersecţie ale celor două emisii anterioare pe unde ultrascurte; de asemenea şi coordonatele aproximative ale locului de unde s-a transmis ultima radiogramă cifrată. Din nefericire, toate trei radiogramele sunt încă nedescifrate. Ceea ce este sigur însă este că staţia de recepţie a fost una şi aceeaşi în toate cele trei cazuri. Să te îngrijeşti să ai legătură regulată, cât şi ori de câte ori ai nevoie, Direcţia regională din Smolian să aşa măt să poţi fi sigur – chiar în calitatea ta de arheolog – de ajutorul şi colaborarea tuturor oamenilor cinstiţi. Fii atent, şi când ieşi afară din sat nu umbla fără o armă bine pusă la punct. Am dat dispoziţii să ai zi legă tură radiofonică cu Sofia…

Avakum citi această scrisoare în camera hotelului la care trăsese. îşi notă câteva date în carnetul său, după care aprinse un chibrit şi arse scrisoarea.

Se duse la fereastră şi, rezemat de pervazul ei, privi îndelung afară. Dimineaţa era posomorâtă, cenuşie. Cerul de deasupra dealurilor era de plumb.

15

Prima mea întâlnire cu acest om mi-a rămas întipărită în minte în culorile cele mai sumbre. Iată cum s-a întâmplat:

La Momcilovo sunt două cârciumi (le spun aşa cum li se zicea înainte); cea mai mare şi mai nouă dintre ele are o firmă modernă din tablă, pe care scrie cu litere frumoase. „Restaurantul Karabair”. Restaurantul ocupă jumătate din noua clădire a cooperativei, are ferestre largi, care dau spre stradă, iar înăuntru e foarte curat – mesele au feţe de mese albe, tejgheaua luceşte de curăţenie, la fel şi rafturile din spatele ei. Cei din Momcilovo sunt tare mândri de noul lor restaurant şi vin cu plăcem aici ca să bea un rachiu de mentă şi să asculte radioul, chiar dacă se simt oarecum stânjeniţi de feţele de mese prea curate şi de podeaua atât de lucitoare. Aici vin să ia masa la prinse cei trei învăţători de la Şcoala mixtă, contabilul gospodăriei şi maiorul cartograf Ştefan Ingiov. Seara, această societate serioasă see măreşte, deoarece mai vin aici şi tânărul agronom cu soţia sa, totdeauna veselă şi cu o floare galbenă la ureche.

Cealaltă – vechea cârciumă din Momcilovo – se află în capătul dinspre răsărit al satului, tocmai la răscrucea unde se despart cele două drumuri: cel care duce spre mahalaua de sus şi cel care merge spre satul Lăkite. E o clădire scundă, cu un singur cat, veche şi scorojită de vreme, cu o singură fereastră bine zăbrelită, cu patru trepte de piatră în faţa uşii înguste. Sub streaşină ei părăginită nu se vede nicio firmă. Abia mai poţi citi cele două rânduri scrise acum vreo douăzeci şi cinci de ani de mina vechiului proprietar, şterse acum de ploi:

Băuturi spirtoase.

Tutun şi ţigări.

Dedesubt, unde ar fi trebuit să fie numele cârciumarului, s-a tras nu de mult o dungă groasă de

vopsea roşie.

Cei din Momcilovo o numesc cârciuma lui Jlcio.

Înăuntru, cârciuma lui llcio nu e atât de plăcută cât pare de afară. De încăpătoare e încăpătoare – cuprinde zece mese de lemn, aşezate la doi paşi una de alta. Podeaua e de pământ, iar tavanul de grinzi înnegrite. Tejgheaua de lemn e aşezată chiar în faţa intrării, dar puţin spre dreapta, iar spre stânga, în colţ, se află un vechi cămin cu lanţul atârnând deasupra vetrei. Coşul căminului este negru de fumul care s-a aşternut pe el de zeci de ani încoace; între cămin şi tejghea exista pe vremuri o uşă, dar acum n-au mai rămas decât rama şi balamalele, căci uşa propriui-zisă a fost scoasă. Pe aici se intră înfer-oodaiee mică, cu bănci joase pe lângă pereţi, acoperite cu covoare vărgate, vechi şi roase. În coloritul lor predomină galbenul – sunt ţesute în dungi galbene, late, înconjurate de dreptunghiuri roşii şi albastre. În mijlocul camerei se află o masă lungă, cu picioare scurte şi şchioape. Lumina pătrunde aci printr-o ferestruie îngustă şi lungă, care priveşte spre răscrucea de drumuri. Deoarece cârciuma e construită pe o mică înălţime, de la această fereastră se poate vedea chiar minaretul vechii geamii din mahalaua de sus şi o bună parte din drumul care duce spre satul Lăkite.

Bineînţeles, „Restaurantul Karabair” a atras cea mai mare parte din vechea clientelă a cârciumii lui Ilcio. „Karabair” are şi radio, vara are şi bere, găseşti aici şi ciorbă caldă, ca şi numeroase feluri de gustări de luat la o ţuică. Era vizitat de oamenii mai de seamă din sat şi devenise un fel de club al gospodăriei colective, care se îmbogăţise în ultimii ioi-trei ani. În „Restaurantul Karabair”, ca şi în clădirea modernă a Şcolii mixte, cei din Momcilovo vedeau parcă simbolul noului care pătrundea şi în viaţa lor.

Cârciuma lui Ilcio, atât de vestită pe vremuri, îşi pierdu treptat faima, rămase pustie şi începu să semene cu un fel de monument părăsit, amintind lucruri de demult trecute şi care nu se vor mai întoarce niciodată. Mai veneau aici bătrânii, câţiva beţivi paşnici şi, din când în când, se mai abăteau tăietorii de lemne din mahalaua de sus, care nu se puteau obişnui atât de repede cu feţele de masă prea albe de la „Karabair”.

Că oamenii o părăsiseră mai toţi, ca pe o moară de apă veche şi stricată – asta era adevărul. Dar că în butoaiele ei aflai un vin mai vechi, mai limpede şi mai curat decât vinul de la „Karabair” – acest lucru putea fi negat doar de oamenii fără experienţă. Marko Krumov, căruia cooperativa din sat îi încredinţase conducerea cârciumii lui Ilcio, nu voia să audă de niciun fel de rachiu de mentă, de lichioruri şi de alte băuturi din astea artificiale, care se lăfăiau pe rafturile „Restaurantului Karabair”. Marko Krumov avea totdeauna sub tejgheaua sa câteva damigene cu ţuică veche – adusă cine ştie de unde – aromată, galbenă la culoare, tare, care-i făcea pe bătrânii cu plete albe să-şi amintească de anii tinereţii, iar pe tăietorii de lemne din mahalaua de sus să ducă mâna la cuţite şi să le scânteieze ochii ca la râşii din păduri. „Karabair” se lăuda cu gustările sale, dar nici în vis nu putea să rivalizeze cu specialităţile cârciumii lui Ilcio, cu ardeii lui copţi şi iuţi, preparaţi cu oţet de vin şi untdelemn. Este adevărat că şi acolo se serveau ardei, dar erau dulci, abia dacă pişcau puţin, pe când pipăruşii de la cârciuma lui Ilcio erau parcă de foc, scoşi tocmai din fundul iadului. Trebuia să ai limba pingelită cu două rânduri de talpă, ca să nu-ţi dea lacrimile când îi gustai.

La cârciuma lui Ilcio nu se servea ciorbă şi mâncare gâtiţă. Marko Krumov îşi ospăta clienţii săi statornici cu

păstramă grasă de oaie, cu slănină sărată pusă puţin la jar, le prăjea ouă cu ceapă şi brânză, sau le frigea, sub ţest, claponaşi bine hrăniţi.

Şi cum arăta acest Marko Krumov? În orice caz, nu semăna de loc cu administratorul „Restaurantului Karabair”. Acela era uscăţiv, rece şi distant, privea neîncrezător, semăna cu un vânător care pândeşte vânatul din umbră. Marko însă avea o burtă mare şi nişte obraji roşii de flăcău, cu toate că trecuse de cincizeci de ani. Mustăţile răsucite haiduceşte în sus făceau ca faţa lui rotundă să pară şi mai tânără. Iar ochii, totdeauna zâmbitori, goneau suferinţa din inima omului şi-i aduceau aminte că pe lumea. asta nu sunt numai: griji, ci mai este şi. plăcere şi veselie. Închiptiiţi-vi-l cu un păr argintiu, des ca peria, cu mişte mâini mari şi păroase, goale până la coate, ou «un şorţ care nu fusese niciodată alb – şi veţi avea o idee despre omul care administra şi gospodărea cârciuma lui llcio.

Mie îmi plăcea foarte mult cârciuma asta veche! Şi nu pentru ardeii cei iuţi, căci îmi venea să urlu când îi gustam. De fapt luam din ei cam în silă, numai ca să nu mă fac de râs în faţa vrednicilor clienţi ai cârciumii lui llcio. Nici faţă de rachiul cel galben m-am avut vreodată slăbiciune – cât priveşte pastrama de oaie, asta nu mi-a fost pe plac de când mă ştiu. Bineînţeles, nu vreau să fac păcate şi să spun acelaşi lucru despre vin. Da – vinul şi claponaşii mi-au plăcut întotdeauna şi or să-mi placă şi de acum înainte, cu toate că asemenea gusturi nu sunt prea potrivite pentru un om serios ca mine. Am răsfoit destule cărţi şi n-am găsit nicăieri o asemenea slăbiciune la medicii veterinari – să le placă vinul şi claponaşii fripţi sub ţest.

Dar «oricum ar fi, chiar dacă în cârciuma asta a lui

llcio. nu s-ar găsi decât limonadă şi ardei iuţi, eu tot o să intru în ea, deşi, dacă ană întrebaţi ce mă atrage acolo, nici măcar n-aş putea să vă spun. În cele două încăperi «era totdeauna cam întuneric şi oarecum trist. Dar în cămin pâlpâia focul, jucau flăcări şi deseori mă aşezam pe scăunelul cu trei picioare şi răscoleam cu vreun băţ prin cenuşă. Asta era tare plăcut, mai ales toamna şi iarna. Ascultam cum şuieră vântul în cămin şi cum urla viforul şi mă gândeam la o mulţime de lucruri. Mă gândeam mai întâi la vaca Raşka, fiindcă eu sunt doctor veterinar, iar Raşka este. mândria gospodăriei noastre. îmi treceau prin gând şi alte lucruri, ca, de exemplu, şalul de culoare rezeda al colegei mele, doctoriţa. N ace va sau genele ei pe care am văzut odată cum se lipise un fulg de zăpadă; sau mi se părească. undeva* lângă mine, dar tot aici la foc, pe un scaun: cu trei picioare, se afla cineva în rochie albă* întmzându-şi mâinile ca să şi le încălzească la jar. Vedeam foarte clar aceste mâini mici şi albe întinse spre foc şi totul îmi părea, caraghios; Era într-adevăr de râs. Oare nu. e de râs când vezi un astfel de tablou: o fată îmbrăcată. Într-o rochie de vară* „într-o rochie albă* care stă. – cu mâinile întinse la foc? Dacă ar fi avut pe umeri un şal, să zicem un şal de culoarea rezedei, iar pe sub şal un pulover galben cu guler înalt – aşa cum poartă; doctoriţa Naceva – atunci desigur totul ar fi fost firesc, şi eu n-aş fi avut de ce râde… Dar probabil că mă gândeam mult mai; mulţi la: Raşka. noastră, deoarece dădea o cantitate de lapte record Îşi noi eram tare mândri de ea.

Dar dacă mă întorc la cele ce spuneam şi mă întreb de ce îmi plăcea să mă duc la cârciuma: lui: Ucio, şi astăzi îmi vine tare greu să răspund. Poate că mă duceam acolo pentru cămin – ca să-mi coc cartofi în spuza fierbinte.

Dar îndată ce a venit de ho Sofia grupul de geologi,

lucrurile s-au schimbat în mare măsură la cârciuma: lui Ilfio; Ba început; toate aceste persoane, aşa cum era şi de aşteptat, şi-au. Îndreptat atenţia, către „Karabair”, restaurantul cel modern, şi. curat; Nici nu era de mirare, oamenii fiind; doar; obişnuiţi cu asemenea restaurante; ba, desigur, îi atrăgea şi; radioul, iarla”, Karabair” găseau; în fiecare zi supă: şi; mâncarecaldă;

Cârciuma lui Ilcio îşi; ducea, viaţa ei liniştită aşa cum apucase de pe vremuri) în afară, de mine, venea câteodată aici şi învăţătorul Metodi; Bâraşkevov, iar: bai Grozdan, preşedintele gospodăriei, în drum spre „Karabair”, se abătea deseori ca să-şi mai clătească gâtlejul cu un păhărel de rachiu de anason. Asta o făcea stând în picioare la tejghea – chipurile se grăbea şi n-avea vreme să stea la masă. Eu însă ştiam că graba lui avea altă cauză – se temea omul să nu zică cineva: Ia uite la preşedinte, şi el ţine cu *trecutul* De aceea îşi bea el rachiul de anason stând în picioare. Iar Metodi Paraşkevov, contrar flăcăilor tomnatici, vorbea puţin, bea şi mai puţin, dar în schimb mânca o mulţime de ardei iuţi cu pâine. Se întâmpla câteodată să-i aducă lui bai Marko Krumov vreun iepure sau vreun cocoş sălbatic. Bai Marko pregătea vânatul bărbăteşte, după acele legi acum uitate, dar de care se ţineau odată haiducii prin poienile pădurilor. Dar şi în aceste zile mari pentru cârciuma lui Ilcio, Metodi Paraşkevov era tot acelaşi. El îşi mânca ardeii săi iuţi – muia bucăţi mari de pâine în zeama ce ardea ca focul, iar din vânat mânca puţin. Poate că voia să ne lase pe noi să mâncăm mai mult şi de aceea se abţinea.

Odată, la un asemenea prânz solemn – în tingirea cositorită se lăfăia un iepure înăbuşit în sos de vin – Metodi Paraşkevov îl aduse pe Boian Icerenski – locţiitorul conducătorului grupului geologic. Boian Icerenski era un

om lacom. – mâncă singur o jumătate de iepure, turnându-şi din gros şi din sosul aromat. Eu şi cu Marko Krumov nu eram prea entuziasmaţi de lăcomia sa deplasată, dar Metodi Paraşkevov nu mai putea de bucurie. Parcă el ar fi mâncat jumătate de iepure.

De atunci s-a petrecut acea schimbare la cârciuma lui Ilcio de care am vorbit mai înainte.

După ce mâncă până ce nu mai putu şi bău un litru şi jumătate de vin, Boian Icerenski se descheie la cămaşă, oftă adânc şi începu să examineze curios încăperea – luasem masa în camera cea mică.

— Măi, dar ce bârlog! râse el. Şi după ce tăcu o clipă, reluă, râzând iarăşi: Să stau eu la o palmă de loc de aici şi să nu ştiu de vizuina asta de vulpe, ci să mă târăsc până la restaurantul ăla din centru! Se poate asta, dascăle?

Metodi Paraşkevby dădu fericit din cap. Şi mie îmi făcură plăcere aceste vorbe, de acea îngăimai: „Bineînţeles, bineînţeles!”, dar Boian Icerenski nu-mi dădu nicio atenţie. Iar Marko Krumov, entuziasmat de sinceritatea geologului, aduse imediat la masă alte două jumătăţi de vin.

Mi se pare că aici este locul cel mai potrivit să spun câteva cuvinte şi despre Boian Icerenski. Când s-au petrecut evenimentele din curtea lui Iliazov, el era plecat la nevastă-sa, la Plovdiv, şi de aceea am amânat prezentarea lui pe mai târziu. Chiar dacă nu era un bărbat atât de frumos ca Matei Kaludiev, căpitanul de artilerie, înfăţişarea era alcătuită din câteva atribute foarte interesante. În primul rând, Boian Icerenski impresiona prin umerii săi largi şi prin capulşău masiv. Ca înălţime, nu avea mai mult de un metru şi şaptezeci de centimetri; nu părea gras, dar cântărea o sută de kilograme în cap – asta am văzut-o cu ochii mei când s-a cântărit pe decimalul

cooperativei. Avea nişte umeri de luptător de cea mai grea categorie, un gât scurt şi zdravăn şi nişte muşchi pe care putea să-i invidieze şi cel mai puternic tăietor de lemne din mahalaua de sus. Avea un cap ca de leu: frunte lată, umerii obrajilor proeminenţi, maxilare puternice şi bărbie pătrată. Dar lucrul cel mai interesant la el erau ochii – galbeni-căprui, mai mult galbeai când era – supărat sau – vesel şi mai mult căprui în clipele de oboseală său de încordare.

Avea o voce caldă, limpede, şi mişcări armonioase, precise, neaşteptat de delicate pentru această masă uriaşă de carne şi muşchi. Se pricepea să înveselească comesenii, cu toate că el însuşi râdea foarte puţin, îi antrena să cânte, cu toate că pe el nu l-am auzit niciodată cântând.

„Era un om cu anumite merite – avea la activul său descoperirea ci tor va zăcăminte în bazinul Mariţei şi în culmile acoperite de păduri ale munţilor Strângea, dar nmi plăcea de loc să vorbească despre sine sau să audă laude la adresa sa.

Avea şi el câteva ciudăţenii şi curiozităţi, dar despre ele o să vă povestesc mai târziu, atunci când le-o veni rândul. Deocamdată vreau să vă fac cunoscută numai una dintre ele: Boian Ieerenski era amabil şi atent aproape eu toţi cunoscuţii – săi. Pe unii dintre ei părea însă că nici nu-i observa: le vorbea fără să-i vadă, de parcă înaintea ochilor săi ar fi fost un spaţiu gol. Între aceştia din urmă, nu ştiu de ce, mă număram şi eu. Şi eram, dragă Doamne, medicul veterinar al raionului!

Dar aceasta e o chestiune pur personală. Era doar vorba de schimbările care s-au petrecut la cârciuma lui Ilcio. Chiar a doua zi, Boian Ieerenski îl aduse cu el pe căpitanul de artilerie şi pe inginerul de mine Kuzman Naumov Hristoforov. Căpitanul Matei Kaludiev se entuziasmă foarte mult de mica noastră cârciumă. Se

aşeză pe un scaun şi strigă vesel cârciumaruluiii:

— Hei, şefule!

— Lanţ de-miraţi care se întinde pe ţărmul Mării snegre, începând de la golful Burgas spre sud. (n.t.)

Marko tKrumov dădu duga, îşi supse burta şi îşi lipi palmele de marginile şorţului.

— Ce fel de muniţie ai în chesoane: oarbă sau de luptă?

— Numai de luptă, tovarăşe căpitan! zise ol şi mustăţile îi saltară de câteva ori în sus.

Din ziua aceea, în cămăruţa cea mică şi întunecoasă a cârciumii începu să pulseze o viaţă veselă. Geologii şi căpitanul, dascălul şi cu mine ne adunam fără greş la prânz şi seara în jurul mesei scunde şi lungi, vorbeam şi povesteam câte în lună şi-n stele, uneori cântam diverse cântece – şi orele noastre libere zburau, cum s-ar spune, pe nesimţite. Spuneam mai sus că aici cântam diferite cântece, dar trebuie să precizez îndată că acest lucru îl făceam noi – căpitanul şi cu mine. Dascălul mormăia şi el încet, ileerenski bătea tactul pe masă cu inelul său, iar Kuzman Naumov, ca de Obicei, încrunta din sprâncene şi ofta din greu. Dar în general atmosfera era veselă. Când soseau la masă claponaşii, – atunci era şi mai vesel.

Bai Grozdan, preşedintele, când văzu o asemenea societate aleasă adunată aici, în vechea cârciumă, prinse curaj şi veni hotărât alături de noi. Acest neîntrecut specialist în răsaduri de tutun-era un minunat cântăreţ: când începea să dea glas cântecelor acelea duioase şi puţin triste din Rodopi, însuşi «Kuzman Naumov ridica ochii în tavan – şi, oarecum vinovat şi – ruşinat, dădea şi el din cap.

Numai – şeful, maiorul «Ingiov, nu – se afla totdeauna cu noi. Dar se abătea şi – dl din – când în când, – deoarece

una din obligaţiile sale era să-şi controleze subalternii. Intra încruntat şi sever, aşa cum era totdeauna, se aşeza la capătul băncii şi tăcea cu demnitate. Atunci Marko Krumov îi aducea pe un taler de demn un păhărel de rachiu îndulcit cu miere şi lucrurile se mai dregeau puţin. Dar, în general, nu stătea mult cu noi. Era totuşi şeful nostru şi de aceea nu eram supăraţi pe el.

Şi aşa, pe nesimţite, cum spuneam mai sus, orele noastre libere zburau repede. Îi iubeam pe oamenii aceştia, cu toate că Boian Icerenski nu avea timp să mă bage în seamă şi cu toate că Matei Kaludiev, căpitanul de artilerie, începuse să se ducă tot mai des prin satul Lăkite; aici, la Lăkite, era dispensarul unde domnea colega mea, doctoriţa Naceva. Îi plăcea să-şi arunce pe umeri un şal de culoarea rezedei... Dar s-o lăsăm aşa! N-aveam niciun temei să-l privesc cu ochi răi pe căpitan doar pentru faptul că se ducea la Lăkite. Avea omul motocicletă, de ce să nu se ducă?

Raşka dădea regulat o mare cantitate de lapte, în raion nu era nici morvă, nici ciumă printre găini, iar colectiviştii aşteptau să încaseze la toamnă bani frumoşi, când deodată se întâmplă acest lucru neplăcut – evenimentul din curtea lui Iliazov. Eram tulburaţi, copleşiţi, de parcă picase trăsnetul peste noi. Şi de fapt trăsnise chiar între noi – îl arestaseră pe minunatul nostru comesean Metodi Paraşkevov.

Locul lui la masă rămânea mereu liber.

Ne adunam cu toţii în mica noastră odăiţă, dar dacă aş spune că atmosfera era veselă, desigur aş minţi. Căpitanul, care nu era un om sentimental, începu să ofteze, iar Boian Icerenski deveni tăcut şi se întunecă la faţă de parcă era un nor fioros de grindină. Numai Kuzman Naumov nu se schimbă. În ochii lui se citea chiar o

oarecare bucurie răutăcioasă, dar omul ţăcea.

În această dispoziţie proastă ne găsi Avakum Zahov. Şi ce m-a impresionat neplăcut la prima noastră întâlnire este tocmai lucrul despre care vreau să vă povestesc.

Ne aşezasem la masa de prânz – Marko Krumov ne ospăta cu nişte ouă prăjite, când auzirăm dinspre drum claxonul unui automobil. Ascultarăm cu toţii atenţi, iar Boian Icerenski se ridică îndată şi se uită pe fereastră.

Eram cu toţii la masă – asta însemna că era şi şeful cu noi, care-şi bea tăcut rachiul său îndulcit cu miere. De fapt, doar el singur a fost acela care n-a dat nicio atenţie claxonului.

— O maşină de la Sfatul popular regional – zise Boian Icerenski, aşezându-se din nou la locul său. Şi după ce-şi rupse o bucată de pâine, adăugă: Maşina asta a mai venit şi altă dată pe-aici. Ţin minte numărul ei.

Bai Grozdan îşi frecă ceafa.

— Mai mult ca sigur că e agronomul de la regiune – zise el şi pe faţă i se zugrăvi dintr-odată îngrijorarea.

În timp ce noi încercam să ghicim cine era oaspetele, bravul nostru „maître d'hôtel" îl invită cu o voce sonoră în odăiţă:

— Vă rog, poftiţi înăuntru, intraţi!

După care dădu autoritar ordine:

— Băiete, adu geamantanul aci, nu sta ca o momâie la uşă!

În prag apărură doi inşi: pe unul îl recunoscurăm imediat – era secretarul Sfatului popular regional. Pe celălalt – mai subţire, mai înalt şi mai tânăr – îl vedeam pentru prima oară. Era îmbrăcat într-un costum cenuşiu, sport, iar pe umeri purta aruncat un pardesiu bej – într-un cuvânt, avea o înfăţişare destul de elegantă. Faţa lui era trasă, severă şi puţin obosită. Nu strălucea printr-o

frumuseţe deosebită ca a căpitanului, de pildă, dar pe chip i se citea un fel de concentrare aparte şi multă linişte. Avea un semn care bătea îndată la ochi: sprânceana lui stingă era neagră, pe când cea dreaptă era roşie, de parcă ar S fost vopsită cu; roşu;

Secretarul Sfatului popular regional era foarte grăbit Bău în picioare o. jumătate de pahar de vin, ne mulţumi şi în câteva cuvinte ne lămuri, cum sta treaba –, cu oaspe* tele nostru. Avakum (îl numi cu numele său adevărat, dar are asta vreo importanţă* pentru povestirea mea?), Avakum Zahov era istoric, arheolbg, trimis de Academie să studieze trecutul regiunii Momcilo vo* aşa* încât urma să le rămână mai multă» vreme în sat.

— Măi să fie! şi bai; Grozdan duse degetul; la frunte. La noi, la Sfat, a sosit o scrisoarede la un; ştiu; care instir tut cerândume să dăm concursul unuia, nu ştim cum. îi zice – şi încercă să-şi aducă, aminte. Dă)., chiar de curândacum vreo două-trei zile!

Secretând Sfatului popular regional îşi exprimă credinţa că-l vom ajuta pe Avakum să-şi găsească o gazdă mai bună şi; pentru că se grăbea fiind: aşteptat în altă parte, ne ură succes la toţi şi plecă. Maiorul, care tocmai îşi terminase rachiul său îndulcit cu miere; ieşi să-l conducă.

Maşina cenuşie* dispărui, pe drumul ce ducea spre Lăkite.

Boian. Icerenski, pe care, printr-un acord tacit; îl, alesesem ca pe un fel de preşedinte al nostru, îl invită pe Avakum lingădânsul, îi turnă un pahar, de vin şi-i ceru lui. Marko Krumov să-i pregătească ceva de mâncare. După aceea, aşa cum se şi cuvenea –, începu să ne prezinte unul elte unul tânărului istorie.

— Acesta –, este bai Grozdan, – arătă, el spre

preşedintele gospodăriei, rmnd bucuros către eh Preşedintele gospodăriei şi „tatăl plinir noastre cea de toate* zi un lele”, – Un om cumsecade. Cel de lângă xtinsul, ăla încruntatul, care seamănă cu cineva care a mâncat un sac întreg de măcriş, este renumitul inginer de mine Kuzman. Kuzman Naumov Hristoforov. Sea mult şi tace şi mai mult. Un exemplar curios. Acum, fii atent! şi arătă cu capul spre căpitan. Cu dumnealui nu te sfătuiesc să-ţi măsori puterile în ceea ce priveşte sectorul feminin. Te suflă ea pe o muscă. Are mari avantaje, iar, pe deasupra, mai este şi artilerist. A absolvit Academia Militară şi, «dacă nu-l pierde prea devreme vreo reprezentantă a sexului frumos, atunci ajunge neapărat general. Iertaţi-mi sinceritatea, tovarăşe căpitan, îmi sunteţi foarte drag. Hai noroc!

— Dar de ce l-aţi omis pe băiatul ăsta? îl întrebă Avakum.

Întrebarea se referea la mine. M-am înroşit.

— Te ăsta? Boian Icerenski dădu din umeri şi zâmbi indulgent. Pe urmă zise: Uită-te şi dumneata la el şi spune ce crezi. Eu n-am nicio părere.

Şi îşi goli paharul.

Avakum îşi bău şi el paharul. Eu tremuram tot şi mi-am plecat ochii în jos.

— Băiatul ăsta (Dumnezeule, n-avea nici cinci ani mai mult decât mine şi-mi zicea „băiat”!), acest băiat – vorbi Avakum, şi se uită pe fereastră de parcă m-aş fi găsit undeva, pe drum, şi n-aş fi stat în faţa lui – este în sufletul lui un poet, dar – se ocupă cu medicina veterinară. Probabil că este chiar medic veterinar. Dar sunt gata să pariez că-şi cunoaşte meseria şi îşi vede de ea, cu toată înclinarea sa spre poezie. Şi mi se pare (aici Avakum oftă uşor) că e amorezat şi că e nefericit în dragoste. De fapt,

să iubeşti nu este o nefericire. E minunat să iubeşti, chiar atunci când fata nu-ţi răspunde cu aceleaşi sentimente.

M-a pus într-o situaţie atât de neplăcută şi mi-era atât de ruşine, încât îmi venea să intru în pământ. Apoi m-am supărat de-a binelea când căpitanul Matei Kaludiev a început să râdă cu hohote. Şi râsul său era cu atât mai insolent, cu cât ştiam foarte bine că nu doctoriţa Naceva îl chema la dispensarul ei, ci el era acela care o plictisea ducându-se acolo…

Boian Icerenski tăcea şi se uita mirat la noua noastră cunoştinţă.

— Când ăi putut să-i studiezi biografia atât de amănunţit? întrebă el curios.

Faptul că devenisem subiectul convorbirii nu mă încânta prea tare, se înţelege. Nu ştiu de ce; dar mă simţeam jignit şi mă întristai.

— N-am studiat nimic – zise Avakum. Vin de-a dreptul de la Smolian şi pun pentru prima dată piciorul aci, în satul Momcilovo. Dacă ceea ce am presupus despre acest băiat sunt lucruri întemeiate, faptul se datorează în primul rând simţului şi calităţilor mele de arheolog. Trebuie să ştiţi că, fiind arheolog, eu trebuie să restaurez o mulţime de obiecte. Mă ocup cu restaurarea diverselor vase, urcioare şi a multor altor obiecte de uz comun pe care le găsim în pământ, sparte în zeci de bucăţi. La Muzeul Arheologic din Sofia am până acum douăsprezece obiecte de teracotă restaurate de mâna mea. Este o muncă destul de bănoasă, căci se plăteşte bine. Cere însă îndejnânare şi un simţ de observaţie foarte ascuţit. Adică, vreau să zic că meseria asta a mea m-a învăţat să observ tot felul de amănunte. Asemenea amănunte sunt, de exemplu, ochii acestui băiat. Eu, care sunt obişnuit să restaurez şi să trag concluzii, am observat imediat o particularitate a lor: sunt

foarte limpezi şi oarecum visători. Şi o altă particularitate: băiatul are o frunte înaltă şi boltită. Aceste două lucruri, ochii şi fruntea, mă fac să cred că are înclinaţii spre poezie. Iar că se ocupă de medicină veterinară, cred c-ar putea s-o ghicească oricine. E de ajuns să privească spre buzunarul stâng al hainei lui, ca să vadă acolo un ciocan neurologic pentru vite mari. Tovarăşul Hristoforov nu poartă în buzunarele sale un asemenea ciocan pentru vite, deoarece nu se ocupă de medicină veterinară. Şi de unde am tras concluzia că este amorezat şi că nu-i prea merge bine în dragoste? Uitaţi-vă la umbrele de sub ochii lui: sunt rezultatul insomniei; totuşi, el n-are aspectul unui tânăr care-şi pierde nopţile la chefuri. Acest om nu doarme, sau doarme prea puţin, pentru că îi roade ceva inima. Pe când fericitul, cel care are satisfacţii în dragoste, doarme ca un prunc. Amorezatul fericit are şi poftă de mâncare, şi somn bun. Nu-i aşa, tovarăşe căpitan?

În timp ce Avakum vorbea, Marko Krumov îi aduse o farfurie cu ouă la tigaie şi nişte cârnaţi proaspeţi, prăjiţi.

— Eh, poftă bună! îi ură bai Grozdan.

— Pofta nu-mi lipseşte niciodată – râse Avakum. Şi, tăind în bucăţele mici cârnaţii, îl întrebă pe Icerenski: Mă pricep la restaurări, nu-i aşa?

— Nici vorbă! fu de acord imediat geologul şi râse dus oarecum pe gânduri.

Avakum îl privi cu destulă îndrăzneală şi zise:

— Dar pentru orice muncă de restaurare, eu sunt plătit. Frate-frate, dar brânza-i pe bani. Aşa încât dumneavoastră trebuie să-mi plătiţi masa de prânz, pentru că am făcut un portret veridic tovarăşului veterinar.

Lui Icerenski îi plăcură mult vorbele astea. Toţi râseră cu poftă. Numai preşedintele, bai Grozdan, dădu nemulţumit din cap.

— Aista nu-i frumos, să-i faci totul numai pentru bani! zise el. Om învăţat, şi, când colo, cu ochii numai la bani!

— Eh, nu fi supărat pe mine, tovarăşe preşedinte! îl privi cu dragoste Avakum. Marele Napoleon Bonaparte a-spus: „Dăţii-mi banii şi lumea va fi a mea". Eu sunt ceva mai modest decât Napoleon.

Râseră: cu toţii, ba zâmbi şi bai Grozdan. Am râs şi eu forţat

Atunci Avakum îi zise lui Marko Krumov:

— Consumaţia mea o va plăti acest onorat domn – şi-l arătă pe Icerenski, Iar acum, mai dă-ne câte un pahar de vin la toţi şi bea; şi tu un pahar cu noi.

După aceea veni vorba de cameră.

Bai Grozdan, căruia, după cum se vedea foarte bine, arheologul nu-i plăcea prea mult, începu să lungească vorba: că au fost câteva camere mai bune în sat, dar acestea au fost ocupate de învăţători şi de geologi, aşa îneât, în general, ar fi destul de greu să se găsească o cameră.

— Temporar, pot să-l găzduiesc la dispensarul meu – am spus eu* cu toate că aveam suficiente motive – să nu fiu prea amabil cu noul venit.

— Asta nu-i rău de loc – vorbi Icerenski.

Avakum oftă.

— Sunt un om foarte sensibil. – zise el. îmi pierd orice bună dispoziţie atunci când văd un animal bolnav. Iar dacă trece cineva prinfaţa mea cu seringa şi cu aeulj cad în melancolie şi nu-mi vin în fire o săptămână întreagă.

— Ba eu pot să văd şi. O mie de seringi pe zi şi n-am nici pe dracu'! râse Matei Kaludiev. După care acest om vesel adăugă: N-am nimic împotrivă să locuim împreună în camera mea. E destul de mare şi are soare berechet, ferestrele dând spre sud.

— Admirabil! aprobă Avakum. Am o mare slăbiciune pentru camerele expuse spre sud. Viitorul meu apartament va avea două ferestre îndreptate spre sud. Dar sunt un om cu un somn foarte capricios, cu un auz foarte bun şi nu pot suferi pe cineva care sforăie. Dacă am noaptea un asemenea tovarăş, cad de-a dreptul în ipohondrie.

Bai Grozdan dădu nerăbdător din umeri, dar nu spuse nimic.

— Eu nu sforăi – interveni cu totul pe neaşteptate Kuzman Hriştoforov.

Am tresărit cu toţii şi, ca la comandă, amuţirăm pentru o clipă.

Primul care reluă discuţia fu Avakum.

— Vă mulţumesc foarte mult pentru bunăvoinţă – zise el privind fix în ochii lui Kuzman. Aş locui cu plăcere împreună cu un inginer de mine atât de capabil. Totdeauna am avut o mare stimă pentru asemenea ingineri. Dar tu, amice dragă, ai obiceiul să vorbeşti prin somn, nu-i aşa? Aşa încât regret!

— Nu-i nimic! zise Kuzman, şi îşi turnă un pahar de vin.

Tăceam cu toţii.

— După cum se vede, dumitale îţi trebuie confort – vorbi oarecum în silă bai Grozdan. Balabaniţa avea o odaie de-astea: mare, să încapă trei oameni, la etajul al doilea, cu totul separată!

— La Balabaniţa? îl privi viclean Matei Kaludiev şi clipi cu înţeles.

— Eh, şi tu acuma! se încruntă Icerenski.

Şi îndată rupse un miez de pâine şi începu să-l frământe între degete.

Bai Grozdan se uită la el şi chipul său căpătă expresia unui om care a făcut o prostie de neiertat. Voi să spună

ceva, deschise gura, dar lăsă îndată capul în jos şi tăcu.

Matei Kaludiev începu să fluiere şi se întoarse spre fereastră.

— Cum adică? Aţi promis cumva această cameră confortabilă altcuiva? întrebă Avakum.

Ne uitarăm unul la altul. Era clar că la această întrebare frontală trebuia să răspundă Icerenski. La urma urmei, el era şeful mesei noastre, ales de noi toţi.

Aşa se şi întâmplă.

Icerenski îşi drese glasul şi luă cuvântul:

— Treaba asta e oarecum încâlcită – zise el. Bai Grozdan se gândeşte la camera Balabaniţei, care, e adevărat, are anumite avantaje în ceea ce priveşte confortul.

— Şi nici Balabaniţa nu-i de lepădat – clipi şiret Matei Kaludiev.

— Aici nu-i cazul să glumim – îl mustră Icerenski. Şi continuă să tacă un timp, după care adăugă: Camera are un singur cusur: nu se ştie încă ce se va întâmplă cu omul carea. Închiriat-o.

— Fiţi pe pace – zise Avakum – omul ăsta nu va ieşi prea curând de la puşcărie.

L-am privit cu toţii ca trăsniţi. Figura lui bai Grozdan îşi pierdu dintr-odată culoarea, iar pe buzele lui Kuzman Hristoforov alunecă un fel de surâs răutăcios şi în acelaşi timp compătimitor.

Boian Icerenski îşi suflă zgomotos nasul în batistă, deşi cu toţii ştiam că nu era câtuşi de puţin răcit.

— Mai mult ca sigur că va fi spânzurat – adăugă cu un surâs vesel Avakum, după care îşi aprinse o ţigară şi se rezemă nepăsător de spătarul băncii. Secretarul Sfatului mi-a spus o mulţime de lucruri despre el. Metodi, sau cum îi zice…

— Metodi Paraşkevov – îngăimai eu.

— Întocmai. A recunoscut absolut totul, de la început şi până la sfârşit.

— Curios – zise Icerenski.

Bai Grozdan oftă din greu de parcă el era acela care trebuia să fie spânzurat şi nu Metodi Paraşkevov.

— Şi tipul ăsta a stat aici, la masa asta, între noi! sări căpitanul, lovind cu pumnul în masă, şi duse mâna la pistol.

Din cauza loviturii, care ar fi putut să doboare şi un viţel, paharul lui Kuzman Hristoforov sări în sus şi vinul i se vărsă pe genunchi. Vinul i se vărsă pe genunchi, dar el rămase nemişcat.

— Cui nu-i place să râdă şi să vorbească de femei, e lege, în astfel de om să n-ai încredere! conchise filosofic căpitanul, dând ameninţător din cap.

— Să ştii că am avut noroc! râse vesel Avakum. După cum vedeţi, totul s-a aranjat în folosul meu. Acum un an, când eram la săpături lângă Nicopolis ad Istrum, o ţigancă bătrână mi-a dat în bobi şi mi-a spus că m-am născut sub o stea norocoasă. Ţin minte şi acum cuvintele ei: „Eşti născut, fiule, sub o stea cu noroc. Dar steaua asta iese pe cer atunci când se coc strugurii şi când trebuie cules porumbul. Orice vei încerca pe vremea asta, totul o să-ţi meargă în plin”. Aşa mi-a spus atunci ţiganca, lângă ruinele de la Nicopolis ad Istrum, şi cred că n-a greşit. Câteodată ţigăncile astea ştiu foarte multe. Judecaţi şi voi: pe ce vreme suntem acum? La începutul toamnei. Strugurii s-au copt, porumbul e gata de cules. Adică, steaua mea a răsărit pe cer. Va să zică o să am o cameră confortabilă şi o gazdă plăcută. Iar lucrurile astea, trebuie să fiţi de acord cu mine, pentru că şi voi sunteţi oameni de ştiinţă, au o mare importanţă în munca de cercetare.

Căpitanul Kaludiev izbucni pe neaşteptate:

— Noi amândoi o să fim buni prieteni, amice dragă!

Umplu paharul lui Avakum; apoi pe-al său, se întinse peste masă şi-l sărută zgomotos pe arheolog pe obrazul stâng.

La rândul său, Avakum făcu acelaşi lucru. Pe urma ciocniră paharele şi le goliră până la fund.

— Şi totuşi – zise Icerenski, a cărui bună dispoziţie revenise – nu te sfătuiesc să locuieşti acolo. Gândeşte-te şi tu: e plăcut, oare, să locuieşti în camera unui spânzurat?

— Dar, dragul meu – râse Avakum – am eu mutra unui om care se teme de stafii?

Noi aprobarăm în tăcere că arheologul n-avea mutra asta. Atunci Icerenski se ridică de la masă, căscă zgomotos şi se îndreptă încet spre uşă.

— Ai uitat să plăteşti, tovarăşe! strigă în urma lui Avakum.

Am tresărit. Pentru a câta oară tresăream astăzi? Dar este posibil să te adresezi cu atâta neruşinare unui om cu merite, învăţatului care descoperise atâtea zăcăminte noi de aramă? Cu toate că, în ceea ce mă priveşte, nu-l iubeam, îl respectam totuşi şi, nu ştiu de ce, mă temeam de el, aşa cum mă temeam pe vremuri de profesorul meu de matematici.

Dar Icerenski zâmbi.

— Fii pe pace, băiatule! zise el. Astăzi e miercuri; şi miercurea eu plătesc absolut tot ce se consumă la această masă, inclusiv consumaţia oaspeţilor. Acum eşti mulţumit?

— Foarte – zise Avakum. Sunt foarte mulţumit. Făgăduiesc în modul cel mai solemn, în faţa acestei onorate societăţi, că în fiecare miercuri voi fi oaspetele tău.

— Îţi mulţumesc – se înclină uşor Icerenski. Pentru

mine o să fie o adevărată plăcere. îmi plac oamenii delicaţi.

Dar abia trecuse pragul, că Avakum se şi luă după el.

— Ai ocazia să-mi arăţi unde este casa răufăcătorului eu gazda aia nostimă! zise el râzând.

Pe faţa lui Icerenski trecu parcă o umbră. Se opri, tăcu o clipă-două, de parcă s-ar fi gândit să-l înjure pe neruşinat şi nu ştia ce vorbe să aleagă. Dar se pare că-şi stăpâni tulburarea, deoarece rosti liniştit şi foarte politicos:

— Casa răufăcătorului? Păi se vede de aici. Ce să te mai conduc! Şi arătă pe fereastră: A treia pe partea stângă. Casa aia cu gard de chirpici, la şosea.

— Aha! zise Avakum. O văd.

— Te conduc eu – oftă bai Grozdan. Trebuie să vin eu ţine. Balabaniţa n-o să te primească dacă nu vii cu un om din partea Sfatului, aşa se obişnuieşte la noi. Făcu un gest cu mina şi îşi trase pe-o ureche căciula sa de oaie. Mai să mergem!

Avakum se şi grăbi spre uşă.

17

Iată cât de îngrozitoare au fost impresiile mele la prima întâlnire ou acest om.

Bineînţeles, astăzi am cu totul altă părere despre el. Şi atitudinea mea este alta. Dar dacă m-ar întreba cineva: „Şi care este, mă rog, această atitudine?” aş sta mult pe gânduri până să-i răspund. Şi nu ştiu dacă i-aş răspunde ceea ce trebuie, dacă n-aş încurca-o. Două lucruri îmi sunt însă clare. În primul rând, am pentru el o adâncă admiraţie. Dar o admiraţie oarecum deosebită. Căci pot admira, de exemplu, şi o floare viu colorată dintr-o poiană a pădurii. Dar când mă gândesc la omul ăsta, mi se pare că am înaintea ochilor un peisaj de munte cu prăpăstii şi pisduri ameţitoare, am în urechi vâjâitul cascadelor şi sub

pleoape scânteierea unor frânturi de curcubeu boltit deasupra viitorilor înspumate, peste care, în înaltul cerului, stă nemişcat parcă un vultur. Şi un asemenea tablou îmi bucură ochii, dar el naşte în mine o emoţie puţin mai altfel – nu ca aceea pe care mi-o dă floarea cea viu colorată, sau mica poiană pierdută în liniştea înverzită a desişurilor pădurii.

În al doilea rând, când mă gândesc la acest om, parcă-mi uit vârsta şi situaţia mea socială, parcă uit că sunt medicul veterinar al unui mare raion. Mă simt ca un băieţaş slab şi miop lângă umărul puternic al unui Spartacus. Sentimentul acesta mă stânjeneşte de-a binelea, deoarece am şi eu treizeci de ani, am un metru şaptezeci şi trei înălţime, iar faptul că vaca Raşka dă o producţie de lapte record este totuşi un succes al meu. Acest sentiment, după cum spuneam, nu-mi este de loc plăcut. Dar ca să mă dezbar de el, parcă n-am suficiente forţe. Bineînţeles, dacă toate vacile noastre ar da o producţie de lapte tot atât de mare ca şi Raşka, şi dacă doctoriţa Naceva ar înceta să râdă când ne întâlnim – atunci poate că nu m-aş mai simţi ca un băieţaş slăbuţ şi miop lângă acest Spartacus. Aşa cred.

Fireşte, aş vrea să fiu obiectiv atunci când vorbesc de Avakum. Dar datorită motivelor pe care le-am arătat mai sus, ca şi pentru altele, nu prea reuşesc. Aşa că mult mai bine să intru din nou în rolul meu de cronicar nepărtinitor.

Vreau să fac numai o singură observaţie. Una măruntă, care nu se referă la esenţa povestirii mele. Şi anume: atunci când Avakum vorbeşte despre mine, nu trebuie să i se dea crezare. Nu trebuie să fie crezut, pentru că, în general, şi-a făcut o impresie foarte greşită despre caracterul meu. Aşa, de pildă, îşi închipuie că sunt o fire romantică, un fel de poet, un fel de visător, or asta n-are

nimic comun cu adevărul. Sunt medicul veterinar al unui mare sector şi, slavă Domnului, în raionul meu, aşa cum am mai spus-o mai sus, nu există nici morvă şi nici ciumă printre păsări. Ba şi vaca Raşka îmi este martoră, chiar dacă este necuvântătoare, că mă pricep în meseria mea. Atunci de ce fel de poezie şi de ce fel de romantism poate să fie vorba? Iar afirmaţia lui că aş fi un visător n-are niciun fel de temei. Când doctoriţa Naceva s-a împrietenit cu căpitanul de artilerie, am întrerupt imediat plimbările care duc spre satul Lăkite. Or, niciun visător nu e capabil să facă un gest atât de categoric. Iar când căpitanul şi-a schimbat intenţiile, am început să merg din nou pe drumul ăsta, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Atunci cu ce temei mai susţine Avakum toate astea?

Este clar că Avakum şi-a făcut o idee greşită despre caracterul meu. Dar eu nu sunt supărat pe dânsul – există oare om să nu greşească? Chiar şi Sherlock Holmes a greşit uneori.

Mătuşa Balabaniţa se apropia de patruzeci de ani, dar părea mult mai tânără, aşa că nici cel mai sceptic dintre noi nu i-ar fi dat mai mult de treizeci de ani. Era înaltă, cu un piept cam plinuţ, cu coapse lungi şi talia subţire.

Avea o gură mică şi mişte ochi mari, negri, totdeauna umezi, aşa cum au căprioarele în luna mai.

Bărbatu-său, mare meşter în pregătirea caşcavalului, bai Balaban, murise subit acum vreo cinci ani de-o boală de inimă. Vecinele, mişte femei invidioase, ziceau că a avut şi nevastă-sa o vină în toată treaba asta, pentru că mu se mai sătura de dragoste, ca o scorpie. Dar de care nevastă tânără, fără copii, nu vorbesc gurile rele ale satului? Cele două scurteici de piele de vulpe pe care i le făcuse Metodi Paraşkevov nu le lăsau să doarmă pe aceste vecine şi

probabil de aceea scorneau pe socoteala ei atâtea vorbe urâte. Dar astea sunt amănunte cu caracter intim. Mătuşa Balabaniţa era o muncitoare fruntaşă la atelierul unde se prepara caşcaval, făcea o mulţime de zile-muncă şi câştiga suficient ca să nu se grăbească să se mărite a doua oară. Era foarte îndemânatică şi foarte veselă.

Când bai Crozdan şi Avakum intrară în curtea casei şi apărură în tindă, în faţa uşii deschise care da spre cameră, Balabaniţa şedea aplecată şi spăla un vas de aramă lucitoare. Stătea în genunchi, cu spatele la ei, şi îşi mişca umerii mlădioşi frecând iute cu o perie vasul cel mare. Fusta ei neagră de lână se ridicase cam sus, încât bai Grozdan tuşi de două ori oarecum tulburat. Avakum însă era foarte calm. Balabaniţa îl auzi pe preşedinte abia când acesta tuşi pentru a treia oară.

Se ridică şi îşi aranjă zâmbind o buclă de păr negru, care-i căzuse pe frunte.

— De ce nu eşti la lucru? încercă preşedintele să fie aspru.

— Mai întâi trebuia să-mi fi spus bună ziua – zise Balabaniţa, uitându-se cu coada ochiului la Avakum – Şi pe urmă să mă întrebi! Ori văduvelor nu li se mai spune bună ziua?

— Eh, şi tu! se încruntă preşedintele.

— În aceeaşi clipă, Avakum îi întinse mâna şi Balabaniţa i-o luă îndată, cu toate că a ei era încă udă.

— Bună ziua! îi strânse puternic dreapta Avakum. Bai Grozdan e supărat că l-am luat de la masă. Eu sunt devină...

— De ce nu te-ai dus la lucru? insistă încăpăţânat preşedintele, dar glasul lui nu mai era sever.

— Astăzi sunt în schimbul doi, bai Grozdan – îl privi cald Balabaniţa. De aceea m-ai găsit acasă. Bine aţi venit

la mine! îi invită ea şi se apleacă sprintenă să le aducă două scăunaşe mici lângă vatră.

Aşa intră Avakum în casa Balabaniţei…

Când – preşedintele îi spuse de ce-au renit, ea se întristă şi ochii ei mari se umplură de lacrimi. Se vedea că-l regreta sincer pe învăţător. Bunăvoinţa aceea cu care-l privise până atunci pe Avakum dispăru din privirea ei şi din clipa aceea nici numai voi să-şi ridice capul spre el.

— Strânge lucrurile dascălului şi bagă-le în pivniţă Sau unde crezi mai bine – continuă acum, cu glas tulburat, preşedintele – iar pe omul acesta îl vei găzdui în camera lui; o să-l ai de chiriaş câtăva vreme, cât va sta în sat la noi…

Balabaniţa oftă uşurată.

La rândul său, Avakum nu mai putea de bucurie: nici nu pusese bine piciorul, cum zice o vorbă, în Momcilo vo, şi norocul îi zâmbise. De fapt, doar că nu i se aşezase pe umăr, ca pasărea, de aur din poveste. Căci era tocmai ce urmărise Avakum – să studieze şi să cerceteze cu toată atenţia şi în cele mai mici amănunte casa şi mediul în care trăise Metodi Paraşkevov. Acesta era primul punct din planul său.

Urcară la etaj pe o scară cotită care scârţâia. Scara începea de afară, din curte, şi ducea la un cerdac lung şi îngust, care înconjura casa dinspre grădina cu pomi fructiferi. Aici erau două uşi din lemn de brad, care odinioară, probabil pe vremea când trăia bai Balaban, fuseseră vopsite în culoare gri, acum ştearsă de vreme. Amândouă uşile erau sigilate cu ceară roşie, purtând pecetea Sfatului Popular din Momcilovo.

Preşedintele şovăi o clipă. Să rupă singur sigiliile, sau să cheme pe careva din comitet? Dar în aceeaşi clipă îşi aminti probabil că este „tatăl pâinii noastre”, că face şi

el parte din Comitetul Sfatului, sau poate că se hotă. râse pur şi simplu să nu mai piardă vremea ou sofiotul ăsta neruşinat şi de aceea rupse sforile cu peceţi cu un gest hotărât, care nu se potrivea de loc cu expresia atât de blândă a figurii sale.

— Să fie într-un ceas bun! îi zise el lui Avakum şi, parcă speriat de îndrăzneala sa, coborî repede pe scara cotită.

Balaban iţa descuie uşa oare era mai depărtată de scară şi-l invită în tăcere pe Avakum.

Era o cameră sărăcăcioasă, chiar mai sărăcăcioasă decât îşi putuse închipui. În faţa ferestrei se afla un pat de campanie, acoperit eu o pătură de tip militar. Un dulap – probabil de ţinut hainele – o etajeră înaltă cu cărţi, o masă mare de lemn, acoperită cu hârtie de ambalaj, şi două scaune – asta era totul. Deasupra patului sta atârnată o puşcă de vânătoare cu două ţevi şi o cartuşieră de piele. Pe masă lucea un microscop, alături de două stative de eprubete. Se mai aflau o maşină de spirt, pensete, ciocane şi câteva sticle cafenii cu acizi.

Avakum cunoştea totul din descrierea făcută de Slavi Kovacev. În timp ce el cercetase fereastra spartă cu ajutorul lupei şi metrului. Slavi Kovaeev venise să vadă camera învăţătorului. Şi pentru că avea deplină încredere în conştiinciozitatea pedantă a acestuia iar vremea trecea, se mulţumise cu datele pe care le luase din descrierea colegului său. Acum îşi putea da seama că amicul său de la Plovdiv nu scăpase din vedere niciun obiect mai important.

Balabaniţa se opri în mijlocul camerei şi arătă cu mâna:

— Numai patul ăsta şi aşternutul de pe el este al meu – zise ea. Şi dulapul. Toate celelalte pe care le vezi sunt ale dascălului. Şi ceea ce este înăuntru, în dulap, e tot a lui.

Am semnat o declaraţie pentru lucrurile astea, răspund dacă dispare ceva.

— Fii pe pace – surâse Avakum. O să am grijă de lucrurile astea ca de ochii din cap. N-are niciun rost să le muţi în altă parte. După cum vezi, n-am prea mult bagaj şi n-o să mă încurce.

În timp ce femeia schimba patul şi lua hainele învăţătorului, Avakum stătea cu spatele spre ea, dar o auzea cum plânge încet şi se smiorcăie. îşi muşcă buzele şi se încruntă. „Dacă nu reuşesc – gândi el – cine ştie dacă lucrurile astea vor mai fi aşezate vreodată la locul lor, căci dascălul n-are să se mai întoarcă la Momcilovo”.

Se uită pe fereastră. De aici se vedea spinarea fioroasă a „Zmeiţei”. Deasupra văilor ei cafenii atârna un cer întunecat, plin de nori groşi.

„Iar femeia asta l-a iubit – îşi reluă gândul Avakum, De aceea plânge”. Şi cum privea spre răspântia de drumuri, îşi aminti de gura ei mică şi de privirea grea a ochilor negri. „Desigur, a trăit cu dânsui – oftă el. Şi deodată tresări. Se miră că oftase. Că-l iubise şi că trăise poate cu învăţătorul nu era de loc un lucru trist. N-avea deci de ce ofta.

Ieşi în cerdac şi deschise şi uşa alăturată Dădea într-o cămăruţă îngustă, plină cu tot felul de vechituri. Cărţi vechi, ziare, caiete, animale şi păsări împăiate: cocoşi de munte, veveriţe, o vulpe şi un mic urs brun. Ursuleţul era aşezat pe un postament de lenn, deasupra unei lăzi lungi. Pe o etajeră veche, printre vânze de păianjeni prăfuite, se vedeau lucind câteva borcane mici de sticlă, pline cu spirt. În ele, înfăşuraţi în pirală, şerpi cu burţi albicioase şi spinări vărgate. Erau şopârle, şi salamandre. G nevăstuică împăiată privea cu ochi de sticlă spre unica fereastră a cămăruţei – nici, pătrate, cu geamurile nespălate de ani şi

străjuite de zăbrele groase de fier.

Avakum simţi în spate privirea Balabaniţei. Se întoarse încet.

— Şi lucrurile astea sunt tot ale dascăluluivorbi ea. Mai avea încă ochii roşii de plâns. Le prejătea pentru şcoală. Şi, după câteva clipe de tăcere: Luciirile din camera asta n-au fost înregistrate. Şi ce-ar fi, mă mg, atât de important, ca să-mi ţină odăiţa asta sigilată? O să le mut pe toate în pivniţă şi o să-mi aduc aici războiul de ţesut.

Ridică din umeri, se uită cu coada ochiul îi la Avakum „şi acesta observă că în ochii ei nu mai erai lacrimi.

— O să aduc aici războiul – repetă ei. Apoi adăugă, mai încet: Dacă stai aici mai mult, pot să-ţi ţes la război o cergă. Eşti căsătorit?

— Am şi şase copii!

— Săracul! zise ea râzând oarecum silit şi după ce tăcu o clipă, reluă iar, dând din umeri: Ei mă duc la lucru şi mă întorc pe seară. Dacă pleci de acasă, ia cheile cu dumneata – termină ea vorba, fără să se mai întoarcă.

— Neapărat – aprobă Avakum.

Ea coborî încet scara – poate mai încet decât ar fi fost necesar.

18

Avakum se uită lung în urma ei. După aceea coborf în curte şi examină atent casa din toate părţile. În faţa ferestrei dinspre sud a odăii sale creştea un brad înalt şi noduros, cu crăci mari. Vârful său ajungea la streaşină acoperişului, iar câteva din crăcile sale, groase cât mâna, atingeau aproape pervazul ferestrei.

„Iată pe unde se poate intra fără invitaţie” – gândi Avakum.

Stătu câtva timp sub brad şi, în închipuirea lui, se

căţără pe nodurile crăcilor tăiate, se strecură prin coroana verde a copacului, de unde trecu binişor pe pervaz. Nu era de loc greu.

Această fereastră dădea spre grădină. De fapt era o mică livadă de pruni, destul de neîngrijită, năpădită de iarbă deasă, cu vârfurile îngălbenite de soare. De la bradul cel bătrân şi până la gardul de crăci împletite, şi înalte până la brâu, Avakum numără treizeci de paşi. Dincolo de gard se deschidea o uliţă înfundată şi îngustă cât ar putea să treacă o căruţă cu boi. Drumul mergea pe lângă nişte garduri care nu se deosebeau cu nimic de acela al Balabaniţei.

Grădina era străbătută de o potecă bătătorită care ducea în fundul curţii, unde se vedeau: o cocină în care nu* erau porci, un grajd gol – de mult părăsit – o şură de ţinut finul, cu un acoperiş părăginit de paie înnegrite, şi un adăpost larg pentru lemne. În butucul de tăiat lemne era înfiptă o secure şi alături se aflau vreo două căruţe de crengi de brad mai mari sau mai mici. Era clar că poteca folosea numai pentru aprovizionarea cu lemne.

În toată grădina nu mai era altă potecă.

Avakum se întoarse din nou la bradul cel noduros şi începu să cerceteze cu mare atenţie solul în direcţia uliţei celei mici. Şi pe faţa lui încordată apăru un zâmbet uşor – din loc în loc, ici-colo, se vedeau urme de ierburi călcate în picioare: acestea erau mai galbene şi mai uscate decât celelalte. Iarba fusese călcată înainte de a se veşteji ea singură – asta fără niciun fel de îndoială.

Urmele acestea abia vizibile îl conduseră pe Avakum până la gard. Aici, în locul ăsta, nu mai erau spini, căci cei care fuseseră odinioară fuseseră daţi la o parte şi azvârliţi în bălăriile dese. Să treacă acest pârleaz nu era de loc greu pentru un bărbat. Dar pentru ca o femeie să poată

face acelaşi lucru, ar fi trebuit să-şi ridice poalele, să păşească peste gard şi să calce mai des pământul din jurul lui. Avakum se aplecă – în jurul pârleazului nu erau urme de acest fel.

Pe aici trecuse numai un bărbat. Şi nu o dată, ci de mai multe ori. Iar drumul îi rămăsese deschis – spinii nu fuseseră puşi la loc, ci zăceau neclintiţi în bălării. Se vedea că avea intenţia să treacă şi în viitor peste acelaşi pârleaz. Sau poate că nu fusese destul de prevăzător – una din două.

Avakum stătu pe gânduri – n-o fi oare dramul unor întâlniri amoroase? Cine ştie ce Romeo mustăcios sărea noaptea pe aici ca să vină la nostima văduvioară 1 Dar în acest caz urmele trebuiau neapărat să ducă spre uşa ei, spre camera ei.

Fredona încet o melodie şi îşi frecă mâinile. Urmele nu duceau spre uşa ei – începeau de la bradul cel noduros şi se terminau la gard.

Avakum dădu fuga în camera învăţătorului… Dacă fereastra este închisă pe dinăuntru cu zăvorul, atunci merit două perechi de palme” – aşa gândi el şi le examina. Zăvoarele erau trase în lături. Prinseseră rugină. Împinse uşor în cercevele şi cele două aripi ale ferestrei scârţâiră, se deschiseră şi se opriră în ramurile verzi ale bradului.

Avakum scoase din buzunarul interior al pardesiului său o lupă mare şi coborî din nou în curte. Se apropie de trunchiul bradului şi se uită în sus. „Trebuie să cercetez bine cea de-a treia şi cea de-a patra cracă – hotărî el. Acestea sunt treptele cele mai grele. Ca să ajungi până la coroană, până la ramurile cele mari, trebuie să te apuci bine cu mâinile de cioturile astea”.

Se urcă pe trunchi, ajunse la cea de-a patra cracă – ciotul unei crăci tăiate – se sprijini cu mâna stângă şi

începu să examineze arborele cu lupa sa mare.

Treaba dură mai bine de trei minute.

La capătul celui de-al treilea minut, Avakum fu cât pe-aci să scape lupa din mână. Se mai uită o dată atent cu lupa şi simţi că în faţa ochilor lui joacă cercuri albăstrii.

Închise pentru o clipă-două ochii, respiră adânc, apoi privi din nou. Acum, în ochii săi străluceau scântei, Băgă lupa în buzunar, de unde scoase un briceag pe care-i deschise cu dinţii. Tăie apoi o bucată din coaja solzoasă a bradului şi coborî atent. Se întoarse în odaie, scoase cu penseta un solz din scoarţa de brad, îl puse pe lama de sticlă a microscopului şi privi prin ocular. Pe lamă se vedea un fir albastru, gros cât un fir de aţă.

Era un fir de lână albastră.

Avakum aprinse o ţigară şi trase cu sete din ea. Scoase apoi din portvizit o hârtie pergament în care se afla un alt fir albastru. Îl găsise atunci când cercetase pilitura de fier de sub bara de la fereastra casei lui Iliazov. Compară la microscop cele două fire: erau absolut identice ca grosime şi culoare.

Se ridică de pe scaun şi începu să se plimbe încet prin cameră. Acum ştia foarte bine că pârleazul, poteca, bradul cel noduros şi fereastra deschisă erau legate printr-un fir invizibil cu casa lui Iliazov. Una şi aceeaşi mănuşă albastră atinsese ciotul crăcii tăiate din bradul noduros şi bara îndoită a ferestrei sparte.

Dar oare pe lumea asta există doar o singură mănuşă albastră? Şi dacă ar fi numai una, unde se află ea acum şi cine e proprietarul ei?

Totuşi descoperirile pe care le făcuse alcătuiau câteva verigi importante din lanţul faptelor care precedaseră crima. Nu avea niciun motiv să fie nemulţumit de sine însuşi.

Puse bine firele de lină albastră şi trecu să examineze lucrurile care se aflau îngrămădite în cămăruţa cea mică. Aici nu era nimic mai aparte, care să-i atragă atenţia. Animalele şi păsările împăiate nu fuseseră mişcate luni de zile din locurile lor, se vedea după firele de păianjeni din junii lor – negre şi dese, neatinse. Tocmai se pregătea să iasă afară, când ochii i se opriră dintr-odată asupra micului urs brun. Era foarte curat – chiar şi scândura pe care era fixat nu era prăfuită. Un obiect curat între atâtea altele pline de praf şi păianjeni – asta nu putea să nu atragă atenţia lui Avakum. Era clar că fusese atins cu mâna de curând. Dar de ce oare, printre atâtea animale împăiate, mica fiară brună fusese vrednică de această cinste?

Avakum se apropie de ursuleţ şi-l dădu la o parte. Postamentul său de lemn ascundea i o deschizătură în

Iada cea lunguiaţă? îşi aprinse lanterna electrică şi, cu ajutorul ei, zări în fundul lăzii o mulţime de pietre – diferite ca mărime şi culoare. Altceva nimic. Dar una din pietre, mare cât un pumn, era învelită într-o foaie de hârtie şi legată cu un fir de lână roşie. Se afla deasupra celorlalte pietre.

Avakum băgă mina, scoase piatra şi la lumina galbenă a lanternei citi următoarele:

„Zrrwiţa”, *7 august*.

Scrisul era neciteţ şi omul utilizase un creion chimic.

„Vreun minereu pe care Metodi Paraşkevov l-a găsit la «Zmeiţa» cu cincisprezece zile înainte de întâmplarea din curtea lui Iliazov” – gândi Avakum. Ţinu câtva timp piatra în mână, apoi o aruncă peste celelalte şi puse ursuleţul la loc.

Afară începuse o ploaie măruntă şi liniştită. Nori cenuşii mângâiau cu buclele lor pufoase râpele golaşe ale „Zmeiţei”. Pe fereastra deschisă pătrundea aer rece,

îmbibat cu mireasmă de brad şi cu miros de pământ umed.

Înăuntru eră linişte şi oarecum pustiu şi trist. Pe Avakum îl trecu un fior de parcă singurătatea s-ar fi transformat într-un val de frig ce-i pătrundea până la os. „Trebuie neapărat să măculc” – gândi el. Se înveli în pardesiu până peste cap şi închise ochii.

Picăturile de ploaie băteau uşor în geamul ferestrei şi ropotul lor molcom făcea liniştea şi mai apăsătoare.

Îl trezi un zgomot uşor de portiţă trântită. Ascultă şi recunoscu pasul Balabaniţei pe scările care duceau spre tindă. Nu era bine să stea pe întuneric, de aceea aprinse lampa şi începu” să-şi aranjeze hainele în dulap. îşi lăsă pe pat numai pardesiul. În partea interioară, sub căptnşeală, acesta avea două buzunare adânci, în care Avakum ţinea câteva lucruri necesare: o bucată de hârtie. O baterie de rezervă, o cutie de cartuşe şi un mic box de oţel aşezat în tocul său de piele.

Afară, ploaia continua să cadă liniştit.

Avakum deschise cele două aripi ale ferestrei, îşi puse pardesiul pe umeri, ieşi în curte şi se opri în tindă. Tuşi.

Un minut mai târziu, uşa odăii se deschise şi în cadrul ei luminat apăru Balabaniţa.

— De ce stai afară? îl întrebă ea cu o voce foarte mirată. Intră înăuntru să te încălzeşti. Uite ce mai foc am făcut!

În spatele ei, lumina flăcărilor se vedea când mai slabă, când mai puternică. Şi un miros plăcut venea dinăuntru. Mirosea a cartofi copţi.

— Mulţumesc – zise Avakum. Abia acum simţi că-i era foame şi înghiţi în sec. Tocmai mă gândeam să plec. Altfel aş fi intrat cu plăcere să mă încălzesc.

Balabaniţa continua să stea în pragul uşii.

— S-ar putea ca peste puţin să nu mai plouă – zise ea.

— Într-adevăr – râse Avakum. De ce n-aş aştepta? Ploaia n-o să mai dureze mult.

Se aşeză lângă vatră şi întinse cu plăcere mâinile spre foc. Pe urmă îşi scoase luleaua, o umplu cu tutun şi începu să fumeze.

Şi în timp ce Balabaniţa trebăluia sprintenă încoace şi încolo ca să pregătească de cină, Avakum începu, din obişnuinţă, să examineze camera, cu toate că era tot timpul atent la mersul domol al Balabaniţei, care umbla desculţă.

Camera era mare, cu poliţe pe pereţi şi cu două vase mari de aramă agăţate în nişte cuie groase de fier, lângă uşă. În colţul din dreapta se afla o altă uşă, deschisă, ce dădea probabil în camera de dormit. Nu se vedea ce-i înăuntru, fiindcă acolo lampa nu era aprinsă. îşi aminti că fereastra ei dădea spre grajdurile părăsite dmrfundul grădinii de pruni.

— Balabaniţo – zise Avakum – de ce umbli desculţă, nu ţi-e frig?

Ea se opri o clipă. Părea foarte mirată.

— Să-mi fie frig? Se uită la picioarele ei şi, cine ştie de ce, îşi ridică puţin fusta în sus, râzând veselă. Cum o să-mi fie frig? M-am obişnuit. Dădu drumul fustei şi se îndreptă spre masă, care era gata. Hai să cinăm, că ne aşteaptă pâinea. N-am pregătit cine ştie ce, sunt şi eu singură!

Avakum nu voia s-o jignească şi de aceea se sculă repede şi se aşeză la masă. Înaintea lor se aflau o strachină cu cartofi copţi, brânză, o tigaie cu ouă jumări şi un castron mare cu lapte acru. Şi o mulţime de felii de pâine.

— Casa mea e casă de văduvă, singuratică ca un cuib de cuc – oftă Balabaniţa, mâncând cu poftă din ouă. Cât

timp era aci bietul Metodi, îmi ţinea deseori tovărăşie, căci nu era zgârie-brânză şi pe urmă era şi el singur pe lume. Mai făceam câte o plăcintă, mai una, mai alta. Dar de când l-au ridicat, uite, vezi şi dumneata, numai uscături sunt pe masa mea, ba şi astea îmi rămân în gât.

Avakum observă însă că nu-i rămânea nimic în gât – femeia mânca cu multă poftă şi faţa ei plesnea de sănătate.

— Balabaniţo – zise el – veneau des musafiri la Metodi? La mine, când eram flăcău, în fiecare seară erau câte zece – doisprezece.

— Aş! scutură din cap Balabaniţa. O buclă neagră de păr îi căzu pe frunte, dar ea nu ridică mâna ca s-o dea la o parte. Ce musafiri! La Metodi nu venea nimeni. Avea inimă bună, săracul, dar era puţin cam singuratic. Aşa, ca mine.

— Asta nu se poate! se îndoi Avakum. Ce, omul ăsta n-avea prieteni?

— Nu avea – aprobă Balabaniţa. Era bun cu toţi şi lumea era bună cu el, dar nu avea niciun prieten. Tăcu, se posomorî şi pe urmă zise: A avut el unul, asta era acum vreo trei ani, dar pe ăla l-au mâncat lupii la „Zmeiţa”, Mergeau. împreună la vânătoare. Era pădurar.

Avakum tăcu. I se părea că era timpul să pună punct subiectului „Metodi” pentru seara asta.

Începură să vorbească despre atelierul de prelucrare a laptelui. Balabaniţa se lăuda că anul ăsta brânza pe care o făcuseră era mai grasă şi că prelucrau o cantitate de lapte de două ori mai mare ca înainte. Aveau să câştige întrecerea cu cei din satul Lăkite şi la toamnă aşteptau cu toţii bani frumoşi.

— Şi ce-o să faci cu banii? o întrebă Avakum. O să te măriţi, nu-i aşa?

Ea râse veselă şi pieptul i se zbătu sub bluza de stambă, de parcă l-ar fi străbătut un fior.

— Dac-aş vrea, şi mâine m-aş mărita. Şi mi-aş lua un bărbat aşa cum aş dori. Ăsta-i cel mai uşor lucru. Dar vreau să fac întâi altceva, ceva mai important. Bărbaturneu a fost maistru la căşărie şi vreau să ajung şi eu maistru, cum a fost el. Să-mi fie de amintire a primei mele căsătorii. Şi pe urmă îmi place meseria asta şi mă pricep la ea. Dar ca să ajung maistru, trebuie să mai învăţ, pentru că orice lucru îşi are tainele lui. îl privi cu ochi strălucitori şi râse. Mi-au promis că la primăvară or să mă trimită la nişte cursuri. Asta pentru mine face cât două măritişuri. Când oi ajunge maistru, atunci căşăria o să-mi fie adevărata casă, iar aici o să vin doar din când în când, ca să-i mai ţin de urât bărbăţelului meu, dacă m-oi mărita.

— Şi numai de asta o să vii? întrebă Avakum.

— Şi ca să mă culc pe somieră – surâse şiret Balabaniţa. Patul meu are somieră. Te culci în el şi nici nu simţi că te-ai culcat. E foarte bun.

După această interesantă convorbire, Avakum îşi umplu din nou luleaua cu tutun, se aşeză lângă vatră şi turnă în tăcere.

Balabaniţa strânse masa, pe urmă trecu în cealaltă cameră şi aprinse lampa. Prin uşa deschisă Avakum putea să vadă jumătate din patul înalt, cu tăblii. Era acoperit cu p cuvertură albă ca zăpada, iar pe perete se vedea un covor.

Balabaniţa căscă cu zgomot, îşi întinse leneş mâinile ea să-şi mai dezmorţească umerii şi începu să facă patul.

Un vânt slab gemu uşor prin cămin.

Avakum se ridică. Îşi puse pardesiul şi tuşi cu înţeles.

— Pleci? se întoarse Balabaniţa spre el.

Ţinea în mâini cuvertura cea albă.

— E timpul – zise Avakum.

În loc să strângă de tot cuvertura – căci începuse s-o

strângă – Balabaniţa o desfăcu din nou şi acoperi iarăşi patul cu ea. Stătu puţin pe gânduri, după care întrebă:

— O fi oare nouă?

— E nouă trecute – răspunse Avakum.

ea rămase iarăşi pe gânduri, dar acum ochii ei nu mai căutau spre Avakum, ci privirea ei trecea pe undeva, pe lângă el.

Musafirul îşi încheie pardesiu] şi se îndreptă spre uşă.

— La ce oră te scoli mâine de dimineaţă? întrebă deodată Balabaniţa.

Avakum rămase pironit locului. În glasul ei era o notă cu totul aparte. Ba şi cuvertura pe care o pusese din nou pe pat, făcându-l la loc, şi pauzele cu înţeles din convorbirea ei, şi privirea care aluneca pe lângă el – toate acestea i se părură într-adevăr că au un anume înţeles.

— La ce oră o să mă scol? repetă Avakum întrebarea, ca să se gândească mai bine la răspunsul pe care trebuia să-l dea. Apoi zise: În noaptea asta, Balabaniţo, n-o să dorm acasă. O să fiu probabil oaspetele lui bai Grozdan. M-a chemat să mai stăm de vorbă la un pahar de vin şi, mai mult ca sigur, o să rămân să dorm la el.

— Te-ai gândit bine – dădu din umeri Balabaniţa.

Şi nu mai adăugă niciun cuvânt.

— Am încuiat camera şi am luat cheia cu mine – zise Avakum. Noapte bună! şi ieşi din cameră.

Afară ploaia se întărise.

Avakum trânti tare poarta în urma sa şi o porni prudent pe drumul mare care ducea spre mahalaua de sus. Era întuneric beznă. Când simţi că a ajuns la prima întretăiere de drumuri, coti îndată la stânga şi numără treizeci de paşi. Pe aici, pe undeva, se găsea pârleazul. Puse atent mâna pe gard şi începu să pipăie. După câţiva

paşi dădu de pârleaz. îşi ridică poalele pardesiului şi-l trecu. În faţa lui, în întuneric, era casa Balabanţei. O porni într-acolo.

Ploaia cădea cu un zgomot molcom.

Când ajunse lângă casă, se piti în colţul cel mai apropiat de fereastră şi aşteptă. Nu trecu un minut, şi lumina se stinse. Balabaniţa ieşi în tindă, aruncă o privire în jur şi o porni cu paşi mărunţi spre poartă. Silueta ei se pierdu în întuneric.

Avakum aşteptă câtva timp, după care alergă aplecat până la scara exterioară, se urcă în cerdac, intră în camera sa şi închise uşor uşa după el.

Prin fereastra deschisă, vântul aducea umezeală şi picături mărunte de ploaie.

* * *
*

L-am întrebat o dată pe Avakum:

— De ce-ai. minţit-o pe Balabaniţa că n-o să dormi acasă? Ce aveai de gând, ce urmăreai cu minciuna asta? Erai într-adevăr sigur că o să vină cineva noaptea în casa Balabaniţei?

Avakum ridică din umeri:

— Am procedat aşa fără să urmăresc ceva precis. Dar, nu ştiu de ce, aveam convingerea că trebuie să rămân acasă singur, neobservat, şi de aceea am rămas! Tăcu apoi şi zâmbi. Simţeam că o să se întâmple ceva în noaptea asta, sau, mai exact, că trebuia să se întâmple ceva…

* * *
*

Stătea treazv în patul său, acoperit doar cu pardesiul puţin ud de ploaie. Auzea picăturile bătând darabana în pervazul ferestrei, asculta convorbirea domoală a vântului cu bradul cel noduros şi nu se gândea la nimic.

Se părea că vremea încetase să mai curgă. Scârţâitul porţii îl făcu să tresară. O deschisese cineva care trecu apoi în tindă. Auzi cum se răsuceşte cheia în broască, după care totul amuţi şi se pierdu în liniştea nesfârşită.

„Oare poarta a scârţâit numai o singură dată? gândi Avakum. Înseamnă că a rămas deschisă, de parcă ar aştepta pe cineva. La fel şi cheia în broască, s-a auzit numai o singură dată”.

Sta întins în pat, în întuneric, cu ochii deschişi.

Pe urmă i se păru că cineva trece prin tindă – de data asta paşii erau mai grei şi mai nesiguri. Şi iarăşi se făcu linişte. Ploaia continua să bată monoton în lemnul pervazului.

Într-un timp îi veni să râdă: trebuia oare să răcească sub pardesiul lui ud, din cauza întâlnirilor de dragoste ale Balabaniţei?

Dar nu se mişcă din loc. Aştepta mereu să se întinaple ceva mai deosebit, ceva care să aibă o legătură mai directă cu impresiile pe care şi le făcuse în timpul zilei.

Şi dintr-odată un fior ascuţit îi străbătu şira spinării: cineva urca scara. Se auzi scârţâind o treaptă, apoi acelaşi zgomot se repetă chiar aci, în prag.

Lăsase uşa descuiată. N-o încuiase înadins, sau pur şi simplu uitase să întoarcă cheia în broască – nu şi putea aminti. În clipa asta nu se mai gândea la nimic. Dar omul care urcase scara nu avea intenţia să intre în camera lui. El deschise cealaltă uşă, a cămăruţei, şi pătrunse înăuntru.

Ce putea să caute acolo, printre atâtea vechituri sau printre păsările şi animalele împăiate? Era un lucru atât de neaşteptat, încât Avakum mai-mai să se scoale din pat de mirare. Se stăpâni însă, deoarece în aceeaşi clipă i se păru că scara scârţâie din nou. Omul coborâse iarăşi în curte…

Acum totul se petrecu doar în două-trei minute. Avakum se repezi la fereastră, trecu pe pervaz, apucă una din crăcile bradului cel bătrân şi începu repede să se lase în jos. Sări din copac înainte de a simţi pământul sub picioare şi se repezi în fugă spre gard. Înaintea lui fugea un bărbat.

Avakum îşi căută lanterna în buzunar, dar alunecă şi se întinse cât era de lung în iarba udă de ploaie. În timp ce se ridica, surâse amar. îşi dădea seama prima partidă era pierdută.

Mult timp nu putu să doarmă; scăpase un prilej cu totul nesperat. Ce-l împiedicase să aprindă lanterna şi să vadă ochii necunoscutului în clipele când acesta se aflase încă în cămăruţă? Era atât de simplu, încât piuă şi o femeie ar fi putut să facă treaba asta... Scrâşni din dinţi, se întoarse cu faţa la perete şi închise ochii.

Îl trezi în zori vântul care îndoia crengile bătrânuâm brad şi lovea cu ele în geant. Frânturi de nori cenuşii alergau pe cer, şi printre ei luceau întinderi de un albastru curat.

Vântul parcă alungase şi proasta lui dispoziţie: când deschise ochii i se păru ca aude în jurul său sunetele unei melodii cunoscute. Era ceva vesel, după câte se părea un vals.

„Acum trebuie să văd ce s-a întâmplat în cămăruţă” – gândi Avakum. îşi luă prosopul şi coborî în curte. Se spălă multă vreme la cişmea, până ce pielea i se înroşi de frig.

„Acum o să văd ce s-a întâmplat în cămăruţă” – gândi iarăşi, dar începu să se bărbierească şi îşi dădu deodată seama că melodia cu care se trezise în gând era din opera „Evgheni Oneghin”.

Îmbrăcă un pulover nou, îşi lustrui pantofii, îşi dădu cu apă de colonie prin păr şi începu să se pieptene în faţa

unei mici oglinzi pe care o rezemase de stativul cu eprubete. În tot acest timp, fluieră valsul din „Evgheni Oneghin”, de parcă în faţa lui nu s-ar fi aflat colţii întunecaţi ai „Zmeiţei”, ci ar fi strălucit în soare o faţadă roză cu balcoane galbene.

Plouase în cerdac, iar clanţa şi uşa cămăruţei fuseseră şi ele spălate toată noaptea de ploaie. N-avea niciun sens să mai caute deci ceva amprente.

Când pătrunse în cămăruţă, totul era aşa cum îşi amintea din ziua precedentă.

Stătu în prag şi se uită cu atenţie la tot ce se afla în jurul său.

Trecură zece minute şi el continua să examineze interiorul.

În cele din urmă surâse. Postamentul pe care era aşezat ursuleţul părea mutat spre stânga cu vreo două degete. Se vedea colţul de sus, din stânga, al lăzii. Ieri, el însuşi îl aşezase pe ladă şi-şi amintea foarte bine că pusese postamentul în aşa fel, încât toate colţurile lăzii să fie la fel acoperite. Pe când acum, colţul din stânga se vedea descoperit cu vreo două degete. Cineva mutase deci ursuleţul spre stânga şi asta, bineînţeles, ca să caute ceva în ladă, unde băgase probabil mâna. Pe urmă, din cauza întunericului, nu mai izbutise să aşeze postamentul ursuleţului exact cum îl găsise. „Va să zică l-a mutat cam cu doi centimetri” – gândi Avakum.

Aşeză ursuleţul pe podea şi se uită în ladă. Înăuntrul părea că nu s-a schimbat nimic. Aceeaşi grămăjoară de pietre colorate, deasupra cărora se găsea piatra aceea înfăşurată într-o foaie de caiet şi pe care scria: „Zmeiţa”, *7 august*. Piatra se afla în acelaşi loc în care o lăsase Avakum. Hârtia şi inscripţia erau aceleaşi. Se schimbase doar culoarea pietrei. Avakum îşi aducea bine aminte că

ieri piatra avea culoarea cafenie. Asta pe care o ţinea în mână avea o formă şi o mărime asemănătoare cu cealaltă, dar culoarea ei era alta. Piatra cea nouă avea o culoare albicioasă.

19 – Soarele răsări dinspre satul Lăkite şi cerul de deasupra... Zmeiţei se împurpura. O lumină roşiatică învăluia acum toate râpele şi stâncile ei ascuţite.

Avakum coborî pe scară şi în tindă fu cât pe-aci să dea nas în nas cu Balabaniţa.

— La ora asta trebuia să fiu la căşărie, dar m-a furat somnul! zâmbi ea, grăbindu-se să-şi aranjeze buclele care-i cădeau pe frunte.

Peste bluza de stambă îşi pusese un contăş cu mâneci scurte. îl lăsase descheiat la piept şi printre reverele gălbui i se vedea pielea – moale şi albă ca laptele.

— Aşa este – zise Avakum – cine doarme prea puţin noaptea, se trezeşte greu dimineaţa!

Ea îl privi mirată şi din ochii ei ţâşniră stintei. Dădu apoi veselă din umeri şi izbucni într-un râs curat, sonor. Ţinea mâinile în şolduri şi, prin bluza întinsă, i se vedea cum îi saltă pieptul bogat de sub contăşul auriu. Oftă apoi şi zise cu un glas tânguitor:

— Ce să faci, zile amărâte, de văduvă!

Dar ochii ei mai râde au încă.

Avakum o urmări cu privirea – era foarte bine dispus şi începu să fluiere o melodie veselă.

Când Balabaniţa pieri din ochii lui, se întoarse repede, descuie cu un mic şperaclu uşa de la odaia ei, intră în camera de culcare şi îngenunche pe podea. Scândurile erau albe, curate, nu se vedea nicio urmă pe ele. „A intrat înăuntru numai în ciorapi – gândi Avakum. Şi-a lăsat încălţămintea afară, în camera cealaltă, unde podeaua este de pământ şi unde s-a măturat, aşa că nu se mai poate

vedea nimic”.

Într-un ghiveci înflorise un indrişaim şi mirosul său, împreună cu acela al florilor de muşcată care râdeau în fereastră, umplea camera, amintind parcă de o tinereţe fără griji, de ani care trecuseră de mult.

N-avea vreme de pierdut. Ieşi afară, încuie din nou uşa şi o porni repede spre cârciuma lui Ilcio. Marko Krumov îl trata cu nişte papară făcută din pâine prăjită, brânză şi ardei iuţi. Mâncă cu o foame de lup şi mult timp după aceea îşi simţi gura ca un cuptor încins.

Bai Grozdan îşi turnase tocmai un păhărel de rachiu de anason când îl zări intrând în curte. Parcă îl muşcă ceva de inimă – se încruntă, dădu paharul pe gât dintr-odată, se încruntă şi mai tare şi, cu un oftat adânc, ascunse sticla în dulap.

În vremea asta, mătuşa Grozdaniţa vorbea afară cu musafirul.

„Cum dracu’ de n-am plecat cu cinci minute mai devreme!” pufni preşedintele, dar îndată tuşi ca să-şi îndrepte glasul, ieşi în tindă şi, cu un gest larg, îl invită să intre.

— Bine ai venit! zise el, privindu-l pe sub sprâncene.

Se gândi o clipă-două dacă să-i ofere un scaun, dar tocmai atunci mătuşa Grozdaniţa dădu buzna înăuntru şi, aşa cum părea de obicei, mereu supărată, începu îndată cu glasul ei aspru:

— Dar ce fel de om eşti, măi Grozdane! Ţi-a venit un oaspete şi tu stai aşa, în mijlocul casei, ca o momâie 1 N-am mai pomenit aşa ceva 1 Deschise uşa celeilalte camere, se repezi la masă de îndreptă tişlaifărul cu dantelă, după care se adresă celor doi: Poftiţi înăuntru, staţi şi voi ca oamenii. Uite, vă aduc acum ceva să gustaţi! îi pofti ea.

Avâkum se înclină şi îi sărută respectuos mâna.

Mătuşa Grozdaniţa se înroşi la faţă şi îşi privi bărbatul mândră foc. Niciodată nu se uitase la el cu astfel de ochi. Bai Grozdan tuşi tulburat

Intrară în camera de oaspeţi şi se aşezară la masă unul în faţa celuilalt.

În cameră se aflau un garderob cu două uşi, un scrin pe care se vedea un ceas deşteptător şi un pat larg, cu tăblii. Ferestrele erau împodobite cu perdele albe, pe pereţi atârnau tablouri, iar scaunele erau acoperite cu mici împletituri de lină. Faţă de aceasta, camera Balabaniţei părea într-adevăr pustie.

— Ce bine v-aţi aranjat aici – râse Avalcum. \.

Lipsea doar mirosul acela, plăcut de indrişaim.

— Eh, cum putem şi noi – tuşi pentru a treia oară bai Grozdan.

— Câştigaţi bani frumoşi? întrebă Avalcum.

Bai Grozdan îşi răsuci mustaţa.

— Câştigăm – zise el. Anul ăsta o să fie şi mai bine.

Avalcum privi spre uşă, îşi scoase legitimaţia şi i-o puse în mână. După aceea îşi aprinse ţigara, se sculă de pe scaun şi începu să se uite la fotografiile de pe pereţi.

— Flăcăul ăsta e feciorul dumitale? întrebă el.

Bai Grozdan tăcea. Se uita la literele de tipar şi încrunta din sprâncene.

Avakum îşi luă legitimaţia, se aşeză comod pe scaun şi îşi întinse picioarele.

— E feciorul dumitale? întrebă din nou Avakum, arătând cu capul spre fotografia din perete.

— Da, e băiatul meu – îngăimă bai Grozdan. îşi face stagiul militar la Blagoevgrad.

Avakum râse cu poftă.

Intră Grozdaniţa. Aducea o farfurie cu miere, brânză şi pâine.

— Adu, maică, şi rachiu din ăla de anason – o rugă linguşitor Avakum, luând din mâna ei farfuriile. Trebuie să ciocnim un păhărel în cinstea băiatului care-şi face datoria pentru republică, la Blagoevgrad. Ce zici, bai Grozdan?

Ciocniră paharele şi băură.

Când rămase singur, numai cu preşedintele, Avakum zise:

— Am venit la dumneata, bai Grozdan, nu pentru că eşti preşedintele unei bogate gospodării colective şi membru al Comitetului Executiv al Sfatului, ci pentru că oameni cu funcţii de mare răspundere mi te-au recomandat ca pe un om cinstit, căruia mă pot destăinui. Eşti tovarăşul nostru devotat încă de la răscoala din 1928 şi vremurile acelea aspre te-au învăţat ce înseamnă să păstrezi un secret. De aceea sunt aici: ca să-ţi spun de ce am venit de fapt în Momcilovo şi ce trebuie să faci ca să mă ajuţi. Vreau însă mai înainte să-ţi spun ceva: nimeni şi niciodată nu trebuie să afle din gura ta cine sunt eu în realitate, nici astăzi, nici mâine şi niciodată, acum şi pururea, cum cântă popa.

— În privinţa asta poţi să fii liniştit – dădu din cap bai Grozdan. Când muntele Karabair o să vorbească, atunci o să deschid şi eu gura să spun ceva despre dumneata.

— Cred – zise Avakurn. Sunt sigur chiar că dacă vreodată muntele Karabair va grăi cu vorbe omeneşti, dumneata o să taci şi atunci. Uite cum stă treaba. Întâi: vreau să afli, pe cât e posibil, se înţelege, care om din sat a lipsit de acasă în noaptea de 22 spre 23 august. O să ţii minte? Al doilea: cine din oamenii de aici, de la Momcilovo, a purtat sau poartă mănuşi de mă albastră. Dacă nu poţi să-ţi aminteşti sau nu poţi să-l descoperi pe omul acela care a purtat sau poartă mănuşi de lână albastră, atunci caută să afli când şi unde s-a vândut lâna albastră şi cine

se ocupă cu împletituri de lină aici, la Momcilovo, sau în satele învecinate.

— Asta-i tot? întrebă mirat bai Grozdan.

— Deocamdată asta-i cel mai important, – răspunse Avakurn.

Bai Grozdan tăcu. Pe urmă se aplecă spre oaspetele său şi-l întrebă în şoaptă:

— Dar pe dascăl or să-l spânzure?

— Asta nu-i treaba mea – ridică Avakurn din umeri.

Soarele pătrunse prin perdelele albe. O muscă mare şi neagră zbură pe fereastră, bâzâind ca un avion pe deasupra farfuriei cu miere.

— Cele ce ţi-am cerut, vezi de le află în taină, cu multă dibăcie, şi să nu faci mai mult zgomot decât face cârtiţa – zise Avakurn. îşi puse nişte miere pe pâine şi trase o înghiţitură de rachiu. S-o faci aşa, încât să nu te simtă nimeni şi să nu dai de gândit nimănui. Se uită apoi la ceas şi se ridică. Ne vedem la prânz, la bai Marko. Dacă afli ceva şi trebuie să-mi spui, să ceri o sticlă de limonadă şi să-mi dai şi mie să beau din ea. Asta să ne fie parola. O să ţii minted

Bai Grozdan făcu un semn de aprobare. îşi netezi apoi mustăţile şi râse vesel.

„După aceea, Avakum se îndreptă spre casa lui lâiazov.

Sergentul Gheorghi îl măsură neîncrezător din creştet până-n tălpi şi nu-l lăsă să treacă pragul decât după aprobarea personală a maiorului.

Avakum intră în holul întunecos, cu podea de piatră, şi. Îndată simţi că-i bate inima. Bătea atât de tare, de parcă ar fi alergat o sută de metri. „Ce slăbiciune prostească!” gândi el; încruntându-se. Dar holul semăna într-adevăr cu o celulă de închisoare medievală. Zidit din

piatră cenuşiede granit, rece, întunecos, îi lipseau parcă numai lanţurile grele de fier, cărbunii aprinşi şi instrumentele de tortură, pentru ca iluzia să fie completă.

Vechea casă a lui Iliazov avea trei camere, aşezate simetric una în faţa celeilalte, cu uşi grele de stejar, ferecate cu câteva rânduri de piroane mari de fier, cum se făceau pe vremuri. Camera din stânga servea drept depozitacolo îşi ţineau geologii instrumentele, planşele şi banii pentru nevoile administraţiei. Aceasta era camera care devenise obiectul agresunii săvârşite în noaptea de 22 spre 23 august. Geamul cel spart fusese demultpus, zăbreaua pilită fusese înlocuită cu una nouă, mai groasă, iar fereastra se închidea acum pe dinăuntru cu obloane duble, care se încuiau cu un lacăt secret.

Şeful staţiunii geologice îşi primi-oaspetele, care-i vizita atât de dimineaţă, cu o răceală vizibila. În timp ce citea ordinul de serviciu din partea Institutului de arheologie de pe lângă Academia de ştiinţe, Avakum îi examină repede figura şi gândi îndată: „Iată un caz tragic. Omul suferă de ulcer, pe masa lui se află o cutie cu bicarbonat. Faţa asta uscată şi palidă, pupilele exagerat dilatate arată că n-a dormit astă-noapte; ochii îi sunt obosiţi şi puţin trişti. A aşteptat să-l înainteze – * se vede după epoleţii săi noi, puşi pe vechea sa uniformă albă. Dar n-a primit decât o pedeapsă pe linie de serviciu şi pe linie de partid: o stea de pe epoletul său a fost scoasă şi locul ei a rămas gol>”.

Şeful citi ordinul de serviciu, îşi ridica privirea şi i-l înapoie în tăcere. După care întrebă rece:

— Ce doriţi de la mine?

— Nimic deosebit – zise Avakum. Am venit doar aşa, ca să mă prezint.

Tăcură amândoi. În cameră era frig, iar aerul părea

albăstrui din pricina fumului de tutun.

— Preocupările noastre au puncte comune, într-o oarecare măsură – zise Avakum. Nu credeţi?

— Nu cred – răspunse şeful.

— Şi de ce? se miră Avakum. Iată, dumneavoastră, de pildă, mergeţi prin munţi şi cercetaţi anumite locuri. La fel fac şi eu. Merg prin munţi şi cercetez diverse aşezări”.

— E doar to coincidenţă aparentă – zise şeful.

Avakum surâse.

Dar e totuşi o coincidenţă!

Şeful nu răspunse.

— Vreau să stabilesc cu oarecare aproximaţie graniţa de nord a stăpânirir lui Momcil h Trebuie să studiez regiunile de la sud şi sud-est de Karabair şi să caut prin aceste locuri anumite urme vizibile.

— Căutaţi – zise şeful.

— Dar dumneavoastră nu vă amintiţi nimic care m-ar putea ajuta? Aţi studiat o mulţime de sectoare din această regiune!

— N-am observat nimic din ceea ce v-ar putea interesa.

— Vedeţi? Iată un ajutor! se bucură Avakum. Dacă dumneavoastră, trei specialişti, n-aţi observat nimic, înseamnă că nici eu n-o să pot găsi ceva, cu atât mai mult cu cât sunt unul singur.

— Vă priveşte – zise şeful.

— Într-adevăr – aprobă Avakum. N-are rost să mai bat locurile astea pe unde aţi fost şi dumneavoastră: spre sud şi sud-eşt de Karabair. Şi dintr-odată întrebă: De buna seamă, aveţi coordonatele regiunii cercetate?

— Păi, se poate ca un cartograf să lucreze fără coordonate? se supără şeful.

Scoase o ţigară din pachetul său şi începu să fumeze

oarecum iritat.

— Admirabil! zise râzând Avakum. O să mă scăpaţi de hoinăreala pe toate dealurile, dacă-mi daţi coordonatele dumneavoastră.

— Asta nu se poate – zise şeful.

— Dar de ce? întrebă Avakum, făcând un gest cu mina.[15]

— Pentru că, dumneata eşti un tânăr care trebuie să înveţe să muncească! vorbi şeful, privindu-l chio Tâş. Şi pentru că serviciul meu n-are nimic comun cu treburile dumitale. Şi, în sfârşit, pentru că nu sunt dator să caut în depozit şi să-mi pierd un timp preţios pentru a încuraja lenea dumitale. Asta-i!

— Mă rog – zise potolit Avakum. Eu am întrebat doar.

— Da, şi eu v-am răspuns – se încruntă şi mai tare şeful.

— Totuşi, eu sunt foarte mulţumit de convorbirea noastră – zise Avakum. O să-mi permiteţi să vă spun la revedere?

Şeful îi întinse mâna.

— Fără muncă nu se obţine nimic – oftă el.

— Da, munca este mama tuturor virtuţilor 1 râse Avakum ieşind din cameră.

Pe coridor îl aştepta sergentul Gheorghi.

În momentul când trecu prin faţa depozitului, Avakum scăpă lănţugul pe care îl tot înfăşură în jurul degetului, jucându-se, şi se aplecă ca să-l ia de jos. În timp ce se ridica, aruncă o privire rapidă prin gaura cheii şi fluieră mulţumit. Broasca era masivă, dar simplă ca puştile cu cremene.

---

15 Momcil — voievod feudal bulgar care stăpîriea regiunile Rodopilor sudici, avînd capitala la Xanti. Ajutat de turci, împăratul bizantin loan Cantacuzino l-a înfrînt şi l-a ucis în anul 1345. (n.t.) ■

Avakum străbătu vesel curtea casei lui Iliazov. Avea în carnetul său coordonatele locului din care staţiunea de radio şi unde ultrascurte a necunoscutului domn X recepţionase dispoziţiile şi transmisese informaţiile. Încă de pe când era la Smolian căutase locul pe harta topografică şi-l stabilise pe culmile păduroase de la sud-est de Karabair, la vreo doi kilometri de graniţă. Intrase imediat în legătură cu respectivul sector de grăniceri.

De acolo i se comunicase că regiunea de la sud-est de Karabair era păzită cu stricteţe şi că nimeni, în afară de geologii de la staţiunea din Momeilovo, nu trecuse prin aceste locuri.

El ceruse însă grănicerilor un răspuns şi mai precis: trecuseră geologii prin acel sector unde funcţionase staţia clandestină de radio? Şi grănicerii răspunseseră că geologii au trecut prin regiunea de la sud-est de Karabair, dar că nu ştiau dacă trecuseră şi prin locul indicat de cercetările goniometrice.

Avakum îşi alcătui ecuaţiile sale în felul următor:

Date cunoscute: l, ocul staţiei de radio clandestine – y

Regiunea în care se găseşte acest loc – z

Data emisiei radiofonice – noaptea dinspre 11 august Grănicerii garantează că în regiune au putut intra numai geologii

Date necunoscute: Au fost geologii în noaptea de 10

spre 11 august în jurul locului „y”? Sau în imediata apropiere a acestui loc P

Rezolvarea.

Cheie: Să se stabilească dacă coordonatele locului „y” sau coordonatele sale aproximative au fost incluse într-un fel oarecare în lucrările staţiunii geologice militare.

De aceea se şi dusese astăzi de dimineaţă pe la şeful staţiunii, fără să poată scoate însă de la el ceea ce îi

trebuia. Dar convorbirea nu se soldase chiar fără niciun rezultat: «aflase că ceea ce îi trebuia, drumul geologilor prin regiunea „z”. exprimată în coordonate, se găsea după masiva uşă a depozitului de la staţiunea geologică.

Broasca de la casa lui Iliazov era ea solidă, dar simplă cum sunt puştile cu cremene. Ca să pătrundă nesimţit de nimeni în depozit însemna pentru Avakum o nimica toată.

A ea acum în mâinile sale două urme împotriva necueunoscutului domn X: coordonatele, emisiunii de radio de la 10 august şi cele două fire de lină-albastră.

Calculele pe care le făcuse la Smdiian arătau că a doua transmisie de radio – aceea cu sunetele misterioase – avusese loc undeva în regiunea „Zmeiţa”, sau în apropiere de ea. N-avea niciun sens să cerceteze cine a umblat prin acele locuri. O astfel de cercetare ar fi făcut zgomot. Apoi şi drumul care duce spre satul Lăkite bece pe lângă – „Zmeiţa” – şi pe el umblă zi şi noapte oameni şi căruţe.

Coordonatele transmisiei radiofonice din 10 august şi cele două fire albastre erau altceva, şi meritau un studiu mai atent. Acum trebuia să vadă unde duceau aceste urme. Şi mai ales dacă ele erau adevărate sau false, căci în munca de cercetare există întotdeauna şi urme adevărate, şi urme false. Cazul de aseară complica până 3 a un punct situaţia. O făcea mai încurcată şi mai greu de dezlegat. Ce rol juca în toată povestea piatra, care fusese schimbată?

Ieşind din curte, Avakum întrebă o. fetiţă unde locuieşte doctorul veterinar. Copila păştea două gâşte, îl privi curioasă şi speriată, după care arătă în tăcere cu mina spre mahalaua de jos, unde se găsea casa lui bai Spiridon.

Voi interveni iarăşi, dar foarte puţin şi foarte pe scurt, fiindcă nu vreau pentru nimic în lume să pun în

vreun fel în lumină rolul meu în această interesantă istorie.

Vampirul cel cu gâtul gol mă sculase foarte devreme – suferă de insomnie, blestematul, în schimb eu tare-aş mai fi dormit: aseară am citit până târziu un roman interesant. Nu-mi plac prea mult romanele, deoarece sunt omul ştiinţelor pozitive. Tocmai de aceea le citesc seara, în pat, în afara orelor de serviciu.

Grozav aş mai fi dormit, dar m-am îmbrăcat în grabă şi am dat fuga la ferma de vaci. Mulgătoarea tocmai scotea ciubărul de sub ugerul Raşkăi. Când m-a văzut, s-a fâstâeit de tot – ştie că sunt medic veterinar şi că, în ceea ce priveşte igiena, sunt extraordinar de sever.

Când am ieşit de la ferma de vaci, am observat însă un lucru care era în neregulă, mai exact, o neglijenţă în toaleta mea. Am roşit ca sfecla, cu toate că mulgătoarea nu mai era de faţă, ci stătea lângă Raşka, fâstâcită încă de vizita mea matinală.

Pe urmă m-am întors acasă şi am început să alcătuiesc situaţia săptămânală. Lucrul nu mergea grozav de bine, pentru că mi-aminteam mereu de roman şi mă gândeam la tot felul de lucruri. Bătea vântulşi norii de pe cer treceau unii după alţii ca nişte mici corăbii, iar lucrurile astea îţi distrag de obicei atenţia, chiar dacă eşti un om care te poţi concentra foarte uşor.

În această situaţie m-a găsit Avakum.

Părea vesel, voios şi bine dispus. Probabil că amicul meu dormise foarte bine, somnul lui fiind acela al unui tânăr fără griji. L-am invidiat în sinea mea, cu toate că-mi dădeam seama că am anumite avantaje iată de el

M-am „fisticii şi eu ca mulgătoarea de la fermă şi raaia şi supărat pentru că vizita lui mă întrerupea de la lucru şi nu puteam termina situaţia. El însă mă bătu pe umăr prieteneşte şi cu toate că văzuse foarte bine raportul

la care lucram mă întrebă destul de impertinent:

— Faci versuri, poetule?

— Nu – i-am răspuns eu – completez situaţia săptămânală – şi i-am arătat-o cu mina.

— Şi cum o completezi: în versuri albe sau cu rimă?

Am dat din umeri. Nu-mi ardea de glumă.

Se aşeză lângă mine, scoase o ţigară şi începu să fumeze fără grijă. Se purta în aşa fel, de parcă am fi fost prieteni de când lumea. Poate că trebuia să mă supăr, să-i spun că n-am vreme de pierdut şi că, dacă vrea vreun sfat oarecare, să poftească la dispensar: acolo dădeam consultaţii în fiecare zi de la orele zece până după-amiaza.

Dar oricât m-am străduit, n-am izbutit să mă înfurii. Nu ştiu de ce, dar în ciuda tuturor concepţiilor mele despre ordine şi disciplină, îmi părea bine, ba chiar foarte bine că venise. Sentimentul că aveam lângă mine un om puternic puse din nou stăpânire pe mine.

Dar iată cum s-a prezentat acest om puternic.

— Doctore – îmi spuse el – o cunoşti pe Balabaniţa, nu-i aşa?

M-am uitat la el şi am rămas cu gura căscată.

— E o femeie foarte interesantă – continuă Avajkum.

— Da – am îngăimat eu. Iar după aceea l-am întrebat răutăcios: Când ai izbutit să-ţi dai seama de asta? /” «– Tocmai aici e buba râse Avâkum – că n-am izbutit încă nimic.

— Ia stai! am spus eu şi m-am bucurat că am posibilitatea să-l Strâng puţin cu uşa. Atunci cum ţi-ai dat seama că este o femeie interesantă?

— Este doar o presupunere – cedă din poziţia sa Avakum.

M-am simţit-satisfăcut de răspunsul lui şi am tăcut.

Avăkurn dădu drumul unui colac de fum şi mă privi

atent.

— Oricum ar fi, ai putea să-mi dai oarecare informaţii despre femeia asta – zise el. Impresii personale sau ceea ce ai auzit de la alţi oameni. Mă interesează foarte mult.

Am dat din umeri.

— Regret – am spus eu – dar persoana nu intră în cercul preocupărilor mele mai speciale. Cunosc anumite lucruri care nu mai sunt o taină pentru nimeni. E foarte frumoasă, chiar dacă a ajuns la xursta maturităţii, este o admirabilă muncitoare şi, după toate probabilităţile, va putea să ajungă prim-maistru la atelierul de prelucrare a laptelui din Momcilovo. Personal, am fost entuziasmat, şi asta nu o dată, de condiţiile exemplare de igienă în care-şi menţine docul de miincă. Şorţul ei e. totdeauna alb ca zăpada, unghiile tăiate scurt, părul legat eu o basma de o curăţenie ireproşabilă.

— Are amanţi? întrebă Avakum.

Am lăsat ochii în pământ şi am tăcut. N-aveam niciun fel de date asupra acestei chestiuni.

— Nu crezi că are pe cineva care sare noaptea gardul la ea? e v; întrebarea era foarte vulgară şi aveam destule motive să mă supăr, căci eram medic veterinar şi nu un pândar nenorocit al curţilor străine. De aceea ara lăsat iarăşi ochii în jos şi n-am scos niciun cuvânt.

— Vrei să fim prieteni? mă întrebă deodată Avakum.

— Oh! am spus eu şi m-am aşezat pe pat, fiindcă nu era politicos să stau în picioare în faţa lui.

Întrebarea era cu totul neaşteptată.

— Am nevoie de un prieten ca tine – continuă Avakum surâzând – care să mă înţeleagă şi să nu aibă impresia despre mine că aş fi un om rău.

— Bine – am răspuns eu, simţind cum mi se urcă sângele în obraz – eu cred că nu eşti un om rău.

Pe vremea aceea n-aveam niciun fel de temei să cred în calităţile lui şi de aceea am rostit aceste câteva cuvinte aşa, instinctiv.

Îmi întinse mâna şi ne uitarăm unul la altul zâmbind.

Aşa a început prietenia noastră.

Pe urmă, Avakum m-a rugat să aflu, câteva lucruri mai intimh din viaţa Balabaniţei.

— Eu sunt colaborator ştiinţific – zise Avakum – şi în nick un caz n-aş vrea să ating prestigiul Institutului pe care-l reprezint. Dacă Balabaniţa are anumite legături dubioase de dragoste, atunci se înţelege că locul meu nu este în casa ei. Persoana interesată o să înceapă să se uite strâmb la mine şi ştiu eu ce vorbe mai scoate? Ce nu-i în stare să facă gelozia? Şi, fireşte aşa ceva nu poate să fie în interesul meu.

După această introducere, care mă surprinse foarte mult prin caracterul său puritan, Avakum se grăbi să precizeze:

— Ca bun. prieten ce-mi eşti, ar trebui să afli dacă are legături intime cu careva şi, dacă le are, cine este omul acela. Lucrurile astea le poţi afla cel mai uşor de la vecinele ei pentru că toate vecinele din lume, au un ochi foarte bine format şi nasul care adulmecă de departe. Dar fii atent atunci când întrebi: vecinele sâni foarte susceptibile 1 Adică atunci când te duci la vecină, nu uita că te-ai dus pentru ea, iar dacă deschizi vorba despre Balabaniţa, fă-te că eşti indiferent şi nu insista prea mult. Păzeşte-te ca de foc s-o aperi, că din treaba asta nu poate ieşi nimic bun!

Când am ieşit ca să-l petrec până în uliţă, Avakum îmi şopti:

— Fă tot posibilul să afli ceva până la prânz. Iar după ce terminăm de mâncat la bai Marko, o să ieşim împreună,

şi când om fi singuri, îmi povesteşti ce-ai aflat!

Trebuie să vă mai spun că m-am simţit în acelaşi timp şi măgulit, şi oarecum jignit de sarcina pe care mi-o dăduse. În orice caz, am trecut la îndeplinirea ei cu mult curaj şi cu multă încredere în mine. Am simţit doar un fel de slăbiciune pe la genunchi atunci când m-am apropiat de curtea Nadkăi. Nadka era vecina Balabaniţei. Probabil că slăbiciunea de care vorbesc se datora faptului că mersesem prea repede.

Nadka stătea în curte şi pisa nişte ardei. Am salutat-o foarte amabil.

— Tovarăşă – i-am spus eu – aţi primit vreo ştire de la bărbatul dumneavoastră? Ce mai face, o duce bine cu sănătatea?

Bărbatul ei lucra la Madan.

Îşi întoarse faţa albă spre mine şi surâse.

— E bine – zise ea – slavă Domnului!

— Mă bucur foarte mult – am răspuns eu. Am mai stat câtva „timp în faţa porţii deschise, după care am întrebat: Dar porcul cum merge, mănâncă bine?

— O să-mi mănânce şi urechile! începu iarăşi să râdă Nadka. Apoi oftă şi adăugă îngrijorată: Dar mi se pare cam slăbuţ, nu se îngraşă aşa cum ar trebui.

Puse piuliţa deoparte şi se ridică de pe scăunaşul pe care stătea. Era mărunţică, albă şi rotundă la faţă ca o lună plină.

— Pofteşte înăuntru! mă invită ea. Poate că-i dai vreo doctorie.

Am primit imediat.

Ne-am dus la cocină. Porcul Nadkăi şedea pe burta şi grohăia din greu. Era foarte gras, semăna cu un cimpoi uriaş, umflat până peste poate, cu ochi şi picioare.

— Nu e rău de loc – am spus eu. Până la Crăciun se

mai îngraşă.

Nadka mă privi cu nişte ochi în care i se citea încrederea şi oftă iar, dar de data asta oftatul ei nu mai era trist.

— Mă bucur – am spus eu.

Stăteam lângă cocină şi ne uitam la porc. În afară de el. nu era lângă noi nicio altă vietate.

Nadka tăcea.

— Mă bucur – am repetat. Apoi am întrebat: Şi porcul leliţei Balabaniţa cum merge, mănâncă bine?

Femeia îşi puse mâinile în şolduri şi începu să râdă.

— Cum poate să-ţi treacă prin cap un asemenea lucru, doctore? zise. Ce-i trebuie Balabaniţei porc?

— Eh – am spus eu – poate că se căsătoreşte femeia, orice-i posibil!

— Ea? şi în ochii Nadkăi luciră flăcări rău p re vestitoare. Ce-i trebuie bărbat, dacă are unul care sare noaptea gardul la ea?

Am rămas cu adevărat mirat.

— Nadico – am spus – dumneata vorbeşti serios?

Ea *se* uită la mine mai-mai să se supere.

— Şi de ce-aş născoci? Până când dascălul n-a început să umble după aia... după văduva pădurarului, nu şi-a dat ea prea tare poalele peste cap. pentru că mai trăgea ceva nădejde la dânsul. Cred şi eu, cu dascălul a dus-o destul de bine.

— Şi acum? am întrebat eu, înghiţind în sec.

— Acum? Nadka se apropie de mine atât de mult, încât îi simţeam răsuflarea. Balabaniţa nu e din alea care să se uite la oricine – zise ea.

— Ţi s-o fi părând şi ţie – am provocat-o eu.

Am tutuit-o fiindcă şedea prea aproape de mine.

— Ce să mi se pară? zise mai tare Nadka. Cu ochii

ăştia ai mei am văzut cum a venit o dată la ea în vizită ajutorul maiorului. Tăcu apoi. Şi de ce, mă rog, a venit în vizită?

Inima mi se zbătea în piept de bucurie.

Eram singuri. În afară de porc nu mai era nimeni pe lângă noi.

— Nadko – i-am spus eu şi m-am tras mai la o parte – să n-ai nicio grijă, porcul tău se mai îngraşă până la Crăciun. Ba chiar n-ar fi rău să-i mai scazi puţin porţia de mâncare, altfel n-o să mai rămână pe el carne nici de o tocană.

Asta am vorbit cu ea, iar Nadka mă privea ca şi cum n-ar fi crezut prea mult în cele ce-i spuneam. Pe faţa ei se întipărise o expresie de uimire şi, până la un punct, chiar de nemulţumire. Se vedea bine că nu era prea bucuroasă de diagnosticul pe care-l pusesem porcului cel gras.

Prânzul din ziua aceea a fost foarte vesel; bai Marico ne-a tratat cu un clapon fript sub ţest, cu pline caldă, cu brânză şi cu ardei iuţi. Vinul era negru, greu şi avea un buchet de răşină arsă de soare.

Boian Icerenski îl invită pe Avakum lângă el, ciocni paharul cu dânsul, îl bătu protector pe umăr şi-l întrebă:

— Cum ai petrecut prima noapte la Momcilovo, simpatice istoric? Ai avut somnul lin, nu. Ţi-a tulburat nimeni liniştea?

— Mulţumesc! aprobă din cap Avakum şi trase o înghiţitură din paharul său. În general, a fost bine. Numai că s-a întâmplat ceva: nu ştiu cine o fi fost, probabil din greşeală, dar era cât pe-aci să intre în camera mea. Am fost curios să văd cine era persoana, ca să-i explic mai bine aşezarea camerelor, dar n-am reuşit să-l văd, fiindcă a fost mai iute şi mal sprinten decât mine.

Icerenski şi căpitanul râdeau de nu mai puteau. Pe

urmă Icerenski zise:

— Nu trebuia să-l goneşti pe nefericitul acela. Pot să te asigur că nu avea intenţii rele. O fi fost pur şi simplu vreun gelos incorigibil, care a încercat să vadă dacă iubita lui n-a întârziat întâmplător la o discuţie mai lungă cu noul ei chiriaş. Pe Othello o să-l găseşti pretutindeni, chiar şi aici, la Momcilovo. Trebuie să te obişnuieşti cu lucrurile astea 1

— Pentru numele lui Dumnezeu, dar eu am nevastă şi copii! oftă Avakum. Ce se va întâmpla cu ei?

— Du o viaţă virtuoasă! îl sfătui aproape părinteşte geologul.

— Prostii! zise căpitanul. Şi se întoarse spre Avakum. Pune mâna pe gelos, aranjează-l aşa cum trebuie şi n-o să-l mai vezi pe acolo. Balabaniţa merită osteneala!

Discuţiile ar fi continuat pe tonul acesta de glumă, dacă bai Grozdan nu le-ar fi întrerupt.

— Ia ascultaţi, măi băieţi – se încruntă el – nu exageraţi, că nu-mi place. Balabaniţa e o femeie cinstită, îşi vede de treaba ei la căşărie şi suntem mulţumiţi de ea. E femeie serioasă.

— Dar dragostea-i dragoste 1 îl întrerupse căpitanul, cu un aer filosofic.

Şi pentru că vorbeam de dragoste, Incerenski luă din nou cuvântul:

— Dragostea este un fenomen foarte interesant – zise el. Să-l luăm, de pildă, pe dumnealui – şi geologul arătă cu capul spre căpitan. Pentru dânsul, acest nobil sentiment e ceva ca „bună ziua” şi „la revedere”. Pentru prietenul meu Kuzman Naumdv este ca scrierea veche egipteană. Nici nu se gândeşte să-şi spargă capul cu ea! Pentru tovarăşul veterinar, iubirea este oftat şi insomnie. Dar insomnie în patul său propriu! Bai Grozdan e mai practic: pentru el,

iubirea înseamnă o căsuţă cu o nevastă credincioasă şi copii sănătoşi. Această concepţie este binefăcătoare şi utilă pentru societate. În ceea ce mă priveşte pe mine, iubirea înseamnă grijă. Dar o grijă care cuprinde şi bucurie, şi durere, şi o nesfârşită satisfacţie, şi tot felul de gânduri chinuitoare. Ştiţi foarte bine că plec în fiecare sâmbătă după-amiază la Plovdiv. Dacă socotiţi că aceste drumuri au în ele ceva romantic, vă înşelaţi amar. Judecaţi şi voi! La Plovdiv ajung pe înserat, caut o cameră liberă la hotel şi telefonez nevesti-mii. Ea locuieşte, săraca, la mătuşă-sa, doarme în camera copiilor, aşa încât înţelegeţi că nu pot dormi şi eu cu ea acolo. Într-o seară, mi se pare că era chiar seara când s-a petrecut povestea asta cu Metodi Paraşkevov, era aproape să mă iau la bătaie cu funcţionarul de serviciu de la „Trimontium”. Individul voia să-mi dea o cameră mizerabilă la etajul al patrulea! închipuiţi-vă, să baţi un drum de 200 de kilometri ca să-ţi petreci noaptea de dragoste la etajul al patrulea! Dar m-am încăpăţânat şi nu m-am lăsat până ce n-am obţinut un mic apartament cu două etaje mai jos. Cu baie şi cu toate celelalte accesorii necesare unui caz ca al nostru: eu şi nevastă-mea avem doar câteva ore pe săptămână pe care le putem petrece împreună. Aşa încât, iată ce romantism este în aceste drumuri ale mele la Plovdiv. Şi totuşi nu mă plâng. Călătoresc şi voi călători atâta vreme cât voi sta la Momcilovo. Şi pe urmă povestea o să se repete, deoarece aşa-l meseria mea: să rătăcesc prin munţi şi păduri. Şi stau câteodată şi mă gândesc: aş fi fost oare mai fericit dacă aş fi dus o viaţă sedentară şi aş fi stat, ca să zic aşa, toată ziua lângă fusta nevesti-mii? Nu cred. Ar fi fost o existenţă fără griji şi fără gânduri. Şi o asemenea viaţă seamănă cu o casă în care nu arde focul. Fără griji şi fără gânduri, fără acestea, dragii mei, nu există adevărata fericire.

Îşi sorbi paharul şi tăcu câtăva vreme. Pe faţa lui se aşternuse parcă o umbră uşoară. Pe urmă tresări, se uită la noi şi zâmbi liniştit.

— Am vorbit aci despre ceea ce înseamnă dragoste. Să-mi daţi voie, cu ocazia asta, să vă spun o mică întâmplare legată de persoana nenorocitului nostru dascăl Metoda Probabil că va fi condamnat la moarte prin spânzurătoare, aşa cum prezice noul meu vecin de la această masă, şi desigur că va fi condamnat pe drept; totuşi na putem să uităm, pe lângă părţile rele, pe cele bune pe

«are te avea acest om. Despre atâtea lucruri bune şi frumoase pe care le-a făcut Metodi aici la Momcilovo, cum i-a învăţat pe oameni să cultive pomi fructiferi şi să se ocupe de stupărit, sau cum să facă brânza mai grasă; despre toate acestea v-ar putea povesti mai pe larg bai Grozdan, deoarece fac parte din sfera lui de activitate. Eu o să vă povestesc o întâmplare cu un caracter mai intim. Mai întâi trebuie să vă spun că Metodi ţinea la mine ca la un prieten, deoarece îl ajutam foarte mult în cercetările sale de micrologic şi cristalografie. Îşi pusese în gând să facă o colecţie mare pentru şcoală. Şi pentru că nu avea destulă experienţă, recurgea şi la modestul meu ajutor. În ceea ce priveşte cunoştinţele lui în ştiinţa, era un simplu diletant şi, într-o oarecare măsură, un maniac. Dar în acest diletantism al său şi în mania lui de a face cine ştie ce mari descoperiri era totuşi ceva nobil şi înălţător. Şi asta mă făcea să-l înţeleg şi să nu văd ceea ce era caraghios într-însul. Iar el mă socotea un adevărat prieten şi, cu toate că nu era un om vorbăreţ din fire, îmi încredinţa uneori, mai ales la un pahar de vin, câte ceva din micile sale secrete. Întâmplarea despre care vreau să vă vorbesc este următoarea. După cum veţi vedea, are o legătură directă

cu discuţia noastră despre dragoste.

Acum trei ani a fost numit şi a sosit la Momcilovo un pădurar, care avea în grija lui un sector mare. Pădurarul era un vânător pasionat şi între el şi Metodi s-a legat o admirabilă prietenie. Lumea credea că îi leagă pasiunea comună pentru vânătoare. Lucrul reprezintă însă doar jumătate din adevăr şi el se referă la sentimentele pe care le nutrea pădurarul faţă de Metodi. Cealaltă jumătate a adevărului era o dragoste târzie; vă daţi probabil seama, este vorba de soţia pădurarului şi ele flăcăul

1 (58

nostru tomnatic. Nevasta pădurarului era cu zece ani mai tânără decât bărbatul ei. Aveau o fetiţă care nu stătea cu ei, ci o creştea bunică-sa, deoarece Momcilovo este undeva la marginea lumii. Pe de altă parte, nici pădurarul nu se gândea să rămână aici prea multă vreme. Soţia sa era o făptură gingaşă, frumoasă, blondă, cu totul nepotrivită pentru dascălul nostru, care era un pic cam brutal. De aceea şi dragostea lor a fost deosebită; ea consta doar în priviri, în inflexiunea glasurilor, în strângerile stângace de mână, atunci când îşi spuneau „buh a ziua” şi „la revedere”. Şi aşa, spre marea amărăciune a Balabaniţei, Metodi începu să se ducă tot mai des în vizită la pădurar. Acolo ducea iepurii, acolo ducea cocoşii sălbatici şi tot acolo îşi bea cafeaua sau câte un airan rece.

Odată, asta era într-o iarnă, cei doi prieteni s-au hotărât să pornească la o vânătoare de lupi. Ieşiseră în curte, gata de plecare, când Metodi a observat că-şi uitase în casă fularul său de lână. S-a întors să şi-l ia, dar cum şi l-a luat Dumnezeu ştie, deoarece când l-a ajuns din urmă pe pădurar era foarte tulburat şi mergea cu ochii în pământ. Nu vă gândiţi la nimic rău: a întârziat în casa

pădurarului doar un minut, şi în timpul ăsta, atât de scurt, doi oameni nu se pot nici măcar săruta aşa cum trebuie! Dar oricum ar fi fost, el mergea în urma pădurarului şi tot ou ochii în pământ. Vă amintiţi, desigur, cum s-a terminat vânătoarea aia: pădurarul a fost mâncat de Iuţii undeva, în fundul văilor „Zmeiţei”. Se lăsase o ceaţă groasă, care-i despărţise pe cei doi prieteni, fapt de care profitase haita de lupi. Fiarele tăbărâră peste pădurar şi, până să-i vină Metodi în ajutor, lupii îi sfâşiaseră gâtul şi-i mâncaseră capul şi mâinile. Ce s-a întâmplat pe urmă? Metodi a început să mănânce numai pâine şi sare, a strâns bani şi i-a cumpărat văduvei o maşină de tricotat, pe care a găsit-o de ocazie. Ea şi-a adus fetiţa şi a înscris-o la şcoala din Momcilovo. În fiecare lună, Metodi depunea o treime din salariul său la Casa de economii, pe numele fetiţei. Şi toate astea le făcea pentru acea minunată clipă de dragoste petrecută atunci când se întorsese să-şi ia fularul pe care şi-l uitase în casă. Vă gândiţi poate că, după ce a trecut destulă vreme de la tragicul sfârşit al pădurarului, această clipă minunată a înflorit într-o iubire reciprocă. Tocmai aici este cuiul problemei pe care am început s-o discutăm atunci când vorbeam de dragoste. Pentru prietenul meu Kuzman Naumov, ea este un fel de scriere ieroglifică. Pentru doctorul nostru veterinar, un oftat de unul singur. Iar pentru Metodi Paraşkevov, o convorbire de o jumătate de oră cu văduva, la o cafea, dar neapărat în curte, în ochii lumii. Dacă

Î>louă sau dacă e furtună, atunci convorbirea poate avea ºC în bucătărie, lângă soba în care arde focul, dar totdeauna în prezenţa fetiţei, lată ce însemna dragostea şi ce fel de om era acest Metodi Paraşkevov. Vorbesc despre el la trecut, deoarece simpaticul meu vecin afirmă că va fi condamnat la moarte şi spânzurat. Dar dacă această

prorocire se va dovedi mincinoasă, şi să dea cerul să fie aşa, atunci o să-i fac din nou loc aici, la dreapta mea, iar pe dumnealui o să-l trimit colo, la uşă, să stea ca un şcolar pedepsit.

leerenski îşi termină povestea şi tăcu.

Tăceam şi noi. Şi Avakum. Iar căpitanul se întristase şi sta abătut, privind într-o parte.

Geologii plecară spre staţiune. Avakum se învârti în jurul motocicletelor lui leerenski şi a căpitanului, manifestând o mare curiozitate faţă de ele. Ba chiar puse mâna pe fiecare. Pe când eu, ca să spun drept, n-am fost atras niciodată de acest mijloc de locomoţie destul de primejdios: am auzit că cei care merg cu motocicleta suferă de reumatism la genunchi.

Cerul se înnorase din nou şi fruntea semeaţă a muntelui Karabair era învăluită într-o ceaţă deasă, cenuşie. Uliţele satului erau pustii. Începu să bureze.

— Eh, Anastase – mă întrebă Avakurn – ai aflat ceva nou?

Am şovăit puţin, dar mi-am adunat toate puterile şi am pomenit de numele geologului. Bănuiam că Avakurn o să rămână surprins şi o să sară pe mine cu o mulţime de întrebări. Dar el căscă obosit şi-mi întinse mâna cu o indiferenţă îngrozitoare.

22

Ajunsese tocmai în dreptul casei Balabaniţei, când în faţa lui apăru preşedintele.

— Ai uitat parola? i se adresă Avakurn, zâmbind în silă, deoarece era puţin supărat.

— Ba n-am uitat-o, las-o-noolo, dar se terminase limonada! şi preşedintele făcu un gest de lehamite cu mâna.

Pe urmă îi povesti cum se dusese la cooperativa din

sat şi întrebase de lână. Primise răspunsul că asemenea marfă nu se vându-se niciodată la ei şi că nici acum nu făcuseră vreo comandă. Şi-au spart capul multă vreme şi el şi secretarul de partid ca să-şi aducă aminte dacă a purtat cineva mănuşi de lână albastră, iar până la urmă au ajuns la convingerea că la Momcilovo n-a fost nimenea, nici din sat, nici venit din altă parrte, cu asemenea mănuşi.

Aşa încât ou chestiunea asta n-am nimerit-o – oftă hai Grozdan. N-am făcut nimic. Iar în noaptea aia, de care m-ai întrebat, treaba stă aşa: Balabaniţa a fost la căşărie. A intrat în schimb seara şi a ieşit la răsăritul soarelui. Aşa încât Balabaniţa n-a fost acasă toată noaptea. Moş Manasi, gazda inginerului Kuzman Naumov, a fost la stupină, unde plecase cu o zi înainte. Icerenski, după cum ştii şi tu, se duce în fiecare sâmbătă la Plovdiv. Iar căpitanul a fost în seara aceea la o şezătoare în satul Lăkite. Asta-i tot ce-am aflat. Altceva, deocamdată, nu ştiu.

Avakum se uită în jur, scoase din buzunarul pardesiului o cârpă, se aplecă şi începu să-şi şteargă cu grijă pantofii de praf.

În curtea de vizavi, Nadka dădea de mâncare la păsări.

— Îţi mulţumesc pentru ajutor – zise Avakum, deschizând poarta. Chestiile astea pe care mi le-ai spus sunt foarte interesante. O să le am în vedere!

Se urcă în camera lui, se aşeză pe pat şi stătu aşa, fără să se mişte, mai bine de un ceas.

Fereastra era deschisă şi printre crengile rare ale bradului se vedea „Zmeiţa”, acoperită de nori groşi, învăluită în neguri. Era frig. Picături de ploaie loveau în pervazul geamului. Sus, în pod, se îrţâia o uşă uitată deschisă.

Ce să aibă în vedere? spusese preşedintelui că va

avea ceva în vedere. Dar ce anume? Iţele se încurcau tot mai mult, urmele adevăratului criminal, în loc să apară mai dar, începeau să pălească şi să se piardă într-o negură de nepătruns, ca aceea care acoperea „Zmeiţa”.

Pe deasupra îl cuprinse oboseala – gândurilei. se risipiră, nu putea să se concentreze asupra celor ce formau „esenţialul”, asupra lucrurilor la care se gândise nopţi şi zile de-a rândul. Parcă nici nu mai exista acest „esenţial” – pe care-l ştiuse odată şi care se înecase acum într-o mulţime de fapte mărunte şi lipsite de importanţă.

Se întoarse cu spatele la perete şi închise ochii. Aţipi doar pentru un sfert de oră. Pe urmă se sculă, se întinse de-şi dezmorţi oasele cuprinse de frig şi umezeală. îşi aprinse apoi o ţigară şi începu să se plimbe, după obiceiul său, încoace şi încolo.

Un ora ce purta mănuşi albastre a spart fereastra staţiunii geologice şi a furat de acolo o importantă schiţă strategică.

Avakum se gândi: „Hai să începem de aici, de la mănuşi”. Aşadar, criminalul a acţionat cu mănuşi… De ce? Fireşte, ca să nu lase niciun fel de amprente. Dar care criminal acţionează cu mănuşi? Numai cel asupra căruia poate cădea vreo bănuială – omul care joacă un joc primejdios şi pe care are intenţia să-l continue – lucrează în felul acesta. Un răufăcător oarecare nu recurge la nişte măsuri de precauţie atât de atente. Un răufăcător oarecare nu se amestecă în asemenea treburi şi nici n-are de gând să mai comită şi alte infracţiuni în acelaşi loc. Asupra lui nu poate apăsa nicio bănuială, el nu este în legătură cu alţi indivizi care, dacă ar fi descoperiţi, ar putea să-l denunţe şi pe el. Prin urmare, nu are nevoie de măsuri de siguranţă atât de minuţioase. Asta înseamnă că omul care a spart fereastra de la staţiunea geologică este cineva care se

teme să nu fie descoperit, este o persoană care face toate eforturile să rămână necunoscută, deoarece are un amestec mai larg în asemenea acţiuni criminale şi primejdioase.

Avakum se aplecă, examina fereastra, după care începu din nou să se plimbe încoace şi încolo. Şi reluă iarăşi şi iarăşi aceleaşi fire.

Preşedintele şi secretarul organizaţiei de partid afirmă că n-au văzut la Momcilovo pe nimeni care să poarte mănuşi albastre. Aceşti oameni sunt demni de toată încrederea, deoarece niciunul nici celălalt nu stau acasă, la gura sobei, ci au sarcini importante; şi apoi sunt de aici, din sat şi îi cunosc pe toţi cei din partea locului de când lumea. În afară de asta, cooperativa satului n-a vândut niciodată lână albastră şi se poate presupune că o asemenea lână nu s-a trimis nici cooperativelor din celelalte sate. În regiunea asta, creşterea vitelor este foarte dezvoltată şi fiecare familie are lână în gospodăria sa, fiecare gospodină îşi toarce ea singură câteva caiere. Lâna acestor caiere e tare şi aspră, firele ei sunt scurte şi neondulate în spirale şi cârlionţi. Pe când firele pe care le găsise el printre pilitura de fier şi printre solzii de pe scoarţa bradului sunt lungi şi ondulate. Concluzia este deci simplă: mănuşile individului sunt împletite dintr-o lână moale, prelucrată industrial. Asemenea fire de lână se găsesc de vânzare doar în oraşele mari.

Tot în aceste oraşe se găsesc de vânzare şi mănuşi de gata. A văzut şi el asemenea mănuşi tip, şi altele nici nu sunt pe piaţă. Asta înseamnă că mănuşile albastre ale individului X sunt mănuşi din fire prelucrare industrial şi împletite acasă, la Momcilovo, de o femeie care se ocupă pentru ea însăşi cu astfel de împletituri şi îşi cumpără lână din oraş.

Există la Momcilovo o astfel de femeie? Există, este văduva aceea al cărei bărbat a fost mâncat de lupi la „Zmeiţa”. Femeia pe care Metodi Paraşkevov a iubit-o şi pe care probabil o mai iubeşte şi acum. Bineînţeles, nu există niciun fel de probe din care s-ar putea trage concluzia sigură că tocmai aceasta ar fi femeia care a împletit mănuşile individului X. Totuşi şi asta este o urmă serioasă.

Avakum îşi scoase carnetul, se sprijini de masă şi scrise:

„1. Să se cerceteze dacă văduva a împletit mănuşi din lână de fabrică *după* ce s-a sfârşit iarna”.

Zâmbi.

Bineînţeles, după ce se terminase iarna! Dacă le-ar fi împletit mai înainte, atunci necunoscutul domn X le-ar fi purtat în zilele friguroase ale iernii şi lucrul s-ar fi remarcat. Ar fi văzut cineva că la Momcilovo există un om care poartă mănuşi albastre.

Îşi închise carnetul şi continuă să se plimbe, măsurând cu paşi mărunţi distanţa dintre pat şi masa de lucru a lui Metodi.

De obicei, oamenii îşi iau mănuşi la sfârşitul toamnei sau la începutul iernii. Nimeni nu-şi cumpără mănuşi groase de lină primăvara. Nimeni nu face treaba asta decât în cazuri cu totul speciale, când *ceva*, o situaţie *mai deosebită*, le impune să-şi cumpere sau să-şi comande asemenea mănuşi.

Dacă se stabileşte că văduva a împletit mănuşi de lână albastră în lunile de primăvară sau în cele de vară, atunci persoana care le-a comandat a avut fără îndoială în vedere *ceva, o* situaţie *cu totul deosebită*. Înlăturarea amprentelor propriilor sale degete este tocmai „acest lucru deosebit”. Avakum şuieră uşor printre dinţi şi se opri în mijlocul camerei.

Dar oare în acest scop nu se pot folosi şi nişte mănuşi obişnuite, de piele? Astfel de mănuşi se vând în orice oraş şi, cum zice o vorbă, la toate colţurile de stradă! Nimic mai uşor decât să-şi cumpere cineva nişte mănuşi de piele. E de ajuns să locuiască undeva, în oraş, unde sunt magazine cu astfel de articole! Dar dacă omul stă la ţară, şi asta în timpul verii, şi are nevoie de ele într-un termen foarte scurt, de o zi-două, ca să facă ceva *special* şi care cere neapărat mănuşi? Şi dacă nu doreşte, din cauza unor motive *speciale*, să le împrumute de la altcineva? Şi dacă n-are posibilitatea să se repeadă până la cel mai apropiat oraş ca să le cumpere? Atunci, fireşte, omul acesta va recurge la ceea ce poate găsi, adică la ceea ce îi oferă situaţia locală.

Avakum surâse şi îşi frecă mulţumit mâinile. Cele două fire albastre îi mai arătaseră încă două lucruri interesante: persoana X a fost silită să rezolve într-un termen foarte scurt o problemă pentru are un se pregătise în prealabil: persoana X are un asemenea serviciu, care nu-i permite să se sustragă privirilor colegilor şi cunoscuţilor nici măcar pentru câteva ore în timpul zilei!

Binecuvântate fie aceste fire de lână care pot să spună atât de multe!

Avakum râse tare de unul singur. „Ăsta-i semn de oboseală – gândi el. Până acum n-aveam obiceiul să râd în felul ăsta”.

După aceea ieşi în curte, ca să vadă dacă nu s-a întors Balabaniţa de la lucru. – în odaia ei şi în curte nu era nimeni.

După ce intră din nou la el în cameră şi răsuci cheia în broască, Avakum descuie închizătorile secrete ale geamantanului şi scoase cu grijă mica staţiune portativă de radio. Căută în carnet până ce găsi pagina unde îşi

notase semnele cifrului său, puse aparatul în funcţiune şi încercă să prindă legătura. Peste niciun minut transmise prima sa cifrogramăde la Momcilovo. Era cu totul laconică: „Aranjaţi în aşa fel şi cât mai repede ca grupul geologilor să lipsească măcar 24 de ore din sat”. Apoi transmise semnalul de închidere a emisiunii.

După ce termină totul puse staţiunea de radio din nou în geamantan, îl încuie şi-l împinse sub pat.

Afară începuse să se întunece.

Îşi luă pe el haina scurtă de sport şi traversă curtea. Acum, prin pânza rară a ploii, grajdurile pustii i se părură mai triste şi mai părăsite. Lipsea doar tradiţionala cucuvea de pe acoperişul strâmb al hambarului, pentru ca tabloul să corespundă cu totul celor din romanele poliţiste.

Avakum îşi suflecă mânecile, puse o creangă pe tăietor şi începu să o taie mărunt.

După ce făcu un braţ bun de lemne, simţi în spatele său, în întuneric, prezenţa unui om. Ştia că e Balabaniţa, dar se prefăcu a n-o observa.

Femeia, după ce-l privi în tăcere câtăva vreme, zise cu vocea ei sonoră şi veselă:

— Ia te uită ce mai băiat! Cum n-am ştiut eu până acum că am un asemenea ajutor în casă!

Avakum lăsă securea şi răspunse râzând:

— Ai mai fi adus cel puţin încă o căruţă de crengi, nu-i aşa?

Se apropie de ea şi o privi atent. Basmaua i se udase, şi pe şuviţele elrlionţate de păr care-i ieşeau pe frunte luceau picături de ploaie. O mireasmă îmbătătoare, caldă şi proaspătă, adia dinspre. dânsa şi din contăşul ei din blană de vulpe.

— În seara asta vreau să facem un foc mare – zise Avakum.

Balabaniţa se uita la el şi tăcea.

— Ca să te încălzeşti şi să te odihneşti după o zi grea de muncă – adăugă el, sorbindu-i răsuflarea.

Ea se dădu la o parte, se duse la tăietor, îngenunche şi începu să adune în şorţ lemnele tăiate.

— Nici nu sunt obosită şi nici nu mi-e frig – vorbi ea.

Pe urmă aprinseră un foc mare în vatră şi odaia deveni iarăşi veselă şi luminoasă. Crengile de brad trosneau, limbile roşii ale flăcărilor începură să joace pe pereţi, iar vasele de aramă din colţ păreau de aur.

În cămin sufla vântul şi, din când în când, pe jarul din vatră cădea câte o picătură de ploaie.

În timp ce ceaunul cu cartofi fierbea pe foc, Balabaniţa se aşeză pe un scaun lângă Avakum, îşi sprijini braţele goale până la coate pe genunchi şi, cu un zâmbet gânditor, îşi pironi privirea blândă pe lanţul cel negru al căminului.

— Balabaniţo – zise Avakum trăgând din lulea – dacă. te rog ceva, o să-mi împlineşti dorinţa?

Ea îl privi pe furiş, fără să-şi întoarcă capul, şi ridică din umeri.

— După cât m-ai ajutat astăzi, îţi sunt chiar datoare! şi râse cu râsul ei sonor. Spune ce plată vrei, ca să văd care ţi-e preţul!

Avakum îşi curăţă luleaua de scrum şi după aceea o bătu de palmă.

— Plata care ţi-o cer e destul de mare – zise el.

Din poalele fustei ei ieşeau aburi. Le ridicase în sus şi pulpele-i pline păreau, în lumina flăcărilor, ca turnate în aramă.

— Vreau să-mi cânţi un cântec vechi – zise Avakum.

Ea tăcu câtăva vreme, fără să-l privească.

— Numai unul singur? întrebă ea.

Avakum dădu din cap.

— Nu cânt frumos. oftă Balabaniţa – dar, dacă vrei, aşa să fie. În seara asta, tu eşti stăpânul casei.

Îşi aplecă capul într-o parte, ca şi cum ar fi citit ceva nevăzut pe hornul cel negru al căminului, după care închise puţin ochii şi începu:

Măi fetică fi *De mult vreau să te întreb*.
Spune-mi drept, ca să te cred.
Oare din cer ai căzut.
Din pământ ai răsărit.
Că ai faţa ca o floare De nu ai asemănare.
Albă cum e laptele.
Rumenă în obrăjori.
Cu ochi negri.

Tăcu o clipă-două, după care îşi lăsă privirea din înaltul hornului, se uită în ochii lui Avakum şi continuă surâzând şireată:

Măi voinice
Nici din cer eu căzut.
Din pământ n-am răsărit.
Ci măicuţa.
Şi cu lapte m-a crescut.
Vin roşu mi-a dat la masă.
Struguri mi-a adus în casă şi de-aceea ochii mei sunt tot negri ca şi ei.
Iar rubinul vinului.
Ca şi spuma laptelui.
Mi-au dat frumuseţea lor (
De-s dragă flăcăilor.

Se aplecă sa dreagă focul şi bluza sa de stambă se desfăcu larg în jurul gâtului.

— Desigur că ai fost şi tu o zână de asta îi zise Avakum.

— Ce, parcă acum sunt de lepădat? îl fulgeră Bala-Jbaniţa cu ochii şi îşi trase bluza peste piept.

— Dimpotrivă, acum faci cât două zâne – râse Avakum.

Dându-şi seama că ochii lui vorbesc mai mult decât ar trebui, căscă şi se întinse, făcând pe omul obosit, îşi trosni mâinile şi se ridică.

— Ce, te duci? îl întrebă Balabaniţa, privindu-l de pe scaunul ei scund cu o expresie tristă şi surprinsă.

— Trebuie – zise Avakum. Le-am făgăduit prietenilor mei, geologilor.

Femeia nu răspunse nimic. Privi distrată focul, căză* nelul care fierbea la foc şi oftatul ei abia se auzi.

Inima lui Avakum, se frânse; în camera cea mare, atât de frumos luminată de flăcările focului năvalnic, Balabaniţa părea grozav de singură.

— Aş putea să nu mă duc – zise Avakum.

Ea îl măsură din ochi şi surâse blând.

— Du-te, să nu te aştepte! Eu o să îmbuc ceva la repezeală şi o să mă cule. De ce să te plictiseşti singur

23.

Dimineaţa era rece şi ceţoasă. Avakum îmbrăcă puloverul de iarnă şi stătu pe gânduri: ce să prefere – haina sport sau pardesiul, fiindcă avea buzunare secrete şi adânci, care îi puneau la îndemână toate cele necesare: lupa, câteva chei universale, lanterna electrică, o frânghie de cinci metri cu un cârlig, cutia de machiaj, un pansament şi nişte ochelari.

Balabaniţa plecase la lucru.

Când ieşi pe poartă, zâmbi. „Sunt albă ca laptele, sunt neagră ca strugurii, sunt roşie ca vinul”. – îşi aminti el cântecul şi zâmbi iarăşi. Dar în adâncul inimii – nici el nu ştia de ce – simţea un fel de tristeţe tainică şi profundă.

În dimineaţa asta, bai Marko Krumov îl tratâ cu nişte ouă fierte şi cu o bucată de brânză. Vorbiră despre gazdele geologilor. Pe urmă, când Avakum căută în buzunar ca să scoată bani, mustăciosul „maître d'hôtel" făcu un gest elocvent cu mâna.

— Ascultă, băiatule – zise el – de ce să te deranjezi de fiecare dată şi să-mi dai şi mie de lucru? Cu prietenii tăi avem o altfel de socoteală. Fiecare îmi dă la începutul lunii câte o hârtie de o sută, iar eu îi dau un carnet. Omul scrie în fiecare zi tot ce a consumat, iar la 31 ale lunii facem socoteala; dacă a dat mai mult, îi înapoieze restul, dacă mi-e dator, îmi plăteşte diferenţa ce trece peste o sută de leva. Îi convine şi lui, şi mi-e mai uşor şi mie. Nu vrei să faci şi tu la fel?

Avakum dădu din umeri. îi era totuna.

Bai Marko scoase de sub tejghea câteva carneţele şi i le întinse. Erau dintre cele mai simple – nişte carneţele cu foi din acelea liniate în pătrăţele. Pe coperta primului pe care-l deschise, Avakum văzu scris cu creion chimic: „Cpt. M. Kaludiev". Jumătate din pagini erau pline cu un scris ilizibil, de parcă ar fi fost de doctor. Al doilea carneţel era acela al lui Kuzman Naumov. Omul acesta posac şi închis în sine avea un scris mare, frumos, cu litere rotunde, ca un adevărat caligraf. „Pe ăsta să nu contezi" – gândi Avakum. Al treilea carnet aparţinea lui Icerenski. Mâna sa puternică scria citeţ, dar literele erau mărunte, ca nişte mărgele. Fiecare rând semăna cu un fir de aţă pe care stau înşirate cele mai mărunte mărgele ce se pot găsi în cine ştie ce dugheană de sat. „Ghiceşte-i acum caracterul după scris" – zâmbi Avakum şi aruncă toate carneţelele pe tejghea.

Îi lăsă lui bai Marko suta de leva de care vorbise, îl întrebă de casa femeii care împletea şi ieşi afară din cârciumă. Cernea o ploaie rece şi fină de tot, abia vizibilă.

Maria, femeia care împletea, locuia mai sus de casa lui Iliazov, dincolo de locul acela pustiu care despărţea partea centrală a satului de mahalaua de sus. Porţiunea aceasta, în unele locuri cu coline înalte, roasă de văi puţin adânci, era în întregime acoperită de tufe scunde şi de spini. Printre ele fuseseră tăiate câteva poteci care şerpuiau în diferite direcţii, dar cea mai dreaptă şi mai largă era aceea care trecea pe lângă casa pădurarului. Cotea apoi brusc spre sud şi ieşea la drumul care ducea spre satul Lăkite şi ocolea prin spatele „Zmeiţei".

Casa în care locuia Maria era scundă, ca şi cele mai multe case din Momcilovo, făcută din chirpici şi având un acoperiş din plăci de ardezie. Era însă văruită, curată şi cu perdeluţe de fileu la ferestre. În mijlocul curţii se înălţa un păr stufos, cu o bancă mare sub el, iar în jurul casei dădeau roată câteva straturi de flori cu nişte gherghine creţe.

Avakum bătu la poartă „mai bătu încă o dată, dai nu-i răspunse nimeni. Tocmai o apucase din nou pe cărăruie, când o femeie în vârstă îşi scoase capul de după gardul casei de alături, îl privi bănuitoare şi-i explică, încruntată, că vecina care împletea plecase să-şi ia laptele şi că avea să se întoarcă acasă cel mai devreme peste o jumătate de ceas.

Avakum străbătu din nou locul acela pustiu, zăbovi puţin pe înălţimea de unde coborâse Metodi în curtea lui Iliazov şi abia atunci observă că în faţa staţiunii geologice era o mişcare neobişnuită. Dădu ocol gardului şi intră în curte, aşa cum se cuvenea, pe poarta principală.

Sub ulmul uriaş se aflau doi catâri blânzi, pe care geologii îi încărcau cu cele mai diverse bagaje. De fapt, de treaba asta se ocupau Icerenski şi căpitanul, pe când Kuzman Naumov stătea puţin mai la o parte, fuma şi

privea în pământ, dus pe gânduri. Sergentul Gheorghi şi stăpânul celor doi catâri legau cu frânghia un balot lunguleţ.

— Dar unde plecaţi, fraţilor? îi întrebă Avakum mirat şi puţin trist. Dacă nu mă înşală ochii, îmi pare că vă pregătiţi pentru un drum lung!

— Iar ai ghicit! râse căpitanul, dându-şi chipiul pe ceafă.

Icerenski parcă nu observase prezenţa lui Avakum. Căuta nu ştiu ce într-o traistă şi părea foarte concentrat.

— Plecăm, amice dragă! râse căpitanul şi arătă cu mâna spre sud. După cum vezi, ne cheamă datoria spre noi realizări în câmpul muncii paşnice.

— O să vezi tu realizări!… îl ameninţă, cu degetul Icerenski. De ce-ai uitat pedometrul?

Căpitanul dădu fuga după aparat şi atunci Icerenski îşi întoarse capul spre Avakum. Nu spuse nimic, ci se uită în ochii lui şi tăcu.

— Plecaţi departe? întrebă Avakum.

— Ar fi mai bine să nu pui asemenea întrebări indiscrete – răspunse sec Icerenski. Şi, în general, să nu-ţi bagi nasul în treburile care nu au nimic comun cu acelea pentru care ai fost trimis aici.

— Oh, zise Avakum surâzând. Păi tocmai în legătură cât treburile mele întreb. Mai mult ca sigur că vă duceţi prin locurile care mă interesează şi pe mine.

— E treaba noastră unde ne ducem – se încruntă Icerenski. Şi continuă, privindu-l pe sub sprâncene: nu-ţi mai băga nasul unde nu-ţi fierbe oala. Ai obiceiul ăsta şi nu-i bine de loc. O să rămâi odată fără nas!

Aici, în curte, nu mai semăna de loc cu Icerenski din cârciuma lui Ileio.

— Să mă păzească Dumnezeul zise Avacum. Ţin

foarte mult la nasul meu. Şi, în general, am o foarte bună părere despre el. Aşa încât vă mulţumesc pentru sfatul cel bun pe care mi l-aţi dat!

Duse mâna la şapcă, făcu un semn din cap către Kuzman şi plecă. În drum îl întrebă pe sergent:

— Dumneata vei conduce animalele cu bagaje?

— Da' de unde! făcu Gheorghi un gest cu mâinile.

— Foarte bine – îi zise Avakum râzând – timpul e cam umed, nu prea e potrivit pentru un drum lung.

Ploaia măruntă continua să cearnă tot atât de liniştit.

Avacum o porni pe drumul care ducea spre Lăldte, pe urmă coti spre stânga şi urcă pe una din numeroasele coline care alcătuiau primele trepte ale „Zmeiţei". Se ascunse printre tufişuri, îşi scoase luleaua şi începu să fumeze.

Trecuse aproape un ceas când văzu venind pe drum caravana geologilor. În frunte se afla maiorul. Îi urmau Icerenski şi căpitanul, care mergeau umăr la umăr. După ei păşeau cu paşi egali cei doi catâri. Ariergarda era formată din Kuzman Naumov şi de stăpânul catârilor, J

Când caravana ajunse la cotitura cea mare şi se pierdu după muchia dealurilor, Avakum se sculă de jos, rămase câtva timp pe gânduri, după care începu să-şi croiască repede drum printre tufişuri, pornind-o spre apus. Aşa cum se aştepta, peste zece minute dădu în poteca cea largă şi, urcând pe ea, ajunse curând în faţa căsuţei în care locuia văduva pădurarului.

Maria era o făptură gingaşă, plăcută, cu umeri mici şi ochi albaştri, trişti. Zâmbea timid şi oarecum amar, cu buzele ei mici, îşi ţinea capul aplecat puţin într-o parte şi semăna mult cu păpuşile acelea blonde şi destul de fragile cu care se joacă fetiţele. Stătea în pragul casei albe, îl asculta pe Avakum, răspundea la întrebările lui cu glas

dulce şi cald, privind mereu îngrijată spre curtea alăturată.

— Se pare că vecina manifestă o mare curiozitate faţă de clienţii dumneavoastră, nu? o întrebă Avakum, umplându-şi calm luleaua.

Ea nu răspunse, ci lăsă doar capul în jos.

— Am auzit că împletiţi mănuşi foarte frumoase – zise Avakum. Lucrările mele îmi cer ca mai tot timpul să umblu pe-afară. De. aceea am venit la dumneavoastră ca să vă rog să-mi împletiţi cât mai repede nişte mănuşi frumoase. Se poate?

— Se poate – răspunse tânăra femeie. Dar trebuie să-mi aduceţi lână.

— Cum, dumneavoastră nu aveţi? se miră Avakum.

Ea dădu din cap.

— Asta-i foarte neplăcut! oftă Avakum aprinzându-şi luleaua cu chibritul. Păcat, am văzut nişte mănuşi de lină albastră făcute de dumneavoastră şi mi-au plăcut foarte mult. Aş fi vrut să-mi împletiţi unele la fel, din lină albastră.

— Nu mai am lână de-aia – zise Maria.

— Dar cum, aţi terminat-o atât de repede? făcu pe miratul Avakum. Acum câteva zile mai aveaţi şi acum aţi terminat-o?

Pe fruntea ei apărură câteva cute; femeia îşi privi mâinile – erau mici şi subţiri – şi oftă reţinut.

— N-a fost acum câteva zile – zise ea. Lâna aceea albastră am avut-o de mult, în vară. Şi am avut puţină. O păstram pentru mine.

— Da, da – zise Avakum. Aveţi ochi albaştri şi de aceea vă stă bine în culoarea asta. Trebuie s-o ţineţi pentru dumneavoastră, iar ăstuia… îşi frecă fruntea şi făcu un gest nervos cu mina… Uite că i-am uitat numele!

— Kuzman Naumov – îl ajută ea.

„Avakum trase adânc din lulea şi tăcu.

— Kuzman Naumov – repetă el. Aşa. A avut noroc! Păi de ce nu i-aţi făcut mănuşi din alt fel de lână?

— Pentru că nu aveam alta şi era tare grăbit.

Ea dădu din umeri şi se uită spre poartă.

— Îmi pare foarte rău – zise Avakum. Şi adăugă apoi zâmbind: Iertaţi-mă că m-am luat cu vorba şi v-am reţinut atâta.

Obrajii ei palizi se rumeniră.

Înainte de a ieşi pe poartă, se întoarse deodată şi arătă spre banca cea largă de sub păr:

— Aici s-a odihnit bunul dumneavoastră prieten, bietul dascăl Metodi în noaptea de 22 spre 23 august, nu-i aşa?

Femeia rămase locului, de parcă ar fi înlemnit în clipa aceea.

— Nu vă temeţi – zise blând Avakum. Sunt un prieten de-al lui şi mi-a destăinuit anumite lucruri.

Şi părăsi repede curtea.

Dar abia făcu câţiva paşi şi simţi o durere ascuţită în inimă; – îl înţepa ca un spin, revărsându-se în trupul lui ca un val de foc. Parcă avea ghiulele de plumb la picioare. Se întoarse repede, împinse portiţa şi se bucură mult când văzu că femeia rămăsese tot acolo, în mijlocul curţii.

— Am uitat ceva – zise Avakum apropiindu-se de ea.

Căută prin buzunarul fără fund de sub căptuşeala pardesiului şi scoase de acolo un stilou frumos, cu peniţă de aur şi cu un mic rubin la unul dintre capete. îl avea ca amintire din Uniunea Sovietică, unde fusese cu doi ani în urmă la specializare.

— Acest stilou – zise Avakum – îl trimite dascălul Metodi fetiţei dumneavoastră. Să-şi scrie lecţiile cu el.

Femeia luă stiloul şi, cu toate că încerca să pară

liniştită, în ochii ei luceau lacrimi.

— Să nu vă fie teamă – vorbi Avakum. Aveţi încredere că treaba asta neplăcută se va termina totuşi cu bine. S-ar putea să se reîntoarcă în sat chiar înainte de a cădea prima zăpadă.

Când, după câteva clipe, cobora pe cărare, nu mai simţea că are la picioare ghiulele de plumb. Se înţelege, făcuse un gest sentimental şi se ruşina de slăbiciunea lui, încruntând din sprâncene. Dar îşi simţea inima mai uşoară, ba chiar îi veni să fluiere un cântec vesel.

24

Casa lui moş Manasi se găsea la capătul dinspre apus al satului, în apropiere de drumul care leagă Momcilovo de şoseaua ce duce la Plovdiv. În faţa ei se afla o poiană largă, iar grajdurile din spatele casei dădeau chiar în pădurea de brad de la poalele muntelui.

Moş Manasi locuia singur de mulţi ani, deoarece era văduv şi unicul său fiu plecase la lucru la Kărjalx şi se căsătorise acolo. Cea mai mare parte a timpului şi-l petrecea la stupina gospodăriei colective, unde vedea de albine. Dormea acolo, într-o colibă, iar acasă venea doar o dată pe săptămână, ca să-şi ia una-alta şi să se primenească.

Căsuţa era mică, veche, cu acoperişul aplecat într-o rină. Avea o vatră şi o cameră – o odaie scundă, cu pământ pe jos şi cu o ferestruie îngustă şi zăbrelită care dădea spre poiana cea largă din faţa casei.

În această odaie locuia Kuzman Naumov Hristoforov, iar bătrânul, atunci când venea în sat, dormea pe o bancă îngustă lângă vatră.

Cu toate că nu era nicio primejdie de a fi văzut de cineva, casa fiind singuratică şi vremea ceţoasă, Avakum pătrunse în curtea lui moş Manasi venind dinspre pădurea

deasă şi întunecoasă de brad.

Nu fu nevoie să forţeze uşa – a fost destul s-o ridice puţin şi s-o tragă apoi într-o parte, pentru ca limba de fier a încuietorii să iasă din scoaba ruginită. O închise apoi uşor şi stătu câtva timp nemişcat, ca să-şi obişnuiască ochii cu semiobscuritatea din cameră, înăuntru mirosea a pământ umed şi a lemn de brad. Banca pe care dormea moş Manasi, acoperită cu câteva pături, şi o ladă lungă, în care moşul îşi păstra desigur hainele, erau toate lucrurile din odaie. În jurul poliţelor se întindeau fire dese şi negre de păianjen şi ieicolo vedeai câte o strachină sau câte o oală de pământ afumată.

În faţa vetrei era o uşă deschisă. De fapt de acolo venea lumina slabă ce pătrundea şi în această mică încăpere. Avakum trecu pragul înalt şi începu să cerceteze camera cu ochi atenţi. Cunoscând aspectul neglijent al inginerului, se aştepta ca şi locuinţa lui să fie murdară şi deranjată, dar aci totul era în perfectă ordine, ca într-o cameră de ostaş: podeaua măturată cu grijă, pătura cenuşie întinsă pe pat fără să facă măcar o cută, iar masa acoperită cu un carton verde foarte curat. Hainele inginerului erau atârnate într-un cui de fier bătut zdravăn în perete.

Avakum era sigur că nu va găsi aici mănuşile albastre. Avea însă obiceiul să ducă lucrurile până la capăt, chiar atunci când probabilitatea părea infimă, cât un bob de gnu. Desigur, în momentul de faţă, mănuşile albastre erau urma principală, dar experienţa îl învăţase să fie înţelept: la apa cea mare se poate ajunge dacă se merge la început pe firul celor mai mici pârâiaşe.

În primul rând examină masa. Era o masă simplă, de lemn, fără sertare. Pe ea nu se afla nimic în afară de o bucată de scândură dată la rindea şi în care era bătut un

cui. În acest cui stăteau înfipte fel de fel de hârtii. Avakum le scoase, îşi apleca privirea spre ele şi începu să le cerceteze cu atenţie: o documentaţie pedantă a tuturor ordinelor de serviciu, chitanţe cu plata chiriei, fişe de la casierie pentru plata salariului – toate pe numele lui Kuzman (cu excepţia chitanţelor de plata chiriei), eu semnături neeiteţe şi cu ştampila instituţiei. Actele erau aranjate cronologic – de la începutul lunii aprilie şi până la finele lunii septembrie.

Îşi scoase lanterna, o aprinse şi trecu pe rând fiecare foaie de hârtie prin dreptul lupei. Această prima analiză rudimentară a hârtiei nu-i arătă nimic. La prima privire nu părea să fie vorba de vreo scriere invizibilă. Avakum puse la loc actele în aceeaşi ordine în care le aranjase inginerul.

Căută după aceea pe sub saltea şi pe sub perne, se uită sub pat. Luă iarăşi pernele şi salteaua şi le pipăi cu cea mai mare atenţie.

Rămânea să mai cerceteze hainele. În buzunarele lor găsi doar câteva beţe de chibrit şi seminţe de floarea-soarelui. Şi nişte ochelari de soare pe care îi scoase din buzunarul de sus, din stânga, al hainei sport. Ochelarii nu aveau nimic deosebit. Dar Avakum îi reţinu mai mult timp în mâinile sale, gândindu-se. Lentilele – mai spre rame – erau acoperite cu un strat gros de praf albicios, îl privi cu lupa; praful consta din mici granule tari, lipite una de alta într-o masă compactă.

La Momcilovoşi în jurul satului, drumurile erau de pământ, nu de piatră, prin urmare şi praful care se forma pe ele era de aceeaşi natură. Un astfel de prai se transformă pe sticlă într-un strat subţire şi neted atunci când lentilele sunt umede de transpiraţia care se adună pe marginea orbitelor ochilor.

Stratul granules de pe lentilele inginerului era

alcătuit din firicele de piatră aproape microscopice. Cu asemenea părticele sunt acoperite şoselele aşternute cu pietriş sau cele pavate.

Când omul merge pe jos, pe ochelarii lui se prinde o cantitate neînsemnată de asemenea părticele. Când însă merge cu bicicleta sau cu motocicleta, atunci cantitatea firelor de praf creşte de câteva ori. Dacă

ISO

afară e irig, stratul format e mai subţire, dacă e cald – e mai gros.

Şi astfel Avakum citi pe ochelari că inginerul a călătorit pe vreme caldă cu bicicleta" sau motocicleta pe drumuri cu pietriş sau pavate.

Înainte de a pune ochelarii la locul lor, mai căută o dată în buzunar – de data asta nu dădu însă peste beţe de chibrit, şi nici peste seminţe de floarea-soarelui, ci peste o hârtie subţire, îndoită de mai multe ori.

Era o chitanţă de benzină. Pedantul inginer nu aruncase la gunoi nici acest act fără niciun fel de importanţă.

Avakum desfăcu chitanţa şi inima începu să-i bată din ce în ce mai tare. Hârtia era dată de staţia de benzină care fusese de serviciu la Plovdiv în noaptea de 22 spre 23 august.

Şi iată cum „pârâiaşur ducea într-adevăr spre apa cea mare.

Îşi copie chitanţa şi, fără să mai întârzie nicio clipă în casa cea întunecoasă, ieşi afară.

Mai departe, evenimentele se desfăşurară astfel:

Chemă la telefon – din cancelaria gospodăriei colective – Direcţia regională Smolian şi ceru să i se trimită cât se poate de repede o motocicletă puternică. După aceea porni pe drumul care ducea spre satul Lăkite.

Motocicleta îl întâlni chiar la capul satului. Dădu ordin agentului care o adusese să ceară de la Sfatul Popular un mijloc de transport pentru a se întoarce la Smolian, iar el încălecă pe şa şi porni cu viteză mare pe drumul care ducea spre şoseaua Plovdivului.

Era ora şase dimineaţa.

Cernea aceeaşi ploaie măruntă şi abia vizibilă. Pe culmi şi deasupra pădurilor lunecau ceţuri albe.

Motocicleta înghiţea kilometrii cu o viteză nebună. Avakum nu se gândea decât la un singur lucru: să nu cumva să derapeze la vreuna din cotiturile mai bruşte.

La Plovdiv sosi îndată după prânz. Era îngheţat şi din cauza vântului faţa lui părea mai aprinsă decât sprânceana lui cea roşie.

Găsi staţia de benzină, arătă casieriţei numărul chitanţei lui Kuzman şi o rugă să-i spună aproximativ cam la ce oră fusese eliberată. Casieriţa răsfoi chitanţierul şi observă că dăduse chitanţa imediat ce-şi luase serviciul în primire.

— Clientul acesta a primit benzina la ora 1 şi 20 de minute după miezul nopţii – zise ea.

Avakum îi mulţumi. Ieşi în stradă aproape ameţit; în cazul când Kuzman Naumov luase benzina la ora 1 şi 20 de minute după miezul nopţii, însemna că n-a putut sosi la Momcilovo mai devreme de orele patru dimineaţa. Adică aproape două – ofe după cele petrecute în curtea lui Iliazov.

Bineînţeles, Kuzman Naumov şi autorul crimei nu erau una şi aceeaşi persoană.

Dar mănuşile albastre? Doar Kuzman fusese cel ce primise mănuşile de la Maria, care i le împletise! Nu găsise el fire din aceste mănuşi albastre pe pervazul ferestrei sparte de la casa lui Iliazov?

Avakum îşi duse motocicleta ceva mai departe de staţia de benzină, îşi aprinse o ţigară şi rămase pe gânduri. Abia mai târziu observă că se afla în faţa vitrinei unei frizerii. Intră înăuntru şi, în timp ce frizerul îl tundea şi-l bărbierea, continua să gândească la Kuzman Naumov şi la mănuşile albastre. La un moment dat surâse.

— Sunteţi mulţumit? îl întrebă bărbierul periindu-i haina.

— Foarte mulţumit – zise vesel Avakum.

După câteva minute se afla la Direcţia regională. Chemă pe locotenent şi îi ceru să se ducă la hotelul „Trimontium”, să cerceteze formularele de intrări de la 22 august şi să-i comunice la telefon dacă numitul Boian Icerenski a tras la hotel în acea noapte.

După o jumătate de oră, locotenentul telefonă:

— Persoana care vă interesează a avut camera nr. 207 şi a plecat din hotel în noaptea de 22 spre 23 august, fără însă a se putea preciza ora.

— Excelent! zise Avakum. Aduceţi-mi formularul completat de el la intrare, dar împreună cu toate celelalte formulare – din acea seară. Cred că înţelegeţi de ce 1

Când locotenentul scoase din maldărul cel gros formulatul care-l interesa şi i-l întinse, Avakum dădu din cap t formularul lui Boian Icerenski era completat de mâna lui Kuzman Naumov. Îi recunoscu imediat scrisul – mare, rotund, de parcă ar fi lost al unui caligrafi

În mai puţin de douăzeci de minute i se comunicară de la Sofia seria şi numărul buletinului de identitate al lui Boian. Datele coincideau perfect cu acelea care farseseră scrise pe formular.

Avakum mulţumi locotenentului şi d trimise înapoi la hotel cu toate formularele. Acum el ştia, fiară pic de îndoială, că în noaptea de 22 spre23 august, Kuzman

Naumov îi asigurase un alibi indiscutabil lui Boian Ieerenski, posedând lin buletin de identitate fals – pe numele său, cu datele sale, dar cu fotografia lui Kuzman Naumov Hristoforov. x”.

Înainte de a pleca, Avakum ragă Direcţia din Smolian să cheme – chipurile pentru oarecare informaţii – pe cei doi sergenţi care păzeau casa lui Iliazov, iar înlocul lor să trimită alţii. Aceştia din urmă trebuiau să-l lase să intre la staţia geologică la orice oră. Comunică parola de intrare şi închise telefonul. După aceea căută ceva în cartoteca bii oului de adrese, îşi notă una anume şi pe la orele două după-amiază părăsi Direcţia.

Casa pe care o căuta se afla cam la mijlocul străzii ce trecea prin spatele Teatrului Naţional. Era o clădire masivă, cu două etaje, construită în stil semibaroc, cu storuri la ferestre şi cu cornişe sub cele două balcoane.

Îi deschise o femeie în vârstă, îmbrăcată într-un capot de casă de culoare închisă, cu o figură palidă, delicată şi care, în ciuda zbârciturilor, păstra încă urme din frumuseţea de altă dată, ştearsă acum de numărul anilor.

— Doamna Icerenski? întrebă femeia în vârstă. Iar după ce tăcu o clipă-două, mai întrebă: Şi cine o caută?

— Un coleg al soţului ei – răspunse zâmbind Avakum.

Femeia îl invită într-un mic hol cu pereţii îmbrăcaţi în lemn roşu şi cu tavanul împodobit cu ornamente. Această frumoasă locuinţă, plină până la refuz cu mobile demodate, părea părăsită şi îmbătrânită ca şi femeia în vârstă care-l primise.

— Eu sunt mătuşa doamnei Icerenski – zise femeia. Aici, la etajul ăsta, locuiesc chiriaşii noştri, iar noi ne-am strâns cu toţii sus, la etajul al doilea.

Îi arătă o scară interioară în spirală, lucrată de asemenea în lemn roşu, cu coloane şi balustrade lustruite.

Scările, acoperite cu un covor îngust de pluş roşu, ros şi rupt pe alocuri, scârţâiau uşor. Lui Avakum i se păru că întreaga casă avea o oarecare distincţie.

Mătuşa doamnei Icerenski îl introduse pe Avakum în salon, îl rugă să ia loc şi îi promise că o va chema îndată pe nepoata sa care, neaşteptând musafiri, era în „negligé”.

Salonul, ca şi holul primului etaj, era la fel de încărcat cu cele mai felurite mobile, dintre care unele, ca de pildă măsuţa rotundă, cu picioarele cafenii, sau fotoliul de pluş, purtau pecetea barocului târziu de la începutul secolului nostru.

Din camera vecină se auziră glasuri limpezi de copii. După vreo zece minute intră în salon soţia lui Boian Icerenski. Era o femeie înaltă, zveltă, de vreo treizeci de ani, cu părul puternic oxigenat şi cu buze cărnoase, proaspăt făcute. Avea o faţă uimitor de albă, frumoasă, cu o expresie plăcută, dar oarecum veştedă, ca a unei femei care doarme puţin noaptea. Purta o rochie cafenie, iar ca podoabă avea la piept o broşă de aur.

Îi întinse mâna şi Avakum i-o sărută foarte ceremonios.

— Vă aduc salutări de la soţul dumneavoastră – zise Avakum, trăgând galant până la ea un scaun vienez din pai împletit. Şi mii de scuze că mâine nu va avea plăcerea să vină să vă vadă.

— Aşa? zise doamna Icerenski cu o voce ce trăda o indiferenţă îngrozitoare şi neaşteptată. Se aşeză pe scaun şi îşi îndreptă uşor umerii. îmi pare foarte rău.

Dar şi regretul fusese exprimat cu aceeaşi voce rece şi indiferentă.

Avakum o privi în ochi şi dacă n-ar fi fost obişnuit să întâmpine în linişte chiar şi cele mai neaşteptate surprize, n-ar fi lipsit mult să scoată un strigăt de uimire: femeia

avea ochii lui Icerenski – alungiţi, cu timbre cafenii în culoarea lor galbenă. În clipa asta, ei păreau mai mult cafenii decât galbeni.

Avakum îşi scoase pachetul de ţigări, i-l oferi şi ea luă o ţigară. Când îi întinse chibritul ca să şi-o aprindă, observă că degetul arătător şi cel mijlociu erau îngălbenite de tutun.

Ea nu întrebă clin ce cauză bărbatul său nu putea veni. Trăgea adânc din ţigară şi tăcea.

— Geologii noştri au primit o sarcină urgentă şi au plecat în munţi – zise Avakum, silindu-se neapărat să pară vesel. Şi eu am fost trimis la Momcilovo, dar am cu totul altă misiune: studiez trecutul acestei interesante regiuni. Probabil că mergeţi deseori la Momcilovo, nu este aşa?

Dimpotrivă – făcu un semn negativ cu capul doamna Icerenski. N-am fost niciodată la Momcilovo ăsta al dumneavoastră. Şi, după ce mai trase un fum de ţigară, adăugă: Şi n-am nicio poftă să-l văd.

— Pierdeţi foarte mult – surâse Avakum. Peisajul de la Momcilovo este foarte interesant. Şi, pe urmă, în regiunea asta a trăit odată Momcil, vă amintiţi doar din istorie acest minunat erou! Capitala lui a fost undeva spre sud, în câmpie, dar adevărata lui cetate a fost desigur pe muntele Karabair, atât de inaccesibil Sper să descopăr anumite urme. Dar dumneavoastră nu vă place la munte şi asta-i rău.

— E rău – aprobă doamna Icerenski.

— Nici fratelui dumneavoastră nu-i place muntele?

Sprâncenele ei tremurară şi femeia privi în lături.

I – N-am niciun frate – zise ea.

Tăcură. Pe urmă Avakum reluă zâmbind:

— Măcar la copiii dumneavoastră trebuie să dezvoltaţi dragostea pentru natură – zise el.

Şi o privi direct în ochi. Pupilele ei se dilatară dintr-odată, de parcă ar fi văzut în faţa ei ceva groaznic. îşi trase capul înapoi, ferindu-se parcă de o lovitură.

— Nu am copii – şopti ea.

— Cetăţeană Viktoria – Avakum se încurcă puţin – cum vă numeaţi ca fată? Iertaţi-mă, dar mie îmi place să spun femeilor pe numele lor de familie.

— Ştefanova Strateva – surâse pentru prima dată doamna Icerenski.

— Cetăţeană Viktoria Ştefanova Strateva – zise solemn Avakum – bun e Dumnezeu, nu desperaţi, sunteţi încă atât de tânără! Puteţi avea de acum înainte o jumătate de duzină de copii!

Ea îşi scutură umerii şi tăcu din nou.

Avakum se ridică.

— Aveţi să-i comunicaţi ceva în mod special soţului dumneavoastră?

— Nu – şopti doamna Icerenski.

Luându-şi rămas bun, el îi sărută din nou mina şi râse, cu toate că simţea că-l strânge de gât cineva nevăzut şi că urechile îi vâjâie de parcă i-ar fi răsunat în ele zgomot de cascade.

Întoarse motocicleta spre Direcţia regională şi, când ajunse aci, rugă imediat să i se adune informaţii despre familia Ştefanov Stratev din Plovdiv.

O jumătate de oră mai târziu, Avakum fuma ţigară după ţigară, răsfoind cu atenţie un mic dosar.

Ivan Ştefanov Stratev din Plovdiv fusese mulţi ani reprezentant al unor firme engleze de maşini agricole. Soţia sa, Ilar ia Pecenikova, tot din Plovdiv, fugise în anul 1922 cu un funcţionar de la consulatul englez, luându-l cu ea şi pe fiul său Ilarie, în vârstă de patru ani. Şase ani mai târziu, Ivan Ştefanov se căsători a doua oară şi avu din

această căsătorie o fată, pe nume Viktoria. A doua soţie a lui Ivan Ştefanov a murit cu puţin timp înainte de a începe cel de-al doilea război mondial, iar el însuşi a încetat din viaţă în anul 1944. După unele informaţii neconfirmate, Ilaria, părăsită de prietenul ei englez, ar fi găsit un bulgar stabilit în Anglia cu care s-ar fi căsătorit, dar acestea erau probabil simple zvonuri…

După-amiază, pe la orele cinci, Avakum o porni înapoi spre Momcilovo.

25

Balabaniţa îl întâmpină în tindă – zâmbitoare, veselă, cu mânecile suflecate.

— Ce-i cu tine, omul lui Dumnezeu, ce s-a întâmplat? îi zise ea, privindu-l cu ochi umezi. Pe unde ai umblat toată ziua?

— Am fost pe-aci, prin împrejurimi – răspunse Avakum. Doar asta-i meseria mea, să bat drumurile şi să caut antichităţi, lucruri vechi!

— Vechituri! şi Balabaniţa râse din toată inima. A şi găsit ce să caute! Păi, vechituri ai şi aici, lângă tine. Eu ce sunt?

Stătea în tindă şi-l privea provocător.

— De bătrâneţe ca a ta fug ca de foc – zise Avakum. Mă tem să nu mă aprind 1

— Păi eu pot să-ţi fiu mătuşă, măi omule! i-o trânti Balabaniţa, punând mâinile în şolduri.

— Tuşă, mătuşă – îi zâmbi Avakum punându-i mâna pe umăr – caută mai bine o pătură, ceva, să acoperim motocicleta asta, că la noapte, după cât se vede, iar o să plouă.

— N-ai nicio grijă – răspunse Balabaniţa, făcându-se că nu observă mâna lui. Mai bine intră în casă să te încălzeşti şi să te usuci puţin, că eşti ud ca o găină plouată.

Vrei să laşi o văduvă cu şase copii?

— Să mă ferească Dumnezeu! oftă Avakum. Aş răspunde cu dragă inimă invitaţiei tale, tuşă Balabaniţă, dar mai întâi trebuie să mă duc să-i spun două vorbe lui bai Grozdan, că aşa ne-am înţeles.

Ea se dădu într-o parte şi îşi încruntă sprâncenele.

— Ieri prieteni, astăzi bai Grozdan, mâine mai ştiu eu cine! Ce-i asta? zise ea, ameninţându-l cu degetul.

Din cameră venea un miros de pâine caldă, coaptă sub ţest. Avakum înghiţi în sec şi îşi aminti că din dimineaţa aceea nu pusese nimic în gură.

— Tocmai bine o să-mi fac poftă de mâncare – zise Avakum pornind spre poartă. Deocamdată nu mi-e foame.

Noaptea era întunecoasă, bătea un vânt rece. Avakum mergea pe nişte uliţe lăturalnice şi de câteva ori alunecă, gata să cadă în noroi. Până la casa lui Iliazov nu era niciun kilometru, dar nu-l putu străbate decât în vreo patruzeci de minute. Când, în cele din urmă, se apropie de poarta înaltă, limbile fosforescente ale ceasului său arătau orele zece.

Respiră adânc, îşi trecu mâna pe obraz şi stătu câtva timp nemişcat. Sângele îi zvâcnea ia tâmple şi parcă-i fugea pământul de sub picioare.

Pe urmă se gândi: „Oare i-or fi schimbat pe cei doi sergenţi?”

Tuşi încet şi deschise poarta. La câţiva paşi în faţa lui auzi o voce:

— Cine-i?”

Vocea nu-i era cunoscută.

— Vreau să-mi potrivesc ceasornicul. Cât e ceasul?

— Poţi trece – răspunse cu un glas mai moale sergentul.

Trebuia să lucreze fără lumină şi de aceea broasca

uşii exterioare îi dădu destul de furcă – părea că nu mai isprăveşte.

În sfârşit, tind intră în holul de piatră, se aşeză pe podea să respire câteva clipe. Cu o plăcere de nespus, îşi sprijini capul de perete şi închise ochii. „Cât e de bine!” gândi el şi oftă. Şi în acelaşi moment simţi că se scufundă într-o mare liniştită, în adâncul unui întuneric blând, luminat ici-colo de pete verzi sau violete.

Când deschise ochii se sperie. Nu cumva dormise tocmai atunci când era mai bine de lucrat? Avea senzaţia că a dormit ceasuri întregi – atât de multe vedenii îi trecuseră prin faţa ochilor. Se uită la ceas: era zece şi douăzeci de minute.

Aşa cum bănuise, uriaşa broască a casei lui Iliazov speria doar ochiul prin mărimea ei – în realitate fiind o broască simplă, cu cel mai obişnuit mecanism. Avakum, căruia nu-i plăceau victoriile ieftine, se încruntă chiar.

Când intră înăuntru, prima grijă fu să acopere fereastra cu sacoul şi după aceea şi cu pardesiul său. Aprinse apoi lanterna, găsi două ace de siguranţă şi prinse cu ele hainele de rama de lemn a ferestrei, ca să nu străbată afară nicio rază de lumină. După aceea răsuci comutatorul electric.

În mijlocul camerei erau puse grămadă tot felul de instrumente – mari şi mici, trepiede cu dispozitive de măsurat nivelările, sextante, rulete, fire cu plumb, cutii cu instrumente de desen, tuşuri, table de logaritmi şi tot felul de rigle necesare inginerilor. În faţa ferestrei se afla o etajeră de lemn cu mai multe rafturi. Pe raftul din mijloc se găseau câteva dosare, care atraseră de îndată atenţia lui Avakum. îl luă pe cel mai mare şi nu greşi: era dosarul care cuprindea deplasările zilnice ale grupei. Avakum se aşeză pe podea şi începu să-l răsfoiască. La 8 august,

geologii, împreună cu căpitanul Kaludiev, făcuseră a patra lor cercetare în regiunea de la sud-eşt de Karabair. Ridicaseră coordonatele câtorva puncte. Ultimul punct se găsea, atât ca longitudine cât şi ca latitudine în imediata apropiere a punctului indicat de gonioame trişti drept locul staţiunii clandestine de radio care emisese pe unde ultrascurte.

Avakum zâmbi, băgă mâna în buzunar după ţigări, dar îşi dădu imediat seama că nu trebuia să fumeze. Se uită la data de pe ultima schiţă – chiar sub semnătura maiorului Ingiov se scrisese cu creion roşu: 10 august.

Şi astfel, la 10 august, în sectorul haşurat unde grapa îşi făcuse cercetările sau, mai precis, la marginea dinspre răsărit a acestui sector, staţiunea clandestină de radio transmisese o radiogramă cifrată.

Avakum se sprijini în coate şi începu să urmărească cu degetul, milimetru cu milimetru, schiţa cartografică. Locul staţiunii de radio se învecina cu marginea dinspre răsărit a sectorului haşurat. De la această margine era însemnat cu o linie punctată, care ducea spre nord-notdvest, drumul de întoarcere al grupei; el se termina în depresiunea dintre Momcilovo şi satul Lăfcite.

Avakum închise dosarul şi-l aşeză la locul său. Acum ştia foarte bine că individul X, care făcea parte din grup, îşi urmase colegii, rămânând în urma lor vreo jumătate de oră, timp în care reuşise să facă legătura cu centrul de peste graniţă şi să-şi transmită radiograma sa cifrată. Ştiind şi amănuntul că emisiunea avusese loc în timpul nopţii, Avakum putea afirma precis că individul X sau cunoştea cifrul pe dinafară, sau îl utilizase cu ajutorul lanternei, sau cifrul însuşi era luminescent.

Stinse lumina şi, în timp ce se îmbrăca, simţi că-i groaznic de obosit.

Când ajunse acasă, găsi în faţa uşii un scăunel pe care se afla o bucată mare de pâine, rece acum, şi nişte brânză, totul învelit într-o cârpă de cânepă. Puse mâncarea pe masă, fără să se atingă măcar de ea. După aceea îşi scoase mica sa staţie de radio, stinse lumina şi, în timp ce fluiera ca să acopere ţăcănitul aparatului, transmise la Sofia o scurtă radiogramă cifrată: „Verificaţi dacă printre bulgarii din Anglia a existat sau mai există un membru al familiei Icerenski. Aştept informaţii despre el şi despre familia sa. Ultraurgent. Stop”.

Încuie staţia de radio în geamantan şi se aşeză pe marginea patului, ca să-şi facă planul de lucru pe a doua zi.

Afară sufla vântul şi ramurile bradului noduros loveau ritmic în geam.

Se trezi aşa cum se culcase – îmbrăcat şi încălţat: Adormise rezemat cu spatele de perete. Se uită la ceas – era aproape două după miezul nopţii.

Căută pe pipăite pardesiul, se îmbrăcă, deschise fereastra şi trecu atent pe ramurile groase ale bradului. După aceea închise din nou fereastra şi, apărându-şi ochii de cetina-i ţepoasă, coborî încet la pământ.

Nu se îndreptă spre poartă, ci o porni pe poteca ce ducea la pârleazul gardului de spini.

Ieşi >în ulicioară şi stătu câtăva vreme locului, ascultând atent. Doar vântul sufla şi fluiera printre garduri şi căsuţele tăcute.

Amintindu-şi de tot ceea ce-i spusese bai Marko Krumov despre casa în care locuia Boian Icerenski, Avakum se îndreptă spre sud şi, după douăzeci de paşi, ieşi în uliţa cea mare, care înconjura cârciuma lui Ilcio şi dădea în drumul ce ducea spre satul Lăkite. Numără patru case pe dreapta şi se apropie de a cincea. În această casă,

aflată în spatele unui gard înalt de chirpici, locuia Boiart. Icerenski. Marko Krumov îi spusese că geologul stătea singur aici, deoarece stăpânii casei se mutaseră încă de anul trecut la Madan.

Avakum se apropie de casă, dar dintr-odată se opri. Chiar lângă gard răsări în întuneric, de parcă ar fi ieşit din pământ, o maşină. În jurul ei plutea încă, abia simţit, un miros de benzină şi de cauciucuri încălzite.

Avakum era cât pe-aci să-şi muşte buza de jos. Se apropie de maşină în vârful picioarelor, abia ţinându-şi răsuflarea. Era o maşină deschisă, un „Willy's" de patru locuri.

În gardul de chirpici se căsca un spaţiu liber – omul cu maşina lăsase poarta deschisă.

„Mi-au luat-o înainte" – oftă în sine Avakum. În aceeaşi clipă pătrunse în curte şi, pentru a doua oară se opri – la etaj, în fundul cerdacului ştiund, se vedea lumină la o fereastră.

Îşi aduse aminte că încă din uliţă simţise mirosul de benzină şi de cauciucuri încălzite. „Amicul ăsta a sosit chiar acum" – gândi el. Păşind cât putea de prudent, în vârful degetelor, şi ţinându-şi respiraţia, Avakum se strecură până la uşă. Apăsă uşor clanţa şi pentru prima dată în viaţa sa înjură, chiar dacă o făcu în gând. Uşa era încuiată cu o broască secretă. Se dădu câţiva paşi înapoi şi scrâşni din dinţi neputincios. îşi înfipse unghiile în palmă, strângându-şi pumnii, şi simţi că inima sta gata să-i plesnească – parcă i-o apucase cineva în palma sa uriaşă şi i-o strângea fără milă.

Dar nu dură decât câteva clipe. Băgă îndată mâna în buzunarul interior al pardesiului şi îşi scoase de acolo frânghia. Era lungă de cinci metri şi prevăzută la unul din capete cu un cârlig de oţel. Făcu câţiva paşi spre marginea

cerdacului şi, aruncând cârligul în sus, scoaba se prinse de lemnul subţire al balustradei şi se înţepeni. Avakum se descălţă, se apucă de frânghie şi, sprijinim du-se cu picioarele. de perete, se căţără până sus în cerdac. Se aplecă, se târî până la fereastră şi se uită înăuntru.

Într-adevăr, noaptea asta era noaptea marilor surprize, înăuntru, îmbrăcată într-o haină verde sport şi eu părul ei blond legat cu o basma, se afla Viktoria Ieerenski. Femeia căuta nervos, răscolind prin sertarul de la mijlocul unei mese de bucătărie. Scoase o mulţime de furculiţe şi cuţite, le aruncă pe podea şi căută mai departe. Când îşi retrase mâna din sertar, ţinea în ea o cupă mare de argint strălucitor. Trase lângă ea scaunul din apropiere, se aşeză la masă şi, ţinând cupa în poala ei, începu: îndată un joc ciudat. După. mişcările făcute părea că freacă şi lustruieşte marginea de sus a cupei. Avakum nu putea să vadă prea bine tot ceea ce făcea femeia, deoarece era aşezată cu spatele spre el. Viktoria luă apoi de pe masă o foaie de hârtie şi un toc, pe care, muindu-l într-o sticluţă mică şi privind în poala sa, scrise câteva rânduri. Aruncă apoi tocul şi vărsă conţinutul sticluţei pe podea. După aceea luă un creion, şi mai scrise pe aceeaşi bucăţică de hârtie încă vreo două-trei rânduri, Aşeză această foaie pe hârtia groasă de pe masă şi începu apoi să frece din nou marginea de sus a cupei.

Toată operaţia nu dură mai mult de cinci minute. Viktoria Ieerenski se sculă apoi de pe scaun, îşi scoase basmaua, o întinse pe podea şi adună într-însa cuţitele şi furculiţele aruncate. Deasupra acestei grămezi adăugă şi cupa de argint. Făcu apoi o mică boccea, legând colţurile basmalei, şi o băgă în geanta sa de piele, care se afla sub masă şi pe care Avakum abia acum o observă. îşi luă geanta în mâna stângă, iar cu dreapta stinse lumina

electrică.

În aceeaşi clipă, Avakum făcu un salt* spre balustrada cerdacului, o încalecă şi sări la pământ. Simţi o durere ascuţită în călcâie şi în glezne, dar nu se opri, ci o luă la fugă prin curte şi ieşi în uliţă. Se uita în jurul său, stătu o clipă şi iarăşi îşi încordă atenţia. Dinspre curte se auzeau paşi. Atunci trecu în spatele maşinii şi se vârî sub ea.

Vântul continua să bată puternic şi crengile copacilor gemeau de parcă ar fi cerut îndurare cuiva.

Viktoria Icerenski îşi puse geanta între cele două canapele ale maşinii, se aşeză la volan şi apăsă pedala. Electromotorul hârâi puţin, după care se opri. Aceasta se repetă de câteva ori, dar motorul nu porni. Femeia se dădu jos, ridică puţin capota maşinii şi, după clipocitul pe care-l auzi, Avakum îşi dădu seama că turna benzină în carburator.

În timp ce ea cerceta motorul, Avakum se târî în spate, se ridică, îngenunche şi cuprinse cu braţele cauciucul de rezervă.

Viktoria Icerenski apăsă iarăşi pedala şi de data asta motorul porni îndată. În timp ce ea ambreia, Avakum se ridică în picioare şi, când maşina porni, se trânti pe burtă, lungindu-se peste locurile din spate, întinse mâna şi apucă geanta de piele. Viktoria Icerenski băgă în viteza a doua şi Avakum se aruncă prudent înapoi. Căzu cu faţa la pământ, murdărindu-se de noroi, dar fără să lase geanta de piele din mâna.

Maşina se pierdu în întuneric.

Avakum se ridică, lovit şi murdar de noroi, dar vesel.

Se întoarse pe acelaşi drum şi intră iarăşi în camera sa, căţărându-se pe crengile bradului bătrân. Ceasul era aproape patru, dar întunericul era tot atât de adânc, de

parcă nu s-ar fi apropiat zorile, ci miezul nopţii.

Aprinse lampa, se privi în oglinda de buzunar şi râse. Puse geanta de piele pe masă şi începu să scoată din buzunarele adânci ale pardesiului celelalte trofee luate din casa lui Boian: sticluţa goală, al cărei conţinut îl vărsase Victoria pe podea, alte două sticluţe pline cu un lichid roşu şi o bucată de hârtie cu câteva cifre scrise la repezeală.

La una din aripile ferestrei prin care o urmărise pe Victoria Icerenski văzuse o ramă goală. Se părea că geamul fusese scos cu multă atenţie, deoarece pe cercevea nu putuse să descopere niciun cuişor. Rama nu fusese chituită şi urmele găurilor se vedeau foarte proaspete. Avakum măsurase lungimea şi lăţimea ramei goale şi scrisese dimensiunile pe hârtia pe care acum o puse pe masă. De fapt, el îşi băgase mâna în această deschizătură ca să răsucească zăvorul ferestrei şi să se strecoare în cameră.

Cele două sticluţe nu erau ale lui – le găsise în bucătărie, după o mulţime de alte sticle. Iar lichidul cu care le umpluse – probabil vin – îl turnase din cele două sticle absolut identice pe care le descoperise în dulapul din bucătărie. Ambele sticle erau goale până la jumătate şi aveau aceleaşi etichete – „Şampanie bulgărească” – şi desigur nu le-ar fi dat nicio atenţie, dacă pe eticheta uneia dintre ele n-ar fi observat un mic cerc, făcut cu creion chimic.

Şi astfel, după ce lăsă trofeele, se spălă pe mâini cu spirt (spirtul bietului dascăl Metodi!), deschise geanta şi cercetă cupa de argint. Marginea de sus şi fundul acestei cupe erau la fel. Aveau acelaşi diametru, dar diametrul interior al fundului era relativ mai mic decât cel exterior. Gupa avea un luciu mat, deoarece argintul era vechi. Un fel de coroană – o bordură încrustată, groasă – înconjura

marginea de sus a cupei, şi acest ornament atrase îndată atenţia lui Avakum. De obicei, argintarii nu puneau asemenea ornamente pe cupele de formă cilindrică, ci numai pe cele cu formă conică, şi asta pentru a crea un echilibru între marginea de sus şi fundul cupelof. La o cupă cilindrică, cum era aceea pe care Avakum o avea în mână, un astfel de ornament dovedea un gust artistic îndoielnic.

Totuşi ornamentul exista, ba era chiar izbitor prin mărimea lui. Avakum ştia din experienţă că atunci tind ceva îţi sare în ochi, elementul „întâmplător" trebuie scos din cauză.

Privi câtva timp cupa fără să clipească, apoi, deodată, învârti marginea ei de sus de la dreapta la stânga. Partea de sus a cupei începu să se deşurubeze uşor de partea ei de jos. Filetul era destul de puţin adânc, dar des ca la lupa unui binoclu. Sub el se ascundea o a doua cupă, interioară, făcută dintr-un metal subţire şi uşor. „Duraluminiu66 – gândi Avakum.

Cupa interioară era împărţită în mici pătrate şi în fiecare din ele era săpată câte o literă latină. Literele alcătuiau cuvinte şi rânduri. Erau patru rânduri unul sub altul, ca versurile unei strofe.

Avakum mai observă încă un amănunt; săpăturile literelor erau astupate cu o substanţă verzuie.

Stinse lumina şi în aceeaşi clipă micuţele litere scânteiară cu lumina lt>r fosforescentă.

1 anse from dreams of thee in the first sweet sleeps of, when the winds are breathing and the stars are shining

Era frumos, foarte frumos, şi Avakum, extaziat, reciti versurile de mai multe ori pentru plăcerea sa.

Dar vremea trecea şi dintr-o curte vecină cântă un cocoş. Se trezi din visare xei făcu ceea ce ar fi făcut

oricare în locul său: luă prin radio legătura cu Sofia şi dictă cuvintele englezeşti literă cu literă, aşa cum erau aşezate în pătrăţelele de pe cupă. Comunică şi numărul total al pătrăţelelor, precum şi pe acelea care rămăseseră goale sau conţineau un semn oarecare de punctuaţie. Se gândi câteva secunde şi transmise iarăşi: „Cereţi urgent Direcţiei din Plovdiv arestarea Viktoriei leerenski; arestaţi de asemenea pe proprietarul maşinii „Willys” cu care a călătorit astă-noapte până la Momcilovo”. Transmise de două ori cifra din cod care însemna „foarte urgent”, ceru o nouă legătură pentru orele două după-amiază şi anunţă sfârşitul emisiunii.[16]

După ce strânse toate „trofeele” şi le băgă în geamantanul său, se cuibări în aşternutul patului şi adormi în aceeaşi clipă.

Afară începuse să se crape de ziuă. Dimineaţa se ivi posomorâtă şi ceţoasă.

La ora nouă coborî la gustarea de dimineaţă în cârciuma lui 11 ci o. Din vorbă în vorbă ajunse la nevasta lui Icerenski.

— Dacă aş fi în locui lui – zise Avakum – n-aş fi lăsat-o să stea singură la Plovdiv. Geologul are o locuinţă admirabilă. Ce-i împiedică să stea am îndoi aici, ca oamenii?

Bai Mark o ridică din umeri.

— Ea n-a venit niciodată la Momciâovo? întrebă

16 Versurile sînt din Shelley. Cîteva luni mai tîrziu le-am tradus şi eu, dar traducerea mea e a lit de departe de frumuseţea originalului, cum ar fi, de exemplu, păunului nostru faţă de luceafăr. Sînt doar medic veterinar şi nu am nimic a face cu poezia. Dar traducerea este următoarea :
Din visuri de iubire Treziţii-m-am deodată Şi-alerg orbit spre tine Prin noaptea înstelată, (n.a.)

Avakum.

— Cum să nu! tăcu un gest eu capul bai Marko. A venit de vreo două ori. dar n-a stat mult, doar-citeva ore, parcă aşa mi-aduc aminte.

Peste un ceas, Avakum sosi în oraş. Trimise vinul din cele două sticle la laborator pentru analiză şi, în timp ce aştepta rezultatul, se gândi să-i dea un telefon Siei. Era sâmbătă – ziua ei de odihnă.

Trase adânc din ţigară şi, când ridică receptorul, întrebă:

— Sia, tu eşti?

De dincolo nu răspunse nimeni. I se păru că în camera ei aparatul de radio era deschis şi că se auzea râsul unui bărbat.

— Sia e ocupată acum – răspunse bărbatul. Cine o caută?

Avakum lăsă încet mâna în jos şi puse receptorul în furcă.

Rămase aşa, în picioare, fumând ţigara parcă pironit locului. După aceea, cu mişcări încete şi foarte concentrat, stinse mucul de ţigară în scrumiera de sticlă, ca şi cum ar fi făcut un lucru foarte delicat şi de mare importanţă.

Când ieşi afară, vântul învolbură o grămadă de frunze uscate din stradăf Vârtejul le ridică în sus şi le răspândi deasupra lui Avakum ca nişte confeti de bal.

Era umed, în văzduh plutea mirosul apăsător al toamnei, mirosul frunzelor moarte.

Analiza de laborator confirmă presupunerea lui Avakum: într-una din sticle era vin curat, pe când în cealaltă vinul conţinea o puternică doză de narcotic cu acţiune rapidă.

Luă la spatele său pe motocicletă un agent de la Direcţie şi o porni spre satul Lăkite. Când ajunseră la

„Zmeiţa”, Avakum porni pe jos spre Momcilovo, iar agentul se întoarse cu motocicleta înapoi la Smolian.

Avakum trecu pe lângă cârciuma lui Ilcio, dar abia după ce se apropie de casa Balabaniţei îşi aminti că nu mâncase nimic la prânz: „Am luat gustarea târziu – gândi el – n-are sens”.

Se întinse pe pat. Până la ora stabilită pentru legătura prin radio mai era încă o jumătate de ceas.

„Unde a fost capitala lui Momcil?” se întrebă Avakum. Făcu un efort să-şi imagineze câmpia de la sud de Karabair – scăldată în soare şi uşor vălurită de coline verzi, acoperită de mici păduri. de măslini şi de vii. Dar nu reuşi să-şi alcătuiască în minte un astfel de tablou, deoarece pe dinaintea ochilor lui treceau mereu valuri nesfârşite de negură.

La ora două fără cinci minute îşi puse casca la urechi şi aşteptă. Auzi încet semnalul convenţional. Avakum luă creionul şi începu să noteze. Recepţia continuă aproape o oră.

I se răspunse mai întâi la întrebarea pe care o pusese ieri despre familia lui ICerenski şi i se anunţă că Viktoria Icerenski şi proprietarul maşinii „Willys” fuseseră arestaţi în acea dimineaţă la ora opt. După aceea i se dictă conţinutul celor trei radiograme – din 10, 19 şi 20 august. Textul cifrat al acestor radiograme fusese descifrat cu ajutorul poeziei lui Shelley. Cele patru versuri alcătuiau o cheie specială a cifrului.

Când cei de la Sofia terminară explicaţiile în legătură cu sistemul complex al acestui cifru, Avakum transmise semnalul care arăta că doreşte să comunice şi el ceva. Ceru să i se precizeze lungimile de undă pe care postul străin de radio a corespondat cu staţia clandestină pe unde ultrascurte de pe teritoriul bulgar, precum şi semnalele

prin care cel6 două posturi intrau în legătură Unul cu altul.

În cinci minute îşi nota în carnetul său lungimile de undă şi semnalele de legătură, comunicate de la Sofia.

Avakum anunţă sfârşitul emisiunii, strânse aparatul şi-l ascunse la locul său.

27

Bai Grozdan se trezise tocmai din somnul său de după-masă când Avakum bătu la uşă. îl scoase în curte şi-l întrebă zâmbind:

— Ei, ţi-ai făcut somnul?

Preşedintele dădu din cap afirmativ.

Atunci, el îl trase şi mai la o parte şi îi spuse în şoaptă:

— Întâi: ia îndată legătura eu secretarul de partid, găsiţi patru oameni de încredere şi faceţi din ei două echipe. Una dintre ele îl va supraveghea pe Boian Icerenski, iar cealaltă, pe Kuzman Naumov. Dacă vreunul din domnişorii ăştia încearcă să părăsească satul, să fiu înştiinţat imediat. Voi fi sau la Balabaniţa, sau la Anastasi, medicul veterinar. Ai să ţii minte? Al doilea: dă un telefon la Smolian, de la tine din cancelaria gospodăriei, şi cere numărul ăsta – Avakum căută în buzunar şi îi întinse o notiţă. Când îţi vor răspunde, să le citeşti ceea ce ţi-am scris aici, o dată şi pe urmă încă o dată, ca să te înţeleagă mai bine. Pe înserat or să vină la tine doi inşi, pe care să-i găzduieşti în casa care se află vizavi de aceea a Bălăbănr tei. Şi îl întrebă iar: Ai înţeles totul?

Bai Grozdan dădu din cap.

— Am înţeles totul foarte bine şi o să fac întocmai – < zise el. Dar geologii se vor întoarce astăzi?

— Da, se întorc – răspunse Avakum. Au luat de la bai Marko pâine şi hrană rece doar pentru două zile.

Avakum strânse pe furiş mâna preşedintelui şi porni pe drumul care ducea la casa lui bai Spiridon.

Pe la orele cinci după-amiază sosiră de la Smolian doi locotenenţi îmbrăcaţi în haine civile. Se prezentară drept achizitori ai organizaţiei comerciale şi preşedintele îi găzdui la lelea Nadka, în imediata vecinătate cu Avakum.

Ceva mai târziu sosiră în sat şi geologii. Avakum era la cârciuma lui Ilcio când îi văzu venind dinspre Lăkite.

Le ieşi în întâmpinare şi se salută oarecum solemn cu Boian Icerensid.

— Am făcut câteva descoperiri interesante – zise el, apoi tăcu.

— Aşa? ridică din sprâncene geologul. îmi pare foarte bine.

— Se pare că Momcil a avut capitala undeva pe versantul de sud al muntelui Karabair.

— Admirabil! zâmbi Icerensid. Asta este o mare descoperire.

— Pe chestia asta, mâine fac cinste cu un pahar de vin – zise Avakum serios şi îi întinse mâna.

Când se apropie de curtea Balabaniţei, observă lângă. gardul leliţei Nadka un bărbat necunoscut – omul stătea în faţa porţii şi fuma liniştit o ţigară.

Avakum se aplecă să-şi cureţe pantofii de noroi.

— Dumneavoastră vă numiţi Asen? îl întrebă necunoscutul.

— Numele meu este Petăr – răspunse Avakum.

Stătură de vorbă un minut-două, după care Avakum se urcă în camera sa. Încuie uşa, scoase staţia de radio şi transmise la Sofia.

„Foarte urgent. Aranjaţi neapărat în aşa fel, încât astă-seară la orele zece fără un sfert un avion al nostru să zboare deasupra muntelui Karabair. Repet”.

Când termină emisiunea, se aşeză la masă, scoase o copie a poeziei lui Shelley şi carnetul său, unde notase modul de lucru cu cheia şi începu să alcătuiască cu multă răbdare o radiogramă cifrată, foarte complicată, cu cinci coloane a câte cinci cifre.

Balabaniţa trebăluia de mult prin tindă. El deschise uşa şi apăru în capul scării.

— Nu cobori? îl întrebă Balabaniţa.

— Nu – zise Avakum căscând. Azi am bătut multe drumuri. Am urcat tocmai pe Karabair! Căscă iar şi adăugă: O să mă culc să trag un somn bun, dar mâine seară o să facem împreună un foc mare şi o să stăm amândoi de vorbă până la primul cântat al cocoşilor.

Intră în cameră, încuie iarăşi uşa, mai verifică încă o dată radiograma sa cifrată, după care stinse lumina şi începu să se plimbe încet încoace şi încolo, trăgând din lulea.

Vântul îşi făcea de lucru prin crengile bradului, care fremătau. Începu să plouă.

Minutele treceau greu, i se părea că se târăsc ca nişte broaşte ţestoase. Ca să nu adoarmă, luă două comprimate pe bază de cafeină şi îşi reluă plimbarea între masă şi pat.

La ora zece fără douăzeci de minute deschise ambele aripi ale ferestrei, se aşeză în faţa staţiei de radio şi ascultă. Ploaia vorbea ceva în şoaptă cu bradul cel bătrân.

Ochii lui păreau parcă hipnotizaţi de limbile fosforescente ale ceasornicului. Iar inima îi bătea parcă şi mai repede decât mecanismul care număra secundele.

Fix la ora zece fără un sfert, dinspre Karabair se auzi un zgomot înfundat. Uneori răsuna mai tare, alteori slăbea, după care începea iarăşi să vâjâie alarmant în întunericul de afară.

Deasupra muntelui Karabair zbura un avion.

Avakum îşi puse casca la urechi, aprinse lanterna şi deschise aparatul. La fiecare trei secunde transmitea în eter semnalul convenţional. Chema staţia de radio pe unde ultrascurte, căutând-o în noapte.

Fruntea i se broboni de o sudoare rece. Şi când simţi că sângele îi năvălise tot în inimă, atunci în membrana căştii vibrară primele puncte şi linii ale semnalului de legătură.

Avakum îşi strânse buzele, îşi înfipse privirea în textul cifrat al radiogramei şi transmise către staţiunea clandestină următoarele:

„Procedaţi rapid. Lichidaţi-l îndată pe arheolog, înainte de miezul nopţii. Predaţi postul de radio şi cifrul medicului veterinar, fără niciun minut de întârziere. Întrerupeţi orice fel de legătură. Ştergeţi orice urmă de la locuinţa pe care o aveţi. Amănunte veţi afla prin soţia dumneavoastră. Sfârşitul emisiunii. Repetăm… /6

Ploaia se înteţise şi se porni să sufle un vânt rece dinspre nord-est.

Avakum coborî şi se ascunse la câţiva paşi de spatele bradului cel bătrân, întinzându-se în iarbă cu faţa spre fereastră. Nu trecură mai mult de trei minute şi dinspre pârleaz apăru Icerenski. Era în capul gol şi fără sacou. Se opri sub brad şi, nemişcat, trase cu urechea, după care se urcă repede şi fără zgomot, căţărându-se pe crengi. Când ajunse la nivelul ferestrei, se înălţă puţin, se uită în odaie şi întinse mâna.

La urechea lui Avakum ajunseră prin zgomotul molcom al picăturilor de ploaie câteva ţăcănituri metalice sacadate.

„Mă omoară cu un revolver dotat cu amortizor de sunet66 – gândi Avakum.

Icerenski se lăsă la pământ cu aceeaşi dibăcie cu care se căţărase şi, fără a se mai uita în jurul său, o porni în goană spre pârleaz.

28 v

V”.

În vremea asta, eu stăteam în camera mea şi, cum se zice, „crâm în fierberea aşteptării”. Nu că mi-ar fi fost frică de cele ce urmau să se petreacă. Dimpotrivă, mă temeam doar că s-ar putea să nu se întâmple nimic.

Vremea era rece şi tremuram pe scaun. Genunchii şi umerii mi se zgâlţâiau de frig. Totdeauna tremur când se răceşte timpul.

Astăzi după-amiază, Avakum mi-a făcut o surpriză grozavă. A venit la mine şi m-a întrebat direct, fără niciun fel de ocolişuri, dacă sunt gata să-i dau o mână de ajutor pentru salvarea unui om nevinovat.

I-am arătat imediat că sunt cu totul de acord, chiar dacă am simţit că mă taie ceva prin dreptul inimii.

Atunci Avakum şi-a scos legitimaţia sa adevărată, mi-a pus-o în faţă şi eu am început s-o citesc cu toată conştiinciozitatea. Dar tocmai pentru că am citit-o atât de atent, senzaţia neplăcută pe care o simţeam în dreptul inimii nu dispăru, ci parcă se întări. Se vede că eram foarte obosit de muncă în ziua aceea.

Avakum însă era bine dispus. Mă invită să iau loc (cu toate că eu ar fi trebuit să-l invit pe el) şi-mi spuse:

— Hai să vorbim ca doi bărbaţi, ca doi comunişti. Treaba asta este destul de primejdioasă, dar dacă ţii s-o faci din toată inima, atunci o să meargă bine.

— Este doar vorba de salvarea unui om nevinovat, nu-i aşa? am întrebat eu. Poţi să contezi întru totul pe mine.

Îşi aprinse o ţigară, şi atunci cu toate că nu fumez,

luai şi eu una. Voiam aşa, să-i ţin tovărăşie la fumat. Era mai plăcut.

— Aeunv ascultă – zise Avakum, încruntându-şi sprâncenele. Să nu mai ieşi pe uliţa până nu terminăm treaba asta. Nici nasul să nu-l scoţi afară. Peste puţină vreme, o să vină aici un om, care o să fie oaspetele tău până la orele zece seara. Nici el n-o să iasă afară. Omul acesta o să aducă eu dânsul un mic aparat, şi tu să-l laşi să-l instaleze acolo unde crede el că e mai bine.

— Bineînţeles că o să-l las – am spus eu. Pe urmă am întrebat: Dar ce facem cu gazdele? Ce facem cu bai Spiridon şi cu mătuşa Spiridoniţa?

Avakum surâse.

— O să am eu grijă – zise el – ca oamenii ăştia cumsecade să-şi petreacă vremea în altă parte. Aici o să fie linişte deplină până la orele zece seara. Iar când va bate ora zece, atunci oaspetele tău o să treacă în camera alăturată, iar tu vei rămâne singur aci.

— Nu-i nimic – am spus eu.

Şi iarăşi am simţit senzaţia aceea neplăcută în dreptul inimii.

— De aici încolo începe şi participarea ta mai serioasă – zise Avakum – clar n-o să ţină mult. O să vină la tine un cunoscut de-al nostru comun. Cu siguranţă că o să aibă în mină un pachet. Acum ţine bine minte, dragul meu: să simulezi un calm absolut şi să te prefaci că-l aşteptai ca pe un oaspete dorit şi plăcut. Când cunoscutul nostru comun îţi va da pachetul, tu să-l întrebi: „Ai reuşit să-i vii de hac şmecherului ăluia?” Sensul întrebării este acesta: a reuşit să lichideze cu mine, cu arheologul, înţelegi, nu-i aşa? Iar mai departe, o să intru eu în acţiune, ca regizor.

Şi aşa, stăteam în camera mea, mă uitam mereu la ceasul de la mână şi tremuram de frig. Oaspetele meu

instalase sub pat ceva care părea un magnetofon; dacă auzeam paşi, trebuia îndată să trag de un anumit fir, care sta înfăşurat sub pătură.

Pe la ora unsprezece am auzit paşi în curte şi cineva bătu încet în geamul ferestrei. Am sărit de pe scaun, am tras de firul convenit şi am deschis uşa.

Nu ştiu cum m-am ţinut de n-am căzut jos – în faţa mea se afla Boian Icerenski.

— Stinge lampa! îmi şopti el.

Am stins lampa.

— N-ai nicio grijă – am spus eu – bai Spiridon şi mătuşa Spiridoniţa nu sunt acasă.

— De ce nu sunt acasă? întrebă, sâsâind răutăcios printre dinţi, Icerenski.

— Avem noroc – am spus eu, închizând uşa după el. Au fost invitaţi la o nuntă la Lăkite.

Icerenski puse pe masă un obiect greu şi oftă adânc.

— Unde o să ascundem aparatul de radio? întrebă el.

— I-am găsit un loc bun – i-am răspuns eu şi, la rândul meu, l-am întrebat: Ai reuşit să scapi de şmecherul ăla?

— Nu mai pune întrebări prosteşti! mârâi printre dinţi Icerenski. Ţine I

Îmi băgă în mină ceva care părea să fie un carnet, se întoarse deschise uşa şi trecu pragul.

Am auzit un zgomot surd şi Boian Icerenski se prăvăli pe podea. Peste el se aruncă altul, iar după aceea din cameră ieşi oaspetele meu. La lumina galbenă a lanternei lui am văzut un tablou surprinzător: Avakum, cu genunchii pe pieptul geologului, îi răsucise mâinile şi i le lega cu multă îndemânare cu o frânghie lungă.

Peste un minut, prizonierul nostru fu adus înăuntru şi lăsat pe podea, lângă masa mea. L-am rezemat de perete şi

i-am dus la buze un pahar cu apă. El deschise ochii şi mă privi în aşa fel, încât era cât p-aci să scap paharul din mină.

În acest timp, Avakum despachetase aparatul de radio şi-i cerceta curios mecanismul.

— Cetăţene Icerenski – zise el – staţia dumneavoastră de radio e bună, nici vorbă, dar e învechită, în anumite privinţe, cum s-ar zice, e demodată.

Icerenski îşi ridică uşor capul şi-l privi cu răutate.

— E bine să ştii, pentru informarea dumitale, că văd pentru prima dată un astfel de aparat!

— Aşa? făcu un gest cu mâinile Avakum.

El surâse, se aplecă şi, cu o mişcare rapidă, scoase din buzunarul de la spate al pantalonilor inginerului un revolver masiv şi greu, cu ţeava lungă. Arma sclipea în mina” lui cu un luciu metalic neplăcut.

— Probabil că nici acest obiect nu vă aparţine, nu-i aşa? Chiar dacă se află pe el amprentele dumneavoastră şi chiar dacă aţi tras, acum o jumătate de oră, patru gloanţe din magazia lui, în patul meu, ţintind bine spre cap, tot veţi afirma că nu-i al dumneavoastră, nu-i aşa?

— Văd jucăria asta pentru prima dată – îşi strânse dispreţuitor buzele Icerenski.

— Admirabil! zise Avakum. Să presupunem că noi am adus lucrurile astea aici, ca să vă şantajăm. Sunt obiecte concrete şi ele se pot transporta dintr-un loc într-altul. Dar permiteţi-mi să vă adresez următoarea întrebare: Se poate oare înregistra vorbirea unui om atunci când acesta tace?

— Asta-i o prostie – zise Icerenski.

Avakum râse.

— Acum zece minute aţi schimbat câteva cuvinte cu doctorul. Eraţi am îndoi faţă în faţă, iar noi am avut grijă să înregistrăm convorbirea dumneavoastră pe bandă de

magnetofon. Acum dumneavoastră vă veţi auzi vocea, şi deoarece glasul omului nu se poate înregistra atunci când acesta tace, va trebui, fără îndoială, să recunoaşteţi două lucruri evidente: în primul rând, că glasul este al dumneavoastră şi, în al doilea, că vorbele pronunţate sunt ale dumneavoastră.

Necunoscutul scoase magnetofonul, apăsă pe un bti?ton, clarifică sunetul şi noi ascultarăm cu respiraţia tăiată:

„Stinge lampa!” se auzi potolit glasul lui Icerenski.

„N-ai nicio grijă, bai Spiridon şi mătuşa Spiridoniţa nu sunt acasă”.

„De ce nu sunt acasă?”

„Avem noroc. Au fost invitaţi la o nuntă la Lăkite;

Zgomotul depunerii unui obiect greu.

„Unde o să ascundem aparatul de radio? * întrebă încet Icerenski.

„I-am găsit un loc bun! Ai reuşit să scapi de şmecherul ăla?”

„Nu mai pune întrebări prosteşti! Ţine!”

Necunoscutul apăsă iarăşi pe buton şi magnetofonul amuţi.

Icerenski rămase cu privirea aţintită spre genunchii săi. Fruntea lui uriaşă-era numai broboane de sudoare rece.

Avakum trase un scaun şi se aşeză în faţa geologului. Eu am dat duşcă un pahar cu apă, pentru că nu mai pânteam de sete, şi m-am retras într-un colţ, ca să nu-l stingheresc pe Avakum. Acesta şi-a aprins o ţigară, a tras adânc din ea şi, aplecându-se spre geolog, îl întrebă zâmbind: „

— Cum vă simţiţi, cetăţene Ilarie?

Geologul tăcea.

Avakum se întoarse spre mine:

— Poate că dumneavoastră vă miraţi că-l numesc astfel. Vă rog să mă credeţi, nu e nimic de mirare! Ia puneţi ibricul la maşina de spirt şi faceţi-ne la toţi elte o cafea, iar eu am să vă povestesc o istorie foarte interesantă. Şi nu atât pentru dumneavoastră, cât pentru Ilarie. Sunt tare curios să ştiu dacă nu mă va corecta la vreun amănunt oarecare.

În anul 1918, în casa cetăţeanului Ştefan Stratev din Plovdiv, reprezentant al unor firme engleze de maşini agricole, s-a născut un băiat, pe care tatăl său l-a botezat Ilarie. Patru ani mai târziu, soţia lui Ştefan Stratev s-a amorezat de un funcţionar al consulatului englez şi a fugit cu el la Londra, luându-l cu ea şi pe micul Ilarie. După un timp oarecare, seducătorul şi-a părăsit amanta, dar soarta a fost milostivă: doamna a întâlnit în calea sa un emigrant bulgar, care a luat-o în căsătorie. Ilarie a crescut într-o familie bulgară şi a învăţat într-o şcoală engleză. Era un elev bun şi curând a devenit bursierul unei biserici adventiste, care arăta o deosebită grijă faţă de copiii străinilor care îşi găsiseră adăpost în Anglia. Această biserică îl trimise pe Ilarie să urmeze geologia la Institutul regal de mine şi geologie. După cum ştiţi, geologia este o ştiinţă care te poate face să poţi lucra oriunde în lume. Geologii călătoresc pretutindeni, pentru ei se găseşte de lucru în toate punctele globului pământesc. Poate tocmai de aceea Ilarie a fost îndrumat să studieze această ştiinţă, pentru ca, la nevoie, să poată fi trimis şi în Orientul apropiat, şi în Extremul Orient. Profesori speciali l-au învăţat pe Ilarie tehnica radio fonică, l-au iniţiat în scrieri cifrate şi secrete şi în multe alte lucruri necesare ca ochii din cap pentru un viitor agent secret.

În aceeaşi vreme se afla la Londra un alt tânăr bulgar. Boian Icerenski. Boian era fiul lui Hristaki

Icerenski, un refugiat din Turcia, care locuia la Varna, unde se ocupa cu comerţul de untdelemn şi fructe orientale. Omul era văduv şi nu avea niciun fel de rude în Bulgaria, Se întâmplă că în anul 1938, Hristaki îşi trimise fiul în Anglia cu un anumit mister Ralph, căpitanul unui cargobot, ca să-l înscrie ca student la Politehnica regală din Londra. În anul 1942, studentul Boian Icerenski a fost ucis în timpul unui bombardament hitlerist. Puţin mai târziu, şi refugiatul Hristaki a trecut pe lumea cealaltă, fără să fi aflat, din cauza războiului, tragicul sfârşit al fiului său. Soarta acestei familii a fost desigur cunoscută unor oameni care urmăreau îndeaproape viaţa emigraţiei bulgare. Iată de ce, la începutul anului 1946, soseşte în Bulgaria geologul Ilarie, având însă numele şi actele lui Boian Icerenski. Ce era mai uşor decât asta? Să iei numele unui dispărut care nu avea nici prieteni şi niciun fel de rude?

Mă veţi întreba poate: de ce era necesar ca Ilarie să se întoarcă în Bulgaria sub un nume străin? Foarte simplu! Ca să nu aibă nimic comun cu bogata şi cunoscuta familie Stratev. Fiul refugiatului Hristaki este una, iar Ilarie, urmaşul familiei Stratev, e cu totul altceva.

Bătrânul Ştefan Stratev a murit câteva luni după 9 septembrie. De la cea de-a doua soţie a lui a avut o fiică, anume Viktoria. Ca să înlăture orice fel de bănuieli posibile asupra sa, fiul lui Ştefan Stratev se căsătoreşte cu sora sa Viktoria Stratev, care – nu vă lăsaţi cuprins de panică, doctore! – în realitate nu-i este soră bună.

Şi astfel, talentatul, capabilul şi inteligentul Ilarie devine un cunoscut geolog şi un agent al serviciului de spionaj străin, extrem de bine camuflat. El descoperă noi zăcăminte miniere pentru patria sa, pe care în acelaşi timp o vinde spionajului străin. El vorbeşte, entuziasmându-se,

de dragostea cea mai curată – vă amintiţi, doc –, tore, povestea sa despre minunata prietenie dintre bietul dascăl Metodi şi Marini, fosta soţie a pădurarului? – şi totodată doarme în acelaşi pat, ca soţ legitim, cu sora sa Viktoria…

Dar să lăsăm pe psihologi să ne spună dacă acest fapt este ciudăţenia unui caracter sau jocul de maestru al unui neîntrecut artist! în ceea ce ne priveşte, în cazul de faţă ne interesează acţiunile omului şi nu labirintul sufletului său.

La începutul lunii aprilie, Boian Icerenski soseşte la Momcilovo ca membru al grupului geologic. El se împrieteneşte cu învăţătorul Metodi Paraşkevov, şi nu afirm că în această prietenie Icerenski a fost interesat chiar din primul moment. Dar de la învăţătorul Metodi Paraşkevov el află un lucru foarte interesant. La început, faptul e doar o simplă presupunere; bietul dască Metodi i-a încredinţat o bănuială a sa, şi anume că în regiunea „Zmeiţa" există probabil zăcăminte ale unui minereu de foarte mare importanţă strategică. În radiograma cifrată pe care Icerenski a trimis-o la centrul de peste graniţă, minereul este desemnat prin greutatea atomică-a celui mai important component chimic al lui.

Aşa cum am mai spus, la început Icerenski este convins că ipoteza învăţătorului nu are niciun fel «de bază serioasă. El crede că acesta este un vis amăgitor, o fantezie naivă a unui autodidact. Dar la 7 august Metodi îi arată o probă din acest bănuit minereu şi experimentatul geolog, după o verificare, oricât de superficială, constată în numita probă prezenţa acestui element de importanţă strategică. Bineînţeles, el îi înapoiază învăţătorului piatra cu aprecieri în care nu este nimic încurajator, ci, dimpotrivă, cu concluzii absolut pesimiste. Dar la 10 august comunică prin radio prietenilor. săi că un oarecare

X a descoperit în regiunea „Zmeiţa” acest minereu strategic. Centrul de peste graniţă îi dă imediat dispoziţii să facă cercetări mai atente şi să confirme din nou şi mai argumentat prezenţa elementului strategic.

La 28 august, noaptea, Boian Icerenski se duce Ja „Zmeiţa” şi include radiometrul său în circuitul staţiunii clandestine ce funcţiona pe unde ultrascurte. Este vorba, doctore, de staţia asta, care are acum cinstea de a sta pe masa dumneavoastră! Şi radiometrul începe să transmită în semnale sonore radiaţiile minereului ascuns sub pământ. Oamenii centrului de peste graniţă sunt impresionaţi: ei dau dispoziţii agentului lor să facă tot posibilul ca să nu se afle nimic despre această descoperire.

Cum se putea face însă acest lucru? Boian Icerenski putea să-l ucidă pe învăţător, dar ca un agent eu multă experienţă el ştie că orice crimă cu mobil dubios săvârşită în regiunea de frontieră aduce după sine cele mai neplăcute urmări. Nimeni nu poate şti până unde vor ajunge cercetările şi dacă nu cumva, la urma urmei, îl vor descoperi şi pe el însuşi, pe agentul centrului de spionaj de peste graniţă.

Şi astfel experimentatul spion, instruit de cei mai mari specialişti ai spionajului internaţional, ajunge la soluţia de a-şi ucide victima nu prin gloanţe, ci prin şantaj.

Începe să cugete la tot felul de procedee, dar un moment neprevăzut grăbeşte desfăşurarea evenimentelor t învăţătorul îi comunică prietenului său că are intenţia ca peste câteva zile să plece la Sofia, ca să dea câteva probe pentru analiză unui laborator de specialitate.

Nu mai este timp de pierdut! La 21 august, Boian Icerensici dă ordin complicelui său Kuzman Naumov să cumpere de la Maria, femeia care se ocupă cu împletituri, nişte mănuşi de lână, iar prin intermediul soţiei sale sau al

altcuiva îşi procură de la Smolian o sticluţă de cloroform. În aceeaşi seară îl invită pe învăţător acasă la el ca să discute „ceva important" în legătură cu minereul. Şi în timpul acestei convorbiri „importante", Icerenski îşi tratează musafirul cu vin şi după aceea cu alt vin, în care însă a turnat în prealabil un narcotic. Bietul dascăl adoarme ca un prunc şi în acest timp Icerensici îi ia amprentele degetelor pe o bucată de geam din fereastra sa. Puţin timp după aceea, Icerensici îl trezeşte, şi dascălul, ruşinat, se grăbeşte să se întoarcă acasă.

A doua zi, cât mai de dimineaţă, Icerensici se duce la staţiunea geologică şi, fără a fi observat de nimeni, schimbă geamul de la fereastra din faţă. Acest lucru nu e greu, deoarece geamurile sunt de aceleaşi dimensiuni, iar chitul de pe cerceveaua ferestrei era căzut.

E sâmbătă. Icerensici ştie foarte bine că în fiecare sâmbătă seara prietenul său cinează la Maria şi că se întoarce târziu şi totdeauna pe unul şi acelaşi drum – prin curtea staţiunii geologice. îi dă lui Kuzman Naumov o legitimaţie falsă, pregătită cu puţin înainte, îl urcă pe motocicleta sa şi îl trimite la Plovdiv ca să-i stabilească un alibi, iar el aşteaptă seara ascuns în tufişurile „Zmeiţei". După aceea se duce acasă la dascăl, îi fură prosopul şi, profitând

de furtună şi întuneric, reuşeşte să se strecoare până la ulm şi să se ascundă în coroana sa uriaşă.

Şi în timp ce Metodi şi Maria vorbesc despre trecut şi fac planuri de viitor, Boian Icerenski stă ascuns între ramurile ulmului şi aşteaptă cu răbdare întoarcerea „prietenului" său.

Mai departe povestea se cunoaşte... Schiţa şi furtul banilor sunt, bineînţeles, praf în ochii lumii. Am făcut vreo greşeală, cetăţene Icerenski?

Boian Icerenski îşi ridică încet capul. Pe buzele sale umflate alunecă un surâs amar. îl priveşte pe Avakum cu o surprindere mută, ca un luptător doborât la pământ de altul mai puternic şi mai capabil.

A doua zi ne-am dus la Balabaniţa. Era foarte veselă. Am făcut un foc mare şi am băgat în cenuşa fierbinte un şort întreg de cartofi. Balabaniţa ne-a cântat câteva cântece vechi din Rodopi.

Şi Avakum era vesel, dar din când în când se lăsa furat de gânduri şi atunci ochii lui păreau obosiţi şi puţin trişti.

Totuşi a fost şi el bine dispus şi a râs cu poftă.

Afară plouă. Neguri albe au acoperit râpele „Zmeiţei". Dar eu mă gândesc la Avakum şi la ziua însorită când în locurile sălbatice ale „Zmeiţei" noastre va răsuna cântecul maiestuos al târnăcoapelor şi lopeţilor minerilor.

Ce frumos o să fie!

Atunci voi ieşi pe drumul care duce spre satul Lăkite şi, când o voi întâlni pe doctoriţa Nace va am s-o întreb plin de îndrăzneală:

— Vrei să te conduc până la „Zmeiţa"?

PARTEA A DOUA

AVENTURĂ LA MIEZUL NOPŢII

La câteva luni după cele petrecute, învăţătorul Metod! Paraşkevovcel care descoperise minereul de importanţă strategică în regiunea „Zmeiţa" – se întoarse la Momcilovo.

Două zile întregi, cârciuma lui Ilcio răsună de cântece şi veselie, flăcăii şi fetele încinseră hore la răspântia unde se încrucişau cele două drumuri, iar bai Grozdan, preşe =. dintele gospodăriei, porunci să se taie doi cârlani şi să se facă praznic popular, după vechiul obicei păstrat din bătrâni.

Geologi şi ingineri veniţi de la Sofia cutreierară dealurile şi văile „Zmeiţei”, măsurând-o din toate părţile, în lung şi în lat. Cerul se acoperi de nori şi ploile de toamnă începură. În ciuda lor, geologii îşi puseră glugi şi impermeabile şi nu încetară lucrul nici măcar o zi. Pe urmă veni rândul camioanelor grele, basculante, ale căror motoare prinseră să duduie tot mai des pe drumurile desfundate de ploi. Printre ele, bâzâind ca nişte cărăbuşi udaţi de ploaie, se strecurau cu iuţeală GAZ-urile sprintene, acoperite cu foi de cort îmbiba, te, de apă. Liniştea ce domnise de veacuri aici dispăru pentru totdeauna şi bătrânul Karabair, obişnuit doar cu glasul metalic al tălăngilor, îşi acoperi fruntea cu nori şi neguri sumbre.

Aşa începură schimbările cele mari în partea asta de ţară.

Bineînţeles, în zilele acelea ceţoase ale sfârşitului de toamnă, nici cei mai clarvăzători oameni din Momcilovo nu-şi putură da seama ce avea să se petreacă aici într-un viitor apropiat. Chiar eu însumi, medicul veterinar al raionului, nu îndrăzneam să-mi închipui că nu va trece niciun an de zile şi vom avea la Momcilovo şi cinematograf, şi Casă de cultură, şi teren de sport; că Balabaniţa va ajunge să fie dată ca exemplu de brigadier model, axând realizări deosebite în ceea ce priveşte creşterea producţiei de lapte a fermei, şi că bai Grozdan va fi preşedintele. marei gospodării agricole cooperatiste născută din reunirea cu cea din satul vecin, Lăkite.

Numai cârciuma lui Ilcio, cu toată forfota asta primăx aratică, îmbătrânea văzând cu ochii şi muşteriii îi călcau pragul din ce în ce mai rar. Doar eu şi dascălul Metodi băteam” regulat treptele ei de piatră. Ne beam aci paharul de vin, tăceam şi câteodată ne aminteam de Avakum.

…Îmi închipuisem că, odată cu reunirea celor două gospodării agricole, relaţiile mele cu doctoriţa Naceva aveau să intre şi ele, ca să zic aşa, într-o fază mai fericită. Asta pentru că fuzionarea de care vorbeam mai sus anunţa multe avantaje pentru cooperatori, iar eu eram trup şi suflet omul lor. Dar presupunerile mele, atât de frumoase, nu se adeveriră şi faza cea nouă, superioară din punct de vedere social, în care păşiră cele două colective nu putu să redea vechea căldură prieteniei noastre. Se petrecuse de fapt o încălcare brutală a legităţii fenomenelor, pe care eu, cu pregătirea mea de medic veterinar, nu o puteam înţelege prea bine. Judecaţi şi dumneavoastră. Când, în cele din urmă, căpitanul de artilerie Matei Kaludiev părăsi Momcilovo, plecând nu ştiu unde cu grupul său de geologi, am răsuflat şi eu în sfârşit; acum – mi-am zis – biata doctoriţă Naceva nu va mai avea de suportat, împotriva voinţei ei, stă ruinţa neobrăzată a acestui om cam prea temperamentos. Cu mine, personal, căpitanul se purtase foarte frumos şi nu am de ce să mă plâng. Dar pentru doctoriţa Naceva, pentru liniştea ei înainte de toate, m-am bucurat foarte mult de plecarea lui Matei Kaludiev. Ca urmare, am hotărât să reînnoiesc îndată vechea noastră prietenie, fără să fac măcar nici cea mai mică aluzie la căpitan – ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic şi n-aş fi ştiut ceva. I-am dat deci un telefon şi am pornit-o apoi pe drumul ce duce spre satul Lăkite.

Doctoriţa Naceva m-a întâmpinat cu un aer vesel la care nu mă aşteptasem. Se purta acum cu mine atât de firesc, atât de apropiat, încât m-am fisticit cu totul. Ca să ies puţin din situaţia asta neplăcută, am luat de jos o piatră lucioasă şi am azvârlit-o la întâmplăre, pe urmă am deschis vorba despre gălbează oilor şi despre nutreţul bogat în calorii ce trebuie dat vacilor cu viţei. Spuneam lucruri

foarte interesante, dar colega m, ea şi-a adus deodată aminte” că trebuia să vadă nu ştiu ce bolnavă sau lăuză, aşa încât m-a lăsat în mijlocul drumului şi a plecat fără să-mi întindă măcar mâna.

În ziua, aceea, amurgul era minunat. O negură roşiatică învăluia fruntea Karabairului, iar „Zmeiţa” cea tainică se cufunda într-o mare liniştită de umbre negre-albăstrii. Peste vârfurile pădurii de brad, dinspre satul Lăkite, apăru luna, iar Carul mare şi steaua, polară începură să clipească pe cerul ce se întuneca încet. Era o seară feerică, numai eu m-am întors acasă prost dispus, ca un şcolar care a căpătat pe neaşteptate o notă proastă tocmai la materia lui preferată.

În zilele şi săptămânile următoare, situaţia nu s-a îmbunătăţit. Colega mea părea că nici nu mă vede. Atunci am făcut şi eu pe indiferentul, pe omul căruia femei d-astea ca doctoriţa Naceva nu i-ar face nicio impresie.

În acelaşi timp însă întârziam tot mai mult în cârciuma lui Ilcio. Era o vreme ploioasă, vântul sufla tot mai rece, dar aici, în vatra cârciumii, focul ardea liniştit. Ce frumos era! Scormoneam cu o nuia prin cenuşă, făcând munţi şi elmpii, case şi curţi îngrădite şi elte altele. Pe potecile şerpuitoare trecea o femeie purtând pe umeri un şal galben-deschis, păzindu-se cu grijă să nu-şi agaţe fusta de vreo tufă de spini. Păşea de parcă ar fi mers pe gheaţă şi îşi strângea fusta spre genunchi într-un fel foarte caraghios. Ştiam că o să treacă pe lângă mine şi că în clipa când ne vom opri unul în faţa celuilalt, înainte de a ne vedea fiecare de drum. va trebui să-i spun ceva foarte interesant şi foarte important. Nu-mi venea însă în minte niciun cuvânt. Scormoneam mai departe cenuşa cu nuiaua mea, vântul şuiera în horn şi din când în când pe jarul înroşit cădea câte o picătură de ploaie ce se pierdea

repede, sfârâind.

Dădu prima zăpadă şi drumurile amorţiră. Lângă „Zmeiţa” apăruseră, ca nişte bot-roşi, mici căsuţe de lemn cu acoperişuri *de* olane roşii. Bărbaţi în cojoace şi pufoaice săpau gropile stâlpilor de oţel pentru firele electrice. Pământul era îngheţat bocnă. Dis-de-dimineaţă, camionul gospodăriei oprea în faţa barăcilor şi mâini îndemânatice coborau de pe platforma lui o duzină de bidoane mari eu lapte proaspăt muls. Bărbaţii îmbrăcaţi cu cojoace şi pufoaice, abia treziţi din somn, clipeau din ochi prieteneşte spre şofer şi-i întindeau cu dragoste pachetele lor cu ţigări. Pe coşul bucătăriei, un fir de fum începea să se strecoare spre cerul încruntat. Iar steagul roşu ridicat sus pe o prăjină flutura sub puterea vântului ce bătea dinspre nord, ea o aripă de foc.

Treceam des pe la grajdurile fermei de vaci. Luam cu mine câteva bucăţele de zahăr, le rupeam în două-trei şi le întindeam sub boturile umede ale prietenelor mele patrupede. Acestea le ronţăiau cu multă poftă, dădeau din cap şi îşi alintau frunţile sub apăsarea mâinilor mele. Le scărpinam după urechi, iar Balabaniţa mă privea încruntată şi cu buzele strânse sever. Nu-i făcusem niciun rău» însă de la o vreme se uita la mine cam supărată.

Cine ştie cât ar mai fi continuat aşa, dacă viaţa însăşi n-ar fi pus ordine în relaţiile noastre. Într-o dimineaţă, Balabaniţa mă întâmpină cu o privire foarte alarmată. Am crezut întâi că vaca noastră, Raşka, s-a îmbolnăvit şi mi s-a strâns inima de teamă.

— La „Zmeiţa” au mai sosit şi alţi oameni – zise ea ridicând mina ca să-şi îndrepte basmaua.

Am observat că în dreptul pieptului, şorţul ei făcea o cuta foarte interesantă şi de aceea am răspuns:

— Foarte bine! şi am oftat uşor.

Balabaniţa remarcă interesul deosebit pe care-l manifestam faţă de decolteul ei şi de aceea se încruntă vizibil.

— Ar fi foarte bine, dacă ar ajunge laptele! răspunse ea cu o notă destul de aspră în glas. Dar laptele a început să scadă şi oamenii aceia trebuie hrăniţi!

Se enervase nu se ştie de ce şi şorţul se ridică şi se lăsa tare frumos pe pieptul ei plin.

Am început să mă gândesc fa cele ce-mi spusese, întrucât vorbele ei ajunseseră la conştiinţa mea cu oarecare întindere: era tare cald aici la – fermă şi nu puteam să chibzuiesc prea repede ce trebuia să fac.

— Da – am aprobat eu – problema laptelui e foarte importantă şi trebuie rezolvată în sens pozitiv.

Ea dădu din umeri şi oftă. Nu prea înţelegeam de ce ofta.

Pe urmă am priceput dintr-odată despre ce era vorba. Am doar o veche pasiune pentru problemele zootehnice…

am şi fost decorat pentru asta. îmi părea rău de oamenii aia cu cojoace şi pufoaice, care nu vor avea o cană de lapte cald la gustarea de dimineaţă. De aceea am luat-o pe Balabaniţa de mină.

— E o dificultate care poate fi depăşită – i-am spus eu privind-o bărbăteşte în ochi.

Probabil că hotărârea ce mi se citea în priviri a speriat-o puţin, căci femeia şi-a tras repede mâna.

— Mai bine ai lăsa vorbele astea fără rost – zise ea – şi ne-ai învăţa cum să îmbunătăţim hrana vitelor – şi iarăşi începu să-şi îndrepte basmaua.

Ştiam că Balabaniţa e un om de acţiune, de aceea n-am făcut caz de vorbele ei. De fapt, în sinea mea îmi dădeam seama că avea dreptate – problema asta complicată a laptelui trebuia soluţionată prin măsuri

practice.

Mi-am adus aminte de o serie de lucruri în legătură cu diferitele feluri de nutreţuri, de concentrarea şi de numărul caloriilor ce le conţineau; m-am aşezat deci pe fân, mi-am scos carnetul şi timp de o oră am umplut vreo câteva pagini cu numeroase reţete interesante.

Am aflat mai târziu că Balabaniţa a pus în discuţie unele dintre ele, chemând la o mică şedinţă pe cele mai bune îngrijitoare de vaci din Momcilovo şi Lăkite. Aceste cunoscute crescătoare de animale au adus unele corectări în dozele şi proporţiile meniurilor mele, adăugând unele cantităţi şi tăind altele definitiv. Dar asta n-are nicio importanţă. Fapt este că, după puţină vreme, din ugerele vacilor noastre a pornit să curgă atâta lapte, încât mulgătoarele au fost silite să alerge la magazie să mai aducă alte vase.

Acest succes a redat relaţiilor dintre mine şi Balabaniţa prospeţimea de odinioară şi prietenia noastră a devenit tot atât de strânsă ca mai înainte. Când mă întâlnea pe uliţă, Balabaniţa îmi zicea „bună ziua" cu un ton foarte amical şi, zâmbind uşor, înclina puţin capul.

Avakum se ţinu de cuvânt şi îmi făcu o vizită la câteva zile după ce căzuse prima zăpadă mai mare. Rămase la Momcilovo numai trei zile. Nu a putut să se întâlnească cu învăţătorul Metodi, deoarece acesta se mutase la Smolian, unde ocupa un post de mare răspundere la Sfatul popular raional. Iar Balabaniţa, când auzi că a sosit Avakum, se găti cu contăşul ei cel mai frumos şi de vreo câteva ori trecu aşa, ca din întâmplare, unduindu-şi trupul, pe lângă curtea noastră.

Avakum însă nu întrebă nici măcar o dată de dânsa. Dacă aş fi fost eu în locul lui, aş fi amintit neapărat de ea printr-o vorbă bună. Ba aş fi făcut chiar o plimbare până la

ferma de vaci. Acolo, peisajul este deosebit de frumos: poienele sunt acoperite de zăpadă, brazii şi-au pus căciuli de nea şi ramurile lor sunt gătite cu dantele albe. Aerul e transparent, iar când iese soarele, totul străluceşte ca argintul topit.

— Oh! aş fi spus, când aş fi întâlnit-o, întâmplător, pe Balabaniţa. Dumneavoastră lucraţi aici? Dar vaca Raşka cum o mai duce?

Sap aşa ceva. În orice caz n-aş fi tăcut aşa cum a făcut Avakum.

2

La începutul lunii aprilie sosi un ordin potrivit căruia eram mutat de la Momcilovo la Trigrad. M-am repezit până la Smolian şi acolo mi-au explicat că la Momcilovo lucrurile merg din ce în ce mai bine, că mulţumită muncii mele starea sănătăţii vitelor din gospodărie este mai mult decât satisfăcătoare şi că problema creşterii cantităţii de lapte – iarăşi mulţumită activităţii mele *medic Veterinar* – intrase acum într-o fază mult aşteptată şi promiţătoare. Am ascultat aceste măgulitoare cuvinte pentru persoana mea cu obrajii arzând – eram foarte emoţionat, deoarece starea sănătăţii vitelor şi creşterea cantităţii de lapte sunt probleme de importanţă naţională. Dar ştiam şi eu că pentru obţinerea unor mari succese, pentru astfel de merite indiscutabile nu se mută funcţionarii dintr-un loc într-altul, chiar cinci aceştia sunt medici veterinari, ba, mai mult, conducători de raion. De aceea, ascultând măgulitoarele cuvinte la adresa mea, eram în acelaşi timp nelămurit: mă mutau dintr-un raion ridicat din toate punctele de vedere (cu îngrijitoare atât de calificate ca Balabaniţa, de pildă) în nu ştiu ce raion nenorocit, de graniţă. Bineînţeles, era ceva curios. Când mi-au spus însă că mă trimit la Trigrad tocmai datorită acestui lucru, şi

anume pentru că ţinutul era într-o stare cu totul critică şi că înmulţirea naturală a animalelor era nesatisfăcătoare, iar cantitatea de lapte sub nivelul normal, am înţeles cum stau lucrurile şi m-am liniştit la urma urmei, mi-am spus eu, să lucrezi într-un – loc comod, unde problemele veterinare sunt nu numai în ordine, ci, mai mult chiar, la înălţime, nu e o mândrie, bineînţeles, şi niciun avantaj. E chiar plicticos să lucrezi într-un asemenea loc, fie şi în prezenţa unei îngrijitoare cu înaltă calificare ca Balabaniţa. Interesant că în clipele acelea mi-am amintit de mai multe ori de Balabaniţa; Faptul se explică desigur prin atenţia pe care am dat-o întotdeauna problemei cadrelor calificate. Iar Balabaniţa, aşa cum am spus şi altă dată, era o îngrijitoare de vaci cu înaltă calificare. Iar munca într-un raion rămas în urina, unde totul trebuia luat de la început, unde nu ştii ce fel de cadre există şi nici. ce-o să găseşti acolo, mi se păru în clipa aceea grozav de atrăgătoare şi înghiţii în sec de bucurie. Ce perspective minunate 1 În faţa ochilor mei se deschidea un nesfârşit elmp de activitate, cu posibilităţi neţărmurite şi cu totul corespunzătoare calităţilor mele de specialist veterinar.

M-am întors la Momcilovo şi am început să-mi fac bagajele. Eram teribil de vesel. Am trecut pe la „Zineiţa” unde minerii străpunseseră primul puţ şi unde era o mare fierbere. Mi-am amintit ce pustietate fusese aici acum un an şi cât de singuratică şi sălbatică fusese regiunea asta, de aceea am rămas la săpături încă vreo jumătate de oră. Pe urmă am pornit-o pe drumul care duce spre Lăkite, dar fără să mă grăbesc, deoarece peisajul era încântător. Iată – mi-am zis în sinea mea – lângă piatra asta mare am vorbit odată aproape zece minute cu doctoriţa N-ace va. Iar dincolo, în poieniţa care se zăreşte de aici, printre ierburi şi lumânărele înflorite, îi plăcea să stea pe spate şi să

privească cu ochii întredeschişi bolta albastră şi nesfârşită. Iar eu alergam prin apropiere, prindeam fluturi şi strângeam pietricele de diferite culoritotdeauna mi-au plăcut fluturii cu aripile pietate şi pietricelele colorate frumos. Ce vrei, fiecare om cu ciudăţeniile lui! Taică-meu, de pildă, avea altă slăbiciune: îi plăceau monedele vechi.

Parcă aud şi azi cum ofta colega mea. Şedea lungită pe spate. În iarba moale şi mă invidia desigur pentru fluturii frumoşi pe care-i prindeam. Dar femeile sunt cam ciudate. Când s-a ridicat să plece, i-am oferit să-şi aleagă care i se părea mai frumos dintre fluturii cu aripi colorate, dar ea dădu dispreţuitoare din mină şi, după faţa ei, am văzut imediat că era supărată. Cred că niciodată n-o să fiu în stare să pricep ciudăţeniile astea ale femeilor. Pe urmă stau şi mă gândesc cam aşa: mai bine că s-a măritat astă-iarnă cu agronomul nostru din Momcilovo. Ăstuia nu-i pasă de fluturi cu aripile colorate. Însă e mort după roşii, mai ales după roşiile alea grozave care se cultivă pe la Kricim. Un om minunat de altfel şi cred că şi romantica mea colegă va fi destul de mulţumită cu dânsul.

M. – am plimbat pe drumul ce duce spre Lăltite nu numai pentru frumuseţea peisajului. Locuri tot atât de frumoase sunt şi prin alte părţi. Cred însă că am făcut această lungă plimbare – şi încă pe înserat – deoarece satul Lăkite era acum o parte din comuna Momcilovo, cu care se unise. Mirosea frumos a iarbă grasă şi se auzeau greierii cântând. Sau cel puţin aşa mi se părea, pentru că de fapt mă gândeam la altele.

Toţi prietenii mei din Momcilovo au fost de faţă la plecarea mea. Lângă căruţa în care-mi pusesem bagajele se aflau secretarul de partid cu nevastă-sa, bai Grozdan – preşedintele gospodăriei – gazda mea – mătuşa Spiridoniţa – şi Adem, ăla cu un singur ochi. Anul trecut, măgarul

acestui Adem fusese muşcat de un şarpe şi-mi dădusem toată silinţa ca să-l scap de la moarte. Mătuşa Spiridoniţa mi-a pregătit pentru drum o pâine proaspătă, învelită într-un ştergar alb. Adem însă mi-a făcut o surpriză, şi dac-aş fi fost ceva mai slab de înger, poate c-aş fi lăcrimat: mi-a dăruit un mic vas de lemn pentru ţinut sarea, pe care-l cioplise chiar el cu cuţitul său încovoiat la vârf. îl păstrez până astăzi, şi mi-e tot atât de drag ca prima şi singura scrisoare de dragoste pe care am primit-o de la o femeie. Mă aflam acasă, la ţară, şi mă pregăteam să dau examen de intrare ia facultate. În timp ce învăţam de zor, am primit de la o fată pe care o chema Temenuşka – avea vreo şaisprezece ani pe-atunci – o scrisoare cu următorul text: „Dragă Anastase! împrumută-mi te rog raniţa ta, că mâine mă duc cu Radan să culeg floare de tei şi nu am în ce s-o pun. Prietena ta, Temenuşka”. Radan fusese coleg de şcoală cu mine şi se pregătea şi el să intre la politehnică. Asta însă n-are nicio importanţă. Ceea ce interesează este că Temenuşka scrisese înaintea, numelui meu cuvântul „dragă”. Un cuvânt cu un conţinut adânc şi foarte plăcut. Aşa şi cu darul lui Adem, care-mi e tot atât de drag ca şi această primă scrisoare de dragoste.

Balabaniţa n-a venit să mă conducă, dar nu m-am supărat pe ea. Era o femeie foarte simţitoare şi, desigur, despărţirea noastră ar fi zguduit-o puternic. Pe urmă, pe vremea aceea era foarte ocupată cu vacile ei.

Şi uite aşa m-am despărţit de Momeilovo şi de oamenii de acolo.

Acum vreau să descriu pe scurt împrejurimile Trigradului.

Cine coboară dinspre Dospat spre Devin şi trece pe la Teşel, găseşte drumul spre Trigrad făcând la dreapta, „îndată după ce treci podul intri într-un defileu umbros şi

răcoros, şi nu e de mirare dacă în clipa aceea ţi-aduci aminte de cele ce-ai citit în legătură cu cele mai mari canioane din lume. Bineînţeles, cheile de la Trigrad sunt o miniatură faţă de acele canioane, însă frumuseţea lor e atât de mare, încât cu greu ar putea fi redată prin cuvinte. De ambele părţi, defileul este străjuit de pante abrupte, uneori netede ca peretele, alteori colţuroase, şi zidurile acestea stâncoase se înalţă de parc-ar vrea să ajungă la cer. Cheile sunt strâmte, întunecoase, pe alocuri au doar treizeci de paşi, iar prin mijlocul lor, când pe dreapta, când pe stânga drumului, curge zbuciumându-se zgomotos un râu năvalnic şi înspumat. Se frământă în vadul său de piatră ca o turmă de cerbi goniţi din urmă, se aruncă în scurte cascade, face vârtejuri sau ochiuri de spumă albă ca neaua sub stâncile mari de marmură, se linişteşte pentru câteva clipe în iezere mici şi adânci, verzi sau albastre, de o limpezime cristalină, în care se oglindesc stâncile uriaşe şi bolta îndepărtată. Cheile fac apoi o cotitură spre sud-est, şi dacă, după ce ai trecut de ea, priveşti puţin în urmă, vezi răsărind înaintea ochilor un nou perete de stâncă, ce se ridică până la cer. Opreşte-te în locul acesta, chiar dacă e rece şi umezeala te cuprinde din toate părţile, ascultă şi respiră adânc! O pulbere fină de apă poartă cu ea mirosul minunat al florii de zdravăţ, cane creşte pe stânci. Prin crăpături s-au prins rădăcini de liliac – cu flori albe sau violete – iar printre pietre se strecoară poteci acoperite cu muşchi catifelat. Şi ecoul nesfârşit al apei ce se învolbură în vale, neputându-şi croi drum liber şi lovindu-se într-una ele stânci, răsună în chei ca nişte tunete îndepărtate. Nu pleca! mai stai puţin în locul ăsta şi bucură-te de frumuseţea din jurul tău! O să vezi guri de peşteri misterioase, şuvoaie de apă Ce se strecoară şopotind printre stânci, iar dacă eşti pescar şi ai şi undiţa cu tine.

atunci apropie-te de lacul cel mare şi tainic, cu luciu de smarald. O să prinzi neapărat câţiva păstrăvi iuţi şi lacomi după gâzele din jur… Iar dacă simţi totuşi că-ţi îngheaţă puţin spatele, ia-o din loc, că maâai destulă cale. Treci apoi printr-un adevărat tunel tăiat în stâncă şi. după ce mai mergi încă vreo jumătate de oră prin umbra cheilor, ajungi în sfârşit şi la Trigradi

Odinioară, pe vremea Asăneştilorl, se înălţa aici o cetate puternică. Bizantinii şi cruciaţii lui Balduin de Flandra s-au lăcomit şi au vrut să cucerească şi locurile astea, dar fortăreaţa le tăia drumul. Bineînţeles, în satul de astăzi nimeni nu-şi mai aduce aminte de turnurile crenelate de odinioară. Din vremurile acelea de demult nu a mai rămas nimic. Astăzi se văd aici vreo câteva zeci de case de piatră, cu acoperişuri de lemn, înconjurate de dealuri verzi şi golaşe. O linişte pastorală şi un cer sudic pluteşte peste toată această lume. Iată, aşa arată Trigradul!

De aici începe zona de frontieră: stânci acoperite cu tufe verzi şi dese, fâneţe invadate de ferigă şi de iarbă grasă frumos mirositoare, râuri şi pâraie vorbăreţe, păduri tăcute de brad, care parcă nu se mai termină. Icicolo zăreşti adăposturi de vară pentru vitele gospodăriei, o mică centrală electrică adăpostită într-o baracă de lemn şi câţiva stâlpi singuratici pentru firele electrice. Şi sunet metalic de talangă, molcom şi legănat, străvechi ca legenda lui Orfeu care umbla odinioară prin Rodopi. Cine ştie, poate ca Orfeu o fi rătăcit chiar prin locurile astea. Regiunea este foarte frumoasă şi există condiţii optime pentru păşunatul de vară al vitelor gospodăriei.

Departe, mai spre sud, se ridică înălţimi împădurite, pe care urcă poteci abrupte. Peste tot e o linişte deplină, tulburată doar de strigătul păsărilor de noapte, de fuga

căprioarelor în timpul verii, iar iarna de urletul lupilor. Acolo e şi linia de graniţă, pe care o vezi cum şerpuieşte pe culmi ca o panglică neagră, coborând apoi în văi adânci, urcându-se din nou şi dispărând undeva în zarea albastră şi tăcută.

În această lume a munţilor, atât de îndepărtată de oraşe şi de şosele asfaltate, s-au cuibărit câteva sate mici, cu case de piatră sau de lemn. De piatră, acolo unde plăcile moi de gresie se găsesc din belşug, şi de lemn, atunci când căsuţele s-au adăpostit prin văile împădurite. Aceste câteva cătune alcătuiesc micul şi pitorescul meu raion veterinar. Drumuri nepietruite, aşternute cu pământ negru, şi poteci şerpuitoare duc dintr-un sat într-altul, şi e minunat să rătăceşti pe ele, mai ales atunci când nu e ceaţă şi nu plouă.

Mi-am pus bocancii, am luat pe umeri trusa mea de veterinar şi, cu bastonul în mână, am pornit-o pe drumurile de ţară, pe care e atât de plăcut să calci. Gospodăriile aveau numeroase vite, dar oameni erau puţini: minele şi uzinele de la Rudozem şi Madan atrăgeau pe cei tineri ca nişte magneţi puternice. Bărbaţii plecau din sat, câştigau bani frumoşi, obţineau locuinţe, şi pe urma tinerilor plecau apoi şi bătrânii. De aceea, unele case din satele astea pierdute în munţi aveau lacăte pe la porţi şi curţile lor erau pustii.

Aşa se întâmpla şi în satul Vidia. Şi ce frumos era aici, în acest cuib de vulturi ascuns între două dealuri, înconjurat de fâneţe şi păduri, sub acoperişul albastru, ca o cupolă imensă, al cerului sudici în aer plutea o mr reasmă de flori şi de răşină, printre ferigi şi ruguri de mure se auzea murjjiurul molcom al pârâiaşelor şi în verdeaţa fără sfârşit vedeai ici-colo, ca nişte pete albe sau ca nişte boabe de fasole, numeroasele turme ce păşteau.

Satul era însă trist. La unele porţi atârnau lacăte de fier şi pe coşurile lor roşii nu ieşea nicio dâră de fum.

— N-au decât să se ducă, dacă oamenii câştigă bine la mină.

Aşa zicea deseori Regep, cel cu barbă albă, când mă întâlnea prin sat, privindu-mă încruntat. Era preşedintele gospodăriei şi preşedintele organizaţiei Frontul Patriei. Locuiam în căsuţa lui. Aşa zicea bătrânul Regep, şi chiar dacă vorbea despre lucruri vesele, ofta totuşi cu regret.

Iar eu ştiam de ce oftează. Gospodăria lui număra douăzeci de vaci cu lapte şi peste o sută de oi. Pe lângă asta, fineţe întinse, care trebuiau cosite de câteva ori. În schimb, oamenii îi puteai număra pe degete. Iar printre ei, cei tineri erau foarte puţini.

Sediul meu nu era la Vidia, dar am rămas mai multă vreme aici, fără să ştiu ce mă atrăgea şi mă reţinea în cătunul ăsta. Căsuţa lui moş Regep avea două odăi – cât două cutiuţe – şi o bucătărie. Într-una din ele locuia el cu nepoata lui, Fatme, iar în cealaltă eu. Fatme împlinise optsprezece ani. Prin părţile astea, numai babele mai purtau văl, ceea ce era un lucru bun.

Şi, după cum spuneam, nu ştiu ce mă reţinea în cătunul ăsta. În orice caz, i-am învăţat pe gospodari o mulţime de lucruri utile. Le-am arătat cum să însilozeze nutreţul, cum să pună finul ca să nu-l strice ploaia până se usucă, cum se obţine lapte mai mult cu hrană puţină, dar concentrată, ce să facă pentru ca să poată păstra brânza mai bine şi mai multă vreme, fără a-şi pierde diii grăsime şi din gust, le-am tratat vitele bolnave, le-am scos dinţi, ba chiar am potcovit şi calul lui moş Regep.

Iar Fatme semăna cu o căprioară. Când am văzut-o pentru prima oară, mi-am amintit o clipă de Temenuşka, şi ea avea părul blond, iar ochii ei albaştri erau limpezi cum e

cerul dimineaţa deasupra satului Vidia. Era însă mai înaltă şi picioarele ei goale parcă nici nu atingeau pământul. Purta un sumănaş de culoare închisă, larg la umeri şi strâmt la mijloc, care îi ajungea până la genunchi. Iar sub sumănaş avea o cămaşă albă de cânepă, tivită pe margine cu dantelă, ce-i cobora până pe pulpe. De la genunchi în jos, pielea ei arsă de soare avea culoarea bronzului închis, ceea ce făcea ca poalele cămăşii ei de cânepă să pară şi mai albe.

Dimineaţa. Fatme se sculă înainte de răsăritul soarelui şi-i auzeam paşii lipăind repede prin odaia lipită cu lut. Făcea îndată tocul în vatră, mulgea căpriţa cea albă şi atârna căldăruşa de aramă cu laptele proaspăt în cârligul lanţului de deasupra focului. Dimineţile la Vidia sunt foarte plăcute, mai ales la răsăritul soarelui, de aceea săream din pat vioi şi ieşeam afară. Fatme spărgea lemne şi aprindea repede şi cu multă pricepere focul în vatra de lut. Îi ajutam şi eu cum puteam: suflam în paiele şi vreascurile uscate, până ce-mi lăcrămau ochii de fum. Fatme râdea. Scoteam apă din f întina adâncă şi-mi vărsăm pe picioare jumătate din cofă până ce umpleam găleţile, şi „ea iar râdea. De-atâta râs, cele două şiruri de mărgele porneau să-fâsâite pe piept, ceea ce mă făcea să le privesc cu multă plăcere. îmi păreau grozav de frumoase. De altfel, Fatme începuse să se gătească astfel cu mărgele la câteva zile după ce m-am mutat în casa lor. Tot cam în aceeaşi vreme şi-a pus la mâna stângă o brăţară de celuloid de culoare roz.

Pe urmă răzuia cu cuţitul coaja pâinii acolo unde era. arsă şi aşternea pe masa mică de lemn o faţă de masă albă. Îi turna bunicului să se spele, punea apoi laptele cald în nişte străchini mari de pământ şi se aşeza alături de noi ca să mănânce, ţinându-şi genunchii cât mai spre mine. Asta

pentru că-l respecta foarte mult pe bunicul ei şi nu voia să-l stingherească.

Iar când soarele îşi înălţa fruntea roşie deasupra dealului, Fatme o şi pornea spre curtea gospodăriei, ca să ducă vacile la păşune.

Moş Regep ofta şi, pentru a nu ştiu elta oară, începea iar să-mi povestească trista întâmplare care se petrecuse cu familia lui Fatme. Cum, acum trei ani, pe maică-sa o muşcase o viperă şi cum murise, pentru că, se vede, aşa fusese voia lui Dumnezeu. Cum, pe urmă, feciorul ei plecase la Madan, ca să lucreze la mină, cum adunase bani frumoşi şi cum se căsătorise cu nu ştiu ce văduvă, una care-şi lăsase bărbatul. Pe urmă o chemaseră la dânşii şi pe Fatme, îi găsiseră de lucru şi totul mergea ca pe roate. Aici însă, la Vidia, lucrul şchiopăta. Nu mai rămăseseră oameni care să muncească la câmp şi nu mai avea nici cine să se ducă cu vitele. N-a avut ce face moş Regep, a plecat la Madan şi şi-a adus din nou nepoata aici, în sat. Şi bine a făcut, pentru că a ajuns tocmai la vreme. Căci lui Fatme; care era cam zvăpăiată, îi şi sucise unul capul, ceea ce nu-i convenea preşedintelui. Nu avea cine să îngrijească de vaci, iar laptele şi brânza puteau aduce un venit bun gospodăriei, ceea ce ar fi fost spre binele tuturor. S-a împotrivit feciorul, s-a împotrivit şi Fatme, dar moş Regep a ţinut-o pe a lui şi până la urmă i-a convins. „Păi dacă mic şi mare o pleca să lucreze la mină – le-a spus el – cine-o să mai muncească pământul şi cine-o să mai pască vacile şi oile? N-o să muriţi de foame?” Şi a luat-o de mină pe Fatme de a adus-o acasă, în sat. Aşa că acum Fatme paşte vacile, iar Regep e mulţumit, deoarece este preşedinte şi trebuie să aibă grijă de toţi. Totuşi, parcă are un ghimpe în inimă, parcă îl roade ceva. Fatme e tocmai la anii când trebuie să se mărite, când trebuie să aibă şi ea o casă şi o

familie, iar la Vidia au rămas foarte puţini flăcăi. E adevărat, se mai găsesc ei vreo câţiva, dar doi dintre ei sunt mai tineri decât Fatme, iar ceilalţi trei sunt de mai multă vreme logodiţi şi, dacă o fi un an bun, la toamnă or să înceapă nunţile. Ca să ia pe vreunul din alt sat – nici asta nu-i bine, căci nu mai are cine să meargă cu vacile la păşune şi nici cine să strângă fânul. Ce vrei? Are şi pământul socoteala lui. Iar el, Regep, trebuie să aibă grijă de toţi, pentru că e preşedinte şi pentru că nu-i ajung oamenii.

Uite, vezi, asta-l roade pe moş Regep.

Fatme însă nu pare de loc tristă. Râsul ei vesel şi. sănătos răsună prin toată curtea, la mine se uită cu nişte ochi ce scapără scântei şi cele două şiruri de mărgele îi saltă tare frumos pe pieptul fecioresc.

Trebuie să adaug că mi-am îndeplinit cu multă sârguinţă şi din toată inima obligaţiile pe care le-am avut. După ce i-am învăţat pe gospodari cum să usuce lânul cosit, după ce le-am arătat cum să facă multe alte lucruri utile şi le-am lecuit oile, am început să rătăcesc şi eu prin fâneţe, cu scopul de a studia în mod special şi mai îndeaproape păşunile şi viaţa pe care o duc vitele cooperativei în locurile de păşunat. Acest lucru intră chiar în atribuţiile mele. În felul ăsta însă mă văd mereu cu Fatme şi stăm de vorbă ceasuri întregi. De fapt nu prea vorbim noi cine ştie cât, pentru că ea mai mult râde, aleargă după vaci sau, şi când trebuie, şi când nu, se tot învârte în jurul meu ca o rândunică. Dacă nu mi-aş da seama că sunt totuşi medic veterinar şi că trebuie să fiu serios, bineînţeles că aş alerga şi eu împreună cu ea, ceea ce ar fi foarte plăcut pentru amândoi.

Odată, era la câteva ore după prânz, am pornit în susul pârâului Vidia – care, ieşind dintr-o vale adâncă,

invadată de ferigă, trece susurând tocmai prin fâneaţa unde păşteau vacile gospodăriei. Fatme o pornise mai departe, în sus, iar de vaci avea grijă un băieţandru cu nasul cârn.

Era înăbuşitor de cald şi în aerul înfierbântat bâzâiau albine sălbatice şi zburau fluturi. Din adâncul văii venea o răcoare plăcută, cu mireasmă de pelin şi coada şoricelului. Nu vedeai în jur nici ţipenie de ora, pârâul şopotea potolit ceva şi numai pietricelele care scârţâiau sub bocancii mei tulburau liniştea asta de vis.

Nu mersesem mai mult de vreo zece paşi, când am simţit deodată că mi se taie răsuflarea. N-am mai îndrăznit să mişc nici piciorul şi nici mâna. Făcusem tocmai la stânga pe după o tufă mare de ferigă, când în faţa ochilor mei, la un mai mult de zece metri, se înfăţişă un tablou minunat. În clipa aceea am tresărit şi n-am mai ştiut ce să fac. Pârâul forma aici un mic lac, în mijlocul căruia stătea Fatme. Lua apă în pumni şi îşi stropea pieptul, clipind des de plăcere. La mal, pe nişte pietre, zăceau aruncate sumănaşul şi cămaşa ei albă.

Oricât aş vrea, n-aş putea totuşi spune cât timp am rămas aşa – un minut sau un ceas întreg. Cred însă că n-a trecut mai mult de un minut. Fatme m-a zărit şi, când a dat cu ochii de mine, s-a fâstâcit tot atât de tare cât mă fâstâcisem şi eu. Atâta doar că şi-a revenit mult mai repede decât mine. Şi-a dus arătătorul la buze, iar cu cealaltă mână a început să-mi facă un semn foarte energic. N-am înţeles prea bine ce voia să-mi spună cil gestul acela, fiindcă semnele pe care mi le făcea erau destul de neprecise. Eu însă le-am tălmăcit în felul meu: m-am întors şi am luat-o la fugă devale cât mă ţineau picioarele, de parcă în urma mea ar fi venit un lup furios, clănţănind din dinţi. Mă simţeam foarte vinovat faţă de Fatme.

Seara, tind ne-am aşezat la cină, pur şi simplu nu mai îndrăzneam s-o privesc în ochi. Ea însă se purta foarte firesc şi liniştit: mă întrebă ceva de febra aftoasă şi-mi puse de două on în farfurie din ciorba fierbinte de cartofi pe care o aveam la masă. Parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Moş Regep se plângea mereu de fân, pentru că primăvara fusese ploioasă şi iarba trecea acum de genunchi, iar numărul cosaşilor era foarte mic. De aceea îşi răsucea mustăţile şi ofta mereu. Era doar preşedintele gospodăriei şi toată răspunderea cădea pe capul său! Cât despre mine, cu toate că eram grozav de tulburat de cele ce se întâmplaseră, sorbeam tăcut din ciorbă şi mă gândeam: cât de puţin seamănă oamenii ăştia eu personajele cărora le dau viaţă unii dintre literaţi 1

Noaptea însă am dormit foarte prost... Somnul îmi fugea mereu de sub pleoape şi o arătare albă rătăcea prin faţa ochilor mei. Cu toate că pe gâtul şi pe pieptul ei luceau stropi de apă, iar în jur era umbră şi răcoare, eu ardeam parcă în focurile iadului. Mă răsuceam într-una pe patul tare, salteaua de paie fâşâia sub mine, dar somnul nu voia să vână.

În zori, când am auzit lipăitul picioarelor goale ale lui Fatme pe podeaua de lut, m-am simţit dintr-odată grozav de bine dispus. M-am îmbrăcat în grabă şi am ieşit afarăx ea să admir răsăritul soarelui, Fatme îmi zâmbi cu înţeles şi îmi arătă eu capul căldările de aramă, care erau goale. Am dat fuga cu ele la fântână şi, de data asta, încercând să le umplu, mi-am udat picioarele până la glezne. Ea se uita la mine, râdea veselă şi cele două şiruri de mărgele săltau repede pe pieptul ei. Cât de frumoasă era dimineaţa asta!

Chici veni vremea să plece cu vacile, Fatme întoarse capul şi vorbi peste umăr, căutând să pară oarecum indiferentă:

— Vii la prânz, prin fâneaţă?

Am simţit dintr-odată cum îmi ard obrajii, cu toate că soarele nu se arătase încă de după dealuri. De altfel, întrebarea fetei era foarte firească: ce era oare ciudat sau nelalocul lui în faptul că un om se plimba prin fâneaţă? Totuşi, cine ştie de ce, am simţit că nu mai pot de cald. Eram atât de înfierbântat, în cât n-am izbutit nici măcar să spun „da”, ci doar am dat din cap.

Pe urmă am intrat în grajd, unde se afla armăsarul lui moş Regep. Am luat căldarea şi ţesala şi am început să-l curăţ cu atâta râvnă, de parcă l-aş fi pregătit pentru cine ştie ce concurs de nivel republican.

În felul ăsta nici n-am simţit cum zboară timpul. Iar când soarele s-a ridicat la zenit, am început să-mi fac bagajul. De altfel nu aveam aici decât trusa mea de medic şi o traistă de drum. Am ieşit din sat, dar n-am apucat-o pe drumul spre fineţe, ei am pornit de-a dreptul spre Trigrad.

Era foarte cald, albinele sălbatice bâzâiau în jurul meu, văzduhul mirosea a iarbă încinsă şi a floare de boz. Dădeam cu bastonul în câte o piatră de pe drum, admiram zarea albastră şi sufletul mi-era curat şi vesel, încât până la urmă am început chiar să fredonez o melodie.

Într-o seară, când m-am întors acasă, l-am găsit pe unchiul Ştefan – gazda mea – stând de vorbă în curte cu un om ciudat. Unchiul Ştefan şedea pe butucul de tăiat lemne şi cioplea nu ştiu ce cu briceagul, iar necunoscutul stătea în picioare lângă el, trăgea de zor din luleaua scurtă, de lut, scoţând rotocoale dese de fum iute şi albăstrui. Era un bărbat uscăţiv şi lung ca o prăjină, puţin adus de spate, cu o claie de păr bogat şi cu nişte mustăţi blonde, ale căror vârfuri atârnau în voie. Avea nişte nădragi de şiac, era încins cu un brâu roşu destul de lat şi purta un fel de vestă. Şi vesta şi nădragii aveau o grămadă de petice.

Capul şi-l acoperise cu o bucată de pânză de cânepă.

Când mu văzu intrând în curte, îşi boldi spre mine ochii mari şi negri, mă privi un timp, pe urmă dădu uşor din cap. Mi se păru că mustăţile se mişcaseră puţin – omul îmi zâmbise, în felul lui, dar cu bunătate.

— Băiatul ăsta este doctorul? întrebă el.

Unchiul Ştefan dădu uşor din cap.

— Ia te uită, eu îl credeam cu barba până la brâu, iar el e subţirel şi alb la faţă ca o fată! râse necunoscutul şi plescăi din limbă fără pic de ruşine.

Pe urmă îşi scărpină ceafa păroasă, ridică de jos un coşuleţ de papură, dădu la o parte frunzele ce se vedeau deasupra şi mă invită să mă uit. Înăuntru luceau câţiva păstrăvi mari.

— Ăştia sunt pentru doctor – zise el bătându-mă binevoitor pe umăr.

Am scos nişte bani din buzunar, l-am întrebat cât costă, dar el făcu un gest nepăsător cu mâna:

— Altă dată!

Mai mişcă o dată din mustăţi şi se duse.

L-am întrebat pe unchiul Ştefan:

— Cine e omul ăsta ciudat?

Unchiul Ştefan îşi închise briceagul şi aruncă lemnul pe care-l cioplise până atunci. Tăcu câteva clipe, de parcă n-ar fi ştie ce să-mi răspundă.

— Îl cheamă Rakip Kolibarov – rosti în cele din urmă gazda mea şi se încruntă. Casa lui e chiar la marginea satului, pe drumul care duce la Kesten. E mai bine să nu ai de-a face cu el, altceva nu ştiu.

Şi iar tăcu.

Trecu o săptămână, trecură două, iar Rakip îmi aducea mereu peşte, pe care îmi lua foarte puţin – atât cât să nu mă jignească. Era într-adevăr un tip ciudat! Dar un

pescar mai priceput că el nu puteai găsi în tot raionul.

În ultima zi a lunii iunie am primit o scrisoare recomandată – pe o hârtie cu antet şi cu ştampilă în regulă. Eram trimis la Sofia pentru două luni de zile. Trebuia să iau parte la un ciclu de prelegeri privind ultimele noutăţi din medicina veterinară şi să iau cunoştinţă mai îndeaproape de o serie de medicamente noi. Ah, ce plictiseală! Nu-mi părea de loc bine. Mă pregătisem tocmai să mă duc la Vidia – simţeam că e nevoie acolo de ajutorul meu, ba mă legănam şi cu gândul unei plimbări plăcute prin minunatele fâneţe din jurul satului.

Dar chiar dacă n-ar fi fost fâneţele de la Vidia şi chiar dacă n-ar fi existat pe lume moş Regep şi Fatme, tot mă atrăgea ceva acolo. Ce anume? Ar fi foarte greu de exprimat în cuvinte. Asta n-o poţi face totdeauna. E însă atât de plăcut să te scoli dimineaţa devreme, înainte ca soarele să împurpureze coamele dealurilor, să asculţi cum scârţâie carele cu boi pe drumurile pline de praf, sau cum zornăie găleţile pe cobiliţele fetelor şi nevestelor cu pieptul plin şi să simţi cum te gâdilă uşor în nări mirosul turmelor de oi şi al cirezilor de vite. Ba chiar şi faptul de a-ţi lua pe umăr trusa de medic, în romă bastonul, ca s-o porneşti pe la fermele de vaci, pe la saivanele oilor, să răspunzi vesel, dând „noroc” ciobanilor şi” mulgătoarelor, care te întâmpină câteodată mai timid, dar totdeauna cald şi prietenos. Cine ştie... Ca să fiu sincer, scrisoarea asta pe hârtie cu antet şi cu pecetea ei severă m-a întristat mult. Un singur lucru mă mângâia – şi anume gândul că la Sofia aveam să mă întâlnesc cu Avakum.

Am luat o cameră la hotelul „Bulgaria”. Alt medic veterinar, în locul meu, chiar un medic-şef de raion, ar fi căutat desigur să tragă la un hotel mai modest. Eu însă m-

am hotărât să iau o cameră neapărat la „Bulgaria”. Şi ce dacă o să dau toată diurna numai pe casă? Dă-i dracului de bani, că am destui: la Trigrad chiar dacă aş fi voit n-aveam pe ce să-i cheltuiesc.

Mi-au dat o cămăruţă la etajul III – strâmtă, lungă, iar pe fereastră nu vedeai decât zidul unei curţi interioare. De aceea, camera mea era destul de întunecoasă, dar avea în schimb, alături, o baie cu duş, cu o poliţă de sticlă şi o oglindă mare. Era comod şi frumos. Puteam să-mi petrec o parte din zi şi în holul hotelului, unde erau fotolii moi, covoare persane şi vase mari cu flori exotice. Dintre toate însă, cel mai mult mi-a plăcut scara. Numai pentru ea şi tot merita să dau atâţia bani pe chilia aceea de la al treilea. Treptele ei erau acoperite cu un covor gros, de pluş, încât nici nu ţi se auzeau paşii când călcâi pe el. Mergeai aşa, ca în vis. îmi plăcea să urc şi să cobor pe scară, de aceea nu dădeam nicio atenţie ascensorului. – în timp ce făceam baie, şi după aceea, cât m-am îmbrăcat ca să ies în oraş, mi-a trecut prin minte un gând puţin cam răutăcios. Uite, veziâmi ziceam eu – de-asta e bine să locuieşti într-un oraş mare! Poţi să faci baie când vrei, ai telefon şi butoane automate ca să chemi camerista sau chelnerul şi, în afară de toate astea, poţi să te sui şi să cobori cât îţi pofteşte inima pe scara aşternută eu covorul de pluş roşu. Ba, la o adică, poţi să foloseşti şi ascensorul cel mare, care merge fără pic de zgomot. Ce sunt, faţă de astea, frumuseţile Trigradului, fâneţele din jurul Vidlei, vitele scoase la păşunat pe pajiştile munţilor, ceru! acela sudic şi pâraiele care sporovăiesc zi şi noapte? Şi la gândul ăsta. m-a pufnit râsul, de eram gata-gata să mă tai. Noroc că lama mea de ras nu era prea ascuţită.

Pe urmă m-am dus la Avakum.

Trebuie să vă spun că atunci când am bătut la uşa lui,

inima a început să-mi pulseze ceva mai tare. Mă cam stingherea liniştea asta rece care domnea în muzeu.

Avakum mă privi distrat, rece, şi dintr-odată m-am simţit extrem de prost. îmi venea să mă întorc şi s-o iau la fugă unde oi vedea cu ochii. Asta însă a durat doar o clipă.

— Ia te uită cine a venit t Anastasi! zise încet Avakum.

Mă trase înăuntru în atelier, îşi puse mâinile pe umerii mei şi ochii îi străluciră de parcă în spatele pupilelor azi bucniseră nişte flăcări nevăzute.

— Anastasi i repetă el tot atât de încet.

Mă îmbrăţişa apoi şi mâna lui grea continua să mă bată pe umeri. îmi dădu un scaun, se aşeză pe un taburet şi îmi surâse cu nespusă căldură.

Nu ne văzusem de un an de zile şi mi se păru puţin mai slab şi cam îmbătrânit. Pe faţa lui plutea acum o frumuseţe tristă, ceva oare arăta parcă a oboseală uşoară, dar persistentă. Era însă acelaşi om cu înfăţişare bărbătească, cu cute aspre în jurul gurii, cu ochi pătrunzători.

— Ce-i, am îmbătrânit, nu-i aşa? mă întrebă el.

Mi-am amintit că avea o uimitoare putere de a-ţi ghici gândurile, citindu-le ca în carte, de aceea am lăsat ochii în jos.

— Dimpotrivă – i-am răspuns eu.

El râse.

— Bunul meu Anastasi! Ia spune-mi, când ai sosit?

Am răspuns destul de rezervat, deoarece nu-mi plăcea tonul ăsta protector din vocea lui. În definitiv nu era decât cu cinci ani mai mare decât mine.

— Şi zi ai tras la hotelul „Bulgaria”, nu-i aşa?

Am rămas cu gura căscată de uimire.

— Lasă, nu te mai mira! Ăsta-i un secret prea uşor de

ghicit – zise Avakurn râzând. De ce nu vrei să recunoşti? Ai sosit la ora opt, iar acum e zece fără un sfert. Într-un ceas şi patruzeci şi cinci de minute, oricât ar fi cineva de expeditiv, nu poate să facă şi baie, să se şi bărbierească şi să ajungă la muzeu, dacă nu stă undeva în apropiere.

— Mai sunt şi alte hoteluri tot atât de aproape, în afară de „Bulgaria" – am replicat eu.

— Da, dar tu aici ai tras, unde ţi-am spus. La „Balkan" şi la „Slavianska beseda" nu sunt camere libere. Aseară a sosit de la Varşovia un arheolog polonez, profesorul Vitezlav Mă. Pentru că am primit însărcinarea de a-l conduce la hotel, am dat un telefon şi la „Balkan" şi la „Slavianska beseda", dar n-am găsit nicio cameră liberă decât la „Bulgaria". Că ai făcut un duş înainte de a ieşi în oraş – asta se vede după părul tău, care e încă ud. Că nu te-ai dus la frizer, ci te-ai bărbierit singur – asta se vede pentru că, ici-colo, ţi-a mai rămas câte un fir de păr care te trădează. Aşa se întâmplă când se bărbiereşte omul cu maşina lui de ras. Ai o cameră frumoasă?

— Excelentă! am spus eu şi m-am înroşit.

Avakum se uită la mine, tăcu şi dădu uşor din cap.

— Îl cunosc bine pe director – zise el. O să-l rog ca atunci când o avea ceva liber să te mute într-o cameră însorită.

Nu aveam ce să-i mai răspund. I-am mulţumit şi am început să mă uit prin atelierul lui.

Pe urmă, Avakum a deschis vorba despre Momcilovo, despre vechile noastre cunoştinţe, după care m-a întrebat şi de noul meu raion. Vorbea însă fără pic de interes şi parcă aşa, din politeţe. De Balabaniţa n-a rostit o vorbă. Nici nu se putea să fie altfel – ce-l mai interesau pe el locurile alea atât de depărtate!

Se ridică de pe taburet, se îndreptă spre o policioară

şi-mi făcu semn cu mâna să vin lângă dânsul. Scoase de sub nişte cioburi de lut un carnet de schiţe, îl bătu puţin în palmă ca să-l scuture de praf şi-l deschise. Şi printre paginile cu schiţe de vase, amfore şi alte obiecte vechi, am început să văd lucruri cunoscute şi foarte apropiate de inima mea. Unele erau desenate cu creionul, altele în cărbune, dar toate semănau foarte bine cu cele din realitate. Şi Karabairul cel întunecat, învăluit în nori – aşa cum se vedea din Momcilovo – şi „Zmeiţa” cea înfricoşătoare, cu stâncile ei ca nişte dinţi uriaşi. Şi cârciuma lui Ileio). ce se odihnea la încrucişarea de drumuri – părăsită şi uitată de ani – ba şi casa Balabaniţei era aici – cu tinda şi cu cerdacul ei de sus. Lângă vatra unde ardea focul, pe un scăunel cu trei picioare» şedea o femeie… L-am privit uimit şi mut de mirare. El însă a ridicat din umeri, a închis carnetul de schiţe şi l-a aruncat nepăsător pe aceeaşi policioară, printre cioburile de vase vechi.

— Desene de amator – zise el, încheindu-şi nasturii halatului său albastru. Parcă îi era frig. Le-am schiţat aşa, din minte, *pro memoria*, şi nu din plictiseală – de asta, prietene, poţi fi sigur. Mi-e urât câteodată, mi-e lehamite de toate, dar niciodată nu mă plictisesc. Pentru mine, plictiseala este sinonimă cu sărăcia sufletească. Gând n-am ce face, – şi asta se întâmplă foarte rar – inventez şi rezolv cu multă plăcere ecuaţii integrale, sau deschid culegerea de probleme din domeniul calculului probabilităţilor. Fac ipoteze. Te poţi oare plictisi? Fac din memorie schiţe de case, de vitrine, desenez colţuri de grădini sau parcuri, iar pe urmă mă duc să verific în ce măsură am păstrat proporţiile şi formele şi dacă nu cumva am uitat vreun element esenţial.

— Dar la Momcilovo – am spus eu râzând – ai să te

duci să verifici la faţa locului, să zicem, unul din amănuntele şi formele schiţei aceleia cu vatra şi cu scăunelul cu trei picioare?

Zâmbi, ameninţându-mă cu degetul. Pe urmă îmi răspunse:

— Dar dacă am şi făcut verificarea?

Te puteai aştepta la orice din partea lui, aşa că am tăcut.

Am mai stat puţin în atelier. Avakum mi-a arătat două coşuleţe umplute până sus cu diferite bucăţi de teracotă.

— Două hidrii1 ioniene, admirabile – zise el, şi pentru prima oară de când mă aflam în atelier i-am văzut faţa înviorată de o lumină interioară. De mâine încep să le restaurez şi o să fie ceva minunat!

M-am uitat la bucăţelele de teracotă şi n-am văzut niciun fel de vase. N-am înţeles nici ce va fi minunat: relicvele restaurate ale antichităţii sau munca în sine, restaurarea propriu-zisă. Am avut însă impresia că prin cuvântul „minunat” prietenul meu avea în vedere mai ales munca pe care o începea. Era asta oare o sete de creaţie? Sau un „salt” în lumea gândirii la cea mai înaltă tensiune – această firească necesitate a minţii lui?

Omul ăsta avea un simţ artistic al măsurii înnăscut. Considerând că a vorbit prea mult de el însuşi, schimbă pe dată subiectul discuţiei şi începu să mă întrebe cum mă simţeam în împărăţia lui Mehmed Sinap[17], fiindcă într-adevăr prin locurile acelea se făcuse cunoscut eroul. Iar eu, atras de întrebările lui, i-am povestit totul din fir în păr, cum zice o vorbă. N-am suflat însă niciun cuvânt despre întâmplarea aceea cu Fatme, de lângă râu. De altfel, era un amănunt cu totul lipsit de importanţă.

---

17 Erou popular legendar, popularizat prin cunoscuta povestire a scriitorului bulgar Ludmil Stoianov. (n.t.)

În timp ce-i vorbeam, Avakum mă asculta atent şi mâzgălea ceva cu creionul în paginile unui carnet destul de gros. Desena probabil diferite vase, aşa cum îmi place şi mie să desenez capete de oi atunci când ascult pe cineva doar aşa, din politeţe.

Când s-a apropiat vremea prânzului, Avakum a ieşit puţin din atelier, ca să se spele şi să se îmbrace. Eram foarte curios să văd ce vas desenase în carnetul acela gros. Bà aveam parcă şi o presimţire, care-mi spunea că de data asta îşi călcase obiceiul şi, în loc de vase, schiţase pe hârtie unele momente mai interesante ale povestiri mele. Mă pricep să vorbesc şi fac asta în mod foarte pitoresc.

Avakum însă... nici nu se gândise măcar să deseneze vase greceşti! Nu se vedea de altfel niciun fel de desen. Iată ce se afla pe foaia albă:

Trigrad – Brad (S. S-E): 7 – 8 km. Drum – nepietruit. Râu 2 treceri vad. Alte pâraie = 20 m. Pădure: 2 km – V, 1 km. S.E. km 6-gater (părăsit). Poiană. Totul la vizibilitate bună – 100 m.

Brad – Vidia (E de Trigrad, apoi E-S): 6 km. Drum – nepietruit. 2 km pădure (amestecată); 4 km fâneaţă. Vizibilitate! Total 60 – 70 m.

Însemnările erau împestriţate cu diferite semne topografice: triunghiuri, cercuri cu puncte în mijloc şi o mulţime de alte hieroglife. Am recunoscut dintre ele doar semnul simbolic prin care topografii indică pădurile de brad, deoarece semnul seamănă până la un punct cu un brad adevărat.

M-am uitat la hârtie căutând zadarnic vreo urmă din entuziasta mea expunere. Într-adevăr, Avakum era un om destul de straniu.

Pe urmă am plecat să luăm masa. Am crezut că o să mă ducă într-unul din marile restaurante ale capitalei. Era

îmbrăcat „à quatres épingles”[18], cum spun francezii – sobru, dar elegant. De altfel şi eu îmi pusesem cravata mea albastră – cred că o puneam a doua sau a treia oară în ultimii trei ani. Era îngrozitor de cald, dar eram totuşi medic veterinar şi anumite lucruri trebuie respectate.

Şi cum spuneam, nădăjduiam că vom prinzi într-unul din marile restaurante ale capitalei. Am fost şi mai sigur atunci când am văzut că Avakum cheamă un taxi. Mi-a făcut multă plăcere, deoarece nu mă mai urcasem de mult într-o astfel de maşină, iar de camioane şi de GAZ-uri eram sătul până-n gât. De aceea n-am fost atent la adresa pe care Avakum a dat-o şoferului. Mi-era totuna dacă aveam să luăm masa la „Balkan” sau la „Clubul unguresc”.

Când însă taxiul nostru a trecut de centrul oraşului îndreptându-se spre nord, ieşind din furnicarul bulevardului Gheorghi Dimitrov şi cotind spre stânga pe podul cel mare de peste râul Vladaia, am început să mă neliniştesc, dar ce mi-am zis; nu-i nimic, o să luăm masa afară din Sofia, probabil la vreunul din restaurantele din Bankia[19]. M-am uitat pe furiş la Avakum, dar acesta nu scotea o vorbă.

La câteva secunde după ce-am trecut de pod, maşina şi-a micşorat viteza şi curând a oprit. Am început să mă uit mirat în jur, în timp ce Avakum plătea şoferul şi mă invita foarte politicos să cobor. Ba mi-a deschis chiar el însuşi uşa. Bineînţeles, puteam să fac şi eu treaba asta, dar n-am apucat, deoarece mă uitam încă în jur.

Am păşit destul de încruntat pe trotuar. Atunci Avakum m-a luat de braţ şi m-a condus într-un local care nu era unul din cele obişnuite – n-am observat, dar cred că

---

18 în original în limba franceză — la patru ace. (n.t.)

19 Localitate balneoclimaterică din apropierea Sofiei. (n.t.)

n-avea nici firmă la intrare. Ne-am făcut loc printre mese şi, în timp ce ne croiam drum, am simţit un miros extraordinar de plăcut. Aducea a carne friptă la grătar, a piper negru şi a bere. Pe urmă ne-am urcat pe o scară în spirală, undeva la etaj. Aici era mai linişte. Feţele de masă erau albe ca zăpada. Galeria de la etaj avea forma literei greceşti te şi din locul meu puteam observa întregul parter, ba chiar şi trotuarul din faţă, inundat de soare. Era foarte frumos şi am zâmbit de plăcere.

Pe urmă s-a apropiat de noi o chelneriţă grozav de blondă şi puţin cam cârnă. Avea pe cap o panglică albă, iar şorţul uşor creţ făcea două cute foarte frumoase sub bustul ei înalt. Am observat că fata i-a surâs lui Avakum, iar acesta i-a răspuns la fel. După ce făcu comanda, îi zise:

— Băiatul ăsta este prietenul meu. îţi place?

Am crezut că fata se va supăra, deoarece întrebarea lui Avakum era cam îndrăzneaţă. Ea însă şi-a ridicat genele lungi şi ochii ei albaştri râdeau.

Pe urmă am mâncat cei mai buni mititei din lume, am băut cea mai straşnică bere şi am fost foarte veseli. Avakum făcea cinste pentru că era gazdă, dar cum venea la masa noastră fata aceea cu panglică pe cap, îmi cerea să comand eu. Iar fata se apleca atât de tare deasupra umărului meu, încât îi simţeam răsuflarea pe obraz. Ba o dată i-am atins, bineînţeles fără să vreau, mâna. Avakum îşi fuma luleaua ca de obicei, pe faţă avea cunoscutul său zâmbet bun şi indulgent şi, deşi vedea totul, se făcea că nu observă nimic.

Bine că n-am luat masa în vreun restaurant mare! I-am rămas foarte recunoscător lui Avakum.

4

După-masă m-am dus la Centrul de combatere a bolilor contagioase, ca să vorbesc cu şeful sedţiei

Medicamente şi aprovizionare, doctorul Petăr Toşkov. El era cel care trebuia să îndrume împrospătarea cunoştinţelor mele de farmaceutică veterinară. După cum lăsa de înţeles scrisoarea cu ştampilă pe care o primisem, cunoştinţele mele în acest domeniu rămăseseră mult în urmă.

Aşa se explică faptul că am intrat în cabinetul său cu un moral foarte scăzut. Iar când l-am mai văzut şi pe uriaşul acela un pic cam grosolan şi cu o ţinută nu prea de şef, ci mai curând de director al unui combinat de carne de rang republican, m-am simţit şi mai prost dispus. Nu ştiu de ce, dar acest fel de şef acţiona foarte negativ asupra nervilor mei.

Am spus „bună ziua" şi am pus pe masă scrisoarea pe care o primisem: doream să evit cuvintele de prisos în legătură cu prezentarea mea.

Doctorul Petăr Toşkov mă privi cu indiferenţă şi căscă zgomotos, fără pic de jenă. îşi închipuia poate că, făcând acest lucru, îmi va insufla respect încă de la primul nostru contact şi mă va determina să mă gândesc serios la apropiatele mele preocupări. Dar pe faţa mea nu se clinti niciun muşchi. Nu degeaba am lucrat eu prin locurile alea care au dat personalităţi ca viteazul Momcil şi neînfricatul Mehmed Sinap.

— Va să zică, tu erai Anastasi Bukov? zise şeful serviciului. Se frecă apoi la ochi şi căscă din nou. Măi să fie! Credeam că ai cu totul altă înfăţişare. Dar nu-i. nimic, îmi face plăcere. Ia loc.

Puse o rezoluţie oarecare pe scrisoarea ce i-o dădusem, după care sună uşierul şi-i spuse să ducă hârtia la arhivă. Când acesta ieşi, doctorul îmi vorbi cu un glas protector:

— Treci mâine pe la casier, ca să-ţi primeşti

drepturile. Banii sunt bani.

— 4 Vă rog – am răspuns eu. Nu e nicio grabă. Avem tot timpul. Şi am întrebat respectuos, aşa cum se cuvine să facă un medic venit să înveţe şi care nu vrea să abuzeze de încrederea ce i se arată: Şi unde va avea loc instructajul, tovarăşe doctor? Sunteţi atât de bun să-mi spuneţi?

Doctorul tresări, se uită la mine surprins şi îşi desfăcu braţele, ridicându-le deasupra mesei de parcă erau aripile unei mori de vânt. Văzusem mori de-astea prin cărţi şi tablouri.

— Instructajul? Doctorul Petăr Toşkov râse cu poftă. Vorbă de import, dragul meu. Asta în primul rând. În al doilea, ce instructaj ţi-a intrat în cap? Şi Svetozar Podgorov, directorul nostru, obişnuieşte să vorbească aşa: instructaje, calificări şi *tutti quanti*. Îi plac tare mult asemenea cuvinte. El e director însă. Dar tu, Anastasi, vorbeşte simplu, ca oamenii. Aşa stai tu de vorbă cu oamenii tăi de la Frigard? Nu? Păi atunci de ce-ţi schimonoseşti vorba? Vrei să bei o limonadă? Nu vrei? Ba eu o să beau una. Şi Petăr Toşkov se îndreptă spre dulapul cel mare din fundul camerei, îl deschise şi scoase dintr-o căldare o sticlă roşie cu limonadă. E rece pentru că o ţin în gheaţă artificială. Bioxid de carbon solidificat. Chiar nu vrei să bei? îmi pare rău! În mâna lui uriaşă, sticla părea un biberon de copil. Hai noroc 1 îşi şterse cu palma buzele groase şi se aşeză din nou pe scaun. Cât despre problema aşa-numitului instructaj, asta-i o născocire a lui Podgorov. E necesar, după dânsul, ca toate „cadrele locale” – aşa-i numeşte el pe fraţii noştri din provincie: cadre locale! – e necesar, zice, ca aceste cadre să vină unul câte unul la Sofia, să vadă cu ochii lor şi să miroasă cu nasurile lor cele mai noi medicamente şi tincturi şi să ţină în mână ultimul sortiment de cleşti şi lansete ce se află în depozitul

instituţiei noastre. Treaba asta – instructajul – se putea organiza şi altfel: un catalog cu indicaţii şi lămuriri, însoţit de câteva ilustraţii pentru ca să se poată înţelege mai bine, şi gata 1

Aşa cum procedează însă Podgorov, e pur şi simplu o pierdere de vreme – i-am spus-o şi lui personal şi am spus-o şi în colegiu. Dar el are teoria lui – cică cea mai bună apă e aceea pe care o bei de la izvor. Aşa să fie? Pe dracu' 1 Ce, dacă beau o limonadă îmi face rău? Dimpotrivă, mă simt foarte bine! După cum vezi, aşa stă treaba cu instructajul. Iar tu, iubitule, eşti numărul unu din cadrele cărora voi avea cinstea să le dau o şi mai înaltă calificare. Măcar de-ar fi linişte şi pace în raionul tău în timpul ăsta. Să muţi omul de la slujba lui, în sezonul de vară – uite, treaba asta nu-mi intră în cap, dar ce să-i faci! Desfată-te şi tu cu frumuseţile Sofiei şi fă în fiecare seară câte trei mătănii dumnezeului veterinarilor, ca să-ţi ţină sănătoase vacile de la Trigrad până te vei întoarce iar pe pământul făgăduinţei.

— Şi unde o să ţinem lecţiile? am întrebat eu cu o voce stinsă, deoarece începuse să mi se usuce gâtul.

— Lecţiile? doctorul îşi desfăcu din nou mâinile ca nişte aripi. O să-ţi dau adresa depozitului nostru. Este acolo un băiat minunat, care ştie totul.

— Numai atât?

— Ai timp, măi Anastasi 1 râse iarăşi cu poftă doctorul. De ce te grăbeşti aşa? Cine se grăbeşte prea mult nu ajunge departe! Eu merg cu motocicleta şi ştiu asta din experienţă. Tu ai motocicletă?

Am dat din cap în semn că nu am.

— Pescar eşti?

— Nu sunt.

— Dar îţi place să caşti gura la ăia care prind peşte?

Am minţit, spunând că da.

— Atunci o să fim prieteni buni – zise doctorul, frecându-şi mâinile. O să te iau în spate, pe şa, şi-o să te duc cu mine. Iar când te vei întoarce la Trigrad, ai să mă inviţi şi tu pe mine. Vrei?

— O să-mi facă o deosebită plăcere – am spus eu.

— Dar păstrăvi sunt prin râurile de pe la voi?

I-am explicat că apele noastre se arată a fi pline de păstrăvi. Ba i-am spus chiar că e unul la noi, anume Rakip Kolibarov, care prinde în fiecare zi câteva kilograme.

— Rakip Kolibarov – zise doctorul, gândindu-se parcă la ceva.

Pe urmă clipi repede de câteva ori, ca şi cum ar fi vrut să-şi amintească de ceva. M-am întrebat de ce oare numele ăsta, numele lui Rakip Kolibarov, produce o asemenea impresie. De ce tac oamenii când aud de dânsul?

Doctorul însă se întinse puţin şi pe urmă îşi consultă ceasornicul. Era aproape cinci.

— Anastasi – zise el – treci în camera de alături, la tovarăşa Irina Teofilova. Roag-o să-ţi explice unele lucruri, iar când o fi vremea de plecare, o să trec să te iau. În regulă?

— Bineînţeles 1 am răspuns eu. Şi am adăugat cu multă însufleţire: Vă aştept neapărat.

În camera de alături erau două birouri şi la fiecare din ele şedea câte o tânără femeie. Când am intrat şi m-am oprit lângă uşă, au ridicat în acelaşi timp capul şi m-au cercetat curioase.

Nu ştiu de ce, probabil din cauza căldurii, m-am oprit lângă uşă şi n-am scos o vorbă. Mă uitam la femeia din stânga mea, şi parcă nu-mi puteam dezlipi ochii de pe chipul ei. Dar ce chip 1 Dumnezeule! Mi se părea că am mai văzut-o undeva, şi încă de multe ori, că o cunosc bine,

dar când mă uitai mai atent constatai totuşi că o vedeam pentru prima oară, şi că părea un tablou dintr-o carte de ilustraţii. Ah, da! Dacă n-ar fi fost arşiţa asta, mi-aş fi dat seama cu mult mai repede. Chipul ei semăna cu un tablou din vremea Renaşterii. Avea un păr negru minunat, sprâncene negre şi gene întoarse, de madonă cu ochi mari şi luminoşi. Luminoşi ca cerul meu de la Vidia. Numai că seninul cerului de la Vidia era transparent, pe când ochii aceştia albaştri aveau un luciu de marmură – vstrăluceau ca nişte fluoriţi şi erau impenetrabili – ca ochii lui Avakum.

Ea îşi îndreptă uşor umerii şi se ridică încet de pe scaun. Acum o vedeam în picioare. Era mai mult înaltă decât mijlocie. Cu toate că nu era grasă, avea umerii rotunzi şi bustul plin. Totul radia o splendoare matură. Femeia se găsea în vara timpurie a frumuseţii ei.

Mă măsură liniştită din cap până în picioare, după care mă întrebă:

— Ce doriţi?

— O caut pe tovarăşa Irina Teofilova – i-am explicat eu şi mi-am dres puţin glasul, mai ales că tare aş fi băut un pahar cu apă.

Ea dădu din cap, dar n-am înţeles ce voia să spună şi de aceea am continuat să rămân lângă uşă.

Atunci, din spatele biroului din dreapta se ridică cealaltă femeie. Era tot atât de înaltă ca şi cea dintâi şi trebuie să recunosc că şi ea mi-a făcut o foarte plăcută impresie. Numai că avea părul castaniu şi părea ceva mai slabă. În ochii ei căprui era ceva deosebit, dar mi se păru că priveau exagerat de îndrăzneţ, ba chiar provocător. Spre deosebire de prima, avea braţele mai dezgolite şi rochia mai decoltată. Iar decolteul făcea la mijloc o cută foarte nostimă.

— Dumneavoastră, tovarăşe, veniţi din provincie? mă

întrebă ea şi, nu ştiu de ce, îşi pipăi cu mâna broşa.

Bijuteria aceea lucitoare era prinsă exact acolo unde decolteul făcea cuta aia frumoasă de care vorbeam.

Întrebarea ei era destul de concretă.

— Din provincie – am răspuns eu. De la Trigrad. Şi, la rândul meu, am întrebat: Dar de unde ştiţi?

Aceasta a fost prima mea întâlnire cu personalul doctorului Petăr Toşkov. Şi Teofilova, şi Ceavova erau foarte amabile. M-au tratat cu apă rece şi mi-au spus o mulţime de lucruri interesante. Gel mai mult vorbea Hristina Ceavova. Ea a fost aceea care mi-a zis că tenul oacheş îmi stă foarte bine şi că cravata albastră mi se potriveşte cu culoarea ochilor. La acest punct al convorbirii noastre, Irina Teofilova zâmbi cu o indulgenţă îndeajuns de subliniată. Şi, ea să fiu sincer, n-ar fi trebuit să zâmbească aşa, căci, într-adevăr, cravata se potrivea foarte bine cu ochii mei, chiar dacă avea o nuanţă ceva mai închisă. Se vedea bine însă că Teofilova avea un caracter mai aspru. Eu însă am vorbit mai mult cu dactilografa. M-a informat că organizaţia lor sindicală desfăşoară o activitate deosebită şi că mulţumită acesteia salariaţii Centrului îşi instalaseră o baie foarte confortabilă, cu două duşuri şi o oglindă. Baia se afla la mansardă.

— Puteţi s-o folosiţi şi dumneavoastră, deoarece sunteţi detaşat la secţia noastră – mi-a spus Ceavova. Vreţi să vă conduc?

Aici, Irina Teofilova zâmbi din nou.

Chiar în clipa aceea intră în birou doctorul Petăr Toşkov. Acum se încheiase la cămaşă. Dar m-am mirat extraordinar de mult văzând că-şi pusese sub sacoul său alb un pulover gros de lână.

— Anastasi – îmi spuse doctorul – orele de serviciu s-au terminat. Trebuie să plecăm.

Mi-am luat rămas bun în modul cel mai amabil de la Ceavova, iar spre Irina Teofilova am schiţat un salut rece. Doctorul Petăr Toşkov făcu tocmai invers: o să-Iută la repezeală pe Ceavova, dar când luă mâna Irinei – aşa cel puţin mi s-a părut – o reţinu în laba sa câteva secunde mai mult decât era necesar.

Vă mai povestesc doar câteva lucruri, după care am să-l las pe Avakum să continue istoria până la capăt.

Când am ieşit în stradă, doctorul m-a rugat să-l aştept un minut. De fapt mi-a spus doar atât; „Anastasi, stai aici un minut!” – şi în aceeaşi clipă a şi dispărut în fundul curţii în care se afla clădirea instituţiei. Am rămas singur şi, cu toate că stăteam lângă intrarea principală a Centrului, mă simţeam destul de stingher. Mă gândeam: dacă iese acum Ceavova, dactilografa, şi-mi spune: „Tovarăşe Bukov, n-aţi vrea să ne plimbăm puţin?” sau: „N-aţi vrea să mă conduceţi până acasă?” – ce fac? Desigur, aş primi neapărat. La urma urmei trebuia să găsesc ceva ca să-mi omor timpul. La asta mă gândeam şi, într-adevăr – după cum presimţisem – o văzui pe Ceavova ieşind. Discuta foarte veselă cu un tânăr, aşa încât nu mă observă.

În timp ce-o conduceam cu privirea, am auzit nişte zgomote infernale. Călare pe o motocicletă roşie, doctorul sosi făcându-mi un semn poruncitor cu mâna.

— Urcă-te în spate! strigă el şi glasul abia i se auzi printre detunăturile motocicletei. Mergem la barajul „Iskăr”!

Ceavova nu catadicsea să mă observe, aşa că nu aveam niciun fel de angajamente. Puteam hoinări în voie pe unde-mi plăcea. Dar în clipa aceea mi-am adus aminte de Avakum şi-am tresărit.

— Tovarăşe Toşkov – i-am spus eu – am un prieten, arheolog, căruia i-am promis...

— Îl luăm şi pe el, urcă 1 urlă doctorul şi se propti eu piciorul în caldarâm. Mare lucru 1 Unde stă prietenul tău?

I-am explicat, dar el a pornit-o exact în sens invers. Nu ştiam nici încotro ne îndreptăm şi nici unde o să se mai urce şi Avakum. Motocicleta, ca orice motocicletă, nu avea decât un singur loc suplimentar pe şa.

Pe urmă însă am văzut că toate temerile mele fuseseră de prisos. La două minute de Centru, doctorul avea un garaj – o baracă de scânduri în curtea unei case cu patru etaje. Din baracă scoase tocmai ceea ce ne trebuia: un ataş. îl aduse până la motocicletă singur, cu acelaşi efort cu care-mi duceam eu, de pildă, trusa medicală. După care am pornit-o spre muzeu.

Avakum, care rar se minuna de ceva, de astă dată rămase destul de surprins.

— Tu eşti arheologul? îi strânse mâna doctorul. Bravo! Eu sunt Petăr Toşkov, şef pe linie de medicamente al acestui flăcău. Ia loc în ataş, că mergem la baraj să pescuim!

Avakum ridică din umeri, apoi îşi duse mâna la buzunarul din spate al pantalonilor. Cum era un om de acţiune, nu şovăi mult şi se instală imediat în ataş.

Când ieşirăm din oraş, doctorul băgă motorul în viteză şi motocicleta ţâşni ca o săgeată pe şosea. Vântul îmi şuiera pe la urechi şi lumea întreagă se repezea parcă asupra mea. îmi adăpostii faţa după umerii laţi ai doctorului şi închisei ochii.

După treizeci de minute ajunserăm la baraj. Când am coborât din şa, mi s-a părut că-mi fuge pământul de sub picioare. Doctorul gonise cu peste o sută de kilometri pe oră. Avakum însă îşi dezmorţi umerii şi căscă.

— Mergeţi cam încet – se adresă el doctorului. Ca să vă spun sincer, mă cam plictisisem.

Doctorul se scărpină la ceafă.

— Aş fi putut să merg şi mai repede, dar m-am gândit la băiatul ăsta. Mi-era teamă că-l pierd pe undeva. Şi pe urmă?

— Pe urmă, Fatme de la Vidia ar fi fost foarte tristă – îmi şopti Avakum, făcându-mi cu ochiul.

Abia mă ţinui să nu cad, cu toate că pământul se mai liniştise puţin sub picioarele mele.

— Care Fatme? am întrebat eu.

— Aia cu două şiruri de mărgele. Ai uitat?

Şedeam în iarbă lungit pe spate. Adia un vânt plăcut, iar pe întinsul cerului pluteau nori mici, argintii, cu aripi de puf. Mi-am amintit că poeţii compară asemenea nori cu nişte bărci cu pânze care plutesc pe oceanul ceresc. Călătoria lor, privită de jos, pare destul de frumoasă. Pe urmă m-am întors cu faţa spre apă, am rămas cu ochii spre malurile albastre din depărtare şi m-am bucurat din suflet de această mare realizare a economiei noastre naţionale.

În timpul ăsta, prietenul meu şi doctorul Petăr Toşkov discutau foarte aprins. Amândoi erau maniaci în ceea ce priveşte motocicleta, amândoi erau în admiraţia uneia şi aceleiaşi mărci, amândoi doreau să meargă cu viteza maximă şi înţelegeau să utilizeze în acelaşi fel frâna de mână şi de picior. În timpul acestei vii convorbiri, doctorul îl bătu pe Avakum pe umăr de mai multe ori, iar acesta îi oferi în repetate rânduri din ţigările lui. Pe urmă descoperiră că şi unul şi altul fumau aceleaşi ţigări şi sufereau de una şi aceeaşi tuse.

Dar ardeii iuţi îţi plac? îl întrebă doctorul.

— Grozav!

— Şi mie. Dar peştele prăjit?

— Mor după el.

— Şi eu. Dar ce vin preferi: alb sau roşu?

— Roşu.

Această extraordinară potrivire îl mişcă grozav pe doctor.

— Gum de nu te-am cunoscut până acum! strigă el cu tonul emoţionat. Toată viaţa mi-am dorit un prieten ca tine. Bravo! Pe urmă stătu puţin şi se gândi. Ia să vedem acum cealaltă parte a medaliei, partea spirituală. Eu, de pildă, lupt împotriva cuiva. Dar tu?

— Şi eu.

— Duşmanii mei sunt baccilii. Ai şi tu duşmani?

— Eu sunt arheolog. Inamicul meu este vremea.

— Atunci bate palma 1 Aşa! Pe urmă iar se mai gândi puţin. Dar ce fete îţi plac mai mult

— Brunetele.

— Măi să fie! Şi mie la fel.

Şi de ce „măi să fie”?

— Pentru că a mea e brunetă. M-am hotărât să mă însor şi am şi ales. Una brunetă de tot.

— Minunat!

— Ba nu e minunat de loc. Eşti mai tânăr decât mine şi o să mi-o sufli de sub nas!

— Ba nu! Avakum îi întinse mâna. *Parole d konneur l* Mă ţiu de cuvânt, să ştii.

Cei doi amici îşi strânseră mâinile zdravăn, de parcă ar fi vrut să şi le scoată din umeri.

M-am uitat la Avakum. Pe faţă îi înflorise obişnuitul lui surâs, pe jumătate amabil, pe jumătate indulgent, dar ochii îi luceau rece. „Iar joacă” – m-am gândit şi nu ştiu de ce, dar mi-a părut rău de doctor. Omul ăsta, puţin cam curios, se înfierbântase şi era cuprins de o emoţie sinceră, pe când Avakum făcea doar pe entuziastul pentru a se distra şi a cerceta sufletul celuilalt. După această însufleţită convorbire, doctorul se îndepărtă puţin, ca să-şi

arunce undiţa într-un loc mai liniştit. Desigur „murea” de dorinţa de a prinde doi-trei crapi mai arătoşi, ca să-şi ospăteze din belşug noul său prieten. Avakum se aşeză alături de mine, tăcu vreo câteva minute, după care se întoarse pe o parte şi adormi îndată.

Umbrele serii cădeau încet deasupra barajului. Vântul se porni să bată ceva mai tare, apele lacului deveniră mai sumbre. Malul din faţă se topi în ceaţă şi dispăru în întunericul ce se lăsa. *>

Doctorul se întoarse cu nasul în pământ. Păşea foarte încet prin iarbă, dar Avakum parcă îi auzi paşii prin somn. Se ridică chiar mai repede decât mine, surâse şi dădu uşor din cap.

— Nu se aruncă! oftă doctorul.

— Nu-i nimic – zise Avakum – o să cumpărăm peşte de la restaurant.

Şi cu aceste cuvinte se urcă în şa, iar doctorul trecu de astă dată în ataş. Nu încăpea el prea bine, de aceea trebui să stea cam înghesuit. Eu mi-am luat locul pe care l-am avut şi la venire. Ştiam că Avakum o să mâie nebuneşte, dar nu-mi era de loc teamă. Mă simţeam tot atât de comod şi tot atât de sigur ca pe scaunul meu de medic.

Era aproape ora nouă seara când am sosit în faţa complexului „Iztok”. Am cotit pe prima stradă principală, am mai cotit o dată şi doctorul ne arătă a treia clădire pe stânga.

— Prieteni – zise doctorul privindu-ne cu un zâmbet victorios – vedeţi ferestrele astea de la parter, acoperite pe dinăuntru cu ziare? Aici locuieşte doctorul Petăr Toşkov. Propun să-i facem o vizită. Aşa că, înainte, tovarăşi!

Celelalte etaje ale clădirii nu erau încă terminate şi a trebuit să sărim peste grămezi de balast şi nisip până ce

am ajuns la intrare. În hol mirosea a var şi ciment. Doctorul deschise uşa şi ne pofti amabil să trecem înaintea lui.

Locul central al apartamentului îl ocupa un vestibul foarte larg. Aici se afla o masă rotundă, acoperită cu ziare vechi, îngălbenite de vreme, şi câteva scaune. Cabinetul doctorului semăna în acelaşi timp cu un depozit provizoriu de farmacie şi cu un laborator părăsit: printre cutiile, cutiuţele şi sutele de sticluţe cu medicamente şi acizi luceau diferite retorte şi vase, eprubete şi lămpi de spirt prăfuite, toate puse claie peste grămadă într-o dezordine atât. de înfiorătoare, încât dacă ţi-ai fi lăsat pălăria undeva, cu greu ai mai fi putut s-o descoperi în această junglă de sticlărie, preparate şi cartonaje.

— Ia zi, Anastasi – rosti doctorul şi ochii lui luciră de mândrie şi satisfacţie – cum ţi se pare această sfânta sfintelor a gândirii veterinare?

— Oo! am răspuns eu începând să examinez cu toată atenţia tavanul.

— Ai răbdare! mă bătu doctorul pe umăr. În acest altar există din toate câte puţin. Toate le-am preparat eu singur, iar pe unele le-am şi inventat. Aici e şcoala ta, aşa că să n-o cauţi în altă parte!

Şi deoarece tăceam, doctorul găsi necesar să adauge:

— Eu, dragul meu, am studiat, în afară de medicină, şi biochimia; din această cauză mă pricep puţin şi la medieamente şi ceaiuri. Aşa încât stai lângă mine şi nu-ţi fie teamă!

După această „sfântă a sfintelor” am vizitat şi celelalte încăperi ale apartamentului. În dormitor se afla doar un pat dublu, acoperit destul de stângaci cu câteva pături de tip cazon. Pe pereţii proaspăt zugrăviţi fuseseră bătute belciuge şi cuie – după mine un act de barbarie pe

care nu-l mai vedeai nici la Trigrad şi nici în căsuţa lui moş Regep. De aceste cuie şi belciuge spânzurau atârnate hainele biocliimistului nostru.

Bucătăria semăna cu „sfânta sfintelor”, numai că aci haosul era provocat de ustensilele casnice ale doctorului. A trebuit să fim foarte atenţi ca să nu călcăm în vreo tingire sau să nu ne atingem cumva, fără voia noastră, de fundul afumat al vreunei tigăi.

— Ascultă, doctore – întrebă Avakum – după cât am înţeles, eşti holtei. La ce dracu’ îţi trebuie toate aceste atribute?

Mi s-a părut că doctorului nu prea i-a convenit întrebarea: şi-a pironit privirea în jos, de parcă acolo urma să citească răspunsul la întrebarea lui Avakum.

— Ce să fac – zise el. Am o mare slăbiciune pentru problemele culinare. Dumnezeu ştie de ce! Dacă trec pe lângă vreun magazin cu asemenea articole, îmi face o deosebită plăcere să intru şi să cumpăr când o tingire, când un ceainic sau vreo tigaie. Jos, în pivniţă, mai am de două ori pe atâtea! Se uită apoi peste vasele risipite prin toate părţile şi adăugă: Şi, pe urmă, cine ştie, poate mi-or trebui vreodată! mai ştii ce se poate întâmpla? I

Avakum fu de acord pe dată că în lumea asta e posibil orice. El, de pildă, cumpăra cărţi de copii, cărţi cu poze. Şi adăugă apoi către doctor, cu o voce convingătoare:

— Am două etajere pline, dar pline vârf. Şi mai am de două ori atâtea în pod.

— Vezi, chestia asta cu cărţile pentru copii nu mi-a trecut prin minte 1 zise doctorul, căzând puţin pe gânduri.

— Nu-i nimic – îl linişti Avakum. Dacă ai vreodată nevoie, stau aproape şi sunt la dispoziţia ta.

Doctorul îşi mângâie bărbia şi râse fericit. Eu însă ştiam cu toată siguranţa că Avakum nu avea nicio carte

pentru copii în biblioteca lui.

ndată după asta, doctorul îşi trecu peste umeri bretelele unui şorţ alb, le înnodă la spate şi începu să cureţe peştele cu o adevărată virtuozitate. Eu şi Avakum îi urmăream mişcările cu mare interes. La un moment dat se opri din lucru, lăsă mâinile în jos şi oftă adânc.

— Şi oaspeţii mei sunt minunaţi – zise el privindu-ne trist – şi peştele e proaspăt, şi vinul pe care l-am pus la rece este la înălţime. Lipseşte un singur amănunt pentru ca tabloul să fie complet.

— Bruneta – zise Avakum zâmbind.

Doctorul îl privi înduioşat şi făcu un semn aprobator din cap.

— Ascultă, doctore – adăugă el – dacă n-ai nimic împotrivă, aş putea să mă duc s-o invit în numele t-u pe brunetă. Pun rămăşag că ne va onora cu prezenţa ei. Dar cu o singură condiţie. Şi anume…

— Şi anume? îşi ridică sprâncenele doctorul, mirat.

Trânti pe masă crapul curăţat de solzi şi-şi încrucişă braţele la piept. Dacă ar fi avut mustăţi şi ar fi purtat un tricou, ar fi semănat, aşa cum stătea acum, cu vreunul din campionii mondiali de odinioară de la lupte greco-romane.

— Adresa ei – zise Avakum.

Doctorul îşi desfăcu mâinile de la piept şi cu un surâs larg îi întinse gura până aproape de urechi.

— Adresa ei?… Irina Teofilova, strada Brod nr. 33. Nu e departe. Vrei să ţi-o scriu pe o hârtie?

Avakum făcu un gest negativ cu mâna.

Când şi cum înflorise această dragoste? Venise pe neaşteptate, aşa cum începe să adie deodată, în caldele nopţi de vară, vântul de la sud. Venise într-o seară, după o primă privire sau după un prim surâs. Iar a doua zi de dimineaţă, când se trezise, dragostea înflorise în sufletul

lui. Aşa înfloresc pomii la sfârşitul primăverii: seara, în ajun, sunt verzi, cu bobocii abia deschişi, iar când lumina roşiatică a răsăritului inundă lumea, îţi zâmbesc din rochii de mireasă.

Irina şi Ceavova şedeau în curtea cea mică din spatele casei de cărămidă unde locuiau şi vorbeau desigur, ca de obicei, de lucrurile plicticoase de peste zi.

Atunci Avakum se apropie şi zise:

— Şeful dumneavoastră, doctorul Petăr Toşkov, vă invită pe amândouă la modesta sa cină.

Doctorul îl trimisese s-o aducă numai pe Irina, dar lui îi fu milă de cealaltă, de aceea extinse invitaţia pe riscul său.

Prin fereastra deschisă a parterului venea o lumină galbenă. Umerii goi şi rotunzi ai Irinei, mâinile şi gâtul ei, totul avea un luciu mat, ca aurul vechi, cu patină. Iar în adâncul întunecat al ochilor ei licăreau parcă stele depărtate, pe care abia le zăreai.

— Astă-seară avem la cină peşte proaspăt.

— Doamne, ce mult îmi place peştele proaspăt! bătu din palme Ceavova.

Irina tăcea.

— Doctorul vă aşteaptă – zise Avakum.

18*

275

Ea îşi ridică încet capul şi ochii lor se întâlniră. Femeia îl cerceta cu atenţie, liniştită, fără să se grăbească şi fără să se jeneze.

Cu toate că-i susţinu privirea şi o examină şi el cu tot atâta linişte şi concentrare, pentru prima dată în viaţa lui, Avakum nu trase nicio concluzie. Maşina de calcul din capul său, care-şi mişca permanent şi fără greş rotiţele de îndată ce conştiinţa sa primea oarecari impresii dinafară,

era mută acum, încetând să funcţioneze, de parcă s-ar fi întrerupt pe neaşteptate curentul care-o alimenta.

— Dar dumneavoastră ne veţi acompania la întoarcere? întrebă Irina, neluându-şi ochii de la Avakum.

Acum, în aceeaşi maşină licări o scânteie de viaţă.

— Bineînţeles – dădu acesta din cap. Vă voi conduce. Iar în sinea lui îşi zise: „Şi doctorul?”

Seara fu veselă. Eu îi – explicam Ceavovei unele aspecte în legătură cu ciuma găinilor, doctorul prăjea peştele, iar Irina şi Avakum aranjau masa; în câteva rânduri, mâinile lor se atinseră, fapt care-i făcu să privească amândoi la fel de vinovaţi spre gazda care nu mai putea de fericire. Pe urmă am început să mâncăm, şi Teofilova a devenit foarte duioasă şi foarte amabilă cu doctorul, lipindu-se mereu de umărul lui, umplându-i paharul cu vin şi părând că nici nu-I observă pe Avakum.

Către orele unsprezece, doctorul începu să caşte, iar puţin mai târziu puse cotul pe masă şi-şi sprijini capul în palmă.

Ne-am luat în grabă rămas bun şi am plecat.

Răsărise luna. Eu şi cu Ceavova mergeam înainte, având o discuţie foarte vie despre gălbează oilor. Irina tăcea. Nici Avakum nu era într-o dispoziţie prea bună.

Irina se purtase mult prea amabil cu şeful ei de la serviciu. Dar când ne-am despărţit, mie abia mi-a făcut un semn cu capul, pe când lui Avakum i-a zâmbit cu mult înţeles şi cu un fel de surâs vinovat şi trist.

Era o noapte luminoasă şi liniştită.

Ocupa postul de secretară a secţiei Medicamente şi aprovizionare şi studia tot timpul: în toamnă urma să se prezinte la un concurs pentru aspirantură, la universitate.

Atât în atitudinea, cât şi în general în viaţa ei era ceva aparte, ceva contradictoriu – şi acest lucru nu-i

rămase ascuns lui Avakum. Când era împreună cu doctorul în afara serviciului, se chinuia să-i fie pe plac, suporta glumele lui grosolane, îşi lăsa mâna într-a lui şi râdea mult, din toată inima. Dar când rămânea singură cu Avakum şi venea vorba de doctor, în ochi i se aprindea o flăcăruie răutăcioasă şi faţa ei parcă se cutremura.

În schimb, cu Venceslav Raşkov, frumosul magazioner al secţiei Medicamente şi aprovizionare – favoritul lui Petăr Toşkov – se purta vulgar, cu o brutalitate voită, pândind mereu prilejul de a-şi bate joc de el şi de a-l umili, mai ales atunci când erau şi alţii de faţă. Nefericitul tânăr nu citise aproape nimic în viaţa lui şi Irina lovea întotdeauna în acest punct slab, întrebându-l de pildă: „Ce părere ai despre Bernard Shaw? E un mare scriitor francez, nu-i aşa, Venceslav?” – Şi după ce aştepta să dea din cap în semn de aprobare, continuă: „Ai citit romanul său *trei*

— Mi se pare că l-am citit cândva – bolborosea Venceslav.

Iar ea râdea cu lacrimi.

Se întâmpla totuşi ca, după orele de serviciu, să-l ia la braţ, în plimbări lungi. Luau autobuzul spre Vitoşa 1 sau se pierdeau undeva prin poienele largi de lângă Dragalevţi2.

După câteva întâlniri în casa doctorului, Irina începu să se poarte deosebit de drăguţ cu Avakum. îi şoptea câte ceva la ureche şi îşi lăsa cam mult capul pe umărul lui. îi spunea în felul ei, tacit, că dacă i-ar căuta buzele nu s-ar împotrivi câtuşi de puţin. Şi cu toate că tindea spre dânsa cu toată făptura lui, Avakum se juca, îmbrăcând totul într-un fel de artificială prietenie platonică: căci oare nu-i făgăduise doctorului pe cuvânt de onoare că nu-i va lua iubita? Era greu jocul ăsta fără sens, dar el scrâşnea din

dinţi şi-l continua ca un Cyrano din vremurile romantice.

Dacă Avakum şi-ar fi pus mintea şi ar fi supus obişnuitei lui analize doar câteva din cuvintele sau atitudinile ei, ar fi înţeles multe trăsături ale caracterului Irinei şi numeroase lucruri din viaţa fetei i-ar fi fost cu desăvârşire clare. N-ar fi rămas nici urmă din acel „ceva" pe care-i avea doar ea, şi nici din romantismul şi din întreaga atmosferă de mister din jurul ei. Totul ar fi dispărut la fel de repede cum venise şi dragostea.

Dar el nu voia nici să analizeze şi nici să cerceteze ceva. Acum, pentru ochii lui, ziua cerul era şi mai albastru, noaptea stelele luceau şi mai tare, iar ecuaţiile integrale deveniseră mai interesante ca oricând. Acum surâdea mai des în faţa bucăţilor de ceramică şi rămânea mult mai rar în atelier decât înainte. Dacă ieşea afară din oraş şi simţea adierea vuitului cald, nu-i mai

1 Masiv muntos ce străjuieşte Sofia spre miazăzi, (n.t.) 8 Vechi sat în apropiere de Sofia, (n.t.)

determina cu precizie direcţia, aşa cum făcuse până de curând: „sud-sud-est", de pildă, ci îşi îndrepta faţa ca să-l simtă din plin, închidea ochii şi-i asculta cântecul ca pe o melodie pe care o auzi pentru întâia oară.

Aşa l-a cunoscu-l Avakum pe doctorul Petăr Toşkov – şeful secţiei Medicamente şi aprovizionare – şi pe bruneta sa secretară – Irina Teofilova.

Mergeam deseori cu toţii prin împrejurimile Sofiei, iar câteodată o luam cu noi şi pe dactilografa Ceavova, împreună cu magazionerul Venceslav Raşkov. Personal, mă simţeam cel mai bine atunci când Irina şi Venceslav se duceau la meciuri de fotbal, – după care se dădeau în vânt. Atunci Petăr Toşkov prindea peşte şi tăcea, Avakum tăcea şi el, iar eu şi Ceavova eram foarte veseli. Niciodată n-am prins atâţia fluturi ca în zilele acelea însorite.

Dar totul e acum de domeniul trecutului. Când mă gândesc la ceasurile liniştite şi fără de griji pe care le-am petrecut atunci, îmi vine în minte acel moto pe care Turgheniev l-a pus în fruntea povestirii sale „Apele primăverii” i

Ca apele de primăvară Ce trec năvalnic.

Frumoşii ani ai vieţii noastre \ *Se duc şi nu se-ntorc nicicând*!

Dar mi se pare că e timpul să cam termin cu expunerea mea. Oricum ar fi, eu sunt medic veterinar şi povestirile astea poliţiste nu-mi plac prea mult Prefer fâneţele din jurul Vidlei. Întotdeauna am manifestat un interes constant faţă de trimiterea vitelor gospodăriilor în tabere de vară, la păşune.

La douăzeci şi şapte august, spre orele zece dimineaţa, administraţia regională Smolian emise o scurtă radiogramă cifrată. Câteva minute mai târziu, Colonelul Manov, şef de secţie în cadrul Securităţii statului, avea în faţă textul descifrat:

Vaccinul trimis de Centru nu are niciun efect. *La ora asta întregul raion de graniţă de la până la*

Smolian este cuprins de febră aftoasă pe o adâncime de 30 de kilometri. *Epizootia se întinde în mod rapid spre nord*. *Virusurile nu-şi pierd puterea patogenă*. *Situaţia este alarmantă*.

Colonelul citi încă o dată radiograma, sublinie cu creion roşu cuvintele „vaccinul trimis de Centru nu are niciun efect”, rămase câteva minute nemişcat în scaunul său, după care începu să se plimbe neliniştit prin birou, muşcându-şi buzele şi încruntându-se.

Ce însemna oare: „Vaccinul trimis de Centru nu are niciun efect”? Scoase din sertarul biroului dosarul administraţiei Smolian şi, stând în picioare, răsfoi, unul

după altul, rezumatele comunicărilor:

17 august, Trigrad. *Apariţia neaşteptată a febrei aftoase cu mare virulenţă. Cazuri numeroase şi simultane pe direcţia sud-nord. Populaţia din localităţile de graniţă în stare de alarmă.*

Cuvintele „simultane” şi „sud-nord” erau subliniate cu linii roşii, groase.

18 august. *În douăzeci şi patru de ore, epizootia a cuprins şi raioanele Dospat, Borino, Lăkite. Graniţa este blocată. Carantină totală şi suspendarea circulaţiei pe şosele.*

19 augus t. *îmbolnăviri masive şi în raionul Devin.*

20 august. *Febră aftoasă toată regiunea Smolian.*

23 august. *Nicio ameliorare. Măsurile luate nu dau rezultate. Epizootia se extinde spre câmpie.*

Alături se aflau şi două ordine: al ministrului agriculturii şi al ministrului de interne. Prevenind autorităţile că această calamitate poate deveni un pericol naţional, ministrul de interne cerea forţelor armate de la graniţă, Securităţii statului şi autorităţilor sanitare să ia măsurile cele mai energice pentru localizarea epizootiei şi descoperirea răufăcătorilor care răspândeau şi aduceau în secret de peste frontieră viruşii ce provocau boala.

Colonelul Manov citi din nou ordinul – pentru a douăzecea oară poate – şi începu iarăşi să se plimbe prin spaţiosul său birou, cu o figură încruntată şi alarmată. Se gândea: Securitatea statului este, bineînţeles, obligată să descopere mâna care alimentează focarele bolii, dar localizarea şi jugularea extinderii epizootiei este treaba Centrului. Atunci ce înseamnă oare că „vaccinul nu are niciun efect”?

Ceru telefonistei să-i facă legătura cu doctorul Svetozar Podgorov, directorul Centrului de combatere a

bolilor infecţioase. Colonelul îl cunoştea de mult şi de aceea îl tutui imediat.

— Ascultă, amice – începu el, silindu-se să pară cât se poate de liniştit – ai putea să-mi spui în câte suntem azi?

— În douăzeci şi şapte august – răspunse încet şi netulburat doctorul.

— Aşa 1 colonelul înghiţi în sec şi îşi umezi buzele. Acum o săptămână mă asigurai că epizootia de febră aftoasă din regiunea de frontieră urmează să fie lichidată de oamenii tăi în maximum cinci-şase zile. Mai ţii minte?

— Virusurile s-au dovedit a fi deosebit de puternice – răspunse doctorul.

— Dar vaccinul tău ce hram poartă? izbucni colonelul Manov. Te lăudai doar că ăsta nu e vaccin, ci un adevărat elixir.

— Mai întâi – zis e doctorul – nu e vaccinul meu, nu eu am cinstea de a-l fi descoperit. Al doilea – este vorba de o producţie a fabricilor de medicamente din Republica Democrată Germană, contractată de guvernul nostru şi recepţionată cu acte în regulă de către o comisie specială, numită prin ordinul ministrului. Cred că ar trebui să avem în vedere toate acestea atunci când vorbim de vaccinul în chestie. Şi al treilea…

— Al treilea – îl întrerupse colonelul – e că eu aş vrea să ştiu, adică organele de Securitate vor să ştie de ce vaccinul tău atât de grozav nu-şi face efectul potrivit actelor încheiate de acea comisie specială 1 Adică de ce nu dă imunitate vitelor! Iată, acest fapt neînsemnat te rog să mi-l lămureşti. Şi aştept să-mi dai un răspuns cel târziu până la prânz. Urmară câteva secunde de tăcere. De la celălalt capăt al firului nu se auzi niciun răspuns. Până la prânz, ai înţeles? repetă colonelul.

Şi trânti receptorul în furcă. Pe urmă îşi stinse ţigara

abia începută, suflă scrumul argintiu care căzuse pe dosarul afacerii Smolian şi sună. În cadrul uşii apăru locotenentul de serviciu.

— Daţi-i un telefon lui Avalcum Zahov şi spuneţi-i să se prezinte imediat la mine – ordonă colonelul consultându-şi ceasul.

Era zece fără un sfert.

Avakum intră în biroul şefului, salută regulamentar, aşa cum cerea ierarhia serviciului, şi nu se clinti de lângă uşă până când colonelul nu se ridică şi-i întinse mâna.

Acum, figura lui Manov deveni ceva mai luminoasă, ca şi cum ar fi fost invadată într-o clipă de o căldură interioară. Supărarea dinainte dispăru din ochii lui – în pupilele sale licăriră lumini vesele, iar pe faţă îi înflori un zâmbet amabil şi prietenos. Dar totul dură numai câteva secunde. Apoi colonelul tuşi, cu toate că nu simţea nevoia, pe urmă se încruntă şi se strădui cu multă atenţie să înlăture (cât de bine cunoştea Avakum acest obicei al şefului!) nu ştiu ce fir imaginar de praf de pe reverul tunicii sale de culoare închisă, după care întrebă liniştit:

— Ai mult de lucru la muzeu?

Avakum ştia că întrebarea nu era decât o punte de trecere spre miezul convorbirii care avea să urmeze şi de aceea zâmbi tăcut, ridicând puţin din umeri. Pe urmă îşi scoase pachetul cu ţigări, ceru permisiunea să fumeze, îşi aprinse una fără să se grăbească şi trase cu nesaţ din ea.

— Parcă s-ar fi stabilit o înţelegere nescrisă între noi – zise el încet, distrându-se cu colacii albăstrui de fum. Anul trecut, dacă vă amintiţi, m-aţi chemat tot la sfârşitul lui august, ca să mă trimiteţi cu o sarcină în regiunea Rodopilor. Mă refer la afacerea de la Dospat-Momcilovo. Atunci tocmai terminasem restaurarea unei mari amfore greceşti, admirabil pictate. De data asta lucrez la două

hidrii ioniene foarte frumoase, şi iată că mă chemaţi din nou, exact în aceeaşi perioadă, ca să mă trimiteţi iarăşi în Rodopi. Vă mulţumesc. Pe acolo, prin părţile Trigradului, e răcoare şi trebuie să fie plăcut să călătoreşti.

Avakum se aşeză mai comod în fotoliu şi îşi întinse picioarele. Ţinea pleoapele aproape închise, buzele strânse şi faţa lui uscăţivă părea nemişcată, ca şi când ar fi adormit.

În timp ce şedea astfel în fotoliu şi zâmbea poate cu surâsul acela vesel şi ironic în aceeaşi măsură, dar vizibil numai pentru ochii lui, colonelul făcu un efort ca să nu sară de pe scaun. îşi desfăcu braţele, se aplecă şi pieptul său atinse marginea lăcuită a biroului.

— De unde ştii – zise el, neluându-şi ochii de la interlocutorul său – ce te-a făcut să bănuieşti că aş avea intenţia să te trimit din nou în părţile Rodopilor, şi mai precis la Trigrad?

— Cazul cu febra aftoasă – răspunse sec Avakum.

— Şi ce te face să crezi că te-aş fi chemat chiar în legătură cu această afacere? Poate că m-am gândit să te trimit pe urmele hârtiilor referitoare la unele probleme secrete în legătură cu producţia noastră de cupru?

— Este şi aceasta o problemă importantă – zise Avakum. Dar pariez pe orice că m-aţi chemat în mod special pentru afacerea cu febra aftoasă. Pot chiar să vă spun şi de ce. Doriţi?

Colonelul îşi frecă fruntea, aruncă o privire în jur de parcă s-ar fi temut să nu mai fie cineva în cameră şi ridică din umeri.

— Priviţi, vă rog, şi dumneavoastră – zâmbi Avakum. Aveţi pe birou un dosar care în colţul de sus din dreapta portă un număr şi un titlu scris frumos cu cerneală roşie. Bineînţeles, titlul e convenţional, dar eu ştiu bine ce

înseamnă: este cifrul administraţiei din Smolian. îl ţin minte din timpul afacerii de la Momcilovo. Înainte de a mă chema, aţi răsfoit dosarul administraţiei din Smolian – fapt cu totul evident. Şi ce se întâmplă acum la Smolian?

Avakum scutură scrumul ţigării şi tăcu.

— În regiunea Smolian – continuă el după un răstimp – bântuie în prezent cu furie febra aftoasă. Am un prieten foarte bun, medic veterinar la Trigrad. Se află în prezent la Sofia, unde urmează un curs şi, prin el, am făcut cunoştinţă cu câţiva oameni de la Centrul de combatere a bolilor infecţioase. Iată de unde ştiu că de zece zile în regiunea Smolian bântuie febra aftoasă.

Avakum îşi stinse ţigara şi se aşeză picior peste picior.

— Aşa cum vă spuneam, pe biroul dumneavoastră se află dosarul administraţiei Smolian. Sub coperta lui e o foaie de hârtie al cărei colţ iese puţin afară. Fără îndoială că este comunicarea sau poate radiograma pe care aţi primit-o de curând. Ştirea v-a impresionat foarte neplăcut – astfel nu m-aţi fi chemat atât de repede şi de alarmat. Ce se întâmplă? Pariez că de la Smolian s-a transmis cifrat: „S.O.S., situaţia se complică, trimiteţi-ne ajutor”. Dumneavoastră v-aţi amintit de îndată că eu am o oarecare experienţă în această regiune şi aţi dat ordin să fiu găsit ca să mă prezint imediat.

Colonelul tăcea.

— Încă două cuvinte – zise Avakum. Permiteţi? Am amintit de acest S.O.S. Se naşte întrebarea: de ce totuşi boala nu poate fi stăvilită, de ce se întinde atât de repede? Doar acum nouă zile Centrul a trimis vaccinul care trebuia să dea imunitate. Se pare totuşi ca acest vaccin nu acţionează, că nu posedă calităţile necesare pentru crearea imunităţii. Înseamnă că vaccinul este

necorespunzător. Pariez pe ce vreţi că de la Smolian vi s-a comunicat tocmai acest lucru: că vaccinul nu acţionează.

Colonelul dădu afirmativ din cap.

Avakum aprinse o nouă ţigară şi tăcu. Degetele mâinii drepte începură să bată uşor darabana pe marginea fotoliului. Flăcările care i se aprinseseră în ochi cât timp vorbise se stinseră dintr-odată, dar chipul nu i se întunecă: semăna acum cu faţada unei clădiri severe ale cărei ferestre sunt acoperite de perdele moi, luminoase, dar netransparente.

Colonelul rămase nemişcat, de parc-ar fi terminat de ascultat cea mai frumoasă muzică care-i este dat unui om obişnuit să audă. În privirea cu care-şi contempla interlocutorul, în felul în care-şi aplecase capul într-o parte, în atitudinea mâinilor sale încleştate, întinse pe birou – în toate se vedea uimire şi admiraţie.

— Tovarăşe colonel – rupse iarăşi tăcerea Avalorai – m-aţi chemat urgent, deci afacerea nu suferă întârziere. Sunt la dispoziţia dumneavoastră. îşi privi şeful şi pe buzele lui subţiri flutură o clipă un surâs fugar, abia perceptibil. Din propria dumneavoastră experienţă ştiţi bine cât de fatale pot fi în asemenea cazuri /nteva minute pierdute zadarnic. Grouchy a întârziat, şi Napoleon a pierdut bătălia de la Waterloo 1

Colonelul râse. Şi în loc să pună capăt întâlnirii – cu obişnuitele ordine seci şi severe, veni spre Avakum, îi puse mina pe urmăreşi-l întrebă simplu:

— Păi, nu de-aici trebuie să începi, de la problema vaccinului?

Această întrebare cuprindea totul: şi ordinul de acţiune, şi directivele pentru soluţionarea operativă a problemei.

Avakum se ridică şi se uită la ceasul electric din

perete, Acele lui arătau unsprezece fix.

6

Depozitele Centrului se aflau la circa cincisprezece minute de drum spre nord de Ministerul agriculturii. Avakum chemă o maşină, se instală comod pe banca din spate şi închise ochii.

Nu-i era greu să învingă inerţia vieţii lui sedentare, deoarece însăşi munca lui de arheolog ce restaurează vase vechi era, în felul ei, tot o „muncă de detectiv”. Din elemente izolate, din câteva bucăţi fără legătură aparentă, el. reconstituia întregul tablou, forma precisă a obiectului. Ghicea după curbura bucăţilor de teracotă locul lor şi îşi imagina cam cum arătau părţile lipsă, completându-le astfel pe cele existente, şi, punând fiecare bucăţică la locul ei, reuşea să dea conturul exact al vasului antic. Aceeaşi metodă inductivă de cercetare aplică şi în acţiunea ce trebuia începută acum. Dar atât munca de restaurare cât şi cea de cercetare porneau totdeauna şi în toate cazurile din întinsele şi adâncile cunoştinţe asupra întregului.

Îşi dădea oare seama Avakum de legătura interioară dintre aceste două acţiuni atât de diferite prin caracterul lor? Nu-i plăcea să vorbească despre el şi mai puţin să asculte când o făceau alţii sau când era lăudat. Doar o singură dată, într-o discuţie înfierbântată cu câţiva tineri pictori prea încrezuţi, îşi permisese să spună: „Şi eu slujesc frumosul şi o fac mai bine decât voi! 1 Pe masă se afla – o cantitate respectabilă de rachiu şi poate că şi el contribuise la această unică autorecunoaştere a sensului vieţii lui. Eu, care-l cunosc foarte bine, nici acum nu pot spune ce anume avusese el în vedere rostind aceste vorbe. Oare activitatea sa de abil restaurator? Sau pentru el conceptul de frumos coincidea perfect cu activitatea lui secretă de detectiv?!

Oricum ar fi, acum maşina îl ducea spre depozitele Centrului şi în gândul lui zâmbea: de astă dată avea să se întâlnească cu oameni cunoscuţi. Cu Venceslav Raşkov, şeful secţiei Depozit, fusese chiar de mai multe ori în excursie la „Iskăr”. Băiatul ăsta, care părea coborât din vreo placardă de 1 Mai, fruntaş la dans şi ia diferite sporturi, fruntaş şi în disciplina de serviciu, nu trezea nicio bănuială: faţă de asemenea exemplare strălucite de tineri „plăcuţi în orice privinţă”, Avakmn se purta ou o înţelegătoare indulgenţă. Le prezicea succes pe scara ierarhiei serviciului până la gradul de „şef de secţie”, o viaţă fericită de familie şi o călătorie în străinătate cu bilet câştigat la loterie. îl încuraja pe Venceslav: „Eşti născut sub o stea norocoasă. Joacă la Loto!” şi râdea fără intenţia de al jigni. Bineînţeles, Venceslav nu se supăra. Avea un caracter aşa fel construit, încât şi dacă ar fi vrut, tot nu s-ar fi putut supăra. Lua râsul lui Avakum ca o dovadă de apropiere şi prietenie, se simţea măgulit şi îi era recunoscător în sinea lui. În ceea ce priveşte Loto-ul, completa cu regularitate cifrele pe buletin, fără ca, în această direcţie, să aibă nevoie de vreo încurajare. Uneori câştiga chiar sume mici, şi atunci, fericit şi plin de speranţe, îşi trata colegii şi pe şeful serviciului cu rahat şi alte dulciuri.

Acum, trecând – vorba vine – întâmplător pe la el, Avakum avea intenţia să ia pe ascuns două flacoane *în* cu vaccin, unul din cele care urmau să fie trimise în raioanele de graniţă contaminate de febră aftoasă, şi altul aflat încă neatins, în ambalajul său original. Pe urmă avea să ducă aceste probe la laboratorul de chimie al Securităţii, pentru a se stabili dacă cele două flacoane sunt identice şi dacă. nu există cumva vreo diferenţă în ceea ce priveşte puterea lor de acţiune. Mai avea el şi alte planuri în cap, dar

aştepta să ajungă acolo, ca să se orienteze chiar la faţa locului.

Când maşina se apropie de depozite, Avakum ceru şoferului să oprească şi făcu pe jos cei o sută de paşi care-l mai despărţeau de intrare. Se afla într-o străduţă scurtă şi îngustă, undeva în vecinătatea gării Serdica, de care o despărţea un gard şi o altă străduţă murdară şi plină de praf din cauza numeroaselor căruţe care treceau de dimineaţă până seara prin hârtoapele pavajului ei stricat.

Străduţa pe care păşea avea trotuare strâmte şi era mărginită de două rânduri de case scunde, cu curţi mici, presărate cu pietriş, din care vedeai ici-colo înălţându-se tufe de liliac şi salcâmi bătrâni, cu frunzele cenuşii de arşiţa şi praful de pe drum.

Depozitele Centrului erau instalate într-o clădire pătrată, cu aspect masiv, chiar dacă nu avea decât un singur etaj. Faţada ei privea spre stradă, iar spatele dădea spre nişte tarabe putrezite, dincolo de care se vedeau temeliile unei case începute cine ştie când, dar părăsită la scurt timp. Ca oricare depozit, clădirea avea un aspect sumbru, iar tencuiala căzută şi ferestrele zăbrelite întăreau şi mai mult aspectul ei rece, asemănător aproape cu al unei închisori.

Avakum mergea pe trotuarul de vizavi şi studia în acest timp intrarea depozitului, simţind în sufletul său, nu se ştie de ce – lucru care i se întâmpla de altfel marte rar – o nelinişte stranie şi inexplicabilă. De fapt, nu era chiar o nelinişte, ci mai curând o vagă mustrare de conştiinţă, abia perceptibilă: în clipa asta, când cerceta cu privirea clădirea întunecată, aproape sinistră a depozitului, regreta atitudinea lui rece şi distantă faţă de cei care munceau aici. Tânărul acela vesel, care era silit să-şi petreacă cea mai mare parte a timpului în acest uriaş coşciug, merita,

fireşte, o stimă mai mare şi o atitudine mai binevoitoare din partea lui.

„De data asta am să-i spun ceva cald şi prietenesc” – gândi Avakum şi apăsă pe butonul soneriei.

Aşteptă puţin, mai sună o dată şi, deoarece nu-i deschise nimeni, se uită la ceas. Era unsprezece şi jumătate. Ridică mâna ca să sune pentru a treia oară, dar nu apucă să atingă butonul nichelat, că se auzi o cheie răsucindu-se în broască şi, cu toate că părea grea ca închizătorul unui tun, uşa de stejar se deschise brusc, de parc-ar fi fost trasă de un arc puternic. În faţa lui Avakum se afla acum un om speriat, ba mai mult, parcă împietrit de groază.

Era un omuleţ scund, de vreo cincizeci de ani, chel şi cu faţa zbârcită ca o armonică veche. Purta un halat albastru murdar şi nişte ochelari cu braţe de sârmă, pe care-i ridicase mult deasupra nasului său ascuţit, făcând impresia că sunt lipiţi de fruntea-i bombată.

Avakum reuşea, dintr-o singură privire şi doar în câteva secunde, să reţină zeci de amănunte, mai mult sau mai puţin esenţiale, din exteriorul şi îmbrăcămintea oricărui om întâlnit întâmplător. E o calitate rară, pe care puţini o posedă; oamenii înzestraţi cu un asemenea simţ ascuţit de observaţie văd şi reţin, într-un timp extrem de scurt, o uriaşă cantitate de amănunte, memoria lor semănând cu un aparat fotografic, nevăzut şi fermecat, ce înregistrează totul. Dar Avakum avea şi o altă calitate, şi eu cred că aceasta era într-adevăr excepţională. Prin acea privire rapidă, el înregistra nu numai amănuntele şi particularităţile, ci îşi dădea seama şi de trăsăturile de caracter ascunse în spatele lor, ghicea acţiunile oamenilor şi de multe ori chiar şi intenţiile.

Omul în halat albastru stătea înaintea lui privindu-l

speriat, şi tăcea.

— Sunt inspector de la minister –... zise Avakum, zâmbind amabil şi prietenos.

Pe urmă făcu câţiva paşi înainte şi închise uşor uşa după el, în aceeaşi clipă, expresia amabilă de pe faţa lui se transformă îndată într-o grimasă severă şi ameninţătoare. Cu un gest brutal, îl apucă de reverul halatului pe omuleţul cel speriat, se aplecă asupra lui şi, pironindu-şi privirea în ochii-i tulburi şi speriaţi, îl întrebă:

— La ce te uitai prin gaura cheii, ticălasule?

Omul căscă gura, iar umerii lui strâmţi tremurau de parcă ar fi fost străbătuţi de un curent electric.

Fără să-i dea drumul, Avakum încuie uşa şi ascultă: era o linişte totală, ca într-o casă părăsită, La stânga, din holul mic în mijlocul căruia se aflau, pornea un culoar adânc şi întunecat.

— Daţi-mi drumul. se rugă omuleţul, vorbind în şoaptă. Eu lucrez aici!

— Şi dacă lucrezi aici atunci de ce spionezi prin gaura cheii – râse răutăcios Avakum.

— Dar n-am spionat pe nimeni tovarăşe inspector!

— Ia ta. ci din gură şi nu mai face pe şmecherul! Avakum al trase şi mai aproape de el. Cum n-ai spionat? Ia prâveşte-ţi halatul. De ce e murdar de ceară de parchet deasupra genunchiului drept? Şi ochiul stâng de ce ţi-e roşu? Eşti miop – asta nu se vede după dioptriile ochelarilor. De ce ţi-ai ridicat ochelarii în sus?

Omul îmbrăcat în halat albastru îşi umezi buzele învineţite şi respiră adânc.

— Tovarăşe inspector – zise el cu glas stins şi nesigur – chiar aşa-i cum aţi spus dumneavoastră. M-am uitat într-adevăr prin gaura cheii şi bine că aţi sosit la timp ca să-mi fiţi martor şi să ne dăm seama împreună de ce se petrece

aici.

— Eu pic totdeauna la vreme – zâmbi Avakum.

— Vă rog să nu râdeţi, deoarece e vorba de o chestiune foarte serioasă.

Omul în halat albastru îşi aşeză ochelarii la locul lor şi faţa lui zbârcită căpătă dintr-odată un aspect mai autoritar.

— Mai e cineva aici? întrebă Avakum.

Omuleţul ridică din umeri şi în ochii lui apăru din nou teama de care fusese cuprins puţin mai înainte.

— Tovarăşe inspector – zise el – sunt magazionerul depozitului şi lucrez aici de zece ani. Uşa de la intrare stă totdeauna încuiată; are o cheie specială, pe care o ţin la mine. În clădire nu poate intra nimeni, dacă nu-i deschid eu. V-aţi încredinţat şi dumneavoastră singur. Azi de dimineaţă, exact la ora opt fără cinci minute, a venit tovarăşul şef. El vine totdeauna la serviciu la opt fără cinci minute, iar eu, tovarăşe inspector, sunt aici, aşa cum se cuvine, cu un sfert de oră mai devreme. În cei zece ani de când lucrez aici nu am întârziat niciodată. După ce i-am deschis tovarăşului şef, am încuiat uşa la loc. Am pus cheia în buzunar şi am intrat în biroul meu. După cum veţi vedea, pe acest coridor sunt numai două birouri. Celelalte patru sunt pline vârf cu medicamente şi eu le ţin totdeauna încuiate. Biroul meu se află în prima încăpere pe stânga, iar cabinetul tovarăşului şef e tot pe stânga, după alte două încăperi. Ţineţi seama, vă rog, şi de faptul că uşa biroului meu are geamuri mari până la jumătate, aşa încât nicio muscă nu s-ar putea strecura pe coridor fără să treacă neapărat prin faţa ochilor mei. De la orele opt fără cinci minute şi până în clipa când aţi sunat dumneavoastră şi v-am deschis, nu a intrat nimeni aici. Vă jur pe copiii mei, care fac serviciu în cele mai grele locuri: cel mare e

sergent la aviaţie, iar cel mic îşi face stagiul militar pe graniţa de sud. N-a intrat în clădire nimeni, tovarăşe inspector 1 Iar tovarăşul şef m-a chemat doar de două ori: o dată ca să-i dau o ţigară, pentru că pe-ale lui şi le terminase, şi a doua oară ca să-i spun o combinaţie de cifre, fiindcă voia să-şi completeze unul din biletele de loterie. Când m-a chemat a doua oară, era zece fără un sfert. Ţin minte deoarece la ora zece eu beau regulat o sticlă de bor viz. Până aici, tovarăşe inspector, totul s-a desfăşurat normal. Şi uite, cu cincisprezece minute înainte de a suna dumneavoastră, m-am dus la tovarăşul şef să-mi semneze ultimul borderou de expediţie. Am bătut la uşă, am apăsat pe clanţă, dar – şi de-aş fi văzut un trăsnet din senin, nu m-aş fi mirat atâta! – uşa era încuiată, iar cheia – în broască… Iaca, sunt trei ani de când fac serviciu împreună cu tovarăşul Venceslav Raşkov şi în tot acest timp n-a încuiat niciodată uşa biroului său! Am mai apăsat o dată pe clanţă şi am bătut din nou. Am mai stat puţin şi iarăşi am bătut – de data asta mai tare. Niciun răspuns, tovarăşe inspector 1 M-au trecut năduşelile. Şi unde am început să bat, să împing în uşă şi să strig cât puteam de tare: „Tovarăşe şef 1” Dai dinăuntru nu mi-a răspuns nimeni. Linişte totală I şi atunci, cum aţi spus şi dumneavoastră, am îngenuncheat, ca să mă uit pe gaura cheii. Numai că mă împiedica cheia!

Avakum nu-i mai ascultă ultimele cuvinte. O luă la fugă pe coridor şi se opri în faţa celei de a patra uşi pe stânga. Repede şi dibaci, cu ajutorul câtorva instrumente ce fuseseră adăugate în mod special la briceagul său de buzunar, el împinse afară cheia din broască şi introduse un şperaclu universal. Se auzi un ţăcănit uşor şi Avakum apăsă pe clanţa uşii.

7

În faţa ochilor lui apăru jumătatea din stânga a camerei. Pe covorul ros, tip Jaquard, lucea o mică pată de soare şi în snopul de raze aurii, care pătrundea prin fereastra deschisă, dănţuiau fire microscopice de praf. Dincolo de fereastră se vedea curtea plină de buruieni şi romaniţă, îngălbenite şi arse de soare.

Totul părea adormit, cufundat într-un somn adânc, în tăcerea arşiţei de prânz. Puţin mai încolo de pata de soare, spre dreapta şi totuşi pe covor, se vedeau picioarele lui Venceslav, încălţate cu pantofi uşori, de vară, cu tălpi albe de cauciuc natural. Pantofii stăteau cu vârfurile în sus, aplecate spre dreapta şi spre stânga, ca la un om foarte obosit care adormise de mult. Avakum intră în odaie şi, ca un automat aproape, înregistră în minte: „Fabrica de încălţăminte «9 Septembrie», nr. 43”.

Aşa întins, cadavrul lui Venceslav Raşkov părea că ocupă aproape tot restul podelei. Zăcea pe jos, cu mâinile desfăcute în lături, liniştit – de parcă şi-ar fi căutat înadins* cea mai bună poziţie pentru o lungă odihnă. Numai capul era dat mult pe spate, aşa încât bărbia era îndreptată în sus, în mod cu totul nefiresc, spre tavanul dat cu var.

Avakum îngenunche şi îşi pironi privirea asupra feţei lui. Părea dată cu o culoare galben-albăstruie – galbenă spre frunte şi albăstruie de la tâmple în jos. Ochii larg deschişi şi ieşiţi din orbite aveau un luciu ca de sticlă, iar buzele erau atât de strânse şi de lipite una de alta, încât abia se mai observau.

Fără a pierde o clipă, Avakum descheie cămaşa gri de jerse şi îşi lipi urechea de pieptul lui. Pielea, era rece şi uscată şi inima încetase să bată. îşi scoase oglinda din buzunar şi i-o ţinu în faţa nărilor, dar pe suprafaţa lucie nu apăru nici cea mai mică pată. În acel moment, privirea lui

Avakum fu atrasă de aspectul venelor de la tâmple – nu mai erau vinete, ci băteau în roşu, un roşu foarte aprins.

Moartea îşi încheiase socotelile.

Avakum ridică din umeri. Nu era o fire sentimentală, dar, cine ştie de ce, se gândi: „Iată că de data asta am întârziat, n-am apucat să-i spun cele câteva vorbe bune” – şi se încruntă. Pe urmă începu să cerceteze cadavrul. Nu se vedea nicio urmă de violenţă sau de vreo lovitură oarecare; nu găsi nicio zgârietură, nicio umflătură.

Buzunarele nu conţineau nimic deosebit: cartela de masă de la cantina instituţiei, patru bilete de loterie, completate cu cerneală violetă, şi un pumn de seminţe de floarea-soarelui. În afară de buletinul de identitate, în portvizitul său uzat se găsea o sumă destul de mare de bani – Avakum numără optzeci de baqcnote a o sută de leva. Tot aici se aflau şi două fotografii ale unor fete.

Cercetarea cadavrului şi a conţinutului buzunarelor nu dură mai mult de zece minute. În tot acest timp, magazionerul, îmbrăcat în halatul său albastru, rămase lângă uşă nemişcat şi cu totul distrus sufleteşte. Avea aspectul unui om care fusese condamnat la moarte dintr-o greşeală. Avakum îi ordonă să nu se mişte de la locul lui şi începu să cerceteze biroul.

Podeaua camerei avea forma unui pătrat, fiecare din cei patru pereţi neavând o lungime mai mare de cinci paşi. Biroul era aşezat în colţul dinspre sud-est, aproape de pervazul ferestrei, iar unica mobilă – o veche etajeră de brad – sta lipită de perete, exact în spatele scaunului lui Venceslav.

Avakum cercetă mai întâi hârtiile ce se aflau pe birou. În afară de ziarele „Rabotnicesko delo” şi „Naroden

sport”[20], se mai găsea doar un dosar cu diferite hârtii – copii de facturi şi note de expediţie. O mână oarecare desenase pe o bucată de sugativă, cu mici puncte de cerneală violetă, capul unei fete cu o şuviţă de păr pe frunte. Avakum scoase din buzunar o lupă portativă – de care nu se despărţea niciodată, deoarece se servea de ea şi la lucrările de restaurare – şi cercetă cu atenţie desenul. În locurile unde peniţa venise în contact cu hârtia, fibrele rămăseseră încă adunate şi lipite, ceea ce însemna că desenul fusese executat cu cel mult o oră şi jumătate – două înainte. Avakum ridică mâna dreaptă a mortului şi observă că arătătorul acestuia purta o pată de cerneală violetă. Era clar că pe la orele zece înainte de prânz, Venceslav fusese încă în viaţă.

Cele două despărţituri laterale ale biroului erau îndesate cu dosare, iar sertarul central conţinea doar un singur obiect – „îndrumătorul motociclistului”, o carte legată. Pe raftul de sus al etajerei de brad, pe o farfurioară ciobită, de faianţă, lucea – atât cât putea să lucească în penumbra acestei camere de la parter – o sticlă obişnuită de apă, bombată la mijloc. Pe gâtul ei era pus cu gura în jos un pahar – un pahar gros, din sticlă ordinară, cu buza puţin răsfrântă. Sticla nu era plină – apa abia ajungea până la jumătate.

— Când a fost adusă apa asta? întrebă Avakum cu o voce indiferentă şi fără să se întoarcă.

Magazionerul tremură – Avakum văzu acest lucru, deoarece îi zărea faţa oglindită în sticlă – şi răspunse bâlbâindu-se:

— Azi-dimineaţă, tovarăşe inspector... N-am văzut cu ochii mei, dar ştiu că femeia care face curăţenie aici aduce

---

20 „Cauza muncitorească1' şi „Sportul popular11, (n.t.)

apă proaspătă în fiecare dimineaţă. Jos, în pivniţă, avem câteva cişmele.

Avakum ridică sticla în lumină: înăuntru, apa era complet limpede, transparentă, fără niciun fel de depunere. Luă apoi paharul, îl ţinu în palmă şi începu să-i cerceteze atent gura. Deodată, ochii îi scânteiară şi trăsăturile aspre ale feţei lui se muiară. Pe figură îi apăru o lumină vie – ca pe faţa unui jucător de cărţi căruia i-a venit în sfârşit cartea de care avea absolută nevoie pentru a continua o partidă grea şi primejdioasă. Puse apoi paharul la locul său şi se întoarse spre magazioner:

— Şi dumneata ce-ai înţepenit acolo, lângă uşă, de parc-ai fi pedepsit?

Magazionerul deschise gura, dar nu putu să articuleze niciun cuvânt.

— Du-te în biroul dumitale – îi ordonă Avakum cu o voce mai blândă – ia o foaie de hârtie şi scrie tot ceea ce mi-ai spus adineauri în hol. Dacă ai ceva de adăugat, de pildă cine altcineva în afara dumitale mai are o cheie de la uşa de afară, cu atât mi bine. Poţi să te duci!

După ce-l aşteptă să iasă, Avakum lăsă încolo hârtiile prăfuite şi luă din nou paharul în mână. Ocoli cadavrul, veni la fereastră şi, cu o şi mai mare atenţie, începu să cerceteze gura paharului. Deschise iar lupa şi privi îndelung printr-însa la sticla transparentă. Pe buzele lui flutură un surâs discret, de calmă îngândurare.

Pe urmă lăsă paharul pe birou şi se aplecă deasupra covorului ros. Nu plouase de mult, pe stradă nu era pic de umezeală, aşa că nici pe covor nu aveau cum să fie urme. Dar tocmai când era să se ridice, privirea îi fu atrasă de o pată lunguiaţă şi umedă. Pata avea o formă neregulată şi aducea în linii mari cu un con. Vârful era îndreptat spre uşă, iar baza se sprijinea aproape pe picioarele cadavrului.

Avakum îşi desfăcu briceagul şi tăie din acest loc al covorului o fâşie subţire. O îndoi de câteva ori, o înfăşură într-o hârtie curată şi o vârî cu grijă în buzunarul sacoului său.

Când privi la ceasul său de mână, acele arătau exact orele douăsprezece. Se apropie de birou –, ridică receptorul telefonului şi formă numărul ministerului.

În timp ce-i aştepta pe cei de la minister, Avakum îşi continuă cercetările. Acum venise rândul ferestrei. Pervazul ei se afla la circa un metru şi douăzeci de centimetri de la pământ. Cele două obloane ale ferestrei protejau geamul de dinafară, dar în momentul de faţă erau deschise şi fixate de zid cu elrlige duble.

Mai întâi, Avakum cercetă peretele de sub pervaz, din interiorul camerei Acordă o deosebită atenţie acelei părţi care se găsea în imediata vecinătate a podelei Zugrăveala, de culoare galben-verzuie, era ştearsă şi destul de murdară, dar nu se zăreau urmele vreunei atingeri cu un corp tare: nicio zgârietură, niciun semn de frecare. Pervazul, vopsit cândva cu o culoare cafenie, era relativ neted şi chiar lucios. Nu era aproape de loc prăfuit şi se vedea că femeia de serviciu trecuse de dimineaţă cu cârpa peste el. Dar Avakum se temea cel mai mult tocmai de ceea ce la prima privire părea foarte clar şi indiscutabil. Faptul acesta deştepta totdeauna îndoieli în mintea lui şi de aceea privea totul cu neîncredere, fiind foarte atent.

Examina scândura lucioasă a pervazului, făcând în gând următoarele două presupuneri:

1, Dacă pervazul a fost într-adevăr şters azi de dimineaţă – să zicem cu o jumătate de oră înainte de venirea lui Venceslav – şi după aceea *nimeni* nu s-a mai atins de el, suprafaţa lui trebuie să fie pretutindeni *la fel* de curată sau *la fel* de prăfuită (chiar dacă aceasta este

abia vizibil).

2. Dacă suprafaţa lui nu este la fel de curată sau la fel de prăfuită *pretutindeni* (chiar dacă aceasta abia se poate observa), atunci se poate trage concluzia că *cineva* s-a atins de el între timp şi, prin urmare, semnele acestei atingeri trebuie să existe.

Avakum îşi şterse lupa cu batista, se aplecă asupra scândurii pervazului şi sub ochiul limpede al lentilei se ivi deodată un strat albieios de praf. Până spre mijlocul pervazului, grosimea stratului de praf era cam aceeaşi, iar luciul cafeniu al vopselei avea peste tot aceeaşi intensitate; şi totuşi se putea remarca un anumit lucru: cu puţin înainte de mijlocul scândurii, cam la o palmă de loc, printre firele de praf apăreau câteva spaţii goale, relativ rotunde ca formă şi destul de asemănătoare între ele. Avakum le numără – erau cinci.

Mai departe urma o porţiune de circa treizeci de centimetri fără niciun fir de praf, bine lustruită, de parcă în acel loc scândura ar fi fost frecată cu o bucată de mătase. A doua jumătate a scândurii semăna cu prima: aceleaşi locuri goale printre firele de praf – cinci la număr – şi din nou acelaşi strat albicios de praf aşternut în mod uniform.

Avakum zâmbi. Nu încăpea nicio îndoială că pervazul fusese trecut de un om destul de subţire, cu degete delicate şi nu prea înalt. (Dacă ar fi fost mai înalt, ar fi putut sări pervazul fără să şadă pe scândura.) Lucrul s-a întâmplat desigur când omul a intrat în cameră, venind de afară, din curte. La ieşire, el a păşit pur şi simplu peste pervaz, fără să se mai sprijine cu mâinile pe scândură.

Faptul părea evident, dar tocmai pentru că părea atât de evident trebuia cercetat şi explicat în continuare.

Avakum trecu în curte, şi acum atenţia lui se

concentra asupra loculuiunde zidul venea în contact nemijlocit cu pământul. Dar oricât se uită el pe solul plin de gloduri din cauza noroiului uscat, nu putu să distingă niciun fel de urme vizibile. Se supără şi fu pe punctul de a lăsa baltă cercetarea ce se arăta infructuoasă pe partea asta a zidului, când privirea îi fu atrasă de o mică scobitură prelungă, aflată perpendicular sub fereastră, adâncă de vreo jumătate de centimetru şi situată la aproape o palmă de pământ. Avakum îşi frecă mâinile şi pe faţa lui se citi deplina satisfacţie. În clipa asta părea cu adevărat fericit. Se bucura nu numai de descoperire, ci mai ales de logica sa, de victoria propriei sale gândiri, care prevăzuse această necesitate şi, de aici, existenţa unei asemenea urme.

Prezenţa acestei urme ducea în mod firesc la alta, care trebuia căutată acum printre buruienile curţii ce părea să fi fost lăsată în părăsire. Stabilind din ochi direcţia celei mai scurte distanţe până la uliţa învecinată, Avakum îşi aplecă uşor capul şi pomi încet înainte. Bineînţeles, vremea secetoasă nu favoriza descoperirea urmelor unor paşi, dar o serie de semne mărunte dovedeau, fără pic de îndoială, că prin acest loc, cam cu două-trei ore în urmă, păşise un picior de om. Ici-colo, la distanţe egale, iarba jilavă şi îngălbenită era culcată uşor la pământ. Din tulpinile rupte ale câtorva flori de muşeţel proaspăt călcate în picioare seva mai curgea încă.

Avakum se aplecă şi începu să măsoare cu palma distanţele dintre locurile unde iarba fusese culcată la pământ. Erau destul de mici, lungimea lor nu depăşea treizeci de centimetri. Ce însemna asta? însemna că deschiderea pasului omului care trecuse prin curte este relativ mică, deci că picioarele sale sunt scurte. Care oameni au picioarele scurte? Picioare scurte au oamenii

scunzi. Şi tot ei au de obicei şi un picior mai mic.

Aşadar, Avakum aflase câteva lucruri: spre orele zece, prin curtea asta pustie trecuse un om mic de statură, subţire, cu degete delicate şi cu picior mic. Când a sărit pe fereastră, a zgâriat cu vârful ascuţit al pantofului tencuiala de pe zid, s-a aşezat puţin pe pervaz şi, după ce a rămas câtăva vreme în cameră, s-a întors pe acelaşi drum.

Această ipoteză putea să sufere doar un singur corectiv, şi asta în cazul când *omul* care se strecurase prin buruieni, nu era un bărbat, ci o femeie. Într-un asemenea caz, talia ei putea fi mijlocie şi nu scundă. Toate celelalte elemente rămâneau însă în picioare.

Abia se întorsese în cameră, când magazionerul în halat albastru veni din nou.

— Tovarăşe inspector, sună cineva!

Rostise cuvintele cu o voce foarte tainică.

— Au şi venit? îl întrebă în şoaptă Avakum.

Magazionerul făcu ochii mari şi faţa lui, care între timp îşi recăpătase culoarea, păli din nou.

Avakum îl privi câteva clipe fără să spună ceva. Soneria suna acum fără oprire.

— Du-te de deschide şi nu mai fi atât de fricos – îi zise în sfârşit Avakum cu un zâmbet prietenos.

În birou intrară trei inşi. În fruntea lor păşea, cu o geantă în mână, doctorul Paruş Avramov. Dacă n-ar fi fost trusa, greu şi-ar fi putut închipui cineva că omul acesta era doctor, şi încă specialist în medicină legală. Cu costumul său elegant de vară, cu pălăria de panama, cu cravata de un galben foarte deschis, cu ochelari în rame aurite, ras proaspăt, aducea mai curând cu un diplomat, cu un funcţionar superior din Ministerul de externe – să zicem, cel puţin, secretar de legaţie. În urma lui venea căpitanul Slavi Kovacev din serviciul de contrainformaţii, transferat

de curând de la Plovdiv la Sofia. Purta nişte pantaloni de catifea, un sacou larg de culoare albastru-deschis şi o cămaşă albă un guler răsfrânt, dar această aparenţă vestimentară, după care ar fi putut fi luat mai degrabă drept pictor, contrasta oarecum cu atitudinea sa de comandă şi cu aerul de om superior pe care ţinea neapărat să şi-l dea* în cadrul uşii apăru apoi cel de-al treilea – un tânăr şi frumos locotenent în uniformă.

Doctorul îl salută pe Avakum cu o uşoară înclinare a capului – se mai întâlniseră în laboratorul secţiei de cercetări – pe urmă îşi puse pălăria pe birou, scoase o batistă mare cât un şervet şi o aşternu cu grijă lângă cadavru.

În timp ce doctorul făcea cercetările necesare, Slavi Kovacev 11 trase pe Avakum spre fereastră şi-l întrebă în şoaptă:

— L-ai percheziţionat pe ăla… cu halat albastru?

Avakum dădu din cap negativ.

— Ah, ai scăpat momentul oportun! oftă cu părere de rău Slavi Kovacev.

— Astăzi sunt cam distrat – zise Avakum.

Aprinse o ţigară şi începu să privească pe fereastră în curte, în timp ce Slavi Kovacev trecu, la rândul său, să examineze camera. Răsfoi şi el câteva din hârtiile de pe birou, se uită prin sertare şi cercetă atent covorul şi pereţii. Nu scăpă din vedere nici sticla cu apă şi paharul. Le mirosi, ba chiar turnă puţină apă în palmă şi o încercă cu degetul.

Doctorul se ridică şi îşi strânse batista şi instrumentele pe care le scosese din trusa sa de piele. îşi puse pălăria, se uită la Avakum şi ridică din umeri.

Slavi Kovacev îşi consultă ceasornicul.

— Tovarăşe Avramov – începu el cu glas sever – cam

pe la ce oră şi-a pierdut acest tânăr cunoştinţa şi la câtă vreme după aceea a survenit moartea?

Avakum şi doctorul zâmbiră aproape în acelaşi timp.

— Mi se pare că aici moartea nu a survenit imediat – adăugă Slavi Kovacev şi se încruntă.

— Doctore – începu Avakum, lansând în cameră un colac de fum albăstrui – permiteţi-mi, vă rog, să vă explic sensul întrebării colegului Slavi Kovacev. Domnia sa vrea să ştie dacă acum un ceas, adică în momentul când am sosit eu aici, mai exista vreun strop de viaţă, cât de mic, în acest nefericit om. Sau chiar mai devreme; adică, dacă necerând imediat o intervenţie medicală – de exemplu administrarea unor injecţii cu adrenalină şi oleu camforat, încercarea unei respiraţii artificiale sau aplicarea unor masaje pe inimă – nu am contribuit cumva implicit la moartea acestui om, său. eventual n-am dat posibilitatea de a se depune toate eforturile pentru salvarea lui. Acesta este sensul întrebării ce vi s-a adresat.

Doctorul Paruş Avramov îşi scoase din nou pălăria şi prin sticla ochelarilor săi se văzu licărind o privire ironică. Se întoarse spre Avakum şi zise:

— La ce oră aţi intrat aici?

— La unsprezece şi patruzeci de minute – răspunse liniştit Avakum.

— Vedeţi? reluă doctorul, îndreptându-şi din nou privirea spre Slavi Kovacev. Orice ajutor medical era cu totul inutil. Ar fi fost tardiv. Nefericitul a înghiţit otrava cu o oră mai devreme – aproximativ pe la orele zece şi jumătate.

— Iar cinci minute mai târziu era cu totul săvârşit din viaţă – şi relativ, şi absolut, şi oricum vreţi. Avakum surâse indulgent, dar fără răutate. Dacă aţi fi comunicat tovarăşului Kovacev că în cazul de faţă nu este vorba de o

otravă oarecare, ci de cianură de potasiu, atunci n-ar mai fi ţinut atât de mult să vă întrebe despre aşa-numita oră „fatală” la care a survenit moartea. Şi-ar fi amintit desigur imediat că cianura de potasiu acţionează asupra organismului uman cu iuţeala unui tren rapid. Blocând absorbţia de oxigen a tuturor celulelor, adică luându-le posibilitatea de a respira, cianura de potasiu ucide întregul organism doar în două-trei minute, şi în mod absolut. Aşa este, tovarăşe Avramov? Aici, simptomele tipice ale unei otrăviri cu cianură de potasiu sunt foarte vizibile; nefericitul se răcise când am sosit eu, încetase de mult să mai respire, aşa că la ce bun să fi făcut apel la Salvare? Am utilizat acel moment, tovarăşe Kovacev, pentru ceva cu mult mai bun şi mai util şi am folosit respectiva clipă destul de bine.

— Şi totuşi există indicaţii precise pentru astfel de cazuri – zise Slavi Kovacev, încercând să evite privirea lui Avakum.

— Eu am obiceiul să uit asemenea indicaţii, atunci când e necesar – răspunse rece Avakum.

Doctorul tuşi şi îşi luă trusa de pe birou.

— Puteţi anunţa cazul la policlinica sectorului – zise el. După mine, însă, nu mai are rost să chemaţi Salvarea. În ceea ce priveşte concluzia mea, este următoarea: cadavrul nu prezintă niciun fel de semne de violenţă. Tânărul a înghiţit o doză masivă de cianură de potasiu. Se afla în picioare, între marginea din stânga a biroului şi perete. Cuprins îndată de o puternică ameţeală, s-a sprijinit instinctiv de birou, pe urmă a făcut un pas spre fereastră şi s-a prăbuşit pe podea. Totul s-a petrecut, aşa cum a arătat foarte bine tovarăşul Zahov, doar în câteva clipe. Bineînţeles, după autopsie o să aflaţi şi alte amănunte.

— O ultimă întrebare – zise Slavi Kovacev. Se află aici, după cum vedeţi, o sticlă cu apă şi un pahar. Presupuneţi că aceste obiecte pot alcătui dovezi necesare anchetei? Adică, după dumneavoastră, ar trebui să le transportăm la laborator pentru expertiză?

— Faceţi tot ceea ce consideraţi că ar fi util pentru cercetările dumneavoastră – răspunse doctorul. Se încruntă puţin, deoarece toate astea îi luau cam mult timp, dar deschise din nou trusa, scoase de acolo câteva instrumente şi începu să examineze atent şi apa din sticlă, şi paharul. Sunt mai mult decât sigur – adăugă el după câteva minute – că în momentul de faţă paharul nu conţine nicio urmă de cianură. Pe fundul şi pe pereţii lui mai sunt încă stropi, dar de apă obişnuită – limpede, incoloră şi fără niciun fel de miros. Apropiaţi-vă puţin de gura cadavrului şi nu veţi uita toată viaţa mirosul de cianură. Pe când paharul ăsta nu are niciun fel de miros, ca şi apa. Cât despre sticlă, nici nu merită să mai vorbim: puteţi să beţi dintr-însa, dacă vă este sete, fără nicio grijă. Medicul se mai uită puţin la cadavru şi ridică din umeri: De fapt, cine s-a hotărât să ia cianură de potasiu şi dispune de ea în formă solidă sau lichidă, fiind vorba de o doză concentrată, îi este absolut egal dacă o va înghiţi cu sau fără apă. Pentru că ştie dinainte că în oricare din cazuri otrava acţionează sigur şi fulgerător.

Spunând acestea, doctorul îşi luă ziua bună în mod amabil şi plecă însoţit de locotenent, care îl conduse până la ieşire.

Slavi Kovacev aruncă o privire fugară asupra celor câteva obiecte pe care Avakum le scosese din buzunarele mortului, dar când zări pachetul de bancnote de câte o sută de leva fluieră surprins, întrebând:

— Oare ăştia să fi fost banii lui?

— Nu ştiu – răspunse Avakum. Dar erau în portvizitul său.

Slavi Kovacev dădu din cap, îşi umezi degetele şi începu să numere bancnotele. Pe urmă ridică privirea spre locotenent şi-l chemă cu degetul.

— Dumneavoastră, tovarăşe Markov, veţi întocmi procesul-verbal, cam în felul acesta: la cercetarea cadavrului s-au găsit în hainele sale atâţia bani şi următoarele obiecte. Percheziţionaţi-l şi pe bătrânul în halat albastru şi cercetaţi atent biroul lui. Siliţi-l să vă conducă prin toată clădirea, să vă descuie toate uşile, şi dacă observaţi ceva dubios daţi-mi îndată de ştire. Pe urmă telefonaţi la policlinică, de asemenea şi doctorului Svetozar Podgorov – directorul Centrului – şi, în sfârşit, daţi dispoziţii să se sigileze locuinţa mortului.

— Am înţeles, tovarăşe căpitan 1 salută milităreşte locotenentul., – Când rămaseră singuri, Slavi Kovaeev vorbi:

— Îmi pare foarte bine că ordinul şefului nostru ne aduce să lucrăm iarăşi împreună într-o problemă. Ce părere ai de treaba asta?

— Oh! răspunse Avakum. Mă bucur foarte mult.

— Anul trecut, tot cam pe vremea asta, cercetam împreună cazul de la Momcilovo. Atunci ipoteza mea s-a dovedit greşită, a ta – justă.

— Să sperăm că de data asta nu vei mai greşi – zâmbi Avakum.

— În cariera mea de până acum n-am prea greşit – zise Slavi Kovaeev. Studiez problema febrei aftoase de o săptămână de zile şi am impresia că mă găsesc pe drumul cel bun.

— Va să zică, tu ai ordonat supravegherea prietenului meu, doctorul Petăr Toşkov? râse Avakum, dar privi spre

cadavru şi încetă îndată.

Doctorul Petăr Toşkov era şeful secţiei Medicamente şi aprovizionare a Centrului şi şeful direct al lui Venceslav.

Slavi Kovaeev se roşi şi, pentru a-şi ascunde emoţia, prinse să-şi sufle nasul.

— Te afli mereu împreună cu doctorul Petăr Toşkov, sunteţi chiar în vizită – spunând acestea, continua să-şi şteargă într-una nasul cu batista – aşa că e cu totul firesc să fi observat că se află sub urmărire. De altfel am aprobare specială pentru acest caz.

— Eh, nu te alarma atâta – zise Avakum amabil, bătându-l uşor pe umăr. Sunt un om disciplinat, nu mă bag în treburile colegilor şi ştiu să respect secretele de serviciu. Pot să te asigur că doctorul Petăr Toşkov nu bănuieşte absolut nimic, duce o viaţă liniştită şi se simte ca o pasăre a cerului, cu toate că de curând şi-a făcut un apartament admirabil. Se uită apoi fix în ochii lui Kovacev: Dar crezi în mod serios că doctorul Toşkov are vreun amestec cât de mic în chestiunea asta?

Când îi simţi mâna pe umăr, Slavi Kovacev făcu. O mutră acră şi se trase uşor într-o parte.

— Ştii ce? zise el. Nu crezi că ar fi mai bine dacă fiecare dintre noi ar căuta să ajungă la adevăr mergând pe drumul său propriu?

Pe faţa lui Avakum trecu o umbră şi venele de la tâmple i se umflară ca nişte strune încordate.

— Te înţeleg perfect – aprobă Avakum şi glasul lui deveni dintr-odată sec şi rece. Fireşte, ai motive destul de serioase să respingi colaborarea mea. Nu-i nimic – în cutele din jurul buzelor se ivi, pentru a dispărea în aceeaşi clipă, un zâmbet batjocoritor – fă cum crezi că e mai bine 1 îţi doresc succes 1

Zicând acestea, părăsi biroul pentru a vizita şi

celelalte încăperi ale depozitului. Când se întoarse avea în buzunarele sale cele două flacoane din vaccinul german.

Patru infirmieri de la policlinica sectorului transportară cadavrul lui Venceslav. În urma Celor care duceau targa păşea cu o expresie de somnambul omuleţul cel zbârcit îmbrăcat în halat albastru. Când ajunseră la ieşire, Slavi Kovacev îi lăsă pe infirmierii ce purtau targa să treacă, iar pe bătrânii în halat îl luă de braţ şi porni cu el pe coridor. Omuleţul mergea alături de dânsul supus şi ascultător, semănând foarte bine cu un personaj din recuzita vreunui teatru ambulant de păpuşi.

Când întâlni privirea mirată şi întrebătoare a lui Avakum, Slavi Kovacev dădu din cap, dar ca şi cum ar fi ameninţat.

— Voi cere aprobarea să-l arestez – explică el, cu toate că Avakum nu-i spusese niciun cuvânt.

Avakum se întoarse, scrâşni din dinţi şi tăcu. îl chemă apoi pe locotenentul Markov şi-l trase în fundul coridorului.

— Vrei să lucrezi cu mine?

Să lucreze cu Avakum Zahov – asta, pentru locotenentul Ghenadie Markov, era mai mult decât o cinste! Se încordă gata să-şi ciocnească tocurile cizmelor, dar Avakum ridică mâna şi-l opri.

— Îl voi ruga pe colonelul Manov să dea dispoziţii în acest sens – zise el. Între timp însă aş dori de la dumneata următoarele: să-ţi arunci ochii peste corespondenţa dintre secţia de aprovizionare şi serviciul Depozit şi în special asupra adreselor şi dispoziţiilor semnate de doctorul Petăr Toşkov, şeful secţiei de aprovizionare. Citeşte toate hârtiile care se referă la vaccinul împotriva febrei aftoase. Şi încă ceva: caută să afli originea celor opt mii de leva care s-au găsit în portvizitul lui Venceslav Raşkov. Este originar din

Sandański, iar la Sofia n-are niciun fel de rudă apropiată. Nu face niciun mister din toată treaba asta şi ia informaţii direct de la Casa de Economii. Voi fi foarte mulţumit dacă diseară, pe la orele zece, o să-mi dai un telefon acasă ca să-mi raportezi rezultatele.

Era timpul să plece.

În hol se întâlni din nou cu Slavi Kovacev. Căpitanul se temea parcă să nu fie întrebat cine ştie ce şi de aceea se arăta grăbit.

— Pleci? îl întrebă Avakum.

— Am terminat tot ceea ce aveam de făcut aici – răspunse Slavi Kovacev fără să se întoarcă. E tocmai vremea prânzului.

— Poftă bună 1 surâse Avakum.

Aşteptă ca uşa de la intrare să se închidă în urma lui, după care trecu din nou în biroul mortului şi căută cu ochii paharul aflat lângă sticla cu apă. Rămăsese în acelaşi loc, pe biroul lui Venceslav. Îl înveli într-o bucată de ziar şi, bucuros de parcă ar fi dus cu sine cine ştie ce lucru preţios, ieşi afară, zâmbind triumfător.

În faţa intrării depozitului sta de pază un miliţian.

8

În aceeaşi zi – douăzeci şi şapte august – chiar în momentul când Venceslav Raşkov era găsit mort în biroul său, doctorul Petăr Toşkov alerga spre Centru de parcă l-ar fi gonit cineva din urmă. Fireşte, el nu alerga aşa cum ar fi alergat un tânăr sau, de pildă, un sportiv, deoarece cântărea mai bine de nouăzeci de kilograme şi era un om trecut de cincizeci de ani. Totuşi, datorită înălţimii sale, care măsura aproape doi metri, avea mult spor la mers – un om de înălţime normală ar fi trebuit într-adevăr să fugă după el, ca să nu rămână în urmă. În afară de asta, îşi

mişca braţele mult în lături şi gesticula cu ele atât de energic, încât toţi cei ce treceau prin stânga sau prin dreapta lui erau daţi în lături de coatele lui puternice, dacă nu-şi dădeau seama la vreme pentru a se feri şi a-i face loc să treacă.

Când se apropie de Centru, o luă pe străduţele înguste de lângă piaţa numită mai de mult „Jenski pazar" tăie apoi bulevardul Hristo Botev şi se îndreptă direct spre intrarea principală a clădirii văruite în galben. Ajuns aici, se opri puţin în loc, gâfâind, lac de năduşeală, de parcă ar fi cugetat şi ar fi şovăit în privinţa hotărârii ce avea de luat. Pe urmă îşi trase şi mai tare pe ochi pălăria de pai chinezesc, trecu de intrarea principală şi pătrunse grăbit în curticica unde se vedeau rânduite, una după alta, lăzile de gunoi. Printre aceste lăzi se afla intrarea de serviciu a clădirii. Portiţa era deschisă. Înainte de a intra, doctorul Petăr Toşkov aruncă o privire în jurul său şi în clipa aceea îl străbătu un fior – i se păru că cineva rămăsese în stradă şi-l pândea după zidul cel scund.

Cu toate că scara era în pantă foarte accentuată şi urca în spirală, el o sui sărind câte două-trei trepte deodată. Când ajunse la etajul al treilea, coti pe coridorul care ducea spre dreapta şi din câţiva paşi se află în faţa uşii mari a biroului său. Înăuntru era cald şi înăbuşitor: şi podeaua şi pereţii, ba chiar şi o parte din tavanul cu ornamente în ghips, totul se scălda în potopul de roze scânteietoare ale soarelui de amiază.

Prunul lucru pe care-l făcu fu să tragă storurile. Dintr-odată odaia se cufundă într-o penumbră galbenă, plăcută. Răsuflă adânc, îşi aruncă pălăria în cuier şi se lăsă obosit pe scaunul din faţa biroului. Abia acum îşi şterse fruntea şi faţa, iar batista se udă de parcă ar fi muiat-o în apă.

Pe birou, deasupra tuturor hârtiilor, se afla o mapă de piele cu corespondenţa curentă. În clipa când o văzu, doctorul se încruntă. Nu că-l enerva aspectul ei uzat – încetase de mult să se mai intereseze de exteriorul rechizitelor sale de birou – dar îşi aminti că trebuia să se prezinte la Svetozar Podgorov pentru un mic raport. Mapa conţinea toate hârtiile asupra cărora directorul trebuia să pună „da” sau „nu”. De aceea îl enerva şi, uitându-se la ea, îşi simţi pleoapele grele, îl cuprinse somnul şi fu pe punctul de a se întinde, de parcă ar fi avut o noapte albă.

Se mai uită o dată la mapă cu ochi trişti şi oftă. Pe urmă se îndreptă spre dulapul cel mare din fundul camerei şi-l deschise. Căldarea de tablă zincată era plină vârf cu sticle goale de limonadă. Doctorul rămase câtva timp cu privirea aţintită asupra lor, încruntându-se iarăşi. Scoase apoi din sertarul biroului o oglindă rotundă de buzunar, îşi pieptănă cu grijă rămăşiţele de păr şi apăsă pe butonul soneriei. De data asta, secretara sa, Irina Teofilova, intră în birou mai repede ca de obicei şi doctorul abia reuşi să ascundă pieptenul şi oglinda cea rotundă. Le acoperi în grabă cu mapa de piele şi îşi întoarse capul spre uşă. Era supărat din cauza limonadei care se terminase, dar când zări faţa rotundă şi talia zveltă a secretarei, fruntea i se descreţi şi pe faţă i se aşternu expresia lui amabilă obişnuită. Observă că părul Teofilovei era încă ud, ca după baie, şi dădu din cap.

— Iar aţi făcut baie în timpul serviciului – spuse el.

Dar în glasul său nu era niciun fel de reproş, ci, dimpotrivă, suna aproape mângâietor.

Teofilova tăcea.

— De când au instalat duşurile alea sus – doctorul dorea neapărat să deschidă vorba despre baie – toată ziua vă fâţâiţi pe scări, expunându-vă permanent răcelii. Asta

nu e bine.

Cum ar fi putut să-i vorbească altfel acestei frumoase femei de treizeci de ani, divorţată, cu care doctorul şi în taină şi pe faţă visa să se căsătorească?

— Nu e bine – repetă el.

Teofilova stătea lângă uşă şi tăcea. Faţa ei, de obicei oacheşă, era acum palidă ca a unui om bolnav.

„Desigur, din cauza luminii” – gândi Petăr Toşkov şi privi la storurile trase. Afară, lumina avea o culoare galben mat.

— Tovarăşul director v-a căutat de două ori – zise Teofilova cu un glas puţin îngrijat.

Doctorul se încruntă. Dar dacă o făcea pentru faptul că nu reuşise să mai spună ceva în legătură cu baia, sau pentru că, în ciuda cursei sale aproape maratoniste, de astă dată nu izbutise totuşi să ajungă la birou înainte de a-l chema directorul – asta nici chiar el nu ştia. Simţea însă că astăzi conversaţia lui cu secretara nu avea sorţi de izbândă. Şi în timp ce chibzuia ce să mai spună şi cum să înceapă – dacă să meargă pe probleme de serviciu sau dacă să facă o mică introducere despre starea timpului – telefonul sună energic. „Pentru a treia oară mă caută” – gândi doctorul şi ridică receptorul.

Glasul pe care-l auzea era nervos, sacadat. Petăr Toşkov lăsă receptorul în furcă şi se ridică. Întinse mâna să ia mapa veche de piele, în care ţinea corespondenţa, dar în aceeaşi clipă îşi aminti de lucrurile pe care le vârâse dedesubtul ei şi îşi retrase mâna uşor, ca şi cum ar fi făcut un simplu gest.

Svetozar Podgorov părea un om de vreo cincizeci de ani, arăta destul de subţire pentru anii lui, era înalt, cu o faţă ovală şi cu părul, ce începuse să-i încărunţească, pieptănat cu grijă. Avea buze de femeie, dar lipsite de

culoare, iar ochii lui albaştri te priveau liniştit, destul de pătrunzător şi cu oarecare răceală, ca nişte pupile de sticlă. Se îmbrăca aşa cum se cuvenea unui adevărat şef: pantaloni reiaţi, un sacou de culoare închisă şi guler tare. Un ac de aur cu cap de rubin, pe care-l purta la cravată, trăda un gust artistic, dar în general doctorul făcea impresia unui om sever, căruia îi plăcea să pună întotdeauna punctul pe i.

Acum stătea în picioare lângă fereastră, cu capul aplecat puţin în jos şi cu mâinile încrucişate la piept. Storurile erau lăsate, iar pe masa rotundă, acoperită cu postav verde, la care se ţineau de obicei şedinţele, un ventilator îşi învârtea aripile fără zgomot.

Când doctorul intră în birou, Podgorov tresări, îşi înălţă uşor capul şi privi câtva timp ţintă în faţa sa, de parc-ar fi fost orb. Pe urmă scotoci prin buzunarele sacoului, îşi scoase pachetul cu ţigări, se gândi puţin, apoi îl vârî din nou în buzunar, renunţând să mai fumeze.

— Doriţi un foc? întrebă doctorul şi, zâmbind puţin vinovat, îi întinse amabil chibritul.

Podgorov făcu un gest negativ cu mina.»

— Am avut o mică discuţie cu constructorii mei – zise oftând doctorul. De aceea am întâraat.

— Luaţi loc – rosti liniştit Podgorov.

Şi amândoi tăcură.

Uşile biroului erau capitonate, ferestrele închise şi înăuntru domnea o linişte deplină, ca într-un vagon gol, tras pe linie moartă.

— Doctore – zise Podgorov, încrueişându-şi din nou mâinile la piept – aveţi ceva ştiri despre felul cum acţionează vaccinul nostru împotriva febrei aftoase? Dă o imunitate satisfăcătoare?

Vorbea cu o voce înfundată, aproape surdă.

— Păi cum să nu dea imunitate? ridică Petăr Toşkov din umeri râzând.

— Vă întreb: aţi primit ceva ştiri în legătură cu asta? se încruntă Podgorov.

Doctorul îşi privi vârfurile pantofilor şi nu răspunse.

Fu rândul lui Podgorov să râdă, de fapt să rânjească într-un chip muşcător, chiar rău.

— Uitaţi-vă în ochii mei – zise el. *Într-adevăr*, nu ştiţi nimic despre vaccinul nostru? Şi anume *ce imunitate* dă?

— Nu vă înţeleg – zise Petăr Toşkov şi îşi frecă fruntea cu mâna.

— Nu mă înţelegeţi?

Podgorov tăcu, pe urmă se aşeză la biroul său, scoase pachetul cu ţigări şi aprinse una.

— Tovarăşe Toşkov – zise el domol, privind drept înainte – e vremea prânzului şi nu vreau să vă mai pun alte întrebări. Odihniţi-vă, duceţi-vă şi luaţi masa şi mâncaţi bine. Ştiu că pofta de mâncare nu v-a lipsit niciodată. Iar după-masă, la orele trei, vă invit aici, la masa aceasta rotundă, unde vom avea o scurtă şedinţă. Am convocat colegiul Centrului, ca să-l informaţi în linii mari asupra modului în care *acţionează* vaccinul nostru împotriva febrei aftoase în raionul Trigrad. Sper că veţi reuşi să pregătiţi un scurt, dar *interesant* raport pentru colegiu.

— Bine! aprobă doctorul, şi, cine ştie de ce, se înveseli deodată şi râse nestăpânit.

Podgorov se ridică sever.

— Se spune – zise el, tuşind ca să-şi dreagă glasul – că cine râde la urmă, acela rrde mai bine, nu-i aşa, tovarăşe Toşkov? Şi zicalele astea populare au multă înţelepciune. V-aş sfătui să treceţi de îndată pe la şeful nostru de cadre. Are să vă comunice o veste foarte tristă, dar poate tot atât de interesantă pentru dumneavoastră;

atunci o să vă pierdeţi buna dispoziţie şi o să vă treacă pofta de râs.

— Ce veste? se ridică la rândul său doctorul.

— Asta o s-o aflaţi acolo – rosti încet Podgorov. îşi încheie nasturii de la sacou, se îndreptă spre uşă şi o deschise politicos. O veste neplăcută pentru secţia dumneavoastră. Vă rog!

După ce doctorul ieşi, el mai rămase puţin în picioare, apoi se lăsă cu toată greutatea în largul său fotoliu de piele şi îşi sprijini capul în mâini.

9

A doua zi pe la orele unsprezece dimineaţa, în cabinetul colonelului Manov avu loc o scurtă consfătuire. Erau de faţă colonelul, Slavi Kovacev şi Avakum.

Slavi Kovacev părea puţin nervos, era foarte vioi şi, lucru rar la el, în dimineaţa aceasta se arăta a fi neobişnuit de vesel şi deosebit de vorbăreţ. Chiar ţinuta lui avea ceva provocător şi cam liberal pentru gustul său foarte conservator – pentru prima dată în viaţa lui purta o cămaşă uşoară, colorată, de lână. Avakum, dimpotrivă, se afla parcă în cea mai proastă dispoziţie: fuma necontenit, tăcea şi părea că nu observă pe nimeni din jur. De altfel nici nu căuta s-o facă, ca şi când toată lumea îi era total indiferentă. Şi dacă n-ar fi fost scânteile ce-i pâlpâiau în ochi şi tremurai nervos al degetelor sale lungi, s-ar fi putut crede că era un om apatic, obosit peste măsură şi plictisit, atât de oameni, cât şi de el însuşi.

— Va să zică aşa – începu colonelul Manov, sprijinindu-se de birou. Aveţi cuvântul. Cine începe? Aveţi voie să fumaţi şi să vorbiţi stând jos.

— Permiteţi-mi vă rog să mă ridic uneori de pe scaun, fără să vorbesc – surâse uşor Avakum, scuturându-şi mucul ţigării în scrumiera de sticlă.

Colonelul făcu un semn aprobator cu capul.

— Seamănă cu un ogar care a alergat mult, fără să găsească vreo urmă – râse vesel Slavi Kovacev.

Avakum nu dădu atenţie glumei proaste a colegului său, părea că nici n-o auzise, în schimb colonelul se supără şi încruntă sprâncenele.

— Iar dumneavoastră, căpitane, parcă aţi şi prins taurul de coarne – zise el. Nu credeţi oare că după cele întâmplate în cazul de la Momcilovo ar trebui să fiţi ceva mai prudent?

— Oh! exclamă Slavi Kovacev. Cazul de la Momcilovo e o poveste veche şi nu mai are nicio importanţă.

— Chiar de-ar fi aşa, cu toate că nu sunt de părerea dumneavoastră – zise tăios colonelul. După care ordonă cu glas apăsat: Aveţi cuvântul!

Slavi Kovacev îşi frecă mâinile.

— Afacerea este destul de încâlcită şi de complicată – începu el cu obişnuitul său ton – însă am în mână firele principale; cred că am descoperit esenţialul şi contez pe un succes deplin. Metoda mea e simplă, nu-mi plac ipotezele prea complicate. După mine, cu cât o afacere e mai încâlcită, cu atât mai simplă trebuie să fie metoda pentru descoperirea ei. De aceea, în cazul nostru eu am judecat astfel. Întâi: febra aftoasă şi-a făcut apariţia în raionul Trigrad, aflat la graniţă. Avem experienţă în această privinţă şi ştim că atunci când febra aftoasă izbucneşte undeva lângă frontieră, faptul nu este întâmplător. Al doilea: vaccinul împotriva febrei aftoase, pe care Centrul l-a trimis în raionul contaminat, se dovedeşte dintr-odată ineficace. Şi aceasta are o semnificaţie. Căci dacă, de pildă, într-una din cele mai importante uzine izbucneşte un incendiu şi unitatea locală de pompieri ajunge la faţa locului cu cisternele goale sau cu pompele

stricate, aceasta nu poate fi de asemenea întâmplător. Fără îndoială că cei ce-au pus foc uzinei au o legătură oarecare cu aceia care au golit cisternele sau au stricat pompele. Cele două fapte se completează şi se explică reciproc. În cazul nostru, Centrul joacă rolul postului de pompieri. Cineva, unul sau mai mulţi din acest Centru, are legături cu indivizii care introduc la noi virusul febrei aftoase. Aceasta a fost ipoteza mea de bază. Trebuia deci să-i descopăr pe oamenii care au legături cu centrele de spionaj de peste graniţă. Unde aveam să-i caut? Bineînţeles, nu printre planificatori şi dactilografe. Aceştia nu lucrează cu seruri şi medicamente. Cu astfel de substanţe se ocupă secţia de Medicamente şi aprovizionare. Şi în primul rând, în mod special, şeful secţiei, doctorul Petăr Toşkov, magazionerul Venceslav Raşkov şi ajutorul său Kăncio Naştev. Printre aceştia trei am socotit eu că trebuie căutat unul din principalii agenţi ai afacerii. Se înţelege de la sine că nu mi-am făcut niciun moment iluzia că la acest grup de trei se rezumă totul. El formează doar nucleul ele bază. Dar când ai tras de un ochi, tot ciorapul se deşiră.

Am început să studiez biografiile celor trei inşi, dar între timp am dat peste un fapt foarte interesant. Răsfoind rapoartele sectorului de graniţă Trigrad în legătură cu apariţia şi extinderea epizootiei de febră aftoasă, am remarcat dintr-odată printre rânduri un nume cunoscut. Rapoartele înserează numele câtorva călători care au trecut pe şoseaua dintre Teşel şi Devin fără să aibă permisul special de acces în regiunea de frontieră. Patru din aceşti călători erau ţărani de prin partea locului – ei au fost cercetaţi de oamenii noştri şi asupra lor nu cade niciun fel de bănuială.

La cincisprezece august – deci cu două zile înaintea

primei comunicări ce anunţa apariţia febrei aftoase – pe la orele zece înainte de prânz, patrula de serviciu a oprit un motociclist în clipa când voia s-o apuce la dreapta, pe drumul ce duce la Trigrad. Acesta nu era altcineva decât doctorul Petăr Toşkov, şeful secţiei de Medicamente şi aprovizionare a Centrului de combatere a bolilor infecţioase. De fapt, el avea un permis, dar în respectivul act se trecuse doar o singură localitate: Devin. Când sergentul l-a întrebat ce caută la Teşel şi de ce vrea s-o ia pe drumul spre Trigrad, doctorul i-a răspuns că îi venise poftă să mai vadă stâncile de la Trigrad şi să pescuiască nişte păstrăvi în râul de munte, l-a arătat şi ordinul de serviciu în care scria că era trimis în deplasare la Devin şi în regiunea înconjurătoare, în calitatea oficială pe care o avea. Atunci sergentul i-a permis, pe riscul său, să rămână la această încrucişare până la prânz, interzicându-i însă în mod categoric să pătrundă mai adânc în defileu.

Pe la orele trei după-masă, rondul de frontieră l-a surprins pe doctor chiar în mijlocul defileului, destul de departe de tunelul care trece printre stânci. îşi aruncase undiţa într-un lac adânc, iar în apropiere de dânsul se afla Rakip Kolibarov din satul Trigrad. Trebuie să adaug că acest Rakip e un tip destul de dubios, cu toate că nu avem împotriva lui niciun fel de date concrete. Se ştie doar că are un frate fugit peste graniţă şi că unchiul său a fost ucis anul trecut de persoane ce n-au putut fi identificate. Deoarece doctorul nu poseda un permis de acces în raionul Trigrad, a ieşit un întreg scandal. L-au dus la post, după aceea au anunţat telefonic autorităţile din Smolian, cele din Smolian pe cele de la Sofia şi de abia spre seară l-au pus în libertate. L-au obligat însă să dea declaraţii scrise. Doctorul a afirmat, între altele, că nu-l cunoaşte pe Rakip Kolibarov, că l-a întâlnit pentru prima oară în acea zi şi că

Rakip însuşi venise la dâftsul ca să-l vadă cum pescuieşte păstrăvi. Aceasta s-a petrecut la cincisprezece august – deci cu două zile înainte de izbucnirea epizootiei de febră aftoasă în raionul Trigrad.

Cazul de faţă m-a determinat să mă ocup şi mai stăruitor de studierea biografiei doctorului. S-a născut în oraşul Sandański în anul 1910. Tatăl său a fost un om înstărit, a avut prăvălie şi cârciumă, ba şi o vie mare. Petăr Toşkov a făcut facultatea de medicină veterinară la Sofia, apoi a fost trimis la specializare în Elveţia, la Geneva. Îndată ce s-a întors din străinătate a fost numit medic veterinar de plasă la Qorna Giumaia. În anul 1942 a fost încadrat la Ministerul agriculturii şi un an mai târziua ridicat la gradul de inspector. În această calitate a inspectat exclusiv raioanele din partea de sud şi sud-vest a ţării. Nu a făcut politică, îi plăceau chefurile cu prietenii şi a risipit destui bani. După 9 septembrie a fost numit în funcţia pe care o ocupă şi în prezent.

Petăr Toşkov e pescar pasionat. Are o motocicletă „Iawa” de trei sute cincizeci de centimetri cubi şi cu ea, în concediu sau în zilele de sărbătoare, umblă prin toată ţara.

Vreau acum să vă reţin atenţia şi asupra următoarelor elemente. În actele Securităţii Statului, numele lui e menţionat în două rânduri, şi nu izolat, ci în legătură cu alţi oameni. Anul trecut, la doi ianuarie, doi „funcţionar i „ai unei legaţii, expulzaţi mai târziu din ţară ca perpersoane *non grata*, au făcut o excursie în împrejurimile Boroveţului; împreună cu ei a fost şi Petăr Toşkov. La şapte mai anul acesta, Petăr Toşkov a fost la pescuit un deva spre Slivniţa; toată ziua – a stat cu Kmm Slavov Hagihristov din satul Slivniţa, fost plutonier major în armata ţarului Boris şi judecat apoi de tribunalul popular.

După cum vedeţi, Petăr Toşkov are legături cu diplomaţi *non grata*, se întâlneşte eu condamnaţi politici, se duce prin regiunile de la frontiera de sud fără permis şi are întrevederi cu persoane ale căror rude au devenit trădători de ţară şi au legături cu agenturile de spionaj. Nu este prea greu de presupus că un om despre care avem asemenea date e capabil să triţnită un vaccin ineficace în raioanele cuprinse de epizootie. Dovezile? Vă rog! Le-am descoperit chiar ieri.

Ieri după-masă, după orele de serviciu, am avut posibilitatea să răsfoiesc corespondenţa dintre secţia Aprovizionare şi serviciul Depozit. În această privinţă – Slavi Kovacev se uită la Avakum – mă bucur mult că şi dumneavoastră, tovarăşe Zahov, mergeţi pe urmele „mele, adică lucraţi după metoda mea. Spun asta deoarece l-am văzut pe ajutorul dumneavoastră, pe locotenentul Markov, studiind aceeaşi corespondenţă de care v-am vorbit. Nu ştiu care sunt concluziile dumneavoastră, dar descoperirile mele şi acelea ale locotenentului Markov sunt absolut identice. Ce m-a determinat să cercetez aceste hârtii? Am vrut să văd ce vaccin anume s-a primit din Republica Democrată Germană, ce conţin depozitele lui Venceslav Raşkov şi care sunt dispoziţiile şefului Petăr Toşkov.

La început am răsfoit corespondenţa curentă a secţiei: copia adreselor pe care Petăr Toşkov le-a trimis serviciului Depozit. Mi-a reţinut atenţia o adresă ceva mai lungă – aceea în care şeful dădea îndrumări asupra modului în care trebuia păstrat vaccinul primit din Germania, şi anume – citez *să litteram*: „Să se ţină la frigorifer, la întuneric şi în niciun caz ia o temperatură mai ridicată de 6 grade Celsius”. Adresa avea data „patru martie” şi două semnături: în dreapta – aceea a lui Petăr Toşkov, iar în stânga – a Irinei Teofilova, secretara secţiei.

„Ia să vedem dacă Venceslav Raşkov a respectat aceste instrucţiuni speciale” – a propus locotenentul Markov, dar eu i-am răspuns: „Hai mai întâi să verificăm dacă a primit această adresă”.

Am deschis dosarul în care Kăncio Naştev, ajutorul lui Venceslav Raşkov, clasa corespondenţa curentă. Am găsit originalul scrisorii din patru martie, dar chiar de la prima privire ne-am dat seama că este şi nu este unul şi acelaşi cu copia aflată în dosarul secţiei Aprovizionare. Ne-am privit miraţi unul pe altul şi pe urmă au început să comparăm cuvânt cu cuvânt originalul cu copia. Şi în locul unde în copie se citea: „Să se păstreze în frigider, la întuneric şi în niciun caz la o temperatură mai ridicată de 6 grade Celsius”, textul fusese schimbat astfel – citez *ad litteram*: „... Să se ţină în cameră, şi în niciun caz la o temperatură mai ridicată de 26 grade Celsius”. Au fost deci înlăturate cuvintele „frigider” şi „la întuneric”, iar înaintea cifrei „6” s-a adăugat cifra „2”. Rineînţeles, cele două cuvinte înlăturate şi adăugarea cifrei de care vorbeam aveau să lipsească în scurtă vreme vaccinul de puterea lui de a da imunitate.

Am examinat ştifturile originalului şi ale copiei – ambele hârtii au fost scrise la una şi aceeaşi maşină de scris. Este vorba de maşina marca „Continental”, care se află la secretariat. La ea lucrează dactilografa Cristina Ceavova, o fată verificată din punct de vedere politic, fiica unui membru de partid decedat. Am luat şi alte adrese şi am început să comparăm semnăturile. Iscălitura lui Petăr Toşkov era absolut aceeaşi, nicio deosebire în ceea ce priveşte literele, buclele lor şi apăsarea pe traiect. Problema semnăturii Irinei Teofilova este însă puţin diferită. Pe celelalte adrese, literele „o” şi „v” sunt închise în partea de sus – aşa cum apar şi pe copia adresei din

patru martie. În original însă, aceste două litere sunt deschise în partea de sus şi seamănă uimitor de mult cu aceleaşi litere din semnătura lui Petăr Toşkov. Şi încă ceva: Irina Teofiloya are, în general, un scris strâns, cu literele foarte apropiate una de alta, pe când aici literele se văd mai depărtate şi distanţa dintre ele coincide perfect cu aceea care se poate observa la literele din semnătura doctorului. Am fotografiat imediat cele două documente şi aveţi şi dumneavoastră, tovarăşe Zahov, un exemplar. Locotenentul Markov, care este specialist grafolog, afirmă că semnătura Teofilovei de pe originalul adresei a fost făcută de mâna lui Petăr Toşkov. Nu ştiu ce credeţi dumneavoastră, dar eu împărtăşesc întru tototul părerea locotenentului.

Avakum ridică din umeri şi Slavi Kovacev tăcu câtăva vreme.

— Continuaţi – îl în vită colonelul.

— După aceea ne-am dus la depozit, am lăsat hârtiile în birou şi am coborât la subsol, unde ne aşteptam să găsim flacoanele cu vaccinul german. Dar aici – nimic. Ne-am urcat la parter – acelaşi rezultat. Atunci ne-am hotărât să aruncăm o privire şi în podul clădirii. Acolo, în sfârşit, căutările noastre au fost încununate de succes: într-un colţ, chiar sub acoperiş, pe o etajeră obişnuită de brad se vedeau puse una lângă alta cincizeci de cutii de carton. Fiecare dintre ele conţinea câte douăzeci de flacoane. Alte câteva cutii erau goale – evident, conţinutul lor fusese trimis cu câteva zile mai înainte în regiunea Rodopilor… Ne-am uitat la termometrul aflat lângă uşă – coloana de mercur arăta 28 grade Celsius. Venceslav Raşkov depăşise instrucţiunile şefului său.

Înainte de a-mi formula ipoteza în mod definitiv, vreau să spun câteva cuvinte despre ceilalţi doi indivizi

Veaeeslâv Raşkov este originar din oraşul Sandański, reţineţi vă rog – din oraşul hai Fetăr Toşkov. Semnificativ, nu-i aşa? Trebuie să ţineţi seama şi de altceva: tânărul a fost angajat ca funcţionar al Centrului la recoraandaţia doctorului. Dacă vă veţi uita în dosul lui personal de la serviciul de cadre, o să găsiţi acolo trei pagini pline în care doctorul îl laudă pe tânăr în cele mai entuziaste cuvinte. Face aprecieri foarte favorabile şi despre părinţii acestuia – că erau muncitori, cinstiţi, progresişti şi aşa mai departe, tot în spiritul ăsta. Veneeslav Raşkov a absolvit şcoala medie tehnică de comerţ şi-a făcut stagiul militar la o unitate de tancuri şi înainte de a intra funcţionar la Centru a lucrat ca instructor auto-moto. Era ahtiat după sport, iar în ce priveşte problemele de automobilism şi motocidism, era un adevărat maniac. Nu avea alte venituri în afară de salariu. În ultimul timp se lăudase în faţa unor prieteni că-şi va cumpăra o motocicletă „lawa” de trei sute cincizeci centimetri cubi.

Kăneio Naştev, ajutorul lui Veneeslav Raşkov, este originar din oraşul Haskovo. Lucrează la serviciul Depozit al Centrului de mai bine de douăzeci de ani. S-a remarcat tot timpul ca un om modest şi şters. Are o casă cu un parter în cartierul „Suburbia modernă”, dar acum o lună şi-a adus materialele necesare pentru a construi şi un etaj.

Vorbind despre aceşti trei funcţionari ai Centrului, aş vrea să subliniez între altele un amănunt interesant. Acum două luni, doctorul Petăr Toşkov şi-a cumpărat un apartament în complexul de locuinţe „Iztok”. Veneeslav Raşkov vorbea de o motocicletă de trei şute cincizeci centimetri cofei. Jar în ziua morţii avea asupra sa o mare sumă de bani. Modestul Kăncio Naştev, care nu a avut toată viaţa lui decât un salariu de arhivar, îşi cumpără la preţul pieţei material de construcţie ca să-şi ridice un etaj,

După cum vedeţi, într-un timp relativ scurt, amicii noştri se căpătuiesc, dispun de sume destul de mari de bani, cumpără apartamente, motociclete scumpe, mai ridică un etaj…

Generalizând toate aceste fapte, ajung la următoarea concluzie: în timpul specializării sale la Geneva, Petăr Toşkov a fost atras în mrejele serviciului de spionaj german. Cu ajutorul reprezentanţilor acestuia în Bulgaria, a fost numit inspector în raioanele de la graniţa de sud a ţării, care interesau direct spionajul hitlerist din Balcani. După sfârşitul războiului, Petăr Toşkov a fost lăsat în pace şi e de presupus că vreme îndelungată nu s-a mai ocupat cu niciun fel de spionaj. Astfel, trecut „în rezervă”, spionul a trăit relativ liniştit. Dar acum trei ani el a fost readus în serviciul activ – de data asta de către spionajul apusean. I s-a – încredinţat modesta misiune de a se înconjura de oamenii săi în cadrul serviciului. Şi Petăr Toşkov l-a numit pe tânărul său concetăţean Venceslav Raşkov ca magazioner la serviciul Depozit. Era sigur că tânărul îl va-asculta – atât datorită vechilor legături de familie, cât şi pentru faptul că înaintarea în ierarhia serviciului depindea numai de doctor. Urmează acum să stabilim în mod precis ce anume a făcut Petăr Toşkov în aceşti trei ani, prin ce locuri din regiunile de sud ale ţării a cutreierat cu motocicleta, cu ce alte persoane non *grata* a avut legături, de ce s-a dus la Slivniţa, la plutonierul ăla, şi aşa mai departe.

Dar să ne întoarcem la ultimele evenimente. Îndată după sosirea vaccinului german, ori poate chiar ceva mai înainte ca acesta să fi sosit, Petăr Toşkov a primit dispoziţia să facă tot ce trebuia pentru ca serul să fie total degradat pentru o lungă perioadă de timp. La patru martie, Petăr Toşkov dictează secretarei sale adresa de

care a fost vorba până acum. Secretara dă ciorna dactilografei Ceavova, care o transcrie cuvânt cu cuvânt. Am uitat să vă spun că această ciornă se află şi astăzi alături de copia adresei, şi că textul ambelor hârtii este absolut identic. Apoi secretara semnează copia şi originalul şi le predă şefului pentru semnătură. Ce face şeful? Nu se grăbeşte de loc să trimită adresa la serviciul Depozit, ci pur şi simplu o reţine. La sfârşitul orelor de lucru, când funcţionarii părăsesc birourile, Petăr Toşkov se aşază la maşina de scris a Ceavovei şi, pe o altă hârtie cu antet, aşterne, o nouă scrisoare – aceea fără cele două cuvinte şi cu adăugarea cifrei „2" la locul arătat. El distruge acum vechiul original, adică cel *adevărat*; pe cel nou îl semnează în dreapta, iar în stânga imită semnătura Teofilovei şi, putem spune, destul de reuşit.

A doua zi de dimineaţă, la cinci martie, el sună curierul, îi ordonă să ducă ciorna şi copia la arhivă, iar originalul să-l predea contra semnătură serviciului Depozit. Dacă deschideţi registrul de corespondenţă al secţiei Medicamente şi aprovizionare, veţi vedea că adresa a fost primită într-adevăr la cinci martie de către Kăncio Naştev.

Dar, veţi spune, cum se face că oameni cu atâta experienţă în păstrarea serurilor, ca Naştev şi Raşkov, n-au sesizat la timp *greşeala* din dispoziţiile şefului? Oare era prima oară când primeau în păstrare şi depozitau diverse vaccinuri? Părerea mea este că amândoi au observat că instrucţiunile primite nu prea erau în regulă. Dar Venceslav Raşkov a tăcut deoarece *aceasta* era voia protectorului şi şefului său. Şi la urma urmei avea cu ce să se acopere în caz de nevoie – avea scrisoarea superiorului său, adică un act oficial! în ceea ce-l priveşte pe Kăncio Naştev, acesta a tăcut pentru simplul motiv că şeful său

direct nu i-a suflat nicio vorbă în această chestiune. Eu cred însă că în cazul de faţă au circulat sub diverse forme şi ceva bani. Atâţia câţi au fost necesari pentru ridicarea unui nou etaj şi pentru cumpărarea unei motociclete „Iawa” de trei sute cincizeci centimetri cubi. Doctorul i-a dat bani magazionerului, iar acesta, la rândul lui, ajutorului său.

La cincisprezece august, Petăr Toşkov pleacă la Devin – chipurile să inspecteze baza locală sanitară şi Depozitul de medicamente, dar în realitate pentru a se întâlni cu omul centrului de spionaj de peste graniţă. Dacă omul este Rakip Kolibarov sau acesta este doar legătura lui – este o chestiune pe care va trebui s-o stabilim de acum înainte. La fel, dacă Rakip a primit virusul de la doctor sau doctorul a fost informat de Rakip că virusul a şi fost adus – urmează să se lămurească după cercetările pe care le vom face.

Şi astfel, epizootia de febră aftoasă izbucneşte cu o virulenţă extraordinară. Doctorul Svetozar Podgorov dă alarma şi dispune ca secţia să trimită imediat, cu maşini şi avioane, în toate raioanele ameninţate, vaccinul german salvator. Petăr Toşkov şi magazionerul său desfăşoară o activitate uimitoare – organizaţia de partid şi cea sindicală îi felicită pentru munca lor încordată depusă zi şi noapte. Trec câteva zile, se scurge o săptămână, ba şi mai mult, şi la Centru încep să sosească veşti alarmante: vitele vaccinate nu devin totuşi imune. Petăr Toşkov e însă liniştit. Îndată după orele de serviciu, pleacă cu motocicleta la barajul „Iskăr”, pescuieşte, iar serile petrece cu prietenii.

La acest punct al povestirii, Slavi Kovacev privi semnificativ spre Avakum. Acesta rosti:

v-E absolut adevărat. îl cunosc pe doctor şi în zilele

de care vorbeşti am luat masa de mai multe ori, seara, la invitaţia lui, în noul său apartament.

În cameră se aşternu o tăcere stânjenitoare. Colonelul Manov începu să caute prin sertarul biroului său o ţigară, dar Avakum îi oferi amabil tabachera sa. Pe urmă se întoarse spre Slavi Kovacev şi-l întrebă zâmbind:

— De ce v-aţi întrerupt expunerea tocmai în punctul cel mai interesant?

— Nu face nimic – dădu din cap Slavi Kovacev. Voi continua. De la optsprezece august încoace nu i-am scăpat din ochi pe aceşti oameni, deoarece i-am urmărit pas cu pas. Astfel, cu trei zile înainte de a se sinucide, Venceslav Raşkov a vorbit la telefon cu fratele său, care se află în oraşul Sandański. La douăzeci şi şase august, Venceslav Raşkov împreună cu Petăr Toşkov se duc la ŢUM 1 şi se învârtesc multă, vreme pe la raionul de motociclete. Înainte de a părăsi magazinul, ei cumpără de la standul de cărţi o hartă turistică a Bulgariei, după care se duc să ia o gustare la bufetul expres din Piaţa Slaveikov. În timp ce mănâncă, Petăr Toşkov trasează ceva pe hartă, iar Venceslav Raşkov scrie şi el câteva cuvinte pe marginea ei albă. Pe urmă o îndoaie şi o bagă în buzunarul sting al sacoului. Aceste hărţi se găsesc uşor – se pot cumpăra de la orice chioşc şi costă doar două leva. Am făcut atunci un lucru mai puţin permis, dar l-am făcut pentru siguranţa publică: la ieşire, m-am ciocnit de Raşkov şi i-am sustras harta la repezeală. Uite-o! şi Slavi Kovacev puse pe genunchi o hartă împăturită, pe care o desfăcu apoi repede. Asta

— Principalul magazin Universal din Sofia, (n.t.)

e. Aici se poate vedea ce anume a trasat cu un creion roşu doctorul Petăr Toşkov. Slavi Kovacev tăcu. E vorba de şoseaua care duce de la Sofia la Trigrad! rosti el

triumfător. Şi adăugă apoi, cu glas mai domol: Şi ştiţi ce a scris mina magazionerului pe marginea albă a hărţii? Venceslav Raşkov a notat cu creionul roşu un nume pe care l-am amintit în expunerea mea de câteva ori: Rakip Kolibarov.

Spunând aceste cuvinte, Kovacev ridică privirea ca să vadă efectul produs de rostirea numelui, dar în aceeaşi clipă în odaie răsună un hohot vesel de râs.

Cel care râdea era Avakum. Râdea din toată inima, nestăpânit, cu capul lăsat pe spate.

— Figura încruntată a colonelului Manov deveni roşie.

— Vă rog să mă scuzaţi! se ridică Avakum. Regret foarte mult acest râs fără rost. Dar mi-am imaginat aşa, dintr-odată, cât de surprins a rămas colegul Kovacev tind a văzut numele lui Rakip. De asta mi-a venit să râd.

— După părerea mea, râdeţi degeaba – zise colonelul.

— Dimpotrivă, n-am rămas câtuşi de puţin surprins – interveni Slavi Kovacev şi în glasul său se făcu simţită mândria unei perspicacităţi conştiente. Şi asta pentru că bănuiam deja cam încotro se îndreaptă întreaga afacere. Petăr Toşkov şi-a dat curând seama că problema vaccinului începe să se încurce. Simţind că-i fuge pământul de sub picioare, a încercat să scape de principalul său complice. I-a arătat deci că situaţia este. disperată, că se află la un pas de prăbuşire, de judecată, ba chiar şi de spânzurătoare. După toate probabilităţile Venceslav Raşkov a încercat să găsească acoperire în instrucţiunile adresei oficiale din patru martie, dar nu i-a mers. „Nu te baza pe adresa aia i-a spus probabil doctorul. Nu e decât o foaie de hârtie şi nimic mai mult. Eu am copie cu acelaşi număr şi aceeaşi dată în care scrie clar cum trebuie păstrat vaccinul în *realitate*, iar originalul pe care îl ai tu nu e decât un fals.

Voi spune că l-ai făcut tu singur, cu mâna ta, după care mi-ai imitat iscălitura, distrugând apoi adevăratul original. Mai vrei ceva?” Pe urmă i-a propus să-l treacă peste graniţă, contând că Rakip Kolibarov va şti să-i facă de petrecanie. I-a dat bani ca să-şi cumpere o motocicletă, i-a însemnat pe hartă şi drumul până la Trigrad, i-a comunicat numele omului care trebuia să-l treacă peste linia de frontieră. Aici însă interveni un moment nou: dispariţia hărţii. Scriind pe aceasta din urmă numele lui Rakip Kolibarov cu propria sa mână, Venceslav şi-a semnat singur condamnarea la moarte; şi el, şi doctorul erau siguri că harta a căzut în mâinile miliţiei. Pe la orele şapte seara se despart în faţa statuii Patriarhului Eftimie. Doctorul îi promite prietenului său că-l va căuta a doua zi de dimineaţă. Şi astfel, lichidarea imediată a lui Venceslav deveni o problemă de viaţă şi de moarte pentru Petăr Toşkov însuşi.

Douăzeci şi şapte august. Puţin după orele zece, doctorul vine la Venceslav, dar intră în biroul acestuia venind nu dinspre intrarea principală, ci prin curte, sărind fereastra. Încuie uşa şi-i comunică în şoaptă prietenului său că pe trotuarul din faţa intrării principale se află doi agenţi. Venceslav i-a văzut şi el încă de dimineaţă, atunci când a venit la serviciu. Trebuie să vă spun că şi ajutorul meu a observat această tainică pereche, dar a presupus, aşa cum era de aşteptat, că erau oamenii Securităţii. La verificarea pe care am făcut-o s-a dovedit însă că nimeni n-a trimis asemenea agenţi şi că nimeni nu ştie absolut nimic în această problemă. Pentru mine personal a rămas şi acum o taină identitatea celor doi oameni, ca şi a persoanei care i-a pus să urmărească şi să ţină sub supraveghere clădirea serviciului Depozit. Este o enigmă interesantă.

Când a aflat că cei doi necunoscuţi se găseau încă în faţa intrării principale, Venceslav a rămas mut de spaimă, şi s-a speriat atât de tare, încât a avut o totală prăbuşire fizică şi psihică. După ce făcuse o noapte albă, frământat de nesiguranţa în care se afla şi de primejdia care-l păştea, şi-a pierdut probabil controlul nervilor, încetând de a mai avea orice fel de voinţă; iar doctorul a profitat de această prăbuşire morală şi i-a pus de îndată în mână otrava salvatoare – singurul mijloc pe care-l mai avea Venceslav de a salva măcar numele şi onoarea familiei sale. Poate că acesta a ezitat o secundă, două în faţa fricii instinctive de moarte. Atunci Petăr Toşkov i-a spus desigur că cianura de potasiu ucide mult mai repede şi cu dureri infinit mai mici decât lanţul spânzurătorii. Această convorbire de câteva minute dintre cei doi s-a dus lângă biroul lui Venceslav. Petăr Toşkov s-a îndreptat spre etajeră, a luat sticla şi a turnat apă în pahar. Acest zgomot l-a făcut pe Venceslav să-şi dea seama de lipsa de sens pe care ar fi putut-o avea împotrivirea sa; a văzut că soarta îi era pecetluită, a întins mâna şi a luat otrava. Acum ţine paharul la gură – bea apa dintr-o singură răsuflare şi-l lasă apoi, gol, pe birou.

Doctorul, fără să se mai uite la el, încalecă pervazul, sare afară şi traversează curtea în fugă. Peste o jumătate de oră ajunge la biroul său, dar urcă pe scara de serviciu, ca să nu fie observat. Oamenii mei l-au văzut ieri cum se strecura, năduşit şi roşu la faţă din cauza alergăturii, prin curtea clădirii, ca să intre *pe furiş* în biroul său de la etajul al treilea. S-a căznit să mascheze, *ascundă* lipsa sa de la serviciu. Ştia că expertiza medicală va stabili ora exactă a morţii lui Venceslav, şi de aceea a căutat ca la această oră să poată spune că s-a aflat în biroul său. Adică, într-un cuvânt, s-a grăbit ca să-şi construiască un *alibi*.

Iată, după mine, cum s-au petrecut lucrurile în aceste

câteva zile.

Slavi Kovacev îşi şterse fruntea năduşită, răsufla adânc, şi îşi pironi privirea în ochii colonelului.

— Tot ce ai spus este cât se poate de interesant – zise colonelul Manov şi tăcu, dus pe gânduri, câteva minute. Dar de ce după întâmplarea aia cu harta, Petăr Toşkov n-a acţionat imediat, aşa cum ar fi făcut orice om în situaţia lui, ci a amânt punerea în aplicare a planului său pentru a doua zi dimineaţă, ba încă după orele zece? Colonelul tăcu iar. Până a doua zi la orele zece, Securitatea putea să pună mâna şi pe Venceslav Raşkov şi pe Rakip. În cazul unei extinderi atât de rapide a epizootiei de febră aftoasă, organele securităţii acţionează rapid – folosesc orice urmă imediat ce dau de ea. Cum se explică această întârziere în acţiune a lui Petăr Toşkov, ca şi a dumitale, de altfel, tovarăşe căpitan?

Slavi Kovacev tresări şi faţa i se roşi pe dată.

— Permiteţi-mi să răspund la întrebările dumneavoastră pe rând. Apoi îşi lăsă privirile în jos. În faţa statuii Patriarhului Eftimie, l-am pierdut pe doctor din ochi. După cum ştiţi, în apropiere se află o piaţă. Doctorul s-a suit într-o maşină şi a pornit-o în goană în direcţia bulevardului Ruski. L-am urmat imediat cu o altă maşină, dar la intersecţia cu linia de tramvai, s-a aprins semnalul roşu şi am fost siliţi să oprim pentru a lăsa să treacă tramvaiul, care pornise tocmai atunci spre Piaţa Slaveikov. Când, am putut porni din nou, i-am ordonat şoferului să meargă cât mai repede pe bulevardul Tolbuhin, dar maşina doctorului dispăruse. Am socotit atunci că era mai raţional să mă întorc în piaţă. Cincisprezece minute mai târziu, taxiul se întoarse şi, interogându-l pe şofer, mi-am dat seama că doctorul m-a înşelat într-un mod inteligent. În loc să oprească ia o casă oarecare, la o adresă precisă, a

coborât din maşină pe bulevardul Gheorghi Dimitrov, în faţa intrării Magazinului Universal. Cred că a înţeles ce primejdie îl ameninţa, dar nu a avut posibilitatea să acţioneze imediat. A avut nevoie de timp ca să chibzuiască cum putea, în actuala situaţie, să-l înlăture pe Venceslav. Este foarte probabil să se fi consultat cu vreunul din oamenii săi. Procurarea cianurii de potasiu şi stabilirea legătura cu Rakip Kolibarov i-a luat desigur tot timpul până la ora zece în ziua de douăzeci şi şapte august. În ceea ce mă priveşte – aici Slavi Kovacev ridică din umeri – abia astăzi mi-am lămurit anumite lucruri şi din această cauză n-am cerut până acum aprobarea necesară pentru arestarea lui Petăr Toşkov. Am trimis însă o radiogramă cifrată la Smolian, în legătură cu Rakip Kolibarov. Ara dat dispoziţi să nu fie scăpat nicio clipă din ochi.

Colonelul Manov îşi notă ceva în carimtul său, după care îşi întoarse ochi spre Avakum:

Dumneata, tovarăşe Zahov, ţi-ai formulat vreo ipoteză în afacerea asta? Sau eşti întru totul de acord eu concluziile tovarăşului Kovacev?

10

Avakum se ridică de pe scaun, îşi dezmorţi puţin umerii şi începu să se plimbe încet prin cameră.

— Ieri, pare-mi-se, vă spuneam că i-am cunoscut pe unii din funcţionarii care lucrează la Centru. Prietenul meu Anastasi Bukov, medicul veterinar al raionului Trigrad, care se află în prezent la Sofia, chemat pentru nişte cursuri, mi-a făcut cunoştinţă cu şeful secţiei Medicamente şi aprovizionare, doctorul Petăr Toşkov – un om minunat.

Colonelul tresări şi ridică din sprâncene:

— Cred că epitetul „minunat” îl puneţi între ghilimele, nu-i aşa?

— Ba de loc! se grăbi să răspundă Avakum, după care

se încruntă şi tăcu câteva clipe. N-am niciun motiv să pun acest cuvânt între ghilimele. Cel puţin deocamdată. Dar ceva în sinea mea – poate că modesta mea experienţă – îmi spune că în legătură cu numele acestui om nu va fi cazul nici în viitor să punem vreun cuvânt în ghilimele.

— În expunerea mea, eu m-am bazat exclusiv pe fapte – remarcă Slavi Kovacev. Dumneavoastră trebuie să dărâmaţi punct cu punct eşafodajul meu, ceea ce îmi pare imposibil. Ipoteza mea este durată din faptei aşa cum o construcţie este clădită din cărămizi şi beton.

Avakum aprinse o ţigară şi pe buzele lui flutură acel surâs indulgent care-i era caracteristic. Dar de astă dată nefiind însoţit de nicio licărire de bunătate. Dimpotrivă, surâsul acesta parcă te îngheţa, şi asta nu prevestea nimic bun.

— Tovarăşe Kovacev – începu el fără să-şi întrerupă mersul prin cameră – îmi voi îngădui mai întâi, dacă tovarăşul colonel îmi permite, să vă fac câteva complimente în legătură cu metoda dumneavoastră. Fără îndoială, aţi dat dovadă de strălucite calităţi în culegerea şi acumularea faptelor. Ascultându-vă ara aflat destule lucruri noi, pe care nu le ştiam până în clipa de faţă. Vă felicit şi în acelaşi timp vă sunt recunoscător pentru toate astea. Deosebit de preţioase sunt pentru mine datele dumneavoastră despre cei doi bărbaţi misterioşi care supravegheau ieri dimineaţă clădirea serviciului Depozit ce aparţine Centrului. Că aţi observat lipsa de la serviciu a doctorului Petăr Toşkov şi ora precisă la care s-a înapoiat în biroul său – şi asta este foarte bine, şi ne va fi de un excepţional ajutor în cercetările următoare. Deci, după cum spuneam în strângerea şi acumularea faptelor sunteţi foarte sârguincios şi daţi dovadă de un indiscutabil talent.

— Oh! zise Slavi Kovacev, roşu până la urechi. Astea

sunt lucruri mărunte.

— Şi în combinarea faptelor daţi dovadă de perspicacitate. Faptul că Petăr Toşkov a studiat în Elveţia, drumurile lui de-a lungul frontierei, întâlnirea cu străinii, persoanele acelea *non grata*, excursia la Trigrad şi întrevederea cu Rakip Kalibarov, adresa falsă – toată combinaţia asta poate într-adevăr să-l ducă pe om la spânzurătoare. O imaginaţie realistă aţi dovedit şi în înscenarea otrăvirii. Amănuntul acelea cu apa mi-a plăcut foarte mult.

La începutul expunerii spuneaţi că mergeţi pe urmele mele, făcând aluzie la faptul că metodele noastre de cercetare erau aceleaşi. Dădeaţi ca exemplu cercetarea corespondenţei curente a serviciului Depozit. Este adevărat că, independent unul de altul, ne-am îndreptat amândoi spre această corespondenţă. Dar din acest fapt trageţi o concluzie destul de arbitrară în legătură cu aşa-numita identitate a metodelor noastre. Dumneavoastră v-aţi îndreptat spre acte pentru a stabili *de ce* anume nu acţionează vaccinul. Dumneavoastră căutaţi explicaţia pentru a stabili deficienţa. Eu însă am stabilit-o mai întâi şi după aceea am căutat explicaţia. Ieri pe la prânz am fost amândoi la depozit, dar dumneavoastră, tovarăşe Kovacev, n-aţi găsit necesar să cercetaţi imediat, pentru ca să vedeţi în ce stare se afla vaccinul şi dacă exista ceva *sebit şi în neregulă* în această situaţie. Dumneavoastră nu v-a trecut nici măcar prin gând să faceţi aşa ceva. Eu însă m-am uitat pe rafturi şi am văzut că vaccinul era ţinut la lumină, chiar sub acoperişul clădirii, şi anume la o temperatură de 28 de grade. Ştiu că vaccinul care e ţinut mai multă vreme în asemenea condiţii necorespunzătoare nu mai poate da o imunitate satisfăcătoare. Comparând această constatare cu datele obţinute din raioanele contaminate mi-am dat

seama că ceea ce era în *neregulă şi deosebit* în starea vaccinului nu erau lucruri întâmplătoare. În explicarea acestor lucruri *neîntâmplătoare* se află şi cheia enigmei. Studierea corespondenţei e doar drumul care duce la această cheie.

Astfel, ceea ce în metoda mea de cercetare este factorul *prim*, la dumneavoastră apare ca factor *secund*. De aceea cred că identificaţi destul de arbitrar metodele noastre de cercetare.

Ca şi în cazul de la Momcilovo, şi aici dumneavoastră subapreciaţi în mod greşit rolul observaţiei. Nu este vorba aici de observaţie în *general*, ci de acea primă privire ce se aruncă la faţa locului îndată şi nemijlocit după ce s-a petrecut evenimentul. Dumneavoastră cercetaţi în mod pripit, şi, pe lângă asta, nu vă pricepeţi să vedeţi bine ceea ce trebuie văzut. Observaţi şi sesizaţi unele urme evidente, cu caracter elementar. Dar astfel de urme duc totdeauna la generalizări similare, adică la generalizări elementare, la reprezentări şablonarde şi la gândire şablon. Astfel, de pildă, dumneavoastră aţi ajuns pe cale pur logică la concluzia că Petăr Toşkov nu a intrat în clădirea Depozitului pe uşa principală: dacă agentul dumneavoastră nu l-a văzut intrând pe această intrare, e logic să te gândeşti că a ajuns în biroul lui Venceslav să

33$

rând pe fereastră. Acesta este, bineînţeles, un şablon logic. El descoperă numai o jumătate a adevărului, şi anume că *cineva* a intrat în cancelaria lui Venceslav Raşkov venind nu pe uşa principală, ci intrând pe fereastră, care este foarte scundă şi poate fi sărită destul de uşor. Dar cine este acest om? Pentru ca presupunerea să devină baza unei ipoteze reale, trebuie totdeauna verificată atent. Dumneavoastră afirmaţi că acest om este

Petăr Toşkov. În ceea ce mă priveşte, eu consider că persoana care a intrat pe fereastră nu este Petăr Toşkov. Şi dumneavoastră nu sunteţi în stare să-mi dovediţi că aveţi dreptate, deoarece vă lipsesc acele observaţii directe care v-ar trebui pentru a vă susţine teza. Eu însă am făcut unele observaţii care dovedesc în mod absolut indiscutabil că persoana care a traversat curtea şi a sărit pe fereastră nu are nici piciorul, nici talia şi nici mâinile lui Petăr Toşkov.

— Fantezii! surâse sceptic Slavi Kovacev.

— Generalizând faptele şi formulând ipotezele, recurg desigur la fantezie, şi asta destul de des, nu pot nega. Când fac însă anumite observaţii, lucrez ca un matematician şi procedez cu toată precizia până la milimetru. Să mergem mai departe – mă refer tot la această latură negativă a dumneavoastră – aceea de a observa lucrurile la suprafaţă şi a nu vedea ceea ce trebuie văzut. Aşa, de pildă, aţi remarcat paharul de apă, dar după ce aţi înţeles din spusele doctorului Avramov că nu conţine urme de cianură de potasiu, nu v-aţi mai ocupat de el. În general s-ar putea spune că l-aţi şi Ctitat. V-aţi mulţumit doar să-i atribuiţi oarecare influenţă psihologică – ceea ce-i frumos, chiar poetic. Dar neputând ieşi din şablonul logic „paharul nu conţine urme de cianură – prin urmare nu prezintă o dovadă materială” – n-aţi socotit necesar să-l cercetaţi, să-l supuneţi unei observaţii mai serioase şi mai adâncite. Dacă, aţi fi făcut-o, aţi fi descoperit pe marginea lui urme foarte interesante.

— Nu avea niciun fel de urme – zise Slavi Kovacev dând din cap puţin nervos.

— Chestie de observaţie – râse rece Avakum. Mai departe: aţi îngenuncheat lângă cadavrul lui Venceslav, dar n-aţi observat jos pe covor, în stânga cadavrului, o pată mare, umedă. Nu v-a atras atenţia faptul că din acest loc al

covorului se tăiase o fâşie lungă, foarte subţire, nu-i aşa?

— Amănunte de prisos, inutile! dădu din umeri Slavi Kovacev.

— Dar de ce vă enervaţi? zâmbi Avakum.

De data asta, expresia feţei lui era exagerat de binevoitoare.

— Vă rog să ascultaţi cu tot calmul – interveni colonelul.

— Păi dacă vine cu atâtea amănunte lipsite de importanţă! Asta înseamnă pierdere de vreme. De fapt până acum nu şi-a concretizat afirmaţiile şi nu r. c-a arătat de ce-l consideră pe prietenul său, Petăr Toşkov, nevinovat!

Pe faţa lui Avakum trecu o umbră. Expresia ei se înăspri şi în ochii lui ce băteau în cenuşiu luciră sclipiri de oţel.

— Tovarăşe colonel – zise el domol, fără să-şi ridice glasul şi oprindu-se în mijlocul camerei – eu nu renunţ la afacerea asta, chiar dacă şi dumneavoastră veţi crede, aşa cum crede colegul meu Slavi Kovacev, că sunt părtinitor şi subiectiv în ceea ce priveşte persoana doctorului Petăr Toşkov. Deoarece doctorul este cunoscutul meu, poate că ar fi mai nimerit ca, oficial, să nu mă ocup de această anchetă. Vă asigur că nu voi fi de loc supărat. Mai bine să nu mă ocup pe linie de serviciu. Dar chiar şi ca simplă persoană particulară, ca un cetăţean oarecare, voi şti să fac ceea ce trebuie pentru a salva şi viaţa, şi onoarea unui om nu numai nevinovat, dar şi foarte util societăţii.

— Hm! surâse Slavi Kovacev.

Colonelul bătu uşor în birou.

— Tovarăşe Zahov – zise el – chiar dacă Petăr Toşkov v-ar fi frate, tot nu v-aş scoate din această anchetă. Vă rog să vă continuaţi expunerea, dar fiţi ceva mai concret. În această privinţă, tovarăşul Kovacev are oarecare dreptate.

Trebuie totuşi să prezentaţi dovezi concrete despre nevinovăţia lui Toşkov, după cum tovarăşul Kovacev a susţinut cu dovezi concrete această vinovăţie. Aveţi cuvântul.

— Mulţumesc – îşi înclină uşor capul Avakum.

Se aşeză comod şi câteva clipe tăcu, ciocănind uşor cu degetele pe braţele largi şi moi ale fotoliului. Pe urmă continuă:

— Criticând metoda tovarăşului Kovacev, l-am apărat indirect pe doctor. Dar dumneavoastră vreţi să vorbesc şi mai concret, bazat pe fapte. Mă rog!

Întâi. Doctorul nu i-a dat niciun ban lui Venceslav Raşkov. Pdvestea aceea privind sursa celor opt mii de leva, care s-au găsit în portofelul său, nu poate sta în picioare. Ieri după-masă am vorbit personal la telefon cu fratele nefericitului tânăr. Cele opt mii de leva reprezintă jumătate din valoarea casei lor părinteşti. Fratele a vândut averea moştenită şi i-a trimis lui Venceslav jumătate din suma primită. Am făcut verificarea necesară şi la poştă. La 23 august s-a primit un mandat pe numele lui Venceslav în valoare de opt mii de leva. Susţin cea de a doua parte a părerii tovarăşului Kovacev, şi anume că banii erau într-adevăr destinaţi cumpă* rării unei motociclete. Bietul Venceslav Raşkov era un pasionat amator al acestui sport! în orice caz, doctorul n-are nimic § face cu aceşti bani.

Al doilea. Urmele de pe pervazul ferestrei şi™ din curtea cea pustie, urme care duc spre stradă, au fost lăsate de un om ale cărui degete, picioare şi mâini sunt sensibil mai mici decât talia, picioarele şi degetele doctorului.

Al treilea. După cum am spus, am observat lângă cadavrul lui Venceslav o pată mare, umedă. Am tăiat, o mică fâşie din acest loc al covorului şi am dus-o imediat la

laborator pentru a i se face analiza chimică. Pata este de apă, în care au fost însă dizolvate resturi *minime* de compuşi ai acidului cianhidric – de cianură de potasiu. Dacă ar fi să rămânem la reconstituirea prezentată de tovarăşul Kovacev, ar trebui să-i facem o rectificare serioasă în ceea ce priveşte regia. Şi anume: Venceslav nu a luat otrava în stare uscată, ci a dizolvat-o în prealabil în apă. Iar, după ce a înghiţit această otravă foarte concentrată, a mai pus apă în pahar, l-a clătit, iar după aceea l-a vărsat pe covor. Se ştie însă că cianura de potasiu acţionează fulgerător asupra organismului, întocmai ca şi curentul electric. E absurd să presupunem deci că Venceslav a avut posibilitatea să mai judece, să toarne apă în pahar, să-l clătească şi să-l verse, după ce înghiţise otrava. Şi, pe urmă, de ce mai era nevoie să facă toate astea? Eu sunt mai mult ca sigur că lucrul acesta a fost făcut de o *altă* persoană, care a adus cianura şi a asistat la desfăşurarea dramei din biroul lui Venceslav. Dar ce sens are această acţiune, care este substratul ei logic? După părerea mea, nu are *niciun fel de substrat logic*. Căci este cu totul absurd să se mai clătească paharul după ce o asemenea otravă a fost consumată. Ea e prezentă în organismul mortului şi va fi descoperită în cadavrul său – de ce ar fi deci necesar să se mai şteargă urmele lăsate pe pahar? Această acţiune – spălarea paharului – are un substrat extelusiv *psihologic*, O a doua persoană, aceea care a adus cianura, a fost martoră la moartea lui Venceslav. După ce tânărul a înghiţit otrava, respectiva persoană s-a dat îndărăt. Nefericitul, îngrozit de primul spasm ameţitor, a făcut instinctiv un pas spre dânsa, fapt care a silit-o să se retragă spre fereastră. După câteva minute, trupul lui Venceslav se zbătea în convulsii pe podea şi priveliştea trebuie să fi fost într-adevăr

îngrozitoare. Această a doua persoană trebuia să fugă, *se salveze*, să şară pe fereastră, dar în clipa aceea era cu totul tulburată şi aproape lipsită de puteri. Primul lucru pe care-l face omul când simte că-i vine rău şi că-i fuge pământul de sub picioare este, bineînţeles, acela de a recurge la puterea înviorătoare a apei. De ce atunci persoana nu bea direct din sticlă, ci ia şi clăteşte paharul? Interesant, nu-i aşa? Dar răspunsul este foarte simplu. Persoana nu este obişnuită să bea apă din sticlă, iar când îţi lipseşte această obişnuinţă şi totuşi încerci să bei cu sticla, apa îţi curge pe bărbie şi pe piept. Nu era în interesul persoanei să iasă pe stradă cu asemenea pete. În consecinţă a recurs la pahar.

Aşa stă problema paharului de apă... Dar după orice acţiune trebuie să tragem şi concluzia, nu-i aşa? Şi atunci eu pun problema astfel: cine îşi pierde firea, cui îi vine rău în faţa unei privelişti îngrozitoare? Fireşte, unui om mai sensibil, mai slab de înger. În acest fel mai adaug o trăsătură la caracteristica celei de a doua persoane, necunoscută până acum: are talia mijlocie, picioare mici şi degete subţiri şi lungi. E o fire sensibila, cu un sistem nervos labil.

După cum vedeţi, niciuna din trăsăturile enumerate nu corespunde acestui uriaş, acestui om calm care este Petăr Toşkov.

Al patrulea. Încă o rectificare la reconstituirea dumitale, tovarăşe Kovacev. Ieri am fost la morgă, am văzut cadavrul şi am stat de vorbă cu doctorul Avramov. La prima cercetare, îţi aminteşti, n-a putut stabili urme vizibile de violenţă. Aseară însă a deschis gura cadavrului şi mi-a arătat cu penseta două umflături uşoare deasupra celor doi canini de sus. „Urme ale unei slabe lovituri date simultan cu un obiect dur, dar neted!” aşa mi-a spus

doctorul Avramov. Nu cred că Venceslav să se fi lovit singur aici, la canini. Era un om prea vesel, un tânăr căruia îi plăcea tare mult viaţa, ca să se supună singur, cu propria lui mână, unor astfel de chinuri. Cred însă că înghiţind o gură din cianura concentrată, Venceslav a tresărit dintr-odată şi mâna i-a tremurat. Dar când un om înghite de bunăvoie cianură de potasiu şi ştie dinainte că ia tocmai această otravă, încât după prima înghiţitură nimic nu-l mai poate salva, aşa că e mai bine să dea pe gât toată cantitatea dintr-odată, pentru ca să termine mai repede – omul ăsta nu se opreşte la jumătatea drumului, ci, dimpotrivă, caută să scurteze totul, să termine înainte ca instinctul de conservare să se poată manifesta. Asta este tipic pentru toţi sinucigaşii. Regretul vine, dacă în general mai are timp să vină, după gestul hotărâtor. În cazul nostru însă, Venceslav a tresărit după prima înghiţitură. Şi în clipa aceea, în frântura aceea de clipă, când ar fi putut să-şi dea seama ce face, mâna persoanei necunoscute a împins fundul paharului în sus, buza lui ovală i-a lovit gingiile deasupra celor doi canini de sus şi lichidul s-a vărsat pe gâtlejul nefericitului. Iar el a înghiţit cu acea mişcare pur mecanică pe care o faci ca să nu te îneci. Am şi alte temeiuri să presupun că Venceslav nu bănuia că în pahar i se pusese otravă. După toate probabilităţile, aceasta i-a fost pusă *pe ascuns* în paharul care i-a fost oferit în modul cel mai nevinovat. De aceea a intervenit *surpriza* şi, ca rezultat al acesteia, mâna care *tremurat* îndată după prima înghiţitură.

Al cincilea. Am dus azi-dimineaţă adresa cea falsă la laboratorul nostru şi am rugat să se înlăture cerneala de pe cele două semnături. Când s-a făcut acest lucru, pe suprafaţa albă a hârtiei au apărut urme de creion. Prin urmare, autorul adresei a copiat semnăturile cu creionul,

iar după aceea a trecut pe urmele creionului cu cerneală, întreb: dacă autorul adresei este Petăr Toşkov, ce interes avea să se semneze mai întâi cu creionul? Adresa se află la laborator. Duceţi-vă şi dumneavoastră să vedeţi că semnăturile secretarei Irina Teofilova şi a şefului ei Petăr Toskov au fost făcute mai întâi cu un creion negru foarte bine ascuţit. Când omul se semnează, o face direct şi nu-şi desenează numele mai întâi cu creionul.

Din cele spuse până acum se poate trage o singură concluzie: aceea că doctorul Petăr Toşkov şi magazionerul Venceslav Raşkov nu au nimic a face cu epizootia de febră aftoasă. Şi însă ceva: că Venceslav Raşkov nu s-a sinucis – el a fost *ucis*.

După fiecare expunere mai lungă, în clipele de odihnă după efortul concentrării, Axakum lăsa ţigările şi lua pipa. Şi-o umplu deci şi acum, o prinse bine între dinţi şi, dând drumul unor nori de fum aromat, întinse mâna înainte pe braţul fotoliului şi tăcu.

Slavi Kovacev se uită la ceasul electric.

— Aveţi de spus ceva? întrebă colonelul.

— Păi ce să spun? ridică din umeri căpitanul. Din toate aceste contra dovezi ale tovarăşului Zahov, doar la două merită să ne oprim ceva mai atent: la mandatul poştal al lui Venceslav Raşkov şi la urmele de creion negru de pe adresa cea falsă. Dar faptul că Venceslav voia să-şi cumpere motocicletă cu banii săi proprii nu schimbă teza mea nici cu o iotă. N-a ţinut el vaccinul în condiţii necorespunşătoare? L-a ţinut. Punct. S-a împotrivit şefului său la această dispoziţie? Nu s-a împotrivit. Atunci, ce mai vreţi? Dar întâlnirile alea cu străinii, călătoria fără permis la Trigrad, întrevederea lui cu Rakip Kolibarov cu două zile înainte de izbucnirea epizootiei de febră aftoasă? Dar harta? E posibil ca în amănunte, în unele detalii, ipoteza

mea să fie susceptibilă de unele rectificări. Cu asta sunt de acord, dar fondul ei rămâne totuşi în picioare. După mine, doctorul Petăr Toşkov şi Rakip Kolibarov trebuie să fie imediat arestaţi.

— Tovarăşe Zahov – se adresă colonelul lui Avakum – dumneavoastră aţi pus la serioasă îndoială unele din elementele fundamentale ale ipotezei tovarăşului Kovacev. În acelaşi timp aţi trecut fără să vă opriţi asupra câtorva acuzaţii grave aduse doctorului Petăr Toşkov. Dar să presupunem pentru moment că aţi avea dreptate, că Petăr Toşkov, după cum afirmaţi dumneavoastră, nu ar avea nimic comun cu afacerea asta a febrei aftoase. Cine este atunci elementul ei motor, – cine dirijează totul din umbră? Aveţi vreo părere în această problemă?

— Deocamdată mă aflu încă în perioada cercetărilor – răspunse liniştit Avakum.

Colonelul rămase tăcut destulă vreme.

— În ceea ce priveşte febra aftoasă – reluă el – am luat măsuri în vederea localizării deocamdată a epidemiei. În jurul raioanelor contaminate am format un brâu de carantine şi un cordon sanitar. Cum s-ar zice, nicio pasăre nu poate trece fără a fi în prealabil dezinfectată şi verificată – ce face, cine e, de unde vine şi unde se duce. Aşa încât pe acest front ne putem aştepta la un oarecare calm şi, treptat, dar sigur, la o îmbunătăţire a situaţiei. Bineînţeles însă că numai acest lucru nu ne poate linişti: pe teritoriul nostru acţionează o organizaţie duşmănoasă.

Colonelul rămase puţin pe gânduri, după care dădu din cap şi zâmbi:

— Propun să ne înţelegem în felul următor. Doctorul Petăr Toşkov şi Ralcip Kolibarov din Trigrad să fie deocamdată lăsaţi în libertate şi ţinuţi sub observaţie până la întâi septembrie. Dacă până la acest termen, ziua de

întâi septembrie orele douăzeci şi patru, tovarăşul Zahov nu descoperă şi nu arestează măcar pe unul din principalii organizatori ai acestei afaceri, dovedind că a descoperit şi arestat pe unul din principalii ei organizatori, atunci dumneavoastră, tovarăşe Kovacev, aveţi mână liberă să acţionaţi aşa cum veţi crede de cuviinţă. Ne-am înţeles deci: întâi septembrie orele douăzecei şi patru. Vă ajung aceste patru zile, tovarăşe Zahov?

Avakum scutură tutunul care mai rămăsese nefumat în lulea, dădu la o parte scrumiera şi aprobă tăcut printr-o uşoară înclinare a capului.

11

La discuţiile din cabinetul colonelului Manov, căpitanul de contrainformaţii Slavi Kovacev formulase o ipoteză interesantă bazată pe un bogat material doveditor. Supoziţia sa era clădită înainte de toate pe trei momente fundamentale:

1. Dispoziţia lui Petăr Toşkov, datorită căreia vaccinul se păstra în condiţii necorespunzătoare.

2. Plecarea lui Petăr Toşkov, fără permis în regulă, la Frigard şi întrevederea sa cu Rakip Kolibarov, cu două zile înainte de izbucnirea epizootiei de febră aftoasă.

3. Cumpărarea hărţii turistice şi însemnarea drumului pe şosea până la Trigrad. Numele lui Rakip Kolibarov pe marginea albă a hărţii, scris de mâna lui Venceslav Raşkov sub dictarea lui Petăr Toşkov.

Cazul de la Boroveţ luat izolat nu trezea de fapt bănuieli: oricui i se poate întâmpla să fie oprit pe drum de către nişte străini cu care să schimbe cuvinte fără importanţă. Dar această întâlnire cu nişte indivizi care au fost pe urmă expulzaţi ca persoane *non grata* adăugată la legăturile şi întrevederile cu Rakip Kolibarov şi cu plutonierul cel compromis din Slivniţa făceau ca acest caz

întâmplător să treacă, în virtutea analogiei, într-o altă categorie – în aceea a cazurilor, a acelora care trezesc *bănuieli* indiscutabile.

Şi în privinţa lui Venceslav Raşkov, ipoteza era bine fundamentată. Slavi Kovacev motiva sinuciderea acestuia printr-o serie de fapte evidente şi, după cât se părea, indiscutabile:

1. Participarea la degradarea vaccinului…
2. Descoperirea acţiunii duşmănoase.
3. Prăbuşirea planului de trecere peste frontieră.
4. Iminenta arestare.

Toate acestea motivau, după Slavi Kovacev, acea situaţie disperată care a dus în ultimă instanţă la sinuciderea tânărului.

La aceeaşi şedinţă din cabinetul colonelului Manov, Avakum nu formulase o ipoteză, ci se mulţumise doar să facă o presupunere: că Venceslav Raşkov nu ar fi avut intenţia de a se sinucide, ci că ar fi fost ucis; şi 6 contrateză: că doctorul Petăr Toşkov nu ar avea niciun amestec în epizootia de febră aftoasă.

Ced făcuse oare pe Avakum să aducă obiecţii atât de insistente celor mai importante puncte ale ipotezei formulate de Slavi Kovacev? Faptul că îi cunoştea pe doctorul Petăr Toşkov şi pe Venceslav? Dar îi cunoştea abia de două luni şi dacă ar fi pus cap la cap tot timpul petrecut-împreună cu ei, nu trecea de patruzeci de ore – adică nici măcar două zile întregi U.E. adevărat că, în munca lui, el ţinea totdeauna seama de impresiile personale pe care-i le făceau oamenii. Aşa fusese, de pildă, cazul cu Boian Icerenski. De la prima întâlnire avusese asupra lui serioase îndoieli. Cu figura sa leonină, cu grosolănia, cu tonul de comandă şi cu ochii lui reci care calculau totul, cu lăcomia sa la mâncare şi băutură,

autoritar şi necioplit în aluzii, nu avea de loc aerul unui sentimental şi nu semăna cu un erou liric. De aceea şi atitudinea sa de compătimitor faţă de dascălul Metodi Paraşkevov, după care ofta mereu, suna ca o vizibilă exagerare. Asemenea oftaturi nu i se potriveau de loc. De aceea, atunci când geologul începuse să ofteze din nou, de data asta de dorul nevesti-sii, ochiul sensibil al lui Avakum semnalizase imediat „atenţie”! Ea locuia la Plovdiv, la o sută cincizeci de kilometri de Momcilovo. Fără să-l fi întrebat cineva, Icerensid deschisese singur vorba despre ea şi începuse să spună tuturor că *fiecare* sâmbătă se duce la Plovdiv, inclusiv în acea sâmbătă, când acolo, la Momcilovo, se produsese întâmplarea cu *fericitul* acela de Metodi. În fiecare sâmbătă, ca un tânăr amorez? Dar el nu mai era nici tânăr şi nici nu mai aducea cu omul care nu mai poate răbda din cauza unei iubiri arzătoare. Era greu de crezut că geologul cu obişnuinţa de ani de zile şi-ar lăsa şi serviciul, şi prietenii de chef de la cârciuma lui Ilcio, ca să bată cu motocicleta trei sute de kilometri pe drumuri de munte pentru o noapte de amor conjugal. Pentru *el* aceasta nu părea verosimil. Cu toate că nu-l cunoscuse decât de o oră, Avakum fusese sigur că toate oftaturile lui şi toate spusele în legătură cu nevastă-sa care se plictisea, aveau în realitate un anumit scop: sublinierea unui alibi indiscutabil. De ce era însă necesar să sublinieze acest alibi *al său* – lipsa sa din Momeflovo tocmai în noaptea acelui eveniment? Se temea oare că-l bănuia cineva?

Astfel, prima impresie dădu naştere şi primei îndoieli în mintea lui Avakum.

Dar în metoda sa de cercetare impresiile subiective jucau întotdeauna un rol secundar. Sceptic din fire, devenit şi mai sceptic din cauza permanentului său contact cu ceea ce era rău şi urât în viaţă, Avakum începuse să privească

oamenii prin ochelari fumurii. Se mişca într-o lume de criminali, unde trădarea politică şi decăderea morală mergeau mână în mână. Trădători ca Icerenski, care împărţea patul cu soru-sa, nu reprezentau cele mai respingătoare chipuri şi nu erau cazuri izolate în lumea în care se mişca. Erau alţii şi mai răi. Aici, noroiul era uneori atât de gros, încât oricât ar fi fost omul de tare, dacă se hotăra să treacă prin el, devenea cât de cât, fără voia lui, sceptic. Şi pentru că Avakum era conştient de scepticismul său, se temea, şi nu fără motiv, pentru elementul obiectiv al aprecierilor sale. Ştia, de pildă, şi de asta era absolut convins, că cei mai mulţi oameni, că majoritatea lor nu sunt şi nu pot fi nişte fiinţe josnice. Dar în lumea în care se mişca el avusese prilej să observe că la unii talentul mergea mână în mână cu josnicia: Boian Iderenski era un talentat geolog, dar aceasta nu-l împiedica să fie spion. Din punct de vedere moral, Victoria Icerenska avea un dosar ireproşabil, şi totuşi ea devenise soţia fratelui ei. Fireşte, majoritatea oamenilor nu erau josnici – Avakum înţelegea foarte bine acest adevăr şi cu toate acestea scepticismul creştea mereu în sufletul său. De aceea, fără să fi greşit până acum în preocupările lui, avea motive serioase să se teamă pentru elementul *obiectiv*, din aprecierile sale asupra oamenilor, atunci când ele se bazau, bineînţeles, *numai* pe impresii personale.

La şedinţa din biroul colonelului Manov, el promovase ideea că Venceslav Raşkov nu se omorâse, ci fusese ucis. Şi, într-adevăr, toţi aceia care îl cunoscuseră mai îndeaproape pe tânăr ar fi spus acelaşi lucru. Cum şi de ce s-ar fi sinucis omul acesta vesel, căruia îi plăcea atât de mult viaţa şi-i mergea totul ca pe roate – eu excepţia tragerii de la Loto? Dar din această ultimă cauză nu se sinucisese nimeni până acum. Avakum mai ştia ceva, şi

anume că tânărul era destul de superficial, prostuţ şi cu interese limitate. Că disciplina serviciului, râsul său sănătos şi statura lui atletică erau, de fapt, singurele lui calităţi distinctive. Oamenii de felul lui nu se sinucid nici chiar atunci când îi înşală iubita sau când îi părăseşte. În aceste din urmă cazuri îşi găsesc alta şi râd iarăşi ca şi până atunci, se duc la meciuri de fotbal şi joacă la Loto. Plecând deci numai de la impresiile sale personale asupra acestui tânăr, Avakum putea să înlăture eu mâna şi, cu absolută siguranţă, să strige;

„Imposibil!” Dar Avakum spusese „imposibil” fără să se bazeze câtuşi de puţin pe impresiile sale personale; făcuse asta ca şi cum nu l-ar fi întâlnit niciodată pe Venceslav.

Impresiile pe care le avea despre acest tânăr le încuiase undeva în odăiţa „din fund” a conştiinţei sale. Iar concluzia la care ajunsese, aceea că tânărul nu se sinucisese, ci fusese ucis, o trăsese din analiza concretă şi nemijlocită a împrejurărilor şi cadrului în care găsise cadavrul. Chiar şi dacă cei opt mii de leve, nu i-ar fi fost trimişi de către fratele său, dacă origina lor ar fi fost necunoscută, dubioasă, mici atunci nu şi-ar fi schimbat punctul de vedere. Analiza cadrului îl convinsese cu siguranţă absolută că tânărul fusese asasinat şi că, în consecinţă, ipoteza lui Slavi Kovacev nu conţinea într-însa niciun dram deadevăr.

În ceea ce priveşte problema acuzatului principal, el propusese o contra teză. După părerea lui, doctorul Petâr Toşkov, *în general*, nu trezea bănuieli. El înlătură hotărât numele lui din lista *eventua*lilor *acuzaţi*. La şedinţa din cabinetul colonelului Manov, Slavi Kovacev adusese o serie de dovezi împotriva lui, dintre care unele aveau caracterul unor fapte indiscutabile. Oricare altul în locul lui Avakum

s-ar fi gândit puţin la întâlnirile acestuia cu străinii cei compromişi şi cu persoane dubioase de felul lui Rakip Kolibarov sau a plutonierului din Slivniţa. Călătoria lui în mod ilegal în defileul de la Trigrad, cu două zile înainte de izbucnirea epizootiei de febră aftoasă în aceleaşi locuri, era ea singură o faptă care putea pune un serios semn de întrebare alături de numele său. Avakum,» nu ştia nimic despre toate aceste plimbări şi întâlniri ale doctorului. Nu-i studiase nici măcar biografia – într-adevăr, pentru prima dată se împrietenea cu un om fără să cunoască nimic din trecutul său! Şi cu toate astea, ba parcă înadins chiar, şi fără a putea doborî vreuna din acuzaţiile legate de tainicele sale întâlniri şi de plimbările fără permis legal, el prelua în întregime apărarea doctorului fără niciun fel de rezervă. Era un mod de acţiune care îi sugera jocul „de-a baba oarba”. Îi amintea de acele lucrări ai căror autori bazau totul pe „darul intuitiv” al detectivului. Avakum însă nu se jucase niciodată de-a baba oarba, iar în practica sa recunoştea o singură intuiţie, şi anume capacitatea de observare.

De altfel, ca să înţelegem pe ce se bazase Avakum atunci când atacase cu atâta îndrăzneală ipoteza lui Slavi Kovacev, trebuie fără îndoială să ne întoarcem iarăşi la evenimentele din douăzeci şi şapte august. Atunci Slavi Kovacev îl întrebase pe doctorul Paruş Avramov dacă sticla de apă şi paharul care se aflau pe biroul lui Venceslav puteau servi drept „dovezi materiale” ale cercetării. Voia să ştie adică, dacă sticla de apă şi paharul conţineau urme de cianură de potasiu. Doctorul Paruş Avramov cercetase mai întâi apa, pe urmă şi paharul şi dăduse un răspuns negativ. Nici apa şi nici paharul nu conţineau niciun fel de urme de cianură de potasiu. Şi, în consecinţă, Slavi Kovacev încetase să se mai intereseze de aceste două

obiecte, deoarece nu mai aveau niciun fel de valoare doveditoare.

Când Avakum îşi începu cercetările în jurul cadavrului, privirea lui nu scăpă din vedere nici sticla de apă şi nici paharul. Cunoştea culoarea şi mirosul sărurilor şi combinaţiilor acidului cianhidric şi nu-i fu greu să-şi dea seama că nici apa şi nici paharul nu conţineau urme de cianură de potasiu. Dar, spre deosebire de Slavi Kovacev, el nu se mulţumise doar cu descoperirea urmelor „directe”. Orice obiect poartă pe el mai multe urme, şi dacă una dintre ele îi preciza ceva interesant, munca pentru descoperirea ei era totdeauna bine răsplătită. Astfel, paharul nu conţinea înăuntrul său urme de cianură de potasiu. Dar oare acea parte a paharului care se atinsese de gura, de buzele lui Venceslav, ou putea să-i spună, nu putea să-i arate nimic? Curbura buzei de sus şi a celei de jos sunt particulare fiecărui om, structura exterioară a pielii ce le acoperă este diferită, unghiul de închidere al gurii este de asemenea diferit, şi în funcţie de lărgimea ei. După mărimea acestui unghi se poate aprecia şi formatul feţei 4 oamenii cu faţa rotundă au de obicei o gură mai largă, cei cu faţa. osoasă, prelungă – una mai îngustă. Unghiul de închidere. al unei guri mai largi este mai ascuţit, iar în cazul unei guri mai mici – mai deschis şi mai apropiat de cel drept. De mărimea acestui unghi depindea deci şi se putea aprecia aproximativ formatul feţei respectivei persoane. Toate acestea trebuiau să fie arătate de marginea de sus a paharului, dacă pe ea rămăseseră într-adevăr anumite urme.

Dar şi pereţii exteriori ai paharului aveau ce povesti. Când omul bea apă, apucă de obicei paharul cu trei degete, în timp ce degetul mare stă totdeauna în partea opusă arătătorului şi mijlociului. Şi deoarece amprentele

de pe pielea degetului mare sunt absolut individuale şi unice, se poate presupune că orice om care bea apă dintr-un pahar îşi lasă întotdeauna adresa sa pe peretele exterior al acestuia. Bineînţeles, dacă paharul e spălat imediat după întrebuinţare, nu se vor mai vedea pe el niciun fel de urme. Şi invers-dacă paharul nu e spălat imediat, la gura lui şi pe pereţi se vor adăuga una peste alta atât de multe „adrese”, încât nici chiar cel mai vestit dactiloscop, oricât s-ar chinui, nu le mai poate descifra.

Dar Avakum ştia foarte bineaflase de la omul cu halat albastru – că în ziua aceea în biroul lui Venceslav nu intrase nicio persoană străină. Prin urmare, unicul om care turnase apă în paharul de sticlă fusese Venceslav. Dacă totuşi pe pahar apăreau şi alte urme, se putea trage concluzia că acestea fuseseră lăsate de omul care intrase în cameră nu pe uşă, ci pe fereastră, între orele zece şi unsprezece înainte de masă.

Aşa gândea şi judeca Avakum când luă paharul în mână. La început nu observă nimic, deoarece i se păru că sticla e la fel de limpede pretutindeni. Din interiorul paharului nu venea niciun miros. Pe urmă îşi desfăcu lupa şi, ţinând paharul de fund, începu să-l cerceteze în lumină. Acum văzu clar urme de degete pe peretele exterior: se observa pata lăsată de degetul arătător şi, în jurul lui, câteva alte pete care aminteau urme de degete arătătoare, dar care nu conţineau niciun fel de amprente. Comparând aceste două tipuri de pete, Avakum ajunse la concluzia că ele proveneau numai de la două mâini, şi anume de la două mâini diferite. Paharul fusese apucat o dată de o mână masivă, cu arătător mare. Desigur, acestea erau degetele lui Venceslav. Dar alături de mâna lui se vedea şi o alta, mai mică, fină, cu degete delicate. Căci petele mai mici aminteau de forma alungită şi subţire a unor degete

arătătoare de femeie – degete arătătoare îmbrăcate însă *într-o mănuş* subţire de vară.

Acestea erau concluziile trase în urma primului examen.

Primele deducţii condiţionau însă necesitatea prezenţei altor urme. Femeia cea necunoscută nu luase paharul în mână doar aşa, ca să-l admire. Aceste recipiente au doar o singură întrebuinţare – să se bea din ele. Iar când o femeie bea apă dintr-un pahar de sticlă şi marginea lui este curbă, ea va lăsa neapărat pe sticlă măcar urme minime din rujul său. Avakum privi cu lupa spre buza paharului şi ochii îi scânteiară de bucurie. Nu se înşelase în presupunerile sale: pe marginea exterioară a paharului ceva mai puternic, şi pe marginea interioară ceva mai slab, se vedeau urme descifrabile de ruj. Dacă se aprecia după aceste urme, se putea trage concluzia că unghiul de închidere al buzelor este larg, apropiat de cel drept, deci figura femeii nu este rotundă, ci alungită.

Era o admirabilă descoperire şi Avakum era gata să fluiere o melodie, dacă la picioarele lui n-ar fi zăcut trupul neînsufleţit al lui Venceslav. Învârti paharul în mână şi ochii îi sclipiră din nou, dar de astă dată în privirea lui se putea citi o adevărată uimire: vizavi de pata de ruj se vedea o alta – având. aceeaşi formă şi aceleaşi dimensiuni, şi parcă mult mai clar. Se părea că femeia necunoscută băuse de două ori apă, la o oarecare distanţă de timp.

Cazul părea cu totul obişnuit, simplu, lipsit de orice enigmă, dar Avakum cugetă iar. Va să zică, vizitatoarea necunoscută soseşte îndată după ora zece şi pleacă înainte de a se face unsprezece. Ea se strecoară pe ascuns în birou şi tot aşa, pe furiş, pleacă. Convorbirea ei cu Venceslav nu a durat mai mult de treizeci de minute. Şi în cele treizeci de minute ea bea de două ori apă, şi asta la un

anumit interval. Să zicem că primul pahar s-ar datora faptului că era însetată, cu toate că femeile nu beau dimineaţa de obicei, prea multă apă. Dar al doilea pahar? Şi numai „într-un răstimp de o jumătate de oră? Cazul celui de al doilea pahar cu apă nu părea să fie ceva cu totul obişnuit.

Despre acest caracter „neobişnuit” urmau să vorbească, bineînţeles, celelalte urme. Pata de pe covorul de tip Jaquard, fereastra, iarba din curtea pustie, toate acestea îşi aveau limbajul lor şi Avakum îl înţelegea foarte bine.

Avakum ieşi din clădirea Depozitului cu impresii multiple şi bine precizate. Ştia acum ceea ce era mai important – ceea ce Slavi Kovacev nici nu bănuia măcar: că puţin după ora zece, în cabinetul lui Venceslav Raşkov pătrunsese o femeie necunoscută; că această necunoscută intrase în biroul său nu pe intrarea principală, ci prin fereastra ce dădea în curtea pustie; că vorbise cu tânărul circa o jumătate de oră, băuse de două ori apă, fără să-şi scoată mănuşile, şi că plecase trecând iarăşi prin curte. Ba ştia chiar şi unele trăsături distinctive ale necunoscutei. Era o femeie de talie mijlocie, cu un picior mic, cu degetele mâinii subţiri şi lungi. Avea o faţă prelungă, o gură mică, buze destul de cărnoase şi acoperite cu un ruj roşu aprins. Avea părul negru şi purta în picioare sandalete cu vârfurile ascuţite. Toate aceste caracteristici le aflase datorită urmelor descoperite. Iarba călcată din curtea pustie îi arătase că necunoscuta avea încălţăminte fără toc. Zgârietura de pe peretele exterior de sub pervazul ferestrei se vedea că era făcută de o încălţăminte cu vârf ascuţit. Distanţa dintre paşi îi arătase că femeia avea un picior mic şi o talie mijlocie. Urmele lăsate de degetul arătător şi de celelalte degete pe pervazul ferestrei pledau

tot pentru o mână cu degete lungi şi subţiri. Petele de ruj arătau particularităţile gurii, iar aceasta din urmă, în mod indirect, determina forma probabilă a feţei necunoscutei. Că părul era negru se putea presupune deoarece de obicei femeile oacheşe utilizează un ruj de culoare roşie aprinsă.

Avakum mai ştia şi alte lucruri. Femeia nu putea să aibă mai mult de patruzeci de ani şi mai puţin de treizeci. Avea coapse lungi şi nu făcea muncă fizică. O femeie de patruzeci de ani şi cu coapse mai scurte, greu s-ar fi putut strecura pe fereastră fără să se sprijine cu mâinile de pervaz. Iarba călcată în picioare, gradul şi modul în care era călcată preciza că greutatea ei aproximativă era între şaizeci-şaizeci şi cinci de kilograme. Femeile de talie mijlocie sub treizeci de ani nu ating *de obicei* această greutate. Iar degete lungi şi delicate nu poate să aibă decât femeia-ce nu îndeplineşte o muncă fizică, grea.

Avakum păşea vesel pe trotuarele dogorite de soare şi se afla într-o admirabilă dispoziţie. Nu mai regreta hidriile pe care le părăsise – puteau să mai aştepte la muzeu! în faţa lui se deschidea perspectiva unui caz interesant, greu, încordat.

Nici nu-şi dădu seama când ajunse acasă. De obicei cerceta cu privirea trecătorii din jur, le studia figurile, mersul, hainele. Căuta să ghicească în ce dispoziţie se aflau, ce gânduri îi preocupau, se căznea să descopere unele trăsături ale caracterului lor – făcea totul pentru a-şi satisface o foame interioară nepotolită. Îndată ce înceta acest joc, se simţea obosit, în suflet i se strecura un regret pentru cine ştie ce lucru nefăcut şi atunci punea repede mâna pe culegerea de ecuaţii integrale sau îşi amintea de bodega în care servea o fată cârnă, care râdea mereu. Sau se închidea în atelierul său şi nu mai pleca de acolo toată ziua.

Acum însă era mulţumit de el. Urcă în fugă treptele, surâse amabil gazdei, dar nu-i adresă nicio vorbă, aşa cum făcea alte ori. Era o femeie singuratică, bolnavă şi de aceea uneori îşi rupea câteva minute din timpul său ca să mai stea de vorbă cu ea, despre vreme, despre reumatism, sau despre calităţile curative ale usturoiului. De astă dată însă nu se întinse la vorbă, ci intră repede în odaia lui, deschise larg ferestrele şi respiră adânc.

O jumătate din cameră era ocupată de câteva etajere încărcate cu cărţi. În cealaltă jumătate erau patul, biroul şi un dulap metalic scund, plin cu ceramică antică, cu mici statuete de marmoră şi bronz, cu patină veche. Pe birou se vedeau câteva lupe, un vas antic cu o duzină de creioane colorate în el, o pungă cu tutun, o riglă de calcul şi câteva bucăţi de teracotă ce serveau drept scrumiere.

Fără să se mai dezbrace, se aşeză la birou, scoase din sertar un caiet nou de schiţe, îl deschise şi începu să deseneze repede ceva. Peste un sfert de oră, pe foaia albă de hârtie apăru, în culori, silueta unei femei. Era cam plinuţă, dar încă sprintenă, cu umeri largi şi bust proeminent. Avea buze cărnoase, senzuale, ochi întredeschişi sub gene lungi, întoarse, păr negru care-i cădea pe frunte într-un breton creţ. Rochia înflorată de vară sublinia nişte coapse lungi şi un mijloc subţire. Degetele mâinii îi erau gingaşe, delicate. Purta sandale albe cu vârfuri ascuţite.

Ţinu un timp oarecare desenul în faţa ochilor, privindu-l şi dintr-odată mina începu să-i tremure şi între sprâncenele lui se ivi pe neaşteptate o cută adârtcă. Pufni supărat şi azvârli carnetul deschis. Pe urmă aprinse o ţigară şi începu să se plimbe prin odaie, puţin adus de spate.

Schiţa îi amintea o femeie cunoscută. O femeie care

în timpul din urmă ocupase un loc deosebit în viaţa lui şi care semăna cu figura desenată în caietul de schiţe.

Respingând această curioasă asemănare din închipuirea lui, Avakum îşi scoase carnetul de însemnări din buzunar şi, cu toate că mâna îi devenise parcă dintr-o diată nespus de grea, începu să sistematizeze tot că trebuia să facă în cursul după-amiezii:

1. Verificarea vaccinului. Se va vedea dacă şi-a pierdut intensitatea şi în ce măsură.

2. Verificarea corespondenţei dintre serviciul Depozit şi Centru. Să se stabilească cine şi când a dat dispoziţia ca vaccinul să fie păstrat la lumină şi la temperatură mare.

3. Să se verifice originea celor opt mii de leva găsite în portofelul lui Venceslav Raşkov.

4. Să se analizeze bucăţica tăiată din covor.

5. Să se cerceteze şi să se fotografieze amprentele de pe pereţii paharului de apă.

6. Să se analizeze petele roşii de pe pahar şi să se stabilească marca rujului.

7. Să se facă încă un examen medical al cadavrului lui Venceslav Raşkov.

Avakum hotărî să încredinţeze primele trei sarcini locotenentului Markov, iar de celelalte patru să se ocupe personal. Rupse din caietul de schiţe portretul „necunoscutei*”, îl privi gânditor câteva clipe, după care îl îndoi atent şi-l puse în carnetul său de însemnări; în momentul în care făcu acest lucru simţi parcă o apăsare pe piept, ca şi cum o mână rece şi grea i-ar fi strâns inima…

Era aproape trei când sosi la laboratorul Institutului. Îl izbi mirosul cunoscut de acizi şi chimicale, de spirt şi acetonă şi pentru prima dată în viaţa lui tânji după orele când, concentrat în această linişte adâncă şi fără alte griji pe cap, studiase dactiloscopia, scrisul secret,

microfotografia şi toxicitatea diferitelor substanţe. De unde această neobişnuită melancolie, ce-l cuprindea tot mai mult? De unde această presimţire a unei inevitabile nenorociri de care se apropia cu fiecare pas?

Zâmbi laborantului de serviciu şi-i întinse paharul de sticlă.

— Are scris pe el un întreg roman – zise Avakum, căznindu-se să pară vesel. Aş fi foarte recunoscător oamenilor dumneavoastră dacă ar reuşi să-i descifreze până într-o oră.

Laborantul de serviciu ştia cu cine are de-a face şi de aceea nu zâmbi. Apucă paharul de fund şi de gură şi-l cercetă atent.

— Mă interesează paşapoartele oamenilor care au atins acest pahar. Şi încă ceva: se văd aici două urme de ruj, una în faţa celeilalte. Vreau să aflu câte ceva despre buzele care au lăsat aceste pete. Dacă mi-aţi putea spune ce marcă are rujul, dacă e fabricat în Bulgaria sau e. un ruj străin, aş putea să dau şi de urma acestor buze. Pot spera oare?

Laborantul de serviciu duse paharul în încăperea alăturată, iar Avakum se apucă să analizeze el însuşi fâşia pe care o tăiase din covor. Un ceas mai târziu ştia care era originea petei umede de pe covor: apă. cu resturi neînsemnate ale unei soluţii de cianură. Proporţia bănuită era de cel puţin o sută de părţi apă la o parte de cianură de potasiu dizolvată în apă. Ca să acţioneze rapid şi mortal ar fi trebuit să bei cel puţin un litru dintr-o asemenea soluţie. Paharul însă nu putea cuprinde, bineînţeles, o astfel de cantitate. Şi nici nu există un sinucigaş care să se chinuiască cu un litru de soluţie, când poate să facă aceeaşi treabă cu o cantitate de zece sau de douăzeci de ori mai mică. Era cu totul evident că în pahar s-a mai

turnat o dată apă, *imediat* după ce soluţia foarte concentrată fusese băută. Aceasta era apa care fusese vărsată pe covor şi se servise la *clătirea* paharului *după* ce se înghiţise cianura.

Altfel nici nu putea să fie. Dar ce poveste de necrezut: sinucigaşul înghite otrava golind paharul până la fund, pe următoarnă apă, îl clăteşte şi o varsă pe covor. Dar el a luat cianură, nu şerbet: această otravă acţionează fulgerător asupra organismului 1 Să presupunem însă că sinucigaşul a avut o putere fizică supraomenească şi o voinţă excepţională – de ce să fi fost însă necesar să mai spele paharul, ca o bună gospodină care aşteaptă noi oaspeţi? Aceasta era groaznica enigmă pe care momentan Avakum nu putea să şi-o explice.

Terminase tocmai cu cercetarea fâşiei tăiate din covor, când laborantul de serviciu aduse paharul de sticlă şi fotografia urmelor. Rezultatele expertizei confirmau presupunerile lui Avakum: peretele exterior al paharului conţinea amprenta unui singur arătător. Celelalte câteva pete erau însă netede, fără niciun fel de linii – era evident că se datorau contactului unor degete îmbrăcate într-o mănuşă făcută dintr-un material neted şi subţire. În privinţa rujului, răspunsul era ceva mai îmbucurător: era de import, deoarece în ţară nu se fabrica un ruj care să aibă culoarea, compoziţia şi cantitatea de grăsime a celui de pe pahar.

Nu mai era vreme de pierdut. Avakum mulţumi laborantului, îl rugă să-i pregătească procesele-verbale pentru analizele făcute şi ieşi repede din laborator.

Luă un taxi şi începu să colinde magazinele care vindeau lucruri de import. Se îndreptă, bineînţeles, spre centrul oraşului, deoarece aici erau magazinele vizitate de femeile mai elegante. Şi în sfârşit, după un ceas şi

jumătate de căutare, observă în vitrina unei parfumerii, situată în faţa Anticariatului de stat, tuburile aurite ale unor rujuri străine. împodobite cu rozete roşii şi verzi, ca nişte rubine şi smaralde, capsulele lor lucioase atrăgeau imediat privirea.

Avakum ştia că în magazinele speciale* fiecare «obiectse vinde contra unui bon de casă. El arătă vânzătoarei o legitimaţie care-l prezenta drept inspector al Ministerului de finanţe şi o rugă să-i dea fişele de casă din ultimele câteva zile. Răsfoirea lor ţinu mai bine de un ceas. Rujurile de import costau foarte mult şi de aceea şi cumpărătorii erau destul de rari. Tocmai când răbdarea începuse să-l părăsească şi era pe punctul să dea dracului voluminosul dosar şi să părăsească magazinul, zări bonul pentru care venise. Ca totdeauna, liniştit, îşi stăpâni şi acum nervii, înăbuşindu-şi strigătul de surprindere. Dar în această surprindere era totuşi şi un mic procent de uşurare: numele de pe bon, scris cu litere lăbărţate, era într-adevăr *cunoscut*, dar era *alt* nume, nu acela pe care îl aştepta şi de care se temea. Pe bon scria: *Ruj, 2 bucăţi – Cristina strada Brod nr. S3*; Era scris şi un preţ oarecare, dar asta nu-l mai interesa pe Avakum. Înainte de a părăsi magazinul, îşi cumpără1 un ruj „Chat noir”, refuză să primească restul, cu toate protestele vânzătoarei, şi eu inima plină de bucurie o zbughi afară. Trânti: portiera maşinii şi ceru şoferului să-l ducă spre spital. Ceasul era aproape şapte.

Maşina porni şi sentimentul acela iniţial de bucurie începu repede să pălească* ca până la urmă să se topească definitiv. Cristina Ceavova* dactilografa secţiei „Medicamente şi aprovizionare”, avea păr castaniu; cu toate acestea întrebuinţa ruj roşu aprins, ca şi oacheşa secretară a secţiei, Irina Teofiiova. Ceea ce, de altfel, era

treaba ei. Dar Cristina Ceavova locuia în aceeaşi clădire cu secretara. Femeile astea nemăritate, care lucrează în acelaşi loc de muncă şi locuiesc în aceeaşi clădire, sunt, bineînţeles, prietene. Mai departe: Ceavova a cumpărat două rujuri. De ce-i trebuiau ei două rujuri *deodată P* Un singur tub de ruj de ăsta franţuzesc costă scump, chiar foarte scump pentru o dactilografă. Atunci? Atunci trebuie să se presupună că unul dintre rujuri a fost destinat Irinei Teofiiova. Cumpărându-şi unul pentru dânsa, Ceavova a luat un tub şi pentru prietena sa.

Dar care din cele două atinsese cu buzele marginea paharului? Şi dacă se dovedeşte că amândouă au părăsit biroul secţiei între orele zece şi unsprezece?

Avakum se întoarse acasă pe la nouă şi un sfert seara. Dădu un telefon, îl chemă la el pe locotenentul Markov şi află de la dânsul amănunte în jurul adresei fictive trimisă serviciului Depozit. Când locotenentul îi arătă care era originea banilor lui Venceslav, Avakum surâse trist şi ridică din umeri.

— Vreau de la dumneavoastră două lucruri – zise el, după ce tăcuse câteva minute. Întâi: să duceţi aşa-numita adresă „falsă” la laborator. Rugaţi-l pe laborant să înlăture cerneala de pe amândouă semnăturile: al doilea: să cercetaţi dacă funcţionarele Cristina Ceavova şi Irina Teofiiova ide la secţia „Medicamente şi aprovizionare” au părăsit clădirea Centrului între orele zece şi unsprezece. Trebuie să am aceste date, ca şi scrisoarea cu cerneala înlăturată de pe semnături, cel mai târziu până mâine dimineaţă la orele nouă. Îl privi în ochi şi zâmbi: Contez mult pe punctualitatea dumneavoastră – şi-i întinse mâna.

Odată locotenentul plecat, Avakum îşi aprinse o ţigară şi trase cu sete din ea. Acum, după ce văzuse cele două umflături de pe gingiile lui Venceslav şi ştia şi

procentul concentrării soluţiei de cianură de pe bucata tăiată din covor, putea, având în vedere şi cele două pete de ruj lăsate pe pahar, să reconstituie cu precizie matematică ultimele minute din viaţa nefericitului tânăr.

Rămâneau doar două semne de întrebare în această reconstituire: 1) Femeia care dizolvase pe ascuns cianura în apă – ea se afla încă în grupul elementelor necunoscute; 2) Culoarea şi mirosul apei – mai precis, cum de nu şi-a dat seama la timp Venceslav de prezenţa cianurii.

A doua întrebare îl frământa în special pe Avakum. Oare Venceslav purtase ochelari de soare, sau fusese lipsit de miros de nu putuse să-şi dea seama şi să simtă prezenţa otrăvii înainte de a da pe gât soluţia care i-a provocat moartea?

Aceasta însă era o problemă tehnică cu caracter profesional. Simţise sau nu prezenţa cianurii, tânărul fusese otrăvit de femeia necunoscută în mod premeditat şi prin efracţie.

De aici începea grozăvia. Şi inima lui Avakum zvâcni dureros, de parcă ar fi fost înfăşurată în sârmă ghimpată. Fără să se gândească la vreo femeie anume, el desenase în carnetul său de schiţe un chip imaginar, ţinând seamă doar de datele care îi fuseseră furnizate de urmele caracteristice pe care le descoperiseră. Sigur că aceste trăsături nu erau atât de precise încât să poată realiza doar pe baza lor un portret concret şi exact. Dar ceea ce lipsise din datele cercetărilor fusese completat cu elemente din imaginaţia sa. Bineînţeles, nu se servise de această închipuire cu totul la întâmplare, ci dete aninat de datele pe care i le comunicaseră urmele. Ar fi putut, de pildă, să deseneze o gură mare, când buzele se încinseseră pe marginea paharului la un unghi mai mare de 45°? El desenase „matematic”, iar când totul fusese terminat, de

pe foaia albă a carnetului de schiţe îi zâmbise şiret o femeie cunoscută: secretara secţiei „Medicamente şi aprovizionare" a Centrului pentru combaterea bolilor contagioase.

12

Avakum era – un maestru neîntrecut în arta grimei. În câteva minute se putea transforma într-un bătrân gârj Dov, cu părul alb, sau într-un tânăr superficial, care nu are altă preocupare decât „rock and roll"-ul. Alteori apărea în faţa oamenilor ca un biet om ce vagabondează din loc în loc, suferind, iară nădejde de lecuire, de epilepsie.

De astă dată îşi puse. nişte mustăţi tunse scurt, îşi făcu nasul mai coroiat şi sprâncenele mai stufoase şi puţin lăsate deasupra ochilor. îmbrăcă o haină albastră de doc, boţită şi murdară de ulei de maşină, băgă în buzunarul de sus o şurubelniţă de metal şi din clipa aceea semăna cu un maistru montor. Deschise micul său dulap metalic şi scoase de acolo o geantă de piele uzată. Nimic nefiresc – oare nu-şi purtau montorii instrumentele în asemenea genţi de piele? Numai că înăuntru, în loc de instrumentele unui montor, – erau cu totul alte lucruri, ea: şperacle, cârlige, chei universale pentru deschiderea luoaştelar secrete, o lanternă, un aparat de fotografiat de imzunar, mici plicuri cu diferite chimicale şi câţiva metri de frmghie subţire, dar foarte tare, prevăzută la un capăt cu un cârlig curbat, de oţel.

O jumătate de oră mai târziu mergea grăbit pe străzile tăcute ale unui cartier liniştit. Strada Brod se afla undeva la răsărit de Parcul Libertăţii, între noul complex de locuinţe şi şoseaua care ducea spre Plovdiv.

Nori negri acoperiseră cerul, numai înspre apus se mai zăreau din când în când scânteierile soarelui care apunea undeva departe.

În acest cartier pierdut în spatele Parcului, noaptea cobora parcă mai repede. Cele mai multe case erau scunde şi ascunse în frunzişul curţilor, iar lumina de la ferestrele lor răzbătea cu greu printre crengile arborilor. Stâlpii cu lumină electrică se aflau la distanţe destul de mari unul de altul şi becurile lor abia risipeau, şi numai la câţiva paşi în jurul lor, întunericul.

Bătea vântul şi de undeva se auzea din când în când se îrţâitul unei crengi. Acolo unde era lumină, umbrele crengilor se legănau pe pământ formând împletituri şi pete uriaşe de aur şi catran.

Oud se apropie de casa în care locuia Irina, Avakum observă pe partea dreaptă a străzii o maşini care staţiona. Poate că nu i-ar fi dat nicio importanţă, dar îi abase atenţia faptul că era parcată tocmai în dreptul spaţiului liber de lângă curtea în care se ascundea casa cu două etaje făcută din cărămidă. Prin urmare, clădirea cea mai apropiată de maşină era aceea în care locuia Irina.

Nici la volan. şi nici în jurul maşinii nu se zărea nimeni. Toate luminile erau stinse, iar geamurile portierelor ridicate. Era un Moskvici, care în lumina efemeră a sclipirilor unor fulgere îndepărtate părea galbenei tron.

La parterul casei erau două camere. Una o ocupa Irina, iar cealaltă, împreună cu bucătăria de lângă ea, era a proprietarilor – o pereche singuratică de profesori pensionari. Era greu de presupus că lor le venise cineva în vizită cu acest Moskvici. La etaj locuia Ceavova împreună cu două muncitoare de la „Gloria textilă”. Fetele erau ocupate, deoarece lucrau în schimbul de noapte. Ferestrele de la etaj erau toate cufundate în întuneric.

Înspre răsărit, parterul se termina cu o mică verandă. Aici îşi aranjase Irina dormitorul de vară – nopţile de

august erau călduroase şi de aceea prefera să doarmă afară. Avakum ştia că Irina dormea pe verandă, ceea ce îi dădea posibilitatea să pătrundă pe nesimţite în camera ei. îşi făcu planul să pătrundă prin fereastra ce se găsea pe faţada de apus a clădirii, în colţul cel mai obscur al curţii – în faţa ei se înălţa un dud bătrân, ale cărui crengi ajungeau până la ea. Misiunea lui nu era prea complicată – voia doar să se uite cu lupa la sandaleta fetei, ca să vadă dacă nu cumva putea constata urmele unor zgârieturi. Avea nevoie şi de rujul acela, că să-l compare cu cele două urme lăsate pe pahar. Sau, cine ştie, poate că ar fi dat şi peste alte probe materiale utile cercetării! Într-o odaie ca aceea a Irinei, surprizele nu erau excluse.

Într-adevăr, venise la vânătoare de probe materiale şi avea intenţie să le caute şi cât mai amănunţit, dar în adâncul sufletului său nădăjduia să nu găsească niciun fel de urme şi zgârieturi pe vârful sandaletei, după cum spera ca nici culoarea rujului să nu coincidă cu cele două pete de pe pahar. Ce n-ar fi dat ca presupunerile sale să se dovedească a fi false! Pentru prima oară în viaţa lui s-ar fi bucurat dacă ipoteza construită de el s-ar fi dovedit greşită.

Iată însă că mai intrase şi altcineva în această casă. Să creadă că acel cineva s-ar fi aflat acum nu la Irina, ci în alt loc, ar fi însemnat să creadă în minuni.

Aşteptă sclipirea unui fulger ca să vadă numărul maşinii. Pe urmă se aplecă, desfăcu repede ventilul roţii stingi de dinainte şi-l puse în buzunar. Şuieratul aerului comprimat se pierdu în zgomotul furtunii dezlănţuite. Ocolind apoi maşina, scoase pe pipăite din geanta de piele o sticluţă şi stropi cu conţinutul ei cauciucurile de la roţile din spate.

Cele mai importante măsuri de precauţie fuseseră

luate.

După aceea se apropie în fugă de gardul scund de scânduri, aşteptând sclipirea unui fulger. Când totul se cufundă din nou în întuneric, sări fără zgomot dincolo, în curtea micuţă, plină de iarbă. Doar câţiva paşi îl despărţeau de trunchiul bătrânului dud. Ce ceasuri frumoase petrecuse cu Irina aici, în locul acesta de sub dudul bătrân I

Aşa cum se şi aşteptase, la geamurile ei se vedea într-adevăr lumină. Cele două aripi ale ferestrei erau larg deschise, dar între ele tremura, legănată de vânt, o perdea neprevăzută – o perdea subţire, din cel mai fintul alb. Bariera părea un fleac, dar îl împiedica totuşi.

Neavând cum să înlăture perdeaua, Avakum se caţără în dud, se aşeză pe prima creangă mai groasă şi îşi îndreptă ochii spre dreptunghiul cu lumină galbenă. Situaţia nu era din cele mai rele, iar perdeaua subţire de tul se dovedi chiar foarte transparentă.

În camera al cărui interior îl cunoştea, se zăreau două siluete. Avakum o recunoscu îndată pe Irina. Şedea la măsuţa de lângă fereastră, cu capul pe braţe, şi parcă dormea. Dar în poziţia ei era ceva curios: îşi sprijinise fruntea de masă şi părul despletit îi acoperea umerii. Cealaltă siluetă aparţinea unui bărbat – înalt şi subţire, purtând un sacou de culoare închisă. Cu mâinile la spate, acesta se plimba într-una prin odaie.

I *se* păru că aude, într-un moment când vântul încetă puţin, plânsul unei femei. Poate că-l înşelase auzul, căci crengile dudului scârţâiră din nou şi frunzişul bătut de furtună fremătă puternic, făcând un zgomot ca de cascadă.

Între timp, bărbatul se opri în mijlocul camerei şi atunci Irina ridică şi ea capul. Necunoscutul scoase ceva din buzunarul interior al sacoului, i-l arătă şi în aceeaşi

clipă ea sări de pe scaun ca împinsă de un arc puternic şi se repezi spre el. Bărbatul îşi trase brusc mâna, apoi o Iovi în obraz şi femeia se prăvăli pe podea. Se târî însă până la el, îi îmbrăţişă picioarele şi îşi lăsă capul pe covor.

Avakum îşi muşcă buzele. îi venea să sară de-acolo, să-l apuce pe ticălosul ăla de gât şi să-l dea cu capul de pereţi. Rămase însă nemişcat pe craca, lui, parcă ameţit; deşi îl vedea ea prin ceaţă din cauza perdelei. de tul, chipul smead şi alungit al bărbatului i se păru cunoscut. Faldurile perdelei îi acopereau însă trăsăturile, aşa încât Avakum nu-l putu recunoaşte.

Bărbatul se desprinse din strânsoarea ei, rânji cu răutate, se aplecă şi o bătu pe umăr. Pe urmă se aşeză pe scaunul ei, iar ea se târî până la pat în genunchi, dădu la o parte aşternutul şi scoase de acolo o trusă medicală, mică şi bombată, pe care i-o azvârli la picioare, după care îşi acoperi faţa eu mâfaule. Rochia t se ridicase mult deasupra genunchilor, dar acest lucru au părea să-l impresioneze pe bărbat. El îşi îndreptă cravata în faţa oglinzii, fluieră vesel, luă apoi trusa de pe podea şi o porni spre uşă.

În aceeaşi clipă, Avakum sări din pom, traversă curtea în fugă, scoţând în acest timp sticluţa, al cărui conţinut îl vărsă în faţa roţii stingi dinainte. Câteva secunde mai târziu dispăru în întuneric. Se întoarse după ce trecuse mai bine de un minut. Acum farurile maşinii erau aprinse şi în lumina lor ceţoasă bărbatul se învârtea şi trebăluia ceva la roata stingă din faţă.

Avakum mergea liniştit, căutând să calce pe iarbă, ca să nu facă zgomot. Bărbatul îl observă abia tind se găsea la zece paşi de el. Avakum apăsă pe butonul lanternei sale electrice şi în hnnina ei puternică bărbatul clipi surprins şi se dădu la o parte. Dar fără folos acum nicio perdea de tul

nu-i mai acoperea faţa şi Avakum îl recunoscu: era chiar el, Svetozar Fodgorov, directorul Centrului pentru combaterea bolilor contagioase. Avakum era pregătit în sinea sa pentru orice surpriză şi nu tresări – cu atât mai mult cu cât presupusese cine era tardivul oaspete cu care avea să aibă de-a face – totuşi lanterna tremură puţin în mâna lui

— S-a spart cauciucul, aşa-i? zise Avakum căscând

Trasa nu se vedea nicăieri – o pusese desigur la portbagaj.

— Şi tocmai pe o vreme ea asta – rânji Avakum. Numai bună de montat cauciucuri. Ai vreo rezervă? – Ia vezi-ţi de drum! se răsti bărbatul, stând mereu cu spatele spre el.

Avakum stinse lanterna.

— Şi eu care sărisem să-ţi dau o mână de ajutor! râse Avakum cu glas prefăcut, grosolan. Ca să vezi! şi îl părăsi slobozind cea mai murdară înjurătură care-i yeni la repezeală pe buze.

Înjura pentru prima dată în viaţa lui, dar parcă se mai uşură puţin. Bărbatul nu-i răspunse nimic şi se aplecă din nou asupra roţii.

— Idiotul! mai zise Avalcum şi scuipă cu dispreţ.

Ce i-ar mai fi ars un pumn mutrei ăsteia cunoscute, care-şi dădea atâta importanţă 1 Se stăpâni însă şi o porni încet pe stradă. După ce făcu vreo douăzeci de paşi şi se simţi protejat de întuneric, respiră adânc şi o luă la fugă din toate puterile spre şosea. La staţia de troleibuz se găsea o cabină telefonică. Formă numărul locotenentului Markov şi-i spuse să vină imediat la acea staţie cu o maşină, aducând cu sine şi un câine poliţist. Pe urma dădu un telefon funcţionarului de serviciu de la Direcţie şi-i ceru să-i comunice cât mai repede strada şi numărul unde

locuia Podgorov. îşi notă adresa pe o foaie de hârtie. Şi abia atunci se lăsă pe banca de lemn din staţie, ca să se odihnească puţin. Începu să numere maşinile care treceau pe şosea. Trebuia să-şi înşele cu ceva atenţia. Numeroasele emoţii şi încordări din ziua aceea îl obosiseră peste măsură.

Peste un sfert de oră, locotenentul Markov sosi la staţie. Furtuna se înteţea, tunetele şi fulgerele erau din ce în ce mai dese. În orice clipă putea să înceapă ploaia.

Avakum îi întinse locotenentului foaia de hârtie.

— Dă fuga repede cu maşina la adresa însemnată aici. Caută în ce apartament locuieşte persoana asta şi dacă este acasă. Dacă nu s-a întors încă, pune sub observaţie intrarea casei. Aş vrea să ştiu dacă atunci când vine are cu el trusa medicală sau intră în casă cu mâinile goale. Este foarte probabil să se întoarcă cu un Moskvici galben-citron. I-am însemnat numărul pe foaia asta de hârtie.

Mângâie apoi câinele pe cap.

Locotenentul se uită mirat la chipul lui.

— Îmi stă bine ca montor, nu-i aşa? zâmbi Avakum.

Luă câinele de curea şi, cu paşi mari, o porni din nou spre strada Brod. Se opri acolo unde până nu de mult se aflase Moskvici-ul cel galben. Ordonă câinelui să miroasă şi să cerceteze pământul, după care îl mângâie din nou şi-i şopti la ureche:

— Haide, Ingus, caută!»

Dulăul cel cafeniu seinei uşor, îşi apropie botul de pământ, mai-mai să-l atingă, şi trupul său părea acum o coardă întinsă.

Traversară împreună strada Latinka şi alte câteva străzi; până la urmă ieşiră în şoseaua care ducea spre Simeonovol. Niciun bec electric prin apropiere. Era pustiu,

întuneric, chiar beznă, încât nici pe Ingus nu-l mai vedea, cu toate că-l auzea adulmecând cu zgomot la doi paşi în faţa lui.

Furtuna se potoli dintr-odată. Pădurea ce se întindea în dreapta şoselei amuţi şi ea brusc şi parcă adormi.

Puţin după ce trecură de bariera de cale ferată, Ingus o luă la dreapta, se învârti puţin într-un loc, după care Avakum observă că animalul îl trăgea spre o curte. În clipa aceea deasupra Vitoşei2 luci un fulger puternic şi lumina lui spintecă cerul deasupra pădurii. Fu suficient ca Avakum să se poată orienta. Ştia acum câteva lucruri:

1 Sat în apropierea Sofiei, (n.t.)

8 Masiv muntos la sud de Sofia, azi în mare parte parc naţional. (n.t.)

numele străzii, culoarea portiţei în faţa căreia se afla şi numărul de pe plăcuţa emailată. Fulgerul se stinse, dai Avakum reţinuse pe retina ochilor săi imaginea exteriorului casei. Avea un acoperiş ascuţit, ca o cabană alpină, un etaj eu ferestre ce priveau spre sud şi toate storurile trase. În faţa casei se înălţau doi brazi, în interiorul ei era întuneric, nu se zărea nicio lumină printre storuri, începu să plouă. Picături mari biciuiră pământul uscat. Avakum scurtă cureaua şi trase cu greu de la poarta casei câinele ce se arătă nemulţumit. Fără să se oprească, tăie cartierul de-a dreptul şi ieşi în bulevardul Iavorov. Ud şi plin de noroiul care i se lipise de pantofi de-i simţea grei în picioare, ajunse la prima cabină telefonică, chemă funcţionarul de serviciu al secţiei şi ceru o maşină. Trimise înapoi câinele cu şoferul.

Nici nu intră bine în casă când telefonul se porni să sune. Era locotenentul Markov. Omul cu Moskvici intrase în casă eu mâinile goale.

— Îmi pare grozav de rău – fu răspunsul lui Avakum,

Pe urmă întrebă: Eşti obosit tare? Nu? Vino atunci la mine. Te aştept la o cafea!

În timp ce apa fierbea, reuşi să facă un duş, să-şi pună halatul de lucru şi să-şi umple luleaua cu tutun.

Avea să aranjeze cu locotenentul încă din seara aceea să pună sub supraveghere neîntreruptă casa cu acoperiş alpin; să afle de cine era locuită, de câtă vreme şi ce oameni dinafară veneau pe-acolo în vizită. Şi încă ceva: să cerceteze dosarul de cadre al lui Svetozar Podgorov şi să verifice pe toţi cei care locuiau în apartament cu el.

Scoase din dulap sticla de coniac şi două pahare. Cafeaua dădu în fiert.

Afară, ploaia nu încetase încă.

3? 2

Dimineaţa strălucea sunzăboare. Şi poate tocmai din cauza acestei bucurii curate ce se revărsa asupra lumii, Avakum simţea şi mai puternic zbuciumul ascuns care-i stăpânea inima. Noutăţile aduse de locotenentul Markov nu prevesteau nimic bun. Ştia acum că cele două semnături de pe adresa falsă fuseseră copiate mai întâi cu creion negru. Semnătura doctorului fusese copiată direct. Aici nu încăpea niciun fel de îndoială. Dar aceea a Irinei? De ce să fi fost necesare aceste schimbări la câteva din litere, atât de mici încât abia se puteau observa?

J6 cul era naiv conceput; micile schimbări, abia perceptibile, parcă voiau să spună: „Vedeţi, *cineva* a încercat să imite semnătura Irinei Teofilova, dar nu a reuşit *întru totul*”. Dar cine l-a împiedicat pe acest „cineva” să copieze adevărata ei semnătură, aşa cum copiase pe aceea a lui Petăr Toşkov? Nimeni, bineînţeles, deoarece avea la îndemână zeci de adrese semnate de dânsa. Era cu totul evident că autorul adresei false ţintise, prin schimbarea câtorva litere din semnătura Irinei, să o*

pună la adăpost în primul rând pe ea de orice bănuială, în cazul când falsificarea ar fi fost descoperită.

Locotenentul Markov stabilise că la douăzeci şi opt august Cristina Ceavova şi Irina Teofilova nu părăsiseră clădirea Centrului între orele zece şi unsprezece dimineaţa. Faptul acesta constituia un alibi neîndoielnic pentru Irina: ea nu putuse să se afle în acelaşi timp şi la Centru şi la Venceslav 1 Acest alibi era de ajuns ca să facă praf şi pulbere toate ipotezele de până acum ale lui Avakum. Dar locotenentul stabilise încă un amănunt: între orefe zece şi unşprezece, Irina Teofilova nu fusese în biroul ei, deoarece în acest răstimp profitase de baia care se afla la mansardă. Când află noul „amănunt", Avakum îşi desfăcu mâinile şi faţa lui se întunecă.

— Pariez unu contra o mie – zise el – că baia mai are o uşă, care dă undeva în capul altei scări. Trebuie să fie o scară mai îngustă, în spirală, care să aibă legătură cu fiecare etaj şi apoi cu intrarea de serviciu în clădire, ajungând până la subsol şi pivniţă. Este cât se poate de firesc!

Îl trimise pe locotenent să controleze ceea ce presupunea şi, în timp ce-l aştepta, trecu în bucătărie ca să joace o partidă de domino cu gazda.

Locotenentul nu întârzie prea mult.

— Parcă aţi fi fost şi aţi fi văzut, vreodată clădirea sau i-aţi fi studiat planul – îi zise el zâmbind. Adevărata uşă a băii este chiar asta de care aţi vorbit dumneavoastră. Este descuiată şi se închide pe dinăuntru cu un foraibăr. Cealaltă uşă, cea nouă, este făcută de curând, se vede după tencuială. Se închide şi cu cheie şi cu foraibăr. Înăuntru nu există decât un singur duş.

Avakum tăcu. Se apropia ora unsprezece şi trebuia să se prezinte la colonel pentru raport.

— Nu scăpa din ochi cele două locuinţe – zise el oftând. Pe urmă întrebă: Ai strâns ceva date despre casa cu acoperiş alpin?

Locotenentul ridică din umeri.

— Aşa-i, ai dreptate, n-ai avut când – zâmbi vinovat Avakum. Iartă-mă. Am să te caut după-masă.

Vocea îi devenise surdă şi molcomă.

Deci alibiul Irinei avea numai o valoare formală – o valoare *de jure*. În realitate nu era niciun fel de alibi. Spre orele zece, ea ieşise din birou spunând Ceavovei că se duce „până sus” ca să facă o baie. Acelaşi lucru i-a spus şi femeii de serviciu, ba poate şi altora. Intră în baie, dar nu se dezbracă, însă lasă duşul să curgă. Iese pe cealaltă uşă, coboară pe scara de serviciu şi iese prin curte în strada Dimo Hagidimov. De aici până la Depozitul Centrului drumul e scurt – cel mult un sfert de oră. Iar dacă mergi repede poţi să-l faci şi în zece minute! Când totul s-a terminat, Irina s-a întors pe acelaşi drum. Şi-a udat faţa şi părul cu apă fierbinte, ca să pară că a făcut baie, şi a revenit în biroul ei aşa cum făcea de obicei.

În mai puţin de douăzeci şi patru de ore reuşise să înainteze destul de adânc în miezul acestei afaceri. Avea în cap o anume ipoteză, dar se temea s-o propună colonelului ca plan de acţiune, deoarece mai conţinea încă destule elemente necunoscute. Mai dispunea încă de şaptezeci şi două de ore – adică de trei zile şi trei nopţi – ca să pătrundă până în adâncul complotului, să descopere pe adevăraţii vinovaţi şi să salveze viaţa unui om.

În după-amiaza aceea urma să aibă loc înmormântarea lui Venceslav. Avakum o căută pe Irina la serviciu, dar Ceavova îi răspunse că lipseşte – nu se simţea bine. Ceru o maşină de la Direcţie, dădu drumul şoferului şi trecu el însuşi la volan. Presupunea că o va găsi în odaia

ei, dar se înşelă: Irina şedea sub dud şi citea. „Vreun roman, probabil – gândi Avakum. Vrea să-şi distragă atenţia, e tocmai timpul înmormântării lui Venceslav!”

Era îmbrăcată într-o rochie modestă de stambă în culori vesele. Pe faţă avea întipărită aceeaşi expresie amabilă, dar gânditoare; ochii ei larg deschişi, ca totdeauna, aruncau o privire îndrăzneaţă şi curată.

Aşa cum şedea pe iarbă, cu genunchii îndoiţi, fata îi întinse mâna şi zâmbi. Pe buzele ei înflori un zâmbet vesel şi lipsit de orice griji.

— Ai venit la timp – rosti; trăgând Url spre ea. Şezi aici, lângă mine! Am obosit de-atâta citit

Şi el se aşeză pe iarbă lângă, ea, cu umerii aproape atingându-se de ai ei, iar părul fetei îi mângâie uşor faţa. O răsuflare a vuitului făcu dudul să ofteze şi umflă poalele rochiei ei subţiri, ca o umbrelă. Era atât de frumos; undeva, aproape, fluiera o mierlă.

Avakum simţi căci cuprinde ameţeala. Încercă o nestăpânită dorinţă de a o îmbrăţişa, de a strings eu brutalitate cu mâinile lui trupul acesta proaspăt; care nu-i ascundea nimic şi care parcă se oferea înadins ochilor lui i Trebui să facă un efort de voinţă pentru ea să rămână măcar în aparenţă; liniştit.

— Ce citeşti? întrebă el, întinzându-se uşor în iarbă.

În spaţiul albastra şi necuprins de deasupra capului său plutea un nor alb şi mic, ale cărui margini buclate erau poleite cu argint de văpaia strălucitoare a soarelui. Mierla ce zbura prin tufişuri continua să fluiere.

— Ce citesc? îşi puse mina pe genunchi şi răspunse sonor ca o şcolăriţă scoasă la lecţie: Despre proprietăţile chimice ale hidrogenuluimai exact, despre stimabilul ion de hidrogen! E foarte interesant – şi râse veselă.

— Iar prietenul nostru comun, la ora asta se

odihneşte în pământ – zise Avakum.

Privea norişorul cel alb şi clipea mereu.

— Da – răspunse încet Irina, aplecândurse şi rupând un fir de iarbă. M-aş fi dus la înmormântarea lui, dar azi de dimineaţă m-am trezit cu o durere de cap îngrozitoare. îmi (5 are foarte rău”.

— De ce? întrebă Avakum. De durerea de cap sau de Venceslav?

— Cu morţii nudt bine să glumeşti – zise ea şi-i puse uşor degetul pe buze.

Avakum o privi: deasupra buzei de sus i se vedeau mici broboane de năduşeală.

Tăcură.

— Irino – zise Avakum – ce proiecte de viitor ai? Care sunt visurile tale?

Îi luă mâna într-a lui şi începu să se joace cu degetele fetei.

— Visurile mele sunt foarte modeste – răspunse Irina. Pe urmă răsuflă adânc, îşi şterse broboanele de sudoare de deasupra buzei şi scutură puţin din cap. În ochi îi luci din nou sclipirea de mep înainte. De fapt nu am decât un vis: să nu depind de nimeni.

— Asta-i ceva foarte general – zâmbi Avakum.

Ea mai rupse un fir de iarbă şi nu răspunse nimic.

— Ce înseamnă asta, să nu depinzi de nimeni?

— Foarte mult – şi pieptul ei începu să tresalte repede. Să mă văd intrată odată la universitate, pe urmă drumul meu în viaţă nu va mai depinde decât de mine.

Vântul mută norul mai înspre răsărit.

— Irino → zise Avakum – de ce ţi-e mina umedă? Şi parcă din ce în ce mai rece?

— Desigur, din cauza durerii de cap – tresări Irina şi-şi trase mâna.

Se aplecă apoi spre el, şi Avakum îi simţi respiraţia pe obraz. Ar fi putut acum s-o strângă în braţe, s-o sărute – dar mâinile lui zăceau în iarbă ca frânte. Din toată dorinţa aceea de mai înainte nu rămăsese nici urmă în sângele lui. Simţea doar o durere surdă, chinuitoare, care îi sfâşia pieptul – altceva nimic.

— Astăzi parc-ai fi o culegere de întrebări – îi zâmbi ea. Dar dă-mi voie să-ţi pun şi eu una: a cui 6 maşina asta?

A muzeului – răspunse Avakum.

Ea se aplecă şi mai mult asupra lui.

— Vrei să facem o plimbare undeva, afară din oraş?

— De-asta am şi Venit.

Irina aruncă o privire în jur, apoi îşi atinse în fugă buzele de gura lui Avakum. Pe urmă sări sprintenă în picioare şi o porni în fugă în casă, ca să se îmbrace.

Când ieşi, Avakum se afla la volan. Era toată în alb: o panglică albă pe cap, o rochie albă, sandale albe. Numai că acestea din urmă nu aveau vârfuri. Pe buze lucea un ruj roşu aprins.

„O să ne mulţumim numai cu rujul” – gândi Avakum, în timp ce-i deschidea amabil portiera. Faptul că se îmbrăcase în alb îl făcu să sufere şi mai mult.

Porni maşina, îndreptându-se spre şoseaua care ducea la Orhanie \ şi cum trecură podul de peste Iskăr, apasă pe accelerator şi acul kilometrajului începu să joace în jurul cifrei nouăzeci. Nu avea vreme de pierdut, ştia asta, dar nu apăsa pe pedală ca să câştige câteva minute: ştia cu precizie fiecare mişcare, orice pripire fiind de prisos. Dar în momentul când ieşise din strada Brod ca să taie şoseaua ce ducea la Plovdiv, i se păruse că o Volgă albastră pornise după el, urmându-l neîncetat – când mai de aproape, când mai de departe, dar totdeauna în urma lui. „Dacă şi Volga va merge cu nouăzeci pe oră, atunci

totul e limpede” – gândise Avakum şi apăsase pe accelerator. Maşina cea albastră rămăsese în urmă.

După un timp îşi întrebă tovarăşa de drum:

— Îţi place? 1[21]

Probabil însă că ea nu-l auzi din cauza curentului de aer care năvălea cu putere pe geam. Şedea cu ochii închişi şi tăcea.

„Dac-ar şti că a ieşit la o plimbare de dragoste cu călăul ei!” zâmbi întunecat Avakum.

Privi în oglindă şi sprâncenele i se încruntară dintr-odată. În fundul oglinzii se zărea Volga cea albastră –, doar cât un cărăbuş de mare, dar apropiindu-se în goană de el.

Avakum apăsă şi mai tare pe accelerator. Ieşiseră din Iordankino şi se apropiau de monumentul cu cişmea al partizanilor. Când ajunse în dreptul lui, coti la stânga şi opri brusc lângă placa comemorativă.

— Unde suntem? întrebă Irina privind mirată în jurul ei, de parcă s-ar fi trezit dintr-un somn adânc.

— Dă-te jos, uită-te şi o să vezi – răspunse rece Avakum.

O compătimise cu câteva minute mai înainte, dar îndată ce observase că maşina cea albastră îl urmărea ca un ogar, o răceală neaşteptată îi inundase inima. Înainte de a apăsa pe frână văzuse mâna ei lăsându-se pe genunchiul lui. „Ar fi în stare să-mi dea şi mie cianură de potasiu” – gândise Avakum şi răsucise volanul spre stânga.

— Păi ce-i aşa de grozav de văzut aici! râse Irina. Munţi, asfalt, o cişmea şi un loc drăguţ de popas.

— Şi o amintire – zise Avakum.

— Ea ridică din umeri şi se întoarse cu spatele spre placa monumentului. Pe urmă căscă şi-şi întinse braţele.

---

21 Vechea denumire turcească a oraşului Botevgrad, aşezat la şaizeci de kilometri nord-est de Sofia, la poalele Balcanilor, (n.t.)

— Stăm mult aici?

În clipa aceea sosi şi Volga albastră. De la volan coborî un bărbat scund, cu faţa rotundă, cu creştetul capului pleşuv şi urechi clăpăuge. Purta o haină de catifea cafenie „care abia îi cuprindea umerii largi şi îndesaţi. Avea ochii ascunşi în spatele unor ochelari de soare albaştri. Trânti portiera maşinii cu un gest de stăpân, scuipă în praful şoselei şi se îndreptă cu paşi fermi spre cişmea. Nu-i dădu nicio atenţie Irinei, dar Avakum simţi că-l pândeşte prin ochelari. Bărbatul se aplecă şi bău câteva înghiţituri, după aceea îşi clăti cu zgomot gura şi scuipă.

În acest timp dinspre Sofia se zări venind un moto-Ciclist. Trecu în goană pe lângă cişmea şi se făcu nevăzut la prima cotitură. Fu urmat apoi de un camion greu, încărcat cu butoaie, care trecu zgomotos, lăsând un puternic miros de motorină arsă. După camion, liniştea fu din nou întreruptă de alt motoddist, care se apropia în viteză mare. Era o motocicletă de cinci sute de centimetri cubi.

Cu toate că purta haine civile şi o şapcă de piele, Avakum îl recunoscu de îndată pe locotenentul Marcov. Acesta îşi trase motocicleta la marginea şanţului şoselei, căută un loc la umbră şi se întinse pe spate, în iarbă.

Bărbatul cu haina de catifea se apropie de maşina sa, ridică capacul motorului şi începu să examineze cu atenţie ceva. Pe urmă scoase o cheie şi strânse cureaua ventilatorului.

„Pare a fi mai abil decât locotenentul” – râse în sinea lui Avakum.

Irina, care stătuse până în clipa aceea ca împietrită, începu să se mişte şi respiră adânc. Faţa sa era mai albă decât panglica cu care-şi legase părul. Şedea cu umerii căzuţi în jos şi privea ca hipnotizată spre Volga cea

albastră.

Avakum îi puse uşor mâna pe umăr:

— Ţi-e rău?

— Iarăşi durerea aia de cap – răspunse încet Irina.

Avakum dădu fuga la maşină. Când se întoarse, ţinea în mână un pahar de sticlă.

— Bea – o pofti el, întinzându-i amabil paharul pe care-l umpluse doar pe jumătate. Apa asta de munte are să te înviorează. Înadins te-am adus aici, ca să bei din ea. Îţi place?

— Foarte mult – şopti Irina. Mulţumesc!

Avakum o luă uşor de mijloc.

— Trebuie să ne întoarcem acum – zise el. E patru, şi la ora cinci am o întâlnire la muzeu cu preşedintele secţiei de arheologie de la Academie. Data viitoare o să mergem şi mai departe.

— Unde? întrebă ea, privindu-l în ochi.

— Undeva foarte departe – zise el şi întoarse capul.

Era cât pe aci să scape paharul din mână.

Când porni maşina, bărbatul cu haina de catifea mai meşterea încă la cureaua ventilatorului.

O singură dată mai văzu Volga cea albastră pe urmele lui. Apoi se făcu tot mai mică în oglindă, cât un cărăbuş, câţ o muscă, după care dispăru.

Şi astfel, totul se desfăşură după planul dinainte stabilit, Că Irina Teofilova şi „necunoscuta” din carnetul său de schiţe erau una şi aceeaşi persoană nu se mai îndoia, dar îi era necesară o ultimă verificare, pentru a avea în mână şi o dovadă concretă.

Nu se îndoia, dar când puse pe birou ambele pahare, parcă simţi un nod în gât. Avea mâinile reci şi jilave de transpiraţie.

Zăbovi mult ca să şteargă cu vată lupa cea mai mare

şi mai puternică pe care o avea. Pe urmă îşi aprinse o ţigară şi trase de mai multe ori la rând din ea. Da, petele de pe cele două pahare aveau absolut una şi aceeaşi culoare. Dimensiunile lor erau aceleaşi, dunguliţele care corespundeau vaselor de sânge coincideau în mod perfect. Ambele urme aveau în punctul lor cel mai înalt aceeaşi îngroşare uşor perceptibilă, cât un bob de linte.

Avakum zvârli ţigara, se rezemă de spătarul scaunului şi închise ochii. Ştiuse cu precizie că urmele vor coincide… şi totuşi…

Stătu aşa nemişcat câteva minute. Când se ridică, cutele din jurul gurii deveniseră parcă şi mai adânci. Un zâmbet ciudat îi juca pe buze – un amestec de amărăciune, ironie şi indulgenţă resemnată.

Descuie dulapul de metal şi puse înăuntru cele două pahare. Pe urmă îşi îmbrăcă halatul şi îşi umplu luleaua cea mică cu tutun. Trase din etajera cu cărţi primul volum din Istoria Universală, se aşeză comod în largul fotoliu de piele şi se adânci în lectură.

Razele soarelui care apunea colorau ferestrele odăii cu o lumină roşiatică.

Locotenentul Markov sosi peste o jumătate de oră. Era îmbrăcat tot aşa, plin de praf, cu faţa roşie şi arsă de vânt. Avakum îi cedă locul său din fotoliu, îl sili să bea un pahar de coniac şi-i oferi o ţigară. Pe urmă îl întrebă:

— Bărbatul cu haina cafenie locuieşte în casa cu acoperiş alpin, nu-i aşa?”

Locotenentul fu gata să se înece cu coniacul.

— Nu-i nimic de mirare în treaba asta – zâmbi Avakum. Azi de dimineaţă, pe la ora opt, am ieşit să fac o plimbare şi am trecut şi pe lângă casa cu cei doi brazi. Îţi aminteşti, desigur, că aseară a turnat cu găleata. Ştii şi că strada nu e pavată, iar trotuarul îl reprezintă doar un

dâmb de pământ. Chiar în faţa porţii ălei a verzi am observat urmele unor paşi care arătau că cineva ieşise din curte şi se îndreptase spre sud – către şosea. Le-am privit cu atenţie, bineînţeles, fără să mă opresc, şi mi-am dat seama de câteva lucruri: în primul rând, că erau paşii unui bărbat. În al doilea rând, că bărbatul are un picior mic şi deschiderea pasului sub mediu. Urmele – adânci. Ce înseamnă asta? Simplu: este vorba de un bărbat scund şi solid, ca greutate. Urmele lăsate de pantofii lui pe pământul moale erau foarte clare – vârfurile ascuţite, talpă alungită, partea dintre toc şi talpă îngustă şi ridicată. Dumneata eşti un om elegant, te îmbraci după modă: ai putea să-mi spui ce pantofi bărbăteşti corespund acestei descrieri?

— Cei italieneşti – râse vesel locotenentul.

— Întocmai! Modelul nu-i de-al nostru şi e uşor de recunoscut. Deci un bărbat scund şi gras, purtând pantofi italieneşti, a ieşit din curtea cu cei doi brazi. Ce vrei mai mult? Omul cu haina de catifea era scund, plinuţ şi purta pantofi model italian. Să-ţi mai torn un pahar? Bea fără grijă, că-n seara asta nu mai mergi cu motocicleta. Ei, cine-i omul nostru?

— Îl cheamă Prokopi Albertov Nedelkov – începu locotenentul, bând o gură de coniac. E originar din Pavlicheni şi a urmat cursurile Colegiului francez din Sofia. Şi-a făcut studiile superioare în Italia, ca bursier al bisericii catolice. S-a specializat în silvicultură. A fost lector la Facultatea de agronomie şi de trei ani e inspector al pădurilor în Ministerul agriculturii. Casa asta care seamănă cu o cabană de munte e a lui. Acum se află în concediu, iar familia îşi face vilegiatura la Pavlicheni. Tatăl său a fost preot catolic şi în prezent e pensionar. Inginerul n-a fost înăcris în niciun partid politic, nu a avut niciun fel

de manifestări reacţionare, iar la serviciu se bucură de o mare autoritate.

Azi-dimineaţă a ieşit din casă la ora şapte. Un sfert de oră mai târziu se găsea pe strada Fântâna zânelor rar. 17, unde-şi are garajul. La ora opt fix era în faţa clădirii în care locuieşte proprietarul Moskvici-ului galben – prietenul nostru de-aseară. A rămas în apartamentul acestuia căra o jumătate de mă, după care au ieşit împreună şi, cu Volga lui Prokopi Albertov, s-au îndreptat spre clădirea Centrului. Aici, cei doi amici s-au despărţit Prokopi Albertov s-a întors acasă, lăsându-şi maşina în stradă, în dreptul gardului cel verde. Fix la trei şi jumătate după-masă, a ieşit grăbit afară, s-a suit în Volga sa şi a pornit-o repede spre şoseaua ce duce la Plovdiv. S-a oprit puţin mai jos de locul unde aceasta se întretaie cu strada Brod şi a rămas acolo până când aţi trecut dumneavoastră cu maşina.

— Şi când ţi-ai dat seama că mă urmăreşte – zâmbi Avakum – ai întreprins această strălucită cursă cu motocicleta. Foarte frumos din partea dumitale.

— Aţi spus să nu-l scap din ochi – lăsă privirea în jos locotenentul.

Avakum tăcu.

— Ai adus şi informaţiile despre Svetozar Podgorov?

Locotenentul scoase o foaie de hârtie din portofelul său şi i-o întinse. Mina îi tremura.

Avakum luă hârtia îndoită şi dădu din cap.

— Trebuie să te căleşti – zise el cu un zâmbet amar, indulgent şi uşor ironic. Poate că vei avea ocazia să faci faţă unor situaţii, la care nici nu te aştepţi. Cuvântul om sună într-adevăr frumos, dar nu în toate cazurile.

e capabil de orice – înarmează-te cu această concepţie filosofică şi-atunci n-o să-ţi mai tremure mâna niciodată. Ai cercetat cine mai locuieşte cu el în

apartament?

— Şi-a trimis soţia la Vama, Acuma e singur.

Avakum se uită la ceas.

«— Am următoarea rugăminte la dumneata: să te duci la colonelul Manov şi să-i spui că vreau neapărat să-l cheriae pe omul ăsta la dânsul şi să-l ţină de vorbă până la orele zece. Ar fi şi mai bine dac-ar putea să iasă cu el afară din oraş. Du-te îndată la colonel şi comunică-mi rezultatul... z

Locotenentul se ridică.

v – Şi nu scăpa din ochi nicio secundă casa cu acoperiş alpin! Informează-mă de orice mişcare va face de ăci înainte inspectorul Prokopi Albertov. În noaptea asta sau mâine o să iasă afară de oraş. Te rog să-mi dai de ştire chiar în clipa aceea! Şi încă ceva: roagă-l pe colonelul Manov să ţină în permanenţă la dispoziţia mea o maşină cu un post de radio-emisie.

Deschise apoi dulapul metalic, scoase dinăuntru un cartonaş şi-l întinse locotenentului:

„— Aici ai semnalul cifrului meu-Iar după ce-mi dai de ştire, fie în noaptea asta, fie mâine în cursul zilei, te sfătuiesc să nu părăseşti Direcţia – vor fi multe surprize şi încordarea va fi maximă.

Întinse oaspetelui mâkia şi pe buze îi flutură un zânabet, care nu era însă de loc vesel.

După ce locotenentul ieşi, Avakum se îmbrăcă în grabă, se lăsă în fotoliu şi închise ochii

14: – *f o* jumătate de oră mai târziu, locotenentul Markov era la telefon:

— Totul s-a aranjat după cum aţi dorit. În locul acela, până la ora zece nu va fi nimeni. Celelalte le voi face la timpul lor

— În regulă! dădu Avakum din cap şi lăsă receptorul

în furcă...

Luă cu sine aceeaşi geantă de piele şi ieşi în stradă.

Era o seară plăcută, cu un vânt călduţ. Străzile erau scăldate în lumină.

Când ajunse la casa pe care o căuta, se uită scurt în jur, apoi deschise uşa de la intrare. Nu întâlni pe nimeni. Urcă scările şi se opri pe platforma de la etaj. Lumina electrică se stinse şi el apăsă pe buton. Pe uşa vopsită în maron lucea o plăcuţă de alamă pe care scria: SVETOZAR PODGOROV.

Broasca de la uşă era „Yale”. Cunoştea sistemul pe degete, aşa încât nu mai avea nevoie să caute în geantă. Scoase din buzunarul hainei cheia universală pentru broaştele „Yale” şi descuie.

Aprinse lanterna cu becul albastru. Când părăsi vestibulul, cu lambriuri de lemn roşu şi oglinzi înalte de cristal, se trezi într-un hol spaţios, rotund, cu pardoseala din plăci de marmură şi tavanul decorat cu ornamente de gips. În mijlocul holului se găsea o mică fântână arteziană, cu bazinul căptuşit cu plăci colorate, unde se jucau câţiva peştişori roşii.

— Cele trei uşi ce duceau spre încăperile apartamentului erau mascate cu draperii groase de pluş roşu. Avakum deschise una la întâmplare şi râse bucuros: nimerise chiar de la început în biroul lui Podgorov. Interiorul nu avea prea mult mobilier: un birou splendid, în stil baroc, dintr-un lemn roşu închis, un scaun înalt, cu rezemătoarea curbă, şi două tablouri în rame artistic lucrate. Avakum ridică lumina lanternei spre ele: erau două reproduceri în culori ale tablourilor lui Renoir „Flori în vas de aramă” şi „După baie”. Altceva – nimic. Unicul sertar al biroului era descuiat, dar nu conţinea decât mărunţişuri fără importanţă: câteva creioane, un carnet cu

foi albe şi *o* sticlă cu cerneală verde de stilou.

Dădu covorul la o parte – parchetul era peste tot la fel de neted. Ciocăni pereţii – erau groşi şi nicăieri nu sunau a gol. Simţi cum sângele îi zvâcneşte în tâmple: dacă nu reuşea însemna să lase fără răspuns o întrebare importantă.

Ridică din nou lumina lanternei spre cele două tablouri. Cel cu „Flori în vas de aramă" se afla la locul lui, într-o poziţie perfectă. În schimb tabloul „După baie" parcă era puţin înclinat spre dreapta, aşa fel că fata cea goală stătea aplecată puţin spre podea. Avakum împinse imediat scaunul sub tablou, îşi aşternu batista pe el şi-l dădu jos din cui. Tabloul nu avea fundul dublu şi nici cuişoarele care fixau cartonul de ramă nu păreau să fi fost scoase vreodată. Erau bătute adânc şi nu se vedeau pe ele niciun fel de urme de cleşte.

Şi totuşi cineva pusese mâna pe tabloul ăsta, şi nu demult. Un om cu un gust atât de fin ca Svetozar Podgorov n-ar fi suportat un tablou strâmb deasupra capului său. Dar abia apropie lanterna de perete, şi mâna îi tresări ca arsă. Va să zică asta era şmecheria! Cuiul nu era de fapt nicidecum cui, ci o cheie al cărei cap oval fusese tăiat. O învârti, trase apoi spre sine şi din perete ieşi un sertăraş de tablă. Atât de bine intra în lăcaşul său, încât nu lăsa niciun fel de urmă aparentă pe tapetul verde. „Dacă aş fi avut lupa, l-aş fi descoperit însă imediat" – gândi Avakum.

Înăuntru se afla o carte legată, iar deasupra ei o fotografie. Avakum o privi, se încruntă şi pe urmă o puse repede în portvizitul său. Deci cercetarea se termina cu succes. Dar ce căuta cartea acolo? Se uită la coperta interioară şi citi „Ivan Vazov – Sub jug". Volumul nu avea niciun autograf şi era mult prea recent ca să reprezinte vreo raritate bibliografică 1 ÎI avea şi el îmbibliotecă, chiar

în această ediţie. Dădu din cap şi începu să răsfoiască în grabă paginile, urmărind atent cifrele. Când ajunse la pagina treizeci şi cinci, buzele i se deschiseră într-un surâs triumfător: în faţa cifrelor treizeci şi cinci mai fuseseră puse două nule, iar sub ele scris neglijent, se putea citi cuvântul *Vazovi*. Cheia cifrului, bineînţeles!

Lăsă cartea la locul ei şi aranjă totul aşa cum fusese înainte.

Ceasul. era aproape nouă când ieşi în stradă. Cină la primul restaurant care îi ieşi în cale şi spre orele zece intră din nou în odaia lui. Aranjă câteva lucruri în geamantan, stinse lumina şi se întinse pe canapea, fără să se dezbrace.

Nu adormise încă de-a binelea când auzi ca* prin vis tmitul strident al telefonului.

— Inspectorul a părăsit oraşul acum zece minute – comunică locotenentul Markov pe un ton oarecum solemn şi puţin alarmat. Merge cu mare vitează în direcţia Pazargik!

— Bun – zise Avakum şi căscă. E foarte bine. Ascultă aduni ce-ţi spun! Întâi: trimite-mi imediat o maşină. Al doilea: anunţă toate serviciile noastre până la Plovdiv şi informează-te prin... telefon despre toate mişcările inspecorului, ţinând prin radio legătura neîntreruptă cu mine. Ai reţinut?

Îşi luă apoi valiza şi se strecură în linişte afară.

Se apropia miezul nopţii. Ridică ochii spre cer – norii acoperiseră bolta „şi stelele nu se mai vedeau.

De departe luciră orbitor nişte faruri, care se stinseră în aceeaşi clipă. Maşina zbura spre el.

Prima comunicare radiofonică îl ajunse puţin după ce trecuse de Ihtiman. În cască răsunară câteva zgomote ciudate, întrerupte de sunete ascuţite – puncte şi linii care fluierau ca nişte strigăte disperate de ajutor, după care

totul încetă brusc şi, – cu mici pauze, membranele vibrară sub cunoscutul semnal cifrat, repetat de trei ori.

Avakum reduse viteza şi trase maşina la marginea şoselei. La lumina slabă a plafonierei, deschise aparatul de emisie, potrivi lungimea de undă şi transmise semnalul „ascult”. În cască răsună cuvântul prescurtat „transmitem”, după care urmă comunicarea: „Volga albastră a părăsit chiar acum gara Belovo. Potrivit dispoziţiilor tovarăşului colonel, în urma dumneavoastră vine maşina GAZ-69-A, pe care o aveţi la dispoziţie. Pe şofer îl cunoaşteţi”. Avakum răspunse: „Am înţeles. Mulţumesc”. Apoi învârti butonul” şi o porni din nou pe şoseaua asfaltată…

La fiecare cincisprezece minute era informat cu regularitate despre punctele prin care trecea Volga albastră. Prokopie Albertov mergea în general cu circa şaptezeci de kilometri pe oră şi lui Avakum nu-i fu greu să micşoreze distanţa care-l separa de el. Se ferea să se apropie însă prea mult, deoarece inspectorul îl putea simţi în urma sa şi, bănuind ceva, l-ar fi lăsat să treacă înainte.

Îndată după ce ieşi din Zvănieevo, trase iar maşina pe partea dreaptă a şoselei şi stinse motorul. Deschise portiera şi ascultă: se auzea doar vântul suflând uşor în ramurile arborilor pe care nu-i vedea. Aprinse o ţigară şi trase cu sete din ea. Se uită la ceas – trecuse de două după miezul nopţii. Închise uşa maşinii, ridică geamul şi, intrând iarăşi în legătură cu Direcţia, ceru ultima poziţie a maşinii albastre. Primi răspunsul că maşina Volga de culoare albastră părăsise-oraşul de zece minute şi se îndrepta spre Plovdiv.

— Fiţi atenţi – dictă Avakum. Întâi: amicul nostru va trece prin Kricim spre Devin. Daţi dispoziţii să fie oprit la fiecare barieră de control pentru epizootia de febră

aftoasă. Atât el, cât şi maşina lui să fie dezinfectaţi în modul cel mai strict. N-ar fi rău să i se spargă vreun cauciuc şi să i se cauzeze o întârziere de o oră două din cauza acestui accident „întâmplător”. Nu trebuie să ajungă la Teşel mai devreme de orele opt dimineaţa... Aţi notat?... Al doilea: intraţi imediat în legătură cu regiunea Sinolian. Drumul de la Teşel la Trigrad şi împrejurimile Trigradului să fie puse sub o strictă supraveghere. Daţi semnalmentele inspectorului şi dispuneţi să se ţină în stare de alarmă organizaţiile de partid încă din noaptea asta... Aţi notat?... Al treilea: să fie neîntârziat puse sub supraveghere secretă toate persoanele suspecte din raionul oraşului Trigrad. Şi în special numitul Rakip Kolibarov. Punct... Anunţaţi-mă imediat ce inspectorul o apucă pe drumul ce duce spre Devin. Eu aştept înainte de intrarea în oraşul Pzargik. Voi căuta s-o iau înaintea maşinii Volga, prin Dospat... Terminat emisia.

Deschise iarăşi uşa maşinii şi respiră adânc. Fruntea şi mâinile îi transpiraseră puternic. În clipa în care-şi aprindea o nouă ţigară, un snop puternic de raze galbene luminară maşina. La câţiva paşi în stânga lui răsări dintr-odată în întuneric coroana bogată a unui copac cu frunze aurite. „Ca-11 poveşti” – zâmbi Avakum, şi abia acum simţi că nu mai putea de somn.

Frânele scârţâiră şi lumina cea galbenă se stinse. Copacul dispăru; un iz puternic de benzină şi ulei ars ajunse până la el.

— Să trăiţi! auzi el, ca de după o cortină grea, o voce bărbătească ce i se păru cunoscută.

„Trebuie neapărat să mă odihnesc” – gândi Avakum şi întrebă:

— Fuiicţionează bine schimbătorul de viteze?

— Cum să nu funcţioneze, se poate? râse şoferul.

— O să te instalez în maşina mea, iar eu o să iau GAZ-ul – zise Avakum.

Şoferul stătea lângă maşină şi tăcea.

— Hai aici, lângă mine – zise Avakum. Şezi. Iată casca. Aşa. Acum semeni cu un adevărat pilot. De altfel noi ne-am mai jucat împreună şi altă dată, schimbând maşinile între noi... Mai ţii mine?

Îşi sprijini fruntea de geamul rece şi închise ochii. I se păru că se cufundă într-o fântână întunecoasă şi fără fund, iar în jurul lui trec neguri plumburii şi albicioase, care-l învăluie – seamănă cu acelea care înfăşurau, ca un turban, creştetul golaş al Karabairului, atunci când se strica timpul. Şi, nu se ştie cum, de undeva se iţi faţa rotundă şi roşcată a lui Marko Krumov, cel care ţinea cârciuma lui IIcio. Ce stupid! Şi Avakum stinse puternic din pleoape, deoarece acest Marko Krumov nu-l interesa câtuşi de puţin. Nepoftitul oaspete dispăru şi locul său îl luă copacul cu frunze aurite. „Ca-n basme – „zâmbi Avakum şi gândi de îndată: „Da, dacă acest copac îmi aduce aminte de toate poveştile pe care le ştiam, înseamnă că nu dorm!” încercă să se cufunde iarăşi în fântână întunecată, plină de neguri, dar în conştiinţa lui pătrunse o întrebare insistentă: „Şi de ce, mă rog, vrei *neapărat* să adormi?” Nu era obişnuit să lase întrebările fără răspuns, dar acum tare ar fi vrut să nu răspundă la niciun fel de întrebare. „Mai bine să stau de vorbă cu şoferul” – hotărî şi îşi căută ţigările în buzunar.

— Sună, tovarăşe căpitan! zise acesta şi-l împinse uşor cu cotul.

De la Sofia se comunica:

„Volga albastră părăseşte în clipa asta oraşul Kricim. S-au luat măsuri ca să nu ajungă mai devreme de ora opt la TeşqL Am transmis dispoziţiile pe care le-aţi dat. La

Trigrad luaţi legătura cu locotenentul Gheorghiev”.

— Plec la Dospat, prin Peştera – comunică Avakum. Pe urmă adăugă: Locotenentul Gheorghiev să mă aştepte la Teşel în faţa podului.

Nu fusese niciodată la Trigrad, dar din câte îi povestise Anastasi ştia că gura defileului se termina cu un pod.

Era aproape trei după miezul nopţii.

Avakum se mută cu postul de radio-emisie în GAZ, ordonă şoferului să-l urmeze la mică distanţă, iar de la Dospat încolo, până la Borino, să meargă cu multă atenţie, deoarece drumul era nepietruit, stricat de roţile căruţelor şi pe alocuri cu totul desfundat. Îi spuse bună seara, dădu drumul la motor şi apăsă pe accelerator. Maşina dudui înfundat, după care îşi ritmă bătăile inimii şi porni pe şosea – luminiţa ei roşie din spate se mistui repede în întuneric.

15

A doua zi după izbucnirea epizootiei de febră aftoasă, administraţia regională Smolian îl trimise pe locotenentul Gheorghiev la Trigrad. Era însoţit de două ajutoare, care duceau un e atât încărcat cu jaloane colorate şi cu diverse instrumente de-ale picherilor. El prezentă actele pe care le avea asupra sa la Sfatul Popular şi peste o jumătate de oră toţi locuitorii Trigradului ştiau că în sat la ei venise o echipă de picheri ca să traseze planul viitoarei pieţe din mijlocul satului. Cele două ajutoare fură găzduite la şcoala din sat, iar şeful lor se instală, aşa cum se cuvenea gradului său, în odaia de oaspeţi pe care o ţinea la dispoziţie preşedintele Sfatului Popular. Îi făcură acolo „un pat, aduseră o saltea de paie, o pătură, şi şeful se simţi tot atât de bine ca la el acasă.

Bărbatul ăsta scund şi plinuţ, care chelise prea de

timpuriu, cu ochi căprui deschis şi cu buze cărnoase, era cam sucit în felul lui. Nu se prea arăta grăbit să termine treburile pentru care venise. Dormea până târziu, când nu dormea, sorbea cu paiul nişte sirop rece de prune dintr-o bărdacă frumos încondeiată, sau şedea pe pervazul ferestrei de la odaia preşedintelui făcând câteodată cu ochiul nevestelor tinere care treceau pe acolo şi râzând cu atâta poftă, încât se auzea până în mahalaua de jos. Ieşea la lucru o dată, de două ori pe zi, se aşeza în faţa instiuţnentelors de nivelare, şi se tot uita închizând un eehi, dându-şi importanţă, ţipa la picheri şi îi punea să scoată jaloanele şi să le planteze din nou la câţiva centimetri mai la dreapta sau mai la stânga. Pe urmă făcea alenecâţiva paşi prin mijlocul satului, se uita încruntat la cerul alburiu din cauza arşiţei dogoritoare şi se grăbea să treacă la umbră sub saivanul larg al preşedintelui.

Cei din Trigrad începură să se uite cam chiorâş la el, mai ales din cauza vorbelor mai deocheate pe care le scăpa în urma nevestelor lor. Numai Rakip Kolibarov se împrieteni cu el – îi aduse de câteva ori peşte proaspăt, iar o dată îi trimise prin nevastă-sa nişte lapte acru într-un vas de pământ.

Aşa „se purta „şeful” ziua. Cum se întuneca însă, şi până târziu după cină, omul ăsta leneş devenea sprinten ca un dihor – sărea peste pârleazuri, se strecura pe lângă gardurile împletite sau pe lângă cele de piatră şi îl vedeai prin locuri dosnice stând de vorbă ba cu secretarul de partid, ba cu preşedintele gospodăriei sau cu niscai ofiţeri de la pichetul de grăniceri de pe frontieră. Dar ori cât de isteţ era şi oricât de abil îşi ducea cercetările, rezultatele nu fură prea strălucite. La douăzeci şi doi august, nevasta lui Rakip Kolibarov fusese observată pe la şapte de dimineaţă umblând cu viţica prin locul numit „Armanul lui

Giuklev”. În acelaşi timp şi în acelaşi loc pândise, chipurile, nişte mistreţi Ahmed Parutev – nepotul de soră al brigadierului zootehnician Halii Bumbov. Nevasta lui Rakip îşi mânase viţica până spre târla lui Daud – o colibă părăsită şi dărăpănată – unde se întâlnise cu bărbatu-său, cu Rakip. Vorbiseră ceva împreună, stând ascunşi după nişte tufişuri, după care Rakip se îndreptase spre Vidia, iar nevastă-sa se întorsese iarăşi în locul numit „Armanul lui Giuklev”. Aceeaşi istorie s-a repetat şi la douăzeci şi şase august, numai că de data asta Rakip n-a mai plecat la Vidia, ci a coborât pe cărarea ce duce de-a dreptul prin pădure în satul Kesten. Locotenentul îşi amintea foarte bine că la douăzeci şi două şi la douăzeci şi şase august Rakip Kolibarov îi adusese la cină păstrăv proaspăt.

În celelalte zile, nevasta lui Rakip mersese cu viţica la păşune prin fineţe le ce se întindeau spre răsărit de sat. Ahmed Parutev ieşise mereu la „vânătoare” pe la „Armanul lui Giuklev”, dar locurile astea erau foarte sălbatice şi rar călca pe-acolo picior de om – ierburile şi feriga crescuseră într-atâta, încât îţi treceau de mijloc.

Avakum sosi la Teşel în zorii zilei. Locotenentul Gheorghiev duse GAZ-ul în curtea hanului, luă în spate valiza cu postul de emisie şi trecu în fugă podul care despărţea şoseaua de drumul de care ce ducea spre Trigrad. În timp ce se îndreptau spre tufişurile unde îşi ascunsese motocicleta, el îi povesti lui Avakum tot ceea ce aflase despre Rakip.

Avakum abia îşi mai mişca picioarele. Ochii îi lăcrămau. Căsca mereu şi, umerii i se scuturau de frig.

— Anul trecut arătaţi mai bine – zise îngrijat locotenentul.

Avakunvdădu din cap în semn de aprobare.

— Vreţi să vă duc la reşedinţa mea?

— Du-mă direct la Ahmed Parutev – răspunse Avakum încruntându-şi sprâncenele.

În defileu era încă întuneric şi deasupra râului ce se zbătea în spume aluneca uşor, ca un abur, o negură nu prea deasă.

Aranjară valiza bine pe portbagaj, Avakum luă staţia de emisie în spate ca pe o raniţă şi motocicleta porni să duduie pe drumul de ţară. Când ajunseră în sat, locotenentul coti la dreapta şi prin văi şi poiene, ieşiră în marginea cea mai dinspre apus a aşezării. Aici, în aceste locuri în care pădurea fusese de mult tăiată, casele erau departe una de alta şi printre ele crescuseră în voie tufele şi arbuştii. Locotenentul opri în faţa unor uluci scunde, împinse portiţa şi intră într-o curte mică. Căsuţa „era şi ea micuţă, făcută din lemn şi nuiele tenouite ou lut, cu ferestre zăbrelite şi cu un acoperiş de olane vechi, pe care muşchiul verde crescuse în voie.

Avakum aprinse o ţigară, pe urmă scoase din portofel două tablete de cofenal, se încruntă, dar le înghiţi. Cerul era înnorat, pregătindu-se parcă să cearnă o ploaie liniştită şi îndelungă.

Locotenentul se întoarse cu un tânăr frumos, bine zidit, vânjos şi înalt ca un fag de munte.

— Acesta este Ahmed – zise el, făcând un semn din cap spre tânăr. Puteţi vorbi deschis cu el şi vă puteţi încrede într-însul ca într-un frate.

Avakum îi întinse mâna şi flăcăul i-o strânse din toată inima.

— Ahmed – şopti Avakum – „Armanul lui Giuklev” e departe de aici?

— O jumătate de oră prin pădure – răspunse încet Ahmed. – &

Avakum aruncă o privire prin curte:

— Cine mai stă aici?

— Numai eu – zise Ahmed. Asta e casa noastră veche, bătrânească. Altfel noi locuim în – sat, lângă: primărie.

— Bagă lucrurile astea înăuntru şi încuie bine uşa îi spuse Avakum.

— Când rămaseră singuri, Avakum se adresă locotenenttului:

— Telefonaţi la postul de frontieră: să întărească pază în jurul graniţei şi să se dea dramul la din. În caz că grănicerii vor punea mâna pe cineva, să nu se facă ni ev o vâlvă. Pe nevasta lui Rakip n-avem de ce s-o mai supraveghem, în schimb Rakip nu trebuie scăpat din ochii Inspectorul care va sosi de la Sofia să nu fie stânjenit cu nimic, dar să fie urmărit pas cu pas. Ţineţi în stare de alarmă pe toţi oamenii cinstiţi, folosiţi pentru urmărirea lui Rakip şi a inspectorului pe câţiva dintre flăcăii mai destoinici – bineînţeles, din familii de încredere. Dumneavoastră rămâneţi la Sfatul Popular. O să ţinem legătură prin intermediul lui Ahmed.

Când se termină călătoria prin tăcuta şi întunecata pădure de brad, în faţa ochilor lui Avakum se deschise o adevărată „poiană a zânelor”. Aproape rotundă, cu un diametru de circa două sute de paşi, înconjurată de jur-împrejur de pinii seculari, poiana era năpădită în întregime de tufe de ferigi stufoase, rugi de mure şi iarbă grasă. Era uşor înclinată spre nord, şi chiar în locul unde începea să se afunde în pădure, se înălţa un brad uriaş, lovit de trăsnet. Negru, uscat, frânt de la mijloc, semăna cu un mort ieşit parcă din infern şi aşezat în picioare.

Avakum privea bradul cu ochii larg deschişi şi tăcea.

— Aici e locul căruia îi zice „Armanul lui Giuklev” – şopti uşor Ahmed.

Era linişte deplină; nicio adiere, niciun foşnet în acest

ceas al dimineţii.

— Dacă n-am întârziat, totul e în regulă – zise încet Avakum.

Îi făcu semn lui Ahmed să rămână acolo unde se afla, iar el porni să dea ocol poienii prin spatele bradului lovit de trăsnet. Linia de frontieră se afla la sud de poiană şi era firesc să presupună că aşteptatul curier de peste graniţă venea aici dinspre sud.

Că Svetozar Podgorov păstra legătura cu şefii lui de peste graniţă prin intermediul unui curier – de asta Avakum nu se îndoise nicio clipă şi iată de ce: întâi – pentru că după prinderea lui Boian Icerenski posturile de radio-ascultare nu mai captaseră nicio transmisie clandestină în cuprinsul raionului. Ori, tocmai acest raion devenise, în timpul din urmă, epicentrul marii epizootii de febră aftoasă. Urma deci să se tragă concluzia că-aici central de spionaj străin lucra fără să mai recurgă la radio pentru a intra în legătură cu agenţii săi de dincoace de graniţă. Legătura se făcea prin urmare în modul cel mai simplu, şi anume prin „clasicul" serviciu al curierilor. Al doilea – pentru că găsise o cheie de cifru în caseta secretă a lui Podgorov. Cele două nule de sub cifrele, treizeci şi cinci ale paginii de carte, precum şi cuvântul

„Vazovi" însemnau că legătura se făcea prin cifrograme simple, alcătuite fie pe baza unui text din „Pod igoto"[22], fie prin înlocuirea unui număr stabilit de litere. Folosirea unor asemenea sisteme de cifrare era exclusă la o transmisie prin radio. Rapida descifrare a textelor cifrate pe baza unor coordonate ce se întretăiau şi a unor lungimi de undă cunoscute ducea, aşa cum fusese cazul lui Icerenski, la o inevitabilă prăbuşire. Cheia cifrului, găsită

22 „Sub jug" —- titlul cehii mai popular roman bulgar, al scriitorului Ivan Vazov. (n.t.)

în caseta secretă a lui Podgorov, era o dovadă indiscutabilă că legătura cu agenţii de peste graniţă se făcea cu ajutorul unor texte scrise. Al treilea – datorită postului de inspector al lui Prokopie Albertov. În calitatea sa de inspector, ajutorul lui Podgorov putea să umble pe oriunde, să se întâlnească cu orice fel de oameni şi pe orice vreme. Această funcţie asigura posibilitatea nemijlocită pentru primirea şi predarea directă a oricăror documente, materiale sau informaţii. De ce să se utilizeze legătura prin radio, atât de riscantă, dacă era mai la-ndemână o legătură vie, prin oameni? Şi mai ales pusă în practică de spioni îmbrăcaţi în haine de funcţionari şi de persoane oficiale.

Toate aceste elemente erau arhisuficiente pentru ca Avakum să-şi construiască prima sa ipoteză fundamentală – şi anume că Svetozar Podgorov ţinea legătura cu şefii săi de peste graniţă prin intermediul unui curier. Iar din faptul că Prokopie Albertov o luase spre Trigrad, decurgea a doua sa ipoteză fundamentală – şi anume că undeva pe lângă Trigrad, curierul de peste graniţă a adus ceva, pe care Prokopie Albertov trebuia să-l preia şi să-l dea mai departe.

Sosirea lui Prokopie Albertov în primele ceasuri ale zilei, sau mai bine zis dorinţa lui de a sosi în zorii zilei, însemna doar un singur lucru: că acel ceva era deja adus, iar faptul se petrecuse fie în ajun, fie în cursul nopţii.

Acum, el trebuia să-l găsească.

Încercând să păşească cât mai fără zgomot, Avakum ieşi în marginea dinspre miazăzi a poienei, se aplecă şi începu să cerceteze cu atenţie terenul. Dar pământu'! nu se vedea, deoarece peste el se aşternuse, ani de-a rândul, un strat gros, ca o salta, de ace uscate de brad. Nu se vedeau niciun fel de urme. Dar chiar dacă ele lipseau, Avakum observă că în unele locuri stratul de ace de brad

era mai bătucit şi că în aceste locuri multe din ace erau rupte şi ceva mai presate unele peste altele. Îngenunche şi, căutând cu privirea astfel de locuri, începu să se mişte, centimetru cu centimetru, înainte.

Aşa ajunse la bradul lovit de trăsnet.

Nu fu necesar să cerceteze prea mult în jurul trunchiului – chiar şi un ochi neexperimentat putea să observe că aici stratul de ace de brad era puternic călcat. Stătu nemişcat câteva secunde, uitându-se cu atenţie la trunchiul uscat al bradului şi la locul din jurul lui. Nu se vedea nicăieri vreo scobitură – nici pe tulpină, nici pe pământ. Mai stătu câtva timp, pe urmă dintr-odată zâmbi. Spre vârful trunchiului ars care zăcea alături de tulpină, printre ramurile uscate, lucea o bucată de coajă netedă. Era cât se poate de vizibil că umblase cineva aici, deoarece această bucată de coajă se deosebea ca netezime şi culoare de restul trunchiului căzut. Fără să mai întârzie, Avakum apucă trunchiul cu amândouă mâinile şi-l dădu la o parte. De sub el, printre rădăcini, apăru o mică scobitură acoperită cu ace putrede de brad. Dar în ea nu se afla nimib şi Avakum îşi muşcă buzele – cineva i-o luase înainte, şi asta era foarte vizibil... Acest „cineva gonea acum spre Teşel, ca să se întâlnească cu Prokopie Albertov. Ba poate că întâlnirea şi avusese loc, iar acum Volga albastră gonea înapoi spre Sofia. Sau „că Prokopie Albertov îşi lua acum liniştit gustarea la han, şi o altă persoană – trimisă de el – pornise spre Devin, iar urmele acesteia se pierdeau în necunoscut. 3

Avakum zâmbi amar: călcase cu stângul. „Grouchy a întârziat şi Napoleon a pierdut lupta de la Waterloo” – dar acum nu-i mai ardea de râs.

Pe urmă, cum şedea şi se uita la scobitură, observă un con. de brad înnegrit aşezat pe ăcele de brad putrezite.

Fusese aici şi mai înainte, dar abia acum îl observă. Era greu de presupus că acest con ajunsese singur în locul ăsta.

Sângele îi zvâcni din nou cu putere în tâmple – era, fără îndoială, un semn care trebuia să aibă nostul lui. De fapt, el nu putea să însemne decât două lucruri: sau „am luat”, sau „caută”.

Avakum îşi înfipse degetele în ăcele de brad şi mâna i se înfundă deodată până mai sus de încheietură. Abia se stăpâni să nu strige, de parc-ar fi descoperit cel mai mare şi mai splendid diamant din lume”.

Scoase din scobitură o hârtie îndoită-şi din două salturi fu din nou în pădure. Se întinse pe burtă, printre copaci, o desfăcu şi, fără a-şi ia ochii de pe ea, îşi scoase creionul şi carnetul din buzunar. Aşa cum bănuise, avea de-a face cu cel mai simplu cifru din sistemul înlocuirilor, îşi aminti cuvântul „Vazovi” de la pagina treizeci şi cinci a exemplarului din „Sub jug” ascuns în perete şi alcătui de îndată, pe o foaie de hârtie, schema.

Coloanele de cifre însemnau:

Opriţi temporar infectarea. Întrerupeţi legătura cu Jdp. Sistaţi întâlnirile. Distrugeţi totul. Aşteptaţi o cheţnare de la Plovdiv.

% t? *E*I *Tepe*.

„Au simţit primejdia” – surâse gânditor Avakum. Aici era însă şi ceva nou: „Plovdiv”. Rupse o foaie din carnet şi, urmărind cheia schemei, scrise în coloane de cifre următoarele: /

Prăbuşire din pricina cazului V. Ni s-a miliţia este pe urmele dumneavoastră. Ordin necondiţionat ca să treceţi graniţa. Luaţi ultima cantitate de virus şi plecaţi cu avionul la Plovdiv. Aduceţi cu orice preţ I. La Teşel, faţa la ora unsprezece seara, vă va aştepta un om cocoşat. Parola:

cunoaşteţi drumul spre Vidia – ştiu drumul spre Kesten. Respectaţi cu stricteţe dispoziţiile.

El *Tepe*, îndoi foaia de hârtie în acelaşi fel în care găsise „originalul” şi o ascunse cu atenţie sub vârful ars al copacului.

Ceasul bfa aproape şapte. Din cerul întunecat începu să «; ceamă o ploaie liniştită. Avakum ocoli iarăşi poiana şi se întoarse la Ahmed.

— Ahmed – îi zise el, privindu-l drept în ochi – te aşteaptă o sarcină importantă. O să fii în stare s-o duci până la capăt?

Flăcăul zâmbi şi ridică din umeri >

— Vreau să te ascund undeva pe aici, pe aproape, dar aşa încât să nu te vadă nici pui de pasăre măiastră. Trebuie să nu scapi din ochi bradul ăla din faţa ta. Îl vezi? Acela lovit de trăsnet, acela negru. Mă interesează foarte mult dacă o să vină cineva să caute ceva pe-acolo prin jurul tulpinii bradului.

— Doar atât?

— Da! Atâta doar – răspunse Avakum.

— Şi să nu-i fac nimic? întrebă mirat Ahmed, apucând plăselele cuţitului său lung.

— Ahmed – zise Avakum – omul ăsta nu trebuie să-ţi zărească nici umbra, nici să-ţi vadă urmele şi nici să-ţi audă suflarea. Înţelegi?

— Înţeleg – oftă Ahmed.

— Trebuie să fii doar ochi şi urechi – zise Avakum. Pe urmă tăcu. Pustietatea din jur fu străpunsă de strigătul unei păsări. Când încetă, liniştea se lăsă şi m-ai grea. O să te aştept la tine acasă – adăugă Avakum. Dă-mi cheia.

Se descălţă, îşi luă pantofii în mână şi, după câteva secunde, silueta lui înaltă şi puţin adusă de spate dispăru în întunericul pădurii.

Trecuse cam o oră şi jumătate când portiţa casei scârţâi şi Avakum se ridică de pe laviţă. Ochii lui Ahmed luceau ca aceia ai unui lup, iar nările i se dilataseră de încordare. Luă cu tigva nişte apă din căldarea de aramă şi înghiţi cu sete de mai multe ori. Pe urmă îşi şterse gura cu mâna şi dădu din cap.

— Kolibariţa – zise el, aşezându-se lângă vatră pe un scăunaş cu trei picioare – nevasta lui Rakip. A venit cu viţica şi s-a dus drept la bradul ăla ars. S-a aplecat şi a pus ceva în sân. Aş fi putut să văd ce, dar dumneavoastră mi-aţi spus să fiu doar ochi, aşa că am stat frumuşel la locul meu. Dar tare mă mai mâncau palmele. Pe urmă am coborât în sat, iar tata m-a tras după grajd şi mi-ai spus: „Dă fuga şi spune-i oaspetelui nostru că

Kolibariţa s-a întâlnit cu bărbatu-său pe drumul care duce spre Vidia, că Rakip, lua-l-ar dracu', a luat-o repede peste fâneaţă şi, ieşind în drumul ce duce la Teşel, s-a oprit lângă un automobil albastru şi a stat de vorbă cu omul dinăuntru. Pe urmă automobilul a plecat, iar Rakip a intrat în râu ca să prindă peşte". Tata mi-a spus că Rakip a fost văzut acolo de băiatul lui Halii Alitev – îi spusese bătrânul să stea de veghe acolo, şi el s-a ascuns în peştera din sus de drum, de unde se vede totul foarte bine. Şi mi-a mai spus să deschid ochii şi să-mi ţin gura, că-mi taie gâtul dacă se va-ntâmpla ceva oaspetelui nostru. Iar eu i-am răspuns că ştiu ce fac şi că nu-mi bag nasul pentru prima dată în treburi d-astea.

Avakum se ridică şi îşi dezmorţi umerii.

— 1 Ahmed – zise el – n-ai vrea să aprinzi focul în vatră?

Când flăcările se înteţiră bine, scoase staţia de emisie din valiză, o puse pe laviţă, se aşeză lângă vatră şi începu să compună repede o cifrogramă către secţie. Peste

douăzeci de minute transmitea:

„Volga albastră a plecat spre Sofia. Asiguraţi-i călătoria în condiţii bune. Să nu fie oprită nicăieri şi pentru nimic. În acelaşi timp procedaţi în aşa fel încât Irina şi Podgorov să-şi dea şi ei seama că se află sub supraveghere. Aşteptaţi maşina şi nu-l scăpaţi din ochi pe inspector. Arestaţi-l îndată după ce se va întâlni cu Podgorov sau cu Irina. Locotenentul Markov să plece la Plovdiv cu acelaşi Şivion cu care vor călători Irina şi Podgorov. Să-i urmărească de la aeroport în oraş şi să-l aresteze imediat pe proprietarul maşinii cu care vor merge până la Teşel. Dacă şi acesta va merge cu ei, arestarea să se efectueze la întoarcerea lui din Teşel. Călătoria să nu le fie tulburată”.

Transmise semnalai „sfârşitulemisiunii” şi mult timp după aceea rămase cu capul puţin plecat deasupra staţiei de emisie.

Ahmed stătea lângă uşa, încordat ca un recrut. Avakum îi zâmbi, pe urmă strânse totul în valiză şi se uită la ceas. Era aproape nouă. „Au timp să prindă ultimul avion” – gândi el obosit şi căscă.

— Ahmed – zise Avalcum – mai pune nişte lemne pe foc şi coboară fuga până în sat, la omul acela care m-a adus la tine, Spune-i să-l aresteze imediat pe Rakip Kolibarov. Pe nevastă-sa însă s-o lase în pace. Ai înţeles?

— Sigur că da – zise râzând Ahmed.

— Acum ascultă! şi Avalcum îşi frecă fruntea cu mâna. Mai spune-i încă ceva tvreau să-mi pregătească o căruţă cu doi cai, dar una mai mare. Să o aştearnă cu fân şi să ia două cergi. Când s-o face ora nouă, să iasă cu căruţa asta în drumul ce duce la Teşel şi să aştepte acolo. Tu să vii înapoi cu o jumătate de oră mai devreme, ca să mergem amândoi în locul unde va fi căruţa.

— Avakum întinse mâinile spre foc şi tăcu.

— Sus pe poliţa aceea este pâine şi brânză – zise Ahrţied cu glas sonor.

— Îţi mulţumesc foarte mult – râse Avakum şi trase cu urechea: vântul şuiera pe horn şi câteva picături de ploaie căzură pe jeratic, sfârând.

16

Îşi umplu pipa cu tutun, se rezemă de peretele cald al cuptorului şi închise ochii. Acum, avea toate necunoscutele ecuaţiei şi urma doar să se afle rezultatul.

Aceasta reprezenta însă o muncă pur mecanică şi nu merita să-şi mai bată prea mult capul.

Existau oare momente întâmplătoare în jocpl acesta atât de complex?

Descoperirea tainiţei de sub bradul ars părea, la prima vedere, o întâmplare norocoasă. Dar putea fi oare vorba de un lucru întâmplător, când Avakum ştia precis încă de la Sofia că undeva, în împrejurimile Trigradului, *trebuia* să fie un loc, să existe o tainiţă unde agenţii spionajului, îşi primeau ordinele din partea centrului de peste graniţă şi de unde trimişii aceluiaşi centru îşi luau comunicările făcute de agenţi?

Experienţa îl învăţase că pretutindeni şi totdeauna o cercetare perseverentă şi bine condusă e încoronată de succes, deoarece totdeauna şi pretutindeni îţi vor veni în ajutor zeci de voluntari ca Ahmed. Cu asemenea „ochi şi urechi”, chiar secretul cel mai bine camuflat putea fi lesne descoperit.

Bineînţeles, nu putea fi deci vorba de vreun noroc neaşteptat, de vreo întâmplare „fericită”.

Svetozar Podgorov? Dar dacă; nu era Svetozar Podgorov, era *altcineva* în locul său. Şi acest „altcineva” s-ar fimişcat la fel ca şi Svetozar Podgorov pe orbita din

jurul Irinei. Mecanismul spionajului îşi are legile lui de „gravitaţie” şi Avakum le cunoştea foarte bine. Era de ajuns să descopere doar „o planetă” a sistemului, şi în câmpul de gravitaţie apăreau imediat şi celelalte.

Avakum îşi scutură pipa şi zâmbi – şi aici, ca şi în cazul de la Momcilovo, nu contase pe niciun fel de fapte întâmplătoare. De altfel, ca şi în afacerea de la Momcilovo, şi aici şantajul fusese larg utilizat drept unul din mijloacele cele mai sigure pentru înrobirea unei voinţe străine. Boian Icerenski îl ţinuse în ghearele lui pe Kuzman Hristoforov, deoarece cunoştea activitatea lui criminală din străinătate. Svetozar Podgorov o prinsese în mrejele lui pe Irina deoarece spio” najul străin reuşise să-i pună la dispoziţie, la momentul potrivit, un document compromiţător.

Avakum scoase din portvizit fotografia de dimensiunile unei cărţi poştale – aceea pe care o găsise în caseta secretă a lui Podgorov şi se uită lung la ea. Se vedea o parte din coverta unui mic vas de navigaţie fluvială. Pe. banca a cărei rezemătoare era lipită de peretele cabinei de comandă şedea un tânăr ofiţer hitlerist în uniforma detaşamentelor SS. Pe genunchii lui se afla o fată îmbrăcată într-o rochie de vară, cu nişte flori la piept. Mâna ei dreaptă atârna liberă în jos, iar cu stânga îmbrăţişase drăgăstos umerii ofiţerului. Fata râdea şi părea foarte fericită.

Era Irina Teofilova, puţin înainte de 9 Septembrie.

Fotografia avea pe verso următoarea dată scrisă cu creion chimic: „Viena, aprilie 1944”.

Avakum ştia că tatăl Irinei fusese mecanic al societăţii comerciale bulgare de transport fluvial şi că se bucurase de o bună reputaţie. Nu fusese membru de partid. Cum ajunsese fata lui pe genunchii acestui ofiţer din detaşamentele SS?

Faptul, în sine, nu avea nicio importanţă. Important era doar că fotografia intrase în mâinile lui Svetozar Podgorov şi că acesta se pricepuse să manevreze bine un document atât de compromiţător.

Avakum vârî din nou fotografia în portvizit şi-şi umplu iarăşi pipa. Pe horn, şuierul vântului se auzea acum ceva mai slab, focul abia mai pâlpâia şi în geamul ferestrei picături de ploaie băteau din când în când darabana.

Nu voi descrie scena finală a acestei încurcate drame. Eu sunt doar medic” veterinar şi nu-mi place să mă ocup de scene de astea crude. Vreau să redau însă măcar pe scurt, două episoade mai interesante.

Când se lăsă seara şi Ahmed intră în căsuţa unde-l aştepta Avakum, în faţa lui se înfăţişă un om puţin cocoşat cu mustăţi stufoase şi cu o barbă îngrozitoare. Semăna grozav cu hogea, care murise nu demult, şi de aceea Ahmed crezuse la început că are înaintea lui o stafie. Tresări şi respiraţia i se opri pe dată. Dar pentru că era un flăcău curajos, reuşi să se stăpânească, îşi trase într-o clipă de la brâu cuţitul său cel lung şi, cu un răcnet furios, se repezi ca un lup flămând asupra nepoftitului oaspete* Dar. bărbosul îi răsuci pe dată mâna, cuţitul căzu la pământ şi odaia răsună de hohotele unui râs vesel.

Pe urmă, Avakum trebui să-şi scoată de două ori barba şi mustăţile pentru ca neîncrezătorul Ahmed să se liniştească.

Când ajunseră la târla lui Daud, era noaptea târziu. Svetozar Podgorov sări uşor din căruţă, dar Irina se clătină şi Avakum trebui s-o cuprindă de mijloc. Când intrară înăuntru, Avakum zise: „Fă lumină, Ahmed!” – aşa cum se înţeleseseră de mai înainte. Ahmed trase un chibrit şi, cu mâna tremurândă, aprinse felinarul de vânt. Atunci oaspeţii văzură că în colibă mai erau şi alţi oameni:

picherii „şefului”, care, cu revolverele în mâini, şedeau de ambele părţi ale uşii, şi „şeful” însuşi, care se apropie de ei cu două perechi de cătuşe de oţel lucitor.

Svetozar Podgorov duse într-o clipă mâna spre buzunarul din dreapta al mantalei sale de ploaie, dar Avakum, cu o lovitură dibace, îl prăbuşi pe podea. îl legară apoi cu o frânghie şi-l lăsară în pace.

Irina însă se clătină, păşindzşovăitor. Umerii începură să-i tremure de parcă ar fi scuturat-o frigurile, iar faţa sa deveni, galbenă ca de mort. În colţurile gurii apăru o spumă albă. Căzu în genunchi, cu ambele mâini întinse spre Avakum. Nici el nu ştiu când fu în genunchi lângă ea. Fata îi luă mâna şi-şi lipi buzele de inelul mare, de argint, de la mâna lui. Era un inel făcut dintr-o monedă romană pe care se vedea chipul zeiţei Diana.

Îl recunoscuse, de aceea, încă din clipa când Avakum îi ajutase să se urce în căruţă. Şi dându-şi seama de totul, luase o puternică otravă în timpul cât stătuse sub cergă. Viaţa ei era acum pe sfârşite.

Îşi trăia ultimele clipe, şi Avakum înţelesese repede situaţia. îi ridică şi îi sprijini de pieptul sau capul cu privirea deznădăjduită. O întrebă, aproape strigând:

— Cum ai reuşit să-i dai cianura de potasiu? Cianura din paharul acela… cum ai reuşit să-l faci s-o ia?

Ea încercă să schjţeze un-zâmbet, dar spuma groasă din jurul gurii o împiedică. Putu doar să articuleze j

— O sticlă de limonadă… de o levă. i

Pe urmă, el o întinse jos, în camera lipită eu lut, îi luă mâinile şi i le ţinu într-ale lui până ce se scurse din ea şi ultima picătură de viaţă.

La câtva timp după ce totul luase sfârşit, l-am întrebat pe Avakum: – Şi totuşi, de ce l-a otrăvit pe Venceslav? Şi cum de n-a înţeles băiatul ăsta că

degradează vaccinul dacă ţine flăcoanele la lumină, la o temperatură de douăzeci şi şase de grade? Dar cu Svetozar Podgorov, cum a fost?

Avakum zâmbi atunci cu multă tristeţe. îşi aprinse o ţigară, trase de – eltevaori adânc din ea şi ridică din umeri.

— Pe la sfârşitul lui august 1944, Svetozar Podgorov, absolvent al Facultăţii de Farmacie, care lucra pe atunci la farmacia centrală din oraşul Ruse, a luat parte la scufundarea unui şlep german împreună cu alţi doi tineriv muncitori în port. Comandamentul germani-a condamnat pe toţi. trei la moarte, dar Svetozar Podgorov a reuşit să scape din închisoare prin nu se ştie ce minune. De fapt, toată treaba fusese aranjată de Gestapo, scufundarea şlepului fiind doar un simplu aranjament prin care hitleriştii voiau să creeze, o aureolă de eroism în jurul numelui acestui colaborator secret al lor. Spionajul apusean, care a primit ca zestre pe toţi agenţii lui Canaris, l-a ţinut multă vreme „în rezervă” pe acest erou al Gestapoului. Viclean şi fără niciun fel de scrupule, Svetozar Podgorov a reuşit să se ridice repede, dar şi pentru el, ca şi pentru mulţi alţii, a bătut odată şi ora fatală. I s-a dat dispoziţia să dezlănţuie o epizootie de febră aftoasă în raionul de graniţă din jurul Trigradului, şi atunci el l-a adus la Sofia, sub pretextul participării la un ştiu ce cursuri, pe medicul veterinar local Anastasi Bukov. În acelaşi timp a trimis prin Prokopie Albertov şi Irina Teofilova virusul care trebuia să dezlănţuie epizootia, pentru a-l da lui Rakip Kolibarov. În Albertov, Podgorov avea totală încredere, dar de Irina se mai îndoia încă într-o măsură oarecare. Pentru a nu o scăpa din mină, a ţinut-o sub supraveghere, prin oamenii săi, din momentul când i-a dat dispoziţie să-l otrăvească pe Venceslav până la ultima ei plimbare cu mine – aceea pe care am făcut-o la izvorul

de dincolo de satul Iordankino.

După cum vezi, otrăvirea lui Venceslav a fost ordonată de Svetozar Podgorov.

La douăzeci şi şapte august dimineaţa, după convorbirea pe care a avut-o cu colonelul Manov, directorul Centrului s-a simţit strâns cu uşa foarte serios. A înţeles de la colonel că Securitatea a aflat despre inexplicabila ineficacitate a vaccinului împotriva febrei aftoase. Ştia că va urma o anchetă şi că primul care va fi interogat va fi Venceslav. Dacă mai apuca să trăiască, acesta ar fi afirmat: „Am executat dispoziţiile primite" – şi atunci ciorapul începea să se deşire foarte repede. O dată ce se „sinucidea", Venceslav lua asupra sa totul, acuzând doar încă un singur om, şi anume pe autorul adresei false, adică pe şeful său direct – doctorul Petăr Toşkov.

Avakum surâse:

— Iar pe capul prietenului nostru comun apăsau o serie de coincidenţe nefericite, încât, dacă n-ar fi fost paharul ăla de sticlă şi pata de pe covor… – Avakum făcu un gest cu mâna şi tăcu.

După un timp continuă:

— Nefericitul de Venceslav era amorezat de Irina şi, ca orice amorezat, era de zece ori mai naiv, crezând orbeşte în iubita sa. Cred că Irina, după ce a scris adresa falsă din ordinul lui Podgorov, a făcut totul ca să-l asigure pe Venceslav că şefii ştiu ce ordine dau şi că el este dator să execute orbeşte dispoziţiile ce vin „de sus", fără să se îndoiască vreun moment de priceperea şefilor săi.

Altceva nu l-am mai întrebat. Căci totdeauna când venea vorba de afacerea asta, Avakum se posomora, fuma mult şi părea groaznic de obosit şi de îmbătrânit.

Cât despre mine… ce să vă spun? Sunt fericit. Hoinăresc mereu prin fâneţele din jurul Vidlei, când e

vremea bună, studiez „viaţa de tabără” a vitelor şi câteodată stau îndelung de vorbă cu Fatme. Poartă aceleaşi mărgele colorate, care o prind atât de bine. M-am hotărât să-i cumpăr un şir de perle, dar mă tot întreb – oare nu s-o supăra pe mine?

Iar când rămân singur, mă gândesc adeseori la Avakum.

vol. I-II Lei 14